

Az Európai Unió Hivatalos Lapja

C 347

Magyar nyelvű kiadás

Tájékoztatások és közlemények

53. évfolyam

2010. december 18.

Közleményszám

Tartalom

Oldal

I Állásfoglalások, ajánlások és vélemények

VÉLEMÉNYEK

Európai Gazdasági és Szociális Bizottság

460. plenáris ülés, 2010. február 17. és 18.

2010/C 347/01	Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – A készségek összeegyeztetése a változóban lévő iparágak és szolgáltatások igényeivel – A foglalkoztatással és készségekkel foglalkozó uniós szintű ágazati tanácsok esetleges létrehozásának előnyei (feltáró vélemény)	1
2010/C 347/02	Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – A lisszaboni menetrend és a belső piac (saját kezdeményezésű vélemény)	8
2010/C 347/03	Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – Integráció és szociális menetrend (saját kezdeményezésű vélemény)	19
2010/C 347/04	Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – A gazdasági partnerségi egyezmények hatásai a legkülső régiókra (karibi térség) (saját kezdeményezésű vélemény)	28
2010/C 347/05	Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – Jövőbeli stratégia az EU tejipara számára a 2010 és 2015 közötti és az azt követő időszakra (saját kezdeményezésű vélemény)	34
2010/C 347/06	Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – Mezőgazdaság az Euromed-térségben (beleértve a nők munkájának jelentőségét a mezőgazdasági ágazatban és a szövetkezetek szerepét) (saját kezdeményezésű vélemény)	41
2010/C 347/07	Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – A társadalmi-gazdasági szempontok előmozdítása az EU–Latin-Amerika kapcsolatokban (saját kezdeményezésű vélemény)	48
2010/C 347/08	Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – Az Európai Unió és Marokkó közötti kapcsolatok (saját kezdeményezésű vélemény)	55

HU

Ár: 4 EUR

(folytatás a túloldalon)

III Előkészítő jogi aktusok

Európai Gazdasági és Szociális Bizottság**460. plenáris ülés, 2010. február 17 és 18.**

2010/C 347/09	Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – Javaslat európai parlamenti és tanácsi rendeletre a biocid termékek forgalomba hozataláról és felhasználásáról COM(2009) 267 végleges – 2009/0076 (COD)	62
2010/C 347/10	Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – Javaslat európai parlamenti és tanácsi irányelv a hordozható nyomástartó berendezésekről COM(2009) 482 végleges – 2009/0131 (COD)	68
2010/C 347/11	Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – Javaslat tanácsi rendeletre a hozzáadottérték-adó területén történő közigazgatási együttműködésről és csalás elleni küzdelemről COM(2009) 427 végleges – 2009/0118 (CNS)	73
2010/C 347/12	Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – Az Európai Parlament és a Tanács az értékpapírok nyilvános kibocsátásakor vagy piaci bevezetésekor közzéteendő tájékoztatóról szóló 2003/71/EK és a szabályozott piacra bevezetett értékpapírok kibocsátóival kapcsolatos információkra vonatkozó átláthatósági követelmények harmonizációjáról szóló 2004/109/EK irányelv módosításáról szóló irányelvére vonatkozó javaslata COM(2009) 491 végleges – 2009/0132 (COD)	79
2010/C 347/13	Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – A Bizottság közleménye a Tanácsnak és az Európai Parlamentnek – A környezetvédelmi politika 2008. évi felülvizsgálata COM(2009) 304 végleges	84

I

(Állásfoglalások, ajánlások és vélemények)

VÉLEMÉNYEK

EURÓPAI GAZDASÁGI ÉS SZOCIÁLIS BIZOTTSÁG

460. PLENÁRIS ÜLÉS, 2010. FEBRUÁR 17. ÉS 18.

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – A készségek összeegyeztetése a változóban lévő iparágak és szolgáltatások igényeivel – A foglalkoztatással és készségekkel foglalkozó uniós szintű ágazati tanácsok esetleges létrehozásának előnyei

(feltáró vélemény)

(2010/C 347/01)

Előadó: **Marian KRZAKLEWSKI**

Társelőadó: **SZÜCS András**

2009. június 29-i levelében Margot Wallström, az Európai Bizottság alelnöke az Európai Közösséget létrehozó szerződés 262. cikke alapján felkérte az Európai Gazdasági és Szociális Bizottságot, hogy dolgozzon ki feltáró véleményt a következő tárgyban:

A készségek összeegyeztetése a változóban lévő iparágak és szolgáltatások igényeivel – a foglalkoztatással és készségekkel foglalkozó uniós szintű ágazati tanácsok esetleges létrehozásának előnyei.

A bizottsági munka előkészítésével megbízott „Ipari Szerkezetváltás Konzultatív Bizottsága” 2010. február 4-én elfogadta véleményét.

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság 2010. február 17–18-án tartott, 460. plenáris ülésén (a 2010. február 17-i ülésnapon) 149 szavazattal 6 ellenében, 5 tartózkodás mellett elfogadta az alábbi véleményt.

1. Következtetések és ajánlások

1.1 Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság nagy érdeklődéssel fogadja a foglalkoztatással és készségekkel foglalkozó uniós szintű ágazati tanácsok tervezett létrehozásával kapcsolatos információkat. Az EGSZB szerint a megfelelően szervezett és irányított **ágazati tanácsoknak**, melyek tevékenységében különféle érdekelt felek vesznek majd részt, **meghatározó módon alá kellene támasztaniuk a szerkezetátalakítások irányítási folyamatát**, és mindenekelőtt előre kellene jelezniük, hogy miként alakulnak a foglalkoztatás és készségek iránti igények, illetve **miként lehet a készségeket a kínálatához és a kereslethez igazítani**.

1.2 Az EGSZB meggyőződése, hogy az európai ágazati tanácsok képesek támogatni a szerkezetátalakítások irányítási folyamatát és hozzájárulni az „új munkahelyekhez szükséges új készségek” kezdeményezés céljainak eléréséhez, emellett pedig hasznos szerepet játszhatnak a szerkezetváltást érintő európai szintű döntéshozatali folyamatokban.

1.3 A tanácsok különféle kialakítási módjaira vonatkozó politikai lehetőségekről szóló megvalósíthatósági tanulmányban felsorolt előnyök és hátrányok alapján az EGSZB leginkább az ágazati tanácsok európai szociális párbeszéden alapuló koncepcióját támogatja. Az ágazati tanácsok számára lényeges előnyt jelentene, ha (az együttműködés elvének megfelelően) kapcsolatban lennének az európai ágazati szociális párbeszéd struktúráival és politikai tevékenységeivel.

1.4 Az EGSZB szerint az ágazati szociális párbeszédért felelős európai bizottságok tevékenysége modellként szolgálhatna az ágazati tanácsok működéséhez.

1.4.1 Ki kell azonban emelni, hogy egy európai ágazati tanács szélesebb körű lehet – a létrehozó érdekelt felek számát illetően –, és önállóbb szerepet játszhat, mint egy ágazati párbeszédért felelős európai bizottság, amely nagyobb hangsúlyt fektet a készségekre és a munkaerőpiacra, mint a szociális párbeszédre.

1.4.2 Az EGSZB fontosnak tartja, hogy az európai szociális párbeszéd struktúráival nem rendelkező ágazatoknak is legyen lehetőségük európai ágazati tanácsok létrehozására. Egy ilyen új európai ágazati tanács aztán ösztönözheti egy új ágazati párbeszédért felelős európai bizottság létrehozását.

1.5 Az EGSZB úgy véli, hogy a jövőbeli európai ágazati tanácsoknak szorosan és rendszeresen együtt kellene működniük a hasonló országos tanácsokkal. **Az EGSZB azt ajánlja, hogy az európai ágazati tanácsok tanácsot nyújtván és a bevált gyakorlatok példáit megismertetve támogassák országos tanácsok létrehozását ott, ahol még nincsenek ilyenek.**

1.6 Az EGSZB szerint az új európai ágazati tanácsok által végezhető legfontosabb feladatok – a szerkezetátalakítások irányításának támogatása mellett – a következők lennének:

- az adott ágazatban a munkaerőpiac mennyiségi és minőségi tendenciáinak elemzése,
- ajánlások a mennyiségi és minőségi munkaerő-piaci hiányosságok megszüntetésére, illetve ennek megfelelő programok és intézkedések végrehajtása,
- a vállalkozások és a szakoktatást/szakképzést (VET) ⁽¹⁾ szolgáltatók közötti együttműködés támogatása.

1.7 Az EGSZB szerint az európai ágazati tanácsok eredményes működéséhez fontos, hogy

- platformot jelentsenek a szociális partnerek, az oktatási/képzési szervezetek és intézmények, az állami intézmények, szervezetek és hatóságok, a szakmai szervezetek, valamint a szakoktatást és -képzést (VET), illetve a szakmai alapoktatást és -képzést (IVET) nyújtó szervezetek számára,
- ágazatközpontúak legyenek, azaz a tágabb értelemben vett ágazatokra összpontosítsanak, és az adott ágazatra jellemző szakmákkal foglalkozhassanak,
- figyelembe vegyék az ágazatok kiterjedésében végbemenő dinamikus változásokat és az új ágazatok létrejöttét,
- biztosítsák, hogy a munkaadók és munkavállalók képviselői – és adott esetben a képzésszervezők és a politikai vezetők képviselői is – részt vegyenek az irányításban,

- erős stratégiai partnerségeket tartsanak fenn, mégpedig azért, hogy kapcsolatokat alakítsanak ki a középiskolákkal, a középiskolát végzettek számára szakmai képzést kínáló intézményekkel, a felsőoktatási intézményekkel, a vállalkozásokkal, valamint a területi szintű ágazati tanácsokkal és önkormányzatokkal,
- ésszerű és termelékeny munkastratégiákat alkalmazzanak, melyek az ipar valós világára és olyan sürgető szükségletekre összpontosítanak, mint például a munkaerőpiacról, valamint a munkavállalók ágazathoz való vonzásának, illetve ágazatban való megtartásának eszközeiről szóló tájékoztatás, figyelembe véve a kkv-k szükségleteit is,
- elsősorban a munkaerőpiac helyzetét és követelményeit vegyék figyelembe európai összefüggésben,
- ösztönözzék egy olyan megközelítés kidolgozását, amely a vállalkozás által elvégzett feladatokra (eredményekre) alapozott közös metodológiát alkalmaz egy olyan pontos értékelési profil kialakítása érdekében, amely nemcsak a munkahelyi tevékenységeket, hanem a képzést, oktatást és a képesítéseket is magában foglalja.

1.8 Az európai ágazati tanácsok szerkezetátalakításra gyakorolt befolyásának növelése érdekében az EGSZB javasolja, hogy mérlegeljék a továbbképzést minden szinten, különösen a szakmai továbbképzést (CVET) – szakmai alapoktatással és -képzéssel (IVET) párosítva –, valamint a fejlődés és készségismerés más formáit az egész életen át.

1.9 Az EGSZB javasolja, hogy kiemelt figyelemben részesüljenek az erős, tudásalapú elemek jellemezte ágazatok – leginkább az olyan szempontokkal kapcsolatban, mint a „környezetbarát gazdaság”.

1.10 Az ágazati tanácsok létrehozása az EGSZB szerint a politikai folyamatok vívmányaira, például az **európai képesítési keretrendszerre (EQF)**, az európai kreditátviteli és -gyűjtési rendszerre (ECTS), az európai szakoktatási és szakképzési kreditrendszerre (ECVET), a szakképzés európai minőségbiztosítási referenciakeretére (EQARF) vagy az Europass-ra kell hogy támaszkodjon, és elő kell hogy segítse ezek továbbfejlesztését.

1.10.1 A nyitott koordinációs módszer alkalmazása révén a továbbképzési politika harmonizációjának irányába kellene haladni.

1.11 Az EGSZB kéri, hogy a tervezett európai ágazati tanácsok folyamatosan működjenek együtt az európai egyetemekkel és felsőoktatási intézményekkel, melyeknek kapcsolatot kellene képezniük az ipar és a képzéshez kapcsolódó tudományos kutatás között. Ezen a területen a *University Business Forum* (az egyetemek és a vállalkozások közötti párbeszéd fóruma) megmutatta, hogy milyen előnyöket jelent az együttműködés az ipar és a felsőoktatás számára. ⁽²⁾

⁽¹⁾ VET: szakoktatás és szakképzés (vocational education and training).

⁽²⁾ Lásd az Európai Bizottság közleményét: „Új partnerség az egyetemek modernizálásért: az egyetemek és a vállalkozások közötti párbeszéd európai fóruma”, COM(2009) 158 végleges, 2009. április 2.

1.12 **Az európai ágazati tanácsok és a CEDEFOP, illetve a Eurofound közötti kapcsolatot** mérlegelve az EGSZB úgy véli, hogy a két utóbbi intézmény feladatkörének meghatározásába fel kellene venni az ágazati tanácsok munkájának strukturális és tájékoztatáson alapuló támogatását. Ez újabb eszközöket tesz szükségessé a szóban forgó alapítványok finanszírozására.

1.13 Az EGSZB igen határozottan ajánlja, hogy az ágazati tanácsok mind európai, mind nemzeti szinten működjenek együtt, sőt alakítsanak ki kapcsolatokat a **foglalkoztatást és készségeket megfigyelő központokkal**, illetve ezek nemzeti és európai hálózataival. Ez azokra a tanácsokra vonatkozik, amelyek belső struktúrájában nem működnek ilyen megfigyelőközpontok. Azokban a tagállamokban, amelyekben ágazati tanácsokat fognak szervezni, és még nem léteznek ilyen megfigyelőközpontok, ajánlatos támogatni létrehozásukat és hálózatban való együttműködésüket a területi megfigyelőközpontokkal.

1.14 **Az ágazati tanácsok létrehozási és működési folyamatainak** európai szintű **finanszírozását** illetően az EGSZB úgy véli, hogy a létrehozási folyamat kezdetétől fogva forrásokat kell elkülöníteni erre a célra. Ezen túlmenően eszközöket kell biztosítani a tanácsok és a velük együttműködő vagy struktúrájuk részét képező, a munkaerőpiacot és készségeket megfigyelő központok kiépítésének támogatására.

1.14.1 Az EGSZB ajánlja, hogy az európai ágazati tanácsokra irányuló kísérleti projekt kialakításakor az Európai Bizottság első lépésben mérlegelje korlátolt számú tanács létrehozását ahelyett, hogy nyomban mintegy 20 ágazat számára felállítaná őket. Ez költségvetési követelményekkel is összefügg. Könnyebb évente 4-5 tanács létrehozását finanszírozni. Az európai ágazati tanácsokra irányuló projekt ilyen jellegű középtávú pénzügyi biztosítása kritikus kérdésnek tűnik.

1.15 Az EGSZB az oktatás innovációját illetően **jobb szakmai irányítást tart szükségesnek**. Az EU oktatási és képzési rendszereinek jobb tétele alapvetően fontos a foglalkoztathatóság növeléséhez és az egyenlőtlenségek csökkentéséhez. Az oktatásban intézményi szinten végbemenő változások nemigen követik a társadalmi igényeket. Az intézményeknek **figyelembe kell venniük, hogy az átalakulások, az innováció, az oktatás és a képzés között szoros kapcsolatra van szükség.**

1.16 Az EGSZB az oktatásnak és a képzésnek **a valós életbe történő visszaemelésére** szólít fel, közelítve a társadalmi szükségletekhez és a tanulók új generációjának szokásaihoz.

2. A feltáró vélemény háttere

2.1 2009. június 29-én kelt levelében Margot Wallström, az Európai Bizottság alelnöke felkérte az Európai Gazdasági és Szociális Bizottságot, hogy dolgozzon ki feltáró véleményt a következő tárgyban: *A készségek összeegyeztetése a változóban lévő iparágak*

és szolgáltatások igényeivel – a foglalkoztatással és a készségekkel foglalkozó uniós szintű ágazati tanácsok esetleges létrehozásának előnyei.

2.1.1 A szóban forgó levél utal a jelenlegi válságra és azokra az eszközökre, amelyeket a munkaerőpiacon alkalmazni lehet annak érdekében, hogy az jobban megfeleljen a termelés igényeinek, valamint hogy a szolgáltatások és az ipar szerkezetváltása a szociális szempontok fokozottabb figyelembevételével történjen meg.

2.1.2 Az Európai Bizottság szerint e cél eléréséhez a jelenlegi és jövőbeli munkavállalóknak el kell sajátítaniuk azokat az ismereteket, amelyekre a vállalkozásoknak szükségük van ahhoz, hogy alkalmazkodhassanak az átalakuláshoz. Az Európai Bizottság a közelmúltban e témának szentelte az „Új munkahelyekhez szükséges új készségek” című közleményét (COM(2008) 868 végleges), amelynek célja, hogy feltárja és értékelje, milyen készségekre van szükség Európában a 2020-ig terjedő időszakban, illetve hogy az EU-ban kibontakoztassa a készségek és munkahelyek jobb előrelépésére és a megfelelő alkalmazkodásra való képességet.

2.1.3 2009. november 4-én az EGSZB véleményt fogadott el e közlemény tárgyában. ⁽³⁾

2.2 Az európai bizottsági közlemény megjelenésének nyomán az Európai Bizottság felkérésére jelenleg megvalósíthatósági tanulmány készül a foglalkoztatással és készségekkel foglalkozó európai ágazati tanácsok létrehozásáról. Jelen vélemény kidolgozásához a szóban forgó tanulmány előzetes változata állt az EGSZB rendelkezésére. ⁽⁴⁾

3. Oktatási és képzési tendenciák és innovációk az Európai Unióban

a) *Az oktatás és képzés terén innovációra van szükség*

3.1 Annak érdekében, hogy teljes mértékben ki tudjuk használni az európai munkaerőben rejlő lehetőségeket, meg kell erősíteni a humántőkét. Ez igen fontos a foglalkoztathatóság és a foglalkoztatás, továbbá – különösen a jelenlegi gazdasági válság összefüggésében – a változáshoz való alkalmazkodóképesség és a társadalmi kohézió szempontjából.

3.2 Az az igény, hogy fokozódjon a polgárok mobilitása Európán belül, az egyike a Lisszaboni Szerződésben azonosított fontos célkitűzéseknek. Ahhoz, hogy a munkavállalók országok és ágazatok között is mobilak legyenek, a munkaadóknak meg kell tudniuk ítélni, hogy egy potenciális új alkalmazott mire lesz képes (eredmények) ahhoz képest, amire a cégnek szüksége van. Ez az alapelv áll az Európai Bizottság „**A készségek összeegyeztetése az iparágak igényeivel**” című felkérése mögött.

⁽³⁾ HL C 128., 2010.5.18., 74. o.

⁽⁴⁾ *Feasibility study on the setup of Sectoral Councils on Employment and Skills at the European Level* [Megvalósíthatósági tanulmány a foglalkoztatással és kompetenciákkal foglalkozó európai ágazati tanácsok felállításáról], készítette az Európai Bizottság Foglalkoztatási, Szociális és Esélyegyenlőségi Főigazgatóságának felkérésére az ECORYS / KBA (2009).

3.3 A létrehozandó európai ágazati tanácsoknak ösztönözniük kellene egy olyan megközelítés kidolgozását, amely a vállalkozás által elvégzett feladatokra (eredményekre) alapozott közös metodológiát alkalmaz egy olyan pontos értékelési profil kialakítása érdekében, amely nemcsak a munkahelyi tevékenységeket, hanem a képzést, oktatást és a képesítéseket is magában foglalja.

3.4 Az EGSZB az oktatás innovációját illetően **jobb szakmai irányítást tart szükségesnek**. Az EU oktatási és képzési rendszereinek jobbá tétele alapvetően fontos a foglalkoztathatóság növeléséhez és az egyenlőtlenségek csökkentéséhez. Az oktatásban intézményi szinten végbemenő változások nemigen követik a társadalmi igényeket. Az intézményeknek figyelembe kell venniük, hogy **a változások, az innováció, az oktatás és a képzés között szoros kapcsolatra van szükség**.

3.5 Az oktatásbeli újítások és a tudásalapú/információs társadalom között fontos összefüggések vannak. A képzési intézményeknek mérlegelniük és értékelniük kellene a tanulás új formáit. Az új tanulási módszerek, köztük az IKT-ra támaszkodó, együttműködésen alapuló modellek, elő kell hogy segítsék **a koordinációt az egész életen át tartó tanulás területei** – például a felnőttképzés, a felsőoktatás, az iskolai oktatás és az informális képzés – **között**, ami csökkenti az intézmények elszigeteltségét.

3.6 **A korábbi tanulási tapasztalatok súlyának emelése és tanúsításuk** stratégiai jelentőségű, különösen a munkavállalók arra való ösztönzésében, hogy kihasználják az egész életen át tartó tanulás adta lehetőségeket. Az akkreditációs rendszereknek és a szakképesítéseknek egyre szorosabban kapcsolódniuk kell a tanulmányi eredményekhez, a bürokratikus akadályokat pedig csökkenteni kell.

3.7 A politikákba integrálni kell **az informális és a nem formális** tanulást, elismerve, hogy az egész életen át tartó tanulás – többek között a digitális és közösségi hálózatok révén történő tanulásnak köszönhetően – egyre inkább valósággá válik.

b) *Az érintettek fokozott bevonása*

3.8 A globalizáció jelenlegi folyamatai és az ezt kísérő gyors technológiai változások növelik a munkavállalók szakképzettségi hiányosságaihoz kapcsolódó problémákat, valamint az oktatás, a képzés és a munka jobb integrációjának szükségességét. Az érintettek fokozott bevonása az egész életen át tartó tanulásba elősegítené a tanulási rendszerek innovációjának megtervezéséhez, végrehajtásához és értékeléséhez szükséges feltételek javítását, és így hatékonyan kezelhető lenne a készségek és kompetenciák folyamatosan változó köre. **Feltétlenül szükséges, hogy a vállalkozások tájékozottabban, illetve nagyobb tudatossággal és elkötelezettséggel vegyenek részt ebben a folyamatban.**

3.9 A munkaadóknak nemcsak el kell fogadniuk, hogy a munkaerő képzése segíti az aktuális gazdasági elvárásoknak való megfelelést, hanem – a humán erőforrás közép- és hosszú távú fellendítésének eszközeként – támogatniuk is kell ezt.

3.10 Nagyobb figyelmet kellene fordítani **a vállalkozói szellem ösztönzésének** értékére. A munkavállalók szabad mozgása és **a munkaerő mobilitására** való ösztönzése elismertebb eleme kell hogy legyen a munkaerőpiacok támogatásának. Fontos, hogy több és jobb tájékoztatás álljon rendelkezésre a munkaerőpiacokról, az ott megfigyelhető tendenciákról és a készségekkel szemben támasztott követelményekről, és az álláskeresőik számára **jobb tanácsadó és támogató szolgáltatást** kell biztosítani.

c) *A valós élethez közelebb álló oktatás és képzés*

3.11 Az EGSZB az oktatásnak és a képzésnek **a valós életbe történő visszaemelésére** szólít fel, közelítve a társadalmi szükségletekhez és a tanulók új generációjának szokásaihoz. Az oktatás innovatív formáinak lehetővé kell tenniük hatékony beruházások elindítását az oktatás területén, valamint az oktatási lehetőségek közelítését a vállalatokhoz.

3.12 **A hangsúlyt a tanfolyamok keretében nyújtott képzésről az eredményorientált képzés és a szakképesítések felé kell eltolni.**

3.13 A tudásalapú társadalomban a munka és a tanulás egyre inkább átfedek egymást. Ezért **a munkahelyen történő tanulás** valamennyi formáját ösztönözni kell. Ezzel kapcsolatban **a tanulásra való egyéni motiváció növelését** és azt kellene prioritásnak tekinteni, hogy a vállalkozások elkötelezzék magukat munkavállalóik tanulásra ösztönzése mellett.

4. **A különböző szintű ágazati és horizontális tanácsok háttere** ⁽⁵⁾

4.1 Az ágazati és horizontális **tanácsok** ⁽⁶⁾ célja, hogy képet adjanak a **foglalkoztatás és a készségek** iránti igények várható alakulásáról – azzal a határozott céllal, hogy hozzájáruljanak a politika kialakításához. A tanácsok munkája véget érhet az elemzéssel, de kiterjedhet a szakpolitikák kiigazítására és végrehajtására is.

4.2 E tanácsok szervezett módon és állandó jelleggel működnek, és platformot alkotnak különféle érdekelt felek számára, akik részt vesznek a tanács vezetésben. Az érdekelt szereplők mindegyike előtt állami szervek, intézmények és hivatalok, szociális partnerek, valamint oktatási, képzési és kutatási intézmények.

4.3 Az ágazati tanácsok több földrajzi szinten szerveződhetnek. Céljuk egy vagy több meghatározott szakmai csoportosulás, iparág vagy (ágazati) klaszter készségek iránti igényeiben megfigyelhető változások vizsgálata. Bizonyos esetekben a nemzeti ágazati tanács rendelkezik a regionális szekciók felett.

⁽⁵⁾ A megvalósíthatósági tanulmány alapján (lásd a 4. lábjegyzetet).

⁽⁶⁾ Ha egy adott területen valamennyi munkavállalóra és valamennyi vállalkozásra vonatkozik a tanács tevékenysége, akkor horizontális (átfőgő, ágazatközi) tanácsról beszélünk.

4.3.1 A Dublini Alapítvány véleménye szerint a tanácsok koncepciója szempontjából a regionális vagy ágazati szintnek van központi jelentősége. Az alapítvány hangsúlyozza, hogy az országos és európai szintű tanácsoknak a szubszidiaritás elvével összhangban kell tevékenykedniük. A regionális/ágazati tanácsokat irányító szervek közötti kommunikáció megkönnyítése érdekében törekedni kell az esetleges szinergiák kihasználására, például a nyomon követés és a tudományos kutatás terén.

4.4 Az országos szintű tanácsokon belül megkülönböztetjük azokat, amelyek a szakmai alapoktatáshoz és -képzéshez (IVET) kapcsolódnak, valamint azokat, amelyek a szakmai továbbképzéssel (CVET) foglalkoznak. Egyes országokban a tanácsok mindkét területtel foglalkozhatnak, ami szinergiahatást eredményez, és lehetővé teszi a tevékenységek közötti átfedések elkerülését.

4.5 A megvalósíthatósági tanulmányban vizsgált tanácsok általános célja hasonló: a kínálat és a kereslet nagyobb összhangja a munkaerőpiacon mennyiségi (munkahelyek) és minőségi (készségek és ismeretek) szempontból. Különbségek mutatkoznak azonban abban, hogy ez az általános cél miként valósul meg, és olyan tekintetben is, hogy egyes tanácsok az IVET-re, mások a CVET-re összpontosítanak. (Ez olyan országokra vonatkozik, amelyek oktatási rendszerében az IVET elkülönül a CVET-től).

4.6 A tagállamok nagy részében a **horizontális** (ágazatközi) **nemzeti tanácsok** legfőbb célkitűzése a hosszú távú munkaerőpiaci tendenciáknak a meghatározása, mennyiségi vizsgálata és előrejelzése, valamint az, hogy javaslatokat tegyenek az ott felmerülő folyamatokra adandó válaszokra.

4.7 A horizontális tanácsok számos esetben nem csupán a mennyiségi, de a minőségi kérdésekre is összpontosítanak. Ezeknek a tanácsoknak a tagjai – például a dán oktatási és képzési konzultatív tanács tagjai – a munkaerőpiacon megfigyelt tendenciák alapján tanácsokkal látják el az oktatási minisztert nemcsak új képesítések meghatározásával, illetve a már létezők összevonásával vagy megszüntetésével kapcsolatban, hanem a szakképzés általános jellemzőit, például a képzési programok koordinációját illetően is.

4.8 A regionális horizontális tanácsok a tagállamok egy részében az országos tanácsokkal megegyező célokat követnek. Ők szolgáltatják a regionális adatokat a kutatóintézetek részére, hogy azok felmérhessék a jövőbeli munkahelyek számát és a készségek iránti igényeket. Érdekes tény, hogy egyes horizontális regionális tanácsok minden erőfeszítést megtesznek annak érdekében, hogy a készségek jellegével szembeni jövőbeli elvárásokat összeegyeztessék a szakmai alapoktatást és -képzést (IVET) megkezdő fiatalokra vonatkozó aktuális mennyiségi adatokkal.

4.9 A szakmai alapoktatással és -képzéssel foglalkozó országos ágazati tanácsok fő célkitűzésüknek az arról való gondoskodást tekintik, hogy a munkaerőpiacra belépő új munkavállalók megfelelő alapkészségekkel rendelkezzenek.

4.10 A szakmai továbbképzéssel foglalkozó országos ágazati tanácsok fő célkitűzése, hogy a munkaerőpiacon már aktív munkavállalók készségeit gazdagítsák. Ennek érdekében meghatározzák a munkavállalók képzési igényeit, illetve lehetővé teszik a

képzést saját hatáskörben szervezett tanfolyamok, illetve külső szolgáltatók által biztosított tanfolyamok finanszírozása révén.

4.11 Az országos vagy regionális szintű tanácsok **feladataik** tekintetében különböznek egymástól. Néhány példa az ágazati és horizontális tanácsok feladataira:

- a munkaerőpiac mennyiségi tendenciáinak elemzése,
- a munkaerőpiac minőségi tendenciáinak elemzése,
- javaslattétel a mennyiségi hiányosságok pótlását szolgáló politikára,
- javaslattétel a minőségi hiányosságok megszüntetését szolgáló politikára,
- javaslattétel a képesítésszerzés és tanúsítás folyamatának aktualizálására,
- a vállalkozások és a szakoktatást/szakképzést (VET) szolgáltatók közötti együttműködés támogatása,
- a (mennyiségi és minőségi) hiányosságok megszüntetését célzó programok és intézkedések végrehajtása.

4.11.1 A tagállamok ágazati tanácsai közül csupán néhány foglalkozik a fent felsorolt összes feladattal. Szinte valamennyi ágazati és horizontális ágazati tanács végez elemzéseket a munkaerőpiac minőségi és mennyiségi tendenciáira vonatkozóan. Jóval kevesebben dolgoznak ki politikai javaslatokat. A többségük készít tanulmányokat, vagy ad megbízást ilyenekre.

4.11.2 Jóval gyakoribb, hogy a tanácsok a munkaerőpiac minőségi tendenciáit elemzik, és javaslatokat fogalmaznak meg olyan politikákra vonatkozóan, mint például a szakképzési modellek fejlesztése, továbbá hogy lehetőségeket vázolnak fel a minőségi hiányosságok megoldására. Számos tanács foglalkozik a vállalkozások és a szakoktatást/szakképzést (VET) szolgáltatók közötti együttműködés támogatásával.

4.11.3 Néhány országos tanács olyan programok és intézkedések megvalósításával is foglalkozik, melyeknek célja a munkaerőpiacon megfigyelhető szakképesítési hiányosságok csökkentése. Különösen az új tagállamok horizontális regionális tanácsain belül fogalmazódnak meg javaslatok olyan politikákra, amelyek a minőségi hiányosságok megszüntetését célozzák.

4.12 A különböző tanácsok által alkalmazott eszközök szorosan kapcsolódnak célkitűzéseikhez és feladataikhoz. A munkaerőpiaci mennyiségi és minőségi tendenciákra vonatkozó adatok elengedhetetlenek a tanácsok munkájához. Az általános tendencia az, hogy ezeket az adatokat külső szervezetek gyűjtik és elemzik – kivéve, ha a tanács struktúráján belül működik például egy munkaerőpiacot megfigyelő központ.

4.12.1 Különbséget kell tenni egyfelől a munkaerőpiacra vonatkozó adatok gyűjtési és elemzési folyamata, másfelől a munkaerőpiaci tendenciákra adandó válaszokkal kapcsolatos politikai döntések meghozatala között.

4.13 Az uniós és azon kívüli országokban jelenleg működő ágazati tanácsok irányításában részt vesznek a munkaadók (általában vezető beosztású) képviselői, a munkavállalók képviselői, valamint – bizonyos esetekben – a képzést szolgáltatók és a kormányzat (a regionális tanácsoknál a helyi önkormányzatok) képviselői. Vagy kisebb elnökségi testületet alakítanak ki (a döntéshozatali folyamatok megerősítése céljából), vagy pedig meglehetősen sok tagból álló vezetőséget – annak érdekében, hogy e testület minél reprezentatívabb legyen. Általában elvárás, hogy a tanács vezetőségi tagjai ipari háttérrel, illetve az ágazatban jelentős tekintéllyel és hitellel rendelkezzenek.

4.13.1 A tanácsok irányításának értékelésekor kiemelendő, hogy a tanácsok napirendjére nem kell munkakapcsolatokra vonatkozó kérdéseket tűzni, mivel ezek az ágazati párbeszéddel foglalkozó bizottság területéhez tartoznak. Ugyanakkor számos más, a munkaadók és munkavállalók számára igen fontos kérdés vizsgálata révén a tanácsok tevékenysége elősegíti a szociális párbeszédben jelentkező feszültségek enyhítését.

4.13.2 Az ágazati tanácsok szervezetenként gyakran együttműködnek. Kanadában ezt a szerepet az ágazati tanácsok szövetsége tölti be, amely lehetőséget ad az információk és eszközök cseréjére, illetve közös eljárásokat dolgoz ki – például az országos szakmai normák kialakítását illetően.

5. Részletes megjegyzések

A munkaerőpiacot megfigyelő központok mint az ágazati tanácsok eredményes működésének fontos támogatói

5.1 Az EU tagállamaiban nemzeti, ágazati és regionális szinten különböző központok léteznek a munkaerőpiac megfigyelésére. Előfordul, hogy a megfigyelőközpontok struktúrái létező foglalkoztatási tanácsok keretén belül működnek, vagy más néven tevékenykednek.

5.1.1 A megfigyelőközpontok feladatai:

- a munkaerő-piaci tendenciák és politikák nyomon követése,
- adatok gyűjtése, elemzése és értékelése,
- az adatok továbbítása a felhasználóknak, igényeiknek megfelelően.

5.1.2 Alapvetően fontos, hogy a megfigyelőközpontok nemzeti és nemzetközi hálózatokban egymáshoz kapcsolódjanak. A rugalmasság jellemezte európai és világpiacra a megfigyelőközpontok nem működhetnek elszigetelten.

5.1.3 A megfigyelőközpontok – mint a munkaerő-piaci változások hatékonyabb előrejelzését célzó eszközök – csak akkor képesek fejlődni és növelni jelentőségüket, ha a saját céljaikra való összpontosítás mellett rendszeres és összehangolt kapcsolatot tartanak fenn a többi megfigyelőközponttal.

5.2 A foglalkoztatást és készségeket megfigyelő központok feladata a váltásban részt vevő különböző szereplők stratégiai információkkal való ellátása. A szociális partnereken és az állami szerveken kívül ilyenek a kis- és középvállalkozások (kkv-k), a képzési intézmények, helyi önkormányzatok és hatóságok, a munkaügyi irodák és a vállalkozástámogató szolgáltatások.

5.3 A munkaerőpiacot megfigyelő központ tevékenységi körének a következőkre kell kiterjednie:

- képzési prioritások kijelölése, hatékonyabb kölcsönhatás biztosítása a készségfejlesztés és a munkahelyteremtés között,
- a munkaerő-piaci változások és igények nyomon követése,
- a munkára és az oktatásra vonatkozó statisztikák elemzése,
- tájékoztatás és a megfigyelőközpontok struktúrájában egy olyan végrehajtási modul biztosítása, amely segíti az átmenetet az oktatásból a munkába. Ennek főbb céljai:
- a munkavállalói státuszhoz vezető oktatási és szakképzési utak nyomon követése,
- a változások, valamint a gazdasági ágazatokon és különféle szakmákon belüli kínálat és kereslet közötti kölcsönös függőségek meghatározása,
- a kutatások és felmérések összehangolása, valamint az innováció és a fejlesztési politikák népszerűsítésében való részvétel,
- a foglalkoztatásra és készségekre vonatkozó információk terjesztése a különböző célcsoportok körében.

5.4 A megfigyelőközpont országos szinten, de helyi és ágazati szinten is szisztematikus elemzéseket szolgáltathat a munkaerőpiacról. Ágazati szinten összehasonlító tanulmányokat is készít, illetve megvizsgálja a különböző szakmák és specializációk iránti igényeket területi, ágazati és helyi szinten annak érdekében, hogy meg lehessen határozni a készségek iránti jövőbeli keresletet.

5.5 A munkaerőpiaccal és a készségekkel foglalkozó ágazati és horizontális tanácsok működésének elősegítése és kiegészítése érdekében a megfigyelőközpont a következő feladatokat láthatja el:

- a nemzeti, ágazati és regionális szinten várható társadalmi és gazdasági változásokra vonatkozó előrejelzések készítése és elemzése, ami lehetővé teszi, hogy a különösen veszélyeztetett ágazatokban és régiókban új munkákat térképezzenek fel és határozzanak meg,
- a hagyományos ágazatok modelljeire vonatkozó meghatározások aktualizálása a munkavállalói készségek jobb összeegyeztetése céljából,
- partnerségek kialakításának ösztönzése a változások és innovatív tevékenységek terén a következők segítségével:
- olyan hálózatok létrehozása, amelyek más megfigyelőközpontokat és érintetteket is összefognak,

- a továbbképzés területére vonatkozó stratégiák fejlesztése,
- szakmai tanácsadás,
- képzési programok kidolgozása a vállalkozások, ágazatok és a helyi munkaügyi kezdeményezések bevonásával.

5.6 A munkaerőpiacot megfigyelő központok, melyek összefogják a különféle érintett feleket, részt kellene hogy vegyenek az érdekeltek, például a foglalkoztatással foglalkozó ágazati és horizontális tanácsok közötti, Európa, egy-egy ország, ágazat, régió vagy település gazdaságának alakulásáról szóló vitákon is. A megfigyelőközpontok különösen fontos szerepet játszanak az új munkák meghatározásában és az új gazdasági tevékenységek, új foglalkoztatási modellek és új készségek megértésében.

5.7 Ami az ágazati tanácsok és a munkaerő-piaci megfigyelőközpontok közötti jelenlegi kapcsolatokat illeti, elmondható, hogy több uniós országban is (például Franciaországban és Svédországban) léteznek olyan ágazati munkaerő-piaci megfigyelőközpontok, amelyek a szakmai

továbbképzéssel (CVET) foglalkozó nemzeti tanácsok megbízásából felméri az ágazatban a képzési igényeket (Franciaországban a megfigyelőközpont végez ilyen kutatást az ágazati képzési alapokért felelős bizottság felkérésére ⁽⁷⁾).

5.7.1 A regionális horizontális tanácsok felkérésére bizonyos tagállamokban a regionális munkaerő-piaci megfigyelőközpontok felméri, hogy mely ágazatok növekednek, illetve csökkennek. Ennek eredményeként széles körű és megbízható információk állnak rendelkezésre, melyeket a regionális önkormányzatok, a szociális partnerek és a képzést nyújtó vállalatok figyelembe vesznek a szakmai alapoktatással és -képzéssel (IVET), illetve a szakoktatással és szakképzéssel (VET) kapcsolatos tanfolyamokról szóló vita során. Az ilyen képzésekre egyébként van igény a regionális oktatási intézmények által nyújtottakon belül.

5.7.2 A tervezés alatt álló európai ágazati tanácsok esetében az EGSZB szerint a velük együttműködő európai megfigyelőközpontok szerepét a Dublini Alapítvány (Eurofound) és a CEDEFOP tölthetné be, különösen a kísérleti projektek során. A jövőben az európai ágazati tanácsok együttműködhetnek a munkaerő-piaci megfigyelőközpontok szupranacionális hálózati struktúráival.

Kelt Brüsszelben, 2010. február 17-én.

az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság
elnöke
Mario SEPI

⁽⁷⁾ A megvalósíthatósági tanulmány alapján (lásd a 4. lábjegyzetet).

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – A lisszaboni menetrend és a belső piac

(saját kezdeményezésű vélemény)

(2010/C 347/02)

Előadó: **Edwin CALLEJA**

2009. február 26-án az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság úgy határozott, hogy Eljárási Szabályzata 29. cikkének (2) bekezdése alapján saját kezdeményezésű véleményt dolgoz ki a következő tárgyban:

A lisszaboni menetrend és a belső piac.

A bizottsági munka előkészítésével megbízott „Egységes piac, termelés és fogyasztás” szekció 2010. február 1-jén elfogadta véleményét.

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság 2010. február 17–18-án tartott, 460. plenáris ülésén (a 2010. február 17-i ülésnapon) 184 szavazattal 16 ellenében, 34 tartózkodás mellett elfogadta az alábbi véleményt.

1. Következtetések és ajánlások

1.1 A lisszaboni stratégia célja, hogy Európa 2010-re a világ legdinamikusabb és legversenyképesebb tudásalapú gazdaságává váljon, amely képes a fenntartható gazdasági fejlődésre, több és jobb munkahelyet teremteni, illetve biztosítani a fokozottabb társadalmi kohéziót és a környezet védelmét. A 2005. évi felülvizsgálat után a nemzeti kormányok felelősséget vállaltak saját nemzeti reformprogramjaikért, és évente áttekintik a fenntartható fejlődés terén tett célkitűzésekkel kapcsolatos előrelépéseket. Bár a célkitűzéseket a 2010-es határidőig nem fogjuk elérni, a jobb európai szintű kormányzásnak hozzá kellene járulnia a szükséges rövid távú lépések megvalósulásához. Régóta esedékes a lisszaboni stratégia következő felülvizsgálata. A Tanács tavaszi ülését szenteli az ezzel kapcsolatos határozathozatalnak. Az Európai Bizottság „Konzultáció a jövőbeni »EU 2020« stratégiáról” ⁽¹⁾ című dokumentuma jó döntéshozatali alapot jelent.

1.1.1 Az EGSZB ezért sürgeti az Európai Bizottságot és a tagállamokat, hogy tegyék meg a szükséges meghatározó lépéseket az egységes piac megvalósítása, illetve a gazdasági, társadalmi és környezetvédelmi normák védelme és további fejlesztése érdekében. Az EGSZB hangsúlyozza a lisszaboni stratégia és az egységes piac közti belső kapcsolatot, még ha irányítási modelljeik között van is különbség. A dinamikus egységes piac mind előfeltétel, mind pedig segítség az „EU 2020” stratégia sikeréhez.

1.2 Az EGSZB javasolja, hogy a tagállamok változtassák meg az egységes piaci szabályokkal kapcsolatos stratégiájukat és álláspontjukat, és az alábbi eredmények elérését várja:

- **Jobb szabályok:** alapvető az átláthatóbb és egyértelmű szabályozás, amelyet jobban, alacsonyabb költségek mellett, a vállalkozások és általában a polgárok számára idővesztés okozása nélkül lehet végrehajtani. Ezeket az elveket kell követni a határokon átnyúló tevékenységek megkönnyítése érdekében. Egyértelmű ugyanakkor az, hogy a pénzügyi piacok problémái, a „zöldebb” gazdaság kialakításának igénye,

valamint a demográfiai változások figyelembevétele érdekében az ipari és a szolgáltatási ágazat megerősítésének szükségessége újfajta gondolkodásmódot kíván meg. A jobb szabályozás nem jelent automatikusan kevesebb szabályt vagy szabályozatlan piacokat. A tagállamoknak ki kell alakítaniuk az ahhoz szükséges feltételeket, hogy megszűnjön a protekcionista hozzáállás és az egymással versenyző rendszerek létrehozása, amely tisztességtelen előnyt jelent egyes tagállamok számára. A szabályoknak szem előtt kell tartaniuk a gazdasági és szociális feltételeket, miközben egyenlő feltételeket kell megteremteniük a vállalatok számára, biztosítaniuk kell a nagyobb kohéziót és a társadalmi igazságosságot, és ösztönözni a pénzügyi és emberi erőforrások szabad áramlását.

- **Jobb végrehajtás:** a szabályokat minden tagállamban egyformán kell átültetni, következetesen egyféléképpen kell értelmezni, a lehető legkevesebb kivételt engedélyezve. A nem harmonizált területeken javítani kell a kölcsönös elismerést.
- **Jobb felügyelet:** Meg kell erősíteni az Európai Bizottságnak mint az egységes piac őrének hatáskörét. A felügyelet és a végrehajtás összhangját javítani lehetne azzal, ha minden tagállamban létrehozánk egyetlen egy felelős szervet, amely hatáskörrel lenne felruházva és felelősséggel tartozna az Európai Bizottság felé az egységes piaci szabályok egységes alkalmazásáért.
- **Fokozottabb határokon átnyúló együttműködés, tájékoztató és gyors reklamációkezelési rendszerek:** a tagállamok illetékes hatóságai közötti kölcsönös bizalmat és megértést erősebb munkakapcsolatok kialakításával kell megalapozni. Az Európai Bizottság által már kiépített hálózatoknak alapul kellene szolgálniuk az együttműködéshez; ennek az a feltétele, hogy minden tagállamban beindítsák azok működését a polgárok védelme és tájékoztatása érdekében. Egy kifogástalanul működő hálózat hatékony felügyeletet biztosít, és drasztikus mértékben csökkenti a harmadik országokból származó, az uniós normáknak nem megfelelő behozatalt. Ezáltal a termékszínvonal és a fogyasztói biztonság is fokozódik, illetve kiegyenlítődnek a versenyfeltételek az uniós ipar számára.

⁽¹⁾ COM(2009) 647 végleges, 2009. november 24.

- **A polgárok jobb jogvédelme:** az egységes piac szabályainak jogvédelme javul, ha a bírának lehetőségük van arra, hogy megfelelő képzést szerezzenek az uniós jog területén. A belső piac szabadságai, illetve az alapjogok közötti feszültségek feloldására több alternatívát is vizsgálnak jelenleg a szociális partnerek. Világos elveket kell lefektetni annak érdekében, hogy a négy szabadság ne kerüljön összeütközésbe a munkavállalók kollektív jogaival.
- **Az egységes piac figyelemmel kísérésének folytatása és megerősítése:** a folyamattól azt várjuk, hogy feltárja a jobb szabályozás és politika kialakításának és végrehajtásának legjobb, pragmatikus megközelítési módjait, amelyek országos illetve piaci szinten igyekeznek konkrét problémákat megoldani. A folyamatnak ki kellene vizsgálnia és érintenie kellene az egységes piacon feltárt kereskedelmi korlátokat is. ⁽²⁾
- **Az egységes piaccal kapcsolatos kérdések előtérbe helyezése:** az EU következő évekre érvényes prioritásait felül kell vizsgálni, ugyanis az egységes piaccal kapcsolatos megoldatlan ügyek hátráltathatják a lisszaboni célkitűzések megvalósulását célzó folyamatot. Különösen fontos, hogy a szolgáltatási irányelv minden államban zökkenőmentesen és egységesen megvalósuljon anélkül, hogy sértené a munkavállalói jogokat.
- Fontos, hogy a szolgáltatási irányelv az egységes piac szellemével és szabályaival tökéletes összhangban valósuljon meg. E téren fontos problémát jelent, hogy egyes, a legutóbbi bővítésben részt vett tagállamokból még mindig nem áramlik szabadon a munkaerő. Eredményes és világos nemzeti végrehajtási rendelkezésekre van szükség a munkavállalók kiküldetéséről szóló irányelv megfelelő végrehajtásához és céljainak – a vállalatok közötti tisztességes versenynek, valamint a munkavállalói jogok tiszteletben tartásának és a szociális dömping elkerülésének – eléréséhez.
- Az egységes piac és az EU egyik problémája az, hogy a munkabér és a munkakörülmények versenytényezővé váltak. A munkaerő-piaci normák védelme egyre fontosabbá válik, és az új EU 2020 stratégia részét is kell képeznie.
- Az egységes piac ösztönzi a nagy távolságokra történő, szükségtelen és környezetkárosító áruszállítást. Ez ellentmond a környezetvédelmi és fenntartható fejlődési politikára irányuló elvárásoknak.
- Az EGSZB támogatja a Környezetvédelmi Miniszterek Tanácsának következtetéseit, ⁽³⁾ és alkalma nyílt ismertetni ezzel kapcsolatos véleményét, ⁽⁴⁾ amelyben hangsúlyozza a külső költségek internalizálásának szükségességét a díjszabás megfelelő mértékének megállapítása érdekében, elismerve a cselekvés elmaradásának költségeit, valamint az ökoszisztéma-szolgáltatások értékét.

1.3 Az EU 2020 stratégiához szükséges az egységes piac hatékony működése. A következő felülvizsgálatkor az EU-nak határozott lépéseket kell tennie abban az irányban, hogy vezető szerepet töltsön be a globális gazdasági és társadalmi fejlődésben. Ezt az Unió különböző régióiban rejlő változatos gazdasági versenyelőnyök kihasználásával kellene elérni, egy hatékonyan és megfelelően működő egységes piacon.

1.4 Az „EU 2020” stratégiának a sürgősebb problémákkal kell foglalkoznia:

- Végre kell hajtani a fellendülési tervet, hogy az EU kilábaljon a válságból, valamint hogy segítsük a tagállamokat abban, hogy elérjék az általuk már elfogadott célokat. A stratégiának támogatnia kell az ahhoz szükséges változásokat, hogy az iparágat egy környezetbarátabb stratégia felé vezessük, és eközben kiválsuk a fogyasztói szokásoknak a „zöldebb” gazdaság támogatásának irányában történő megváltoztatását.
- Az idei év folyamán konkrét intézkedéseket kell azonosítani és iránymutatásokat kell kidolgozni az ökohatékonyság érdekében, integrált stratégiával és cselekvési tervvel kiegészítve az ökoinnováció előmozdítására. A jövőbeli európai innovációs tervnek ezenkívül versenyképes és összehangolt belső piacot kell létrehoznia ezen a területen.
- Ki kell alakítani az állami beavatkozás valódi kilépési stratégiáját a bank-, a biztosítási és a pénzügyi szektorban, megerősítve eközben a felügyeletet és a szabályozást. Ennek részeként stratégiai megközelítést kell alkalmazni a pénzügyi szektor életképességének fenntartása terén történő állami beavatkozás fokozatos csökkentése iránt azzal az egyértelmű céllal, hogy biztosítva legyen az ágazat hatékonysága, csökkenjenek az államadósság jelentette terhek, és eközben fennmaradjon a pénzügyi tevékenység hozzájárulása a gazdasági stabilitáshoz és növekedéshez.
- Nagyobb hangsúlyt kell helyezni a demográfiai változásokat és az azokból következő problémákat figyelembe vevő szükséges szerkezetváltásra. Most konkrét lépéseket kell tenni a kisvállalkozói intézkedéscsomag („Small Business Act”) tagállamokban történő végrehajtásához.

1.5 **Stratégia az EU további bővítéséhez:** További bővítésre csak akkor szabadna sort keríteni, ha a tagjelöltek a felvételt megelőzően végrehajtják a szükséges harmonizációt a közösségi vívmányokkal, és megfelelnek a felelősségteljes kormányzással, a jogállamisággal és a fenntartható gazdasággal kapcsolatos összes elvárásnak.

1.6 Felülkerekedni a pénzügyi válságon:

- A gazdasági és társadalmi haladást annak alapjaiban megrendítő pénzügyi válságot minél zökkenőmentesebben és minél gyorsabban meg kell oldani. A vállalatok finanszírozása és a K+F-be történő beruházások ösztönzése alapvető a foglalkoztatási szint és a gazdasági jólét fenntartásához.

⁽²⁾ Az egységes piacon továbbra is meglévő korlátok áttekintéséhez lásd az EGSZB Egységes Piac Megfigyelőközpontja (SMO) tanulmányát a következő internetes oldalon: http://www.eesc.europa.eu/smo/news/index_en.asp.

⁽³⁾ 14891/09. sz. dokumentum, 2009. 10. 23.

⁽⁴⁾ HL C 317., 2009.12.23., 80. o.

- Az európai pénzügyi szektorba vetett bizalom visszaállítása a megoldás szerves részét képezi. Ezt csak a közfelügyelet és a szabályozás alapos felülvizsgálatával lehet elérni. A szabályokat szigorítani kell, hogy összhangban maradjanak a pénzügyi piacok globális dimenziójával és működésével. Ugyanígy kívánatos a kötelező érvényű pénzügyi szabályozás és felügyelet világszintű koordinálása, hiszen az egyik országban végbemenő pénzügyi válság gyorsan és nagymértékben átterjedhet a mindinkább kölcsönös függési viszonyok alapján szerveződő világ többi részére is.
- A tagállamoknak támogatniuk kellene az Európai Központi Bank (EKB) megközelítését, amely az árstabilitással párhuzamosan figyelembe veszi a gazdasági és foglalkoztatási dimenziókat is, valamint felelősséget vállal azért, hogy figyelemmel kísérik az eurózóna gazdaságát és ajánlásokat tegyen az ECOFIN-Tanácsnak. Jelezzük, hogy felül kellene vizsgálni az eurocsoport hatáskörét és eredményességét, valamint hozzájárulását az euróra vonatkozó monetáris politika meghatározásához.
- Annak érdekében, hogy megakadályozzuk, hogy a pénzügyi és gazdasági válság tovább súlyosbítsa a foglalkoztatási és társadalmi helyzetet, minden szükséges lépést meg kell tenni nemzeti és uniós szinten ahhoz, hogy a szociális intézkedéseket a jelenlegi körülményekhez igazítsuk, ügyelve arra, hogy eközben se a szociális védelem, se a munkavállalók vásárlóereje ne gyengüljön, a belső piac kohéziója pedig fennmaradjon, szem előtt tartva a szociális rendszerek fenntarthatóságát és a szilárd pénzügyi politika szükségességét. Ezzel párhuzamosan meg kell szilárdítani a munkapiacokat, felkészülve a gazdaság fellendülésére. Ehhez újabb intenzív, átfogó jellegű lépéseket kell tenni a munkavállalók képzése terén, illetve intézkedésekre van szükség a tudásalapú továbbképzéssel kapcsolatosan, aminek több, magasabb minőségű produktív munkalehetőséget kell eredményeznie.
- Jobb eszközökre van szükség a társadalmi, gazdasági és környezeti téren tett előrelépések felbecslésére. A GDP-n kívül további mérőszámokat kell kialakítani, hogy jobban felmérhető legyen a fenntartható fejlődés és a jólét terén elért haladás.

1.7 Európa pozíciójának javítása a világpiacon

1.7.1 Európának előkelőbb helyet kell elfoglalnia a nemzetközi szinten. Ehhez az szükséges, hogy megoldja belső gazdasági, társadalmi és környezetvédelmi kérdéseit, és megerősítse az európai integráció folyamatát, valamint a nemzetközi együttműködést.

1.7.2 Az EU iparát ösztönözni kell arra, hogy olyan technológiai intenzív ágazatok felé mozduljon el, amelyek elsősorban természetükből adódóan környezetbarát stratégiai megközelítéssel rendelkeznek. Ez versenyelőnyt biztosít az európai ipar számára, javítja a külkereskedelmet és „zöldebb” munkahelyeket hozva létre a munkavállalók számára, miközben szem előtt tartja és biztosítja a hosszú távú gazdasági fenntarthatóságot.

1.7.3 A fenti egyensúly elérése érdekében innovatív gondolkodásmódra van szükség, hogy a társadalmi és környezetvédelmi haladás hozzájárulhasson a versenyképességhez.

1.7.4 A gazdasági és jogi korlátok további csökkentésének jelentős mértékben hozzá kell járulnia a piacon belüli integráció további fokozódásához, és általános hatásként Európa versenyképességének növeléséhez. ⁽⁵⁾ A szociális partnereknek és a szervezett civil társadalomnak az új „EU 2020” stratégiába való fokozottabb bevonása révén gyorsabb haladás érhető el.

1.7.5 A globális dimenzió valóban további közös erőfeszítéseket kíván meg, amelyek során minden egyes tagállamnak foglalkoznia kell a saját nemzeti szintű kérdéseivel, miközben együttműködik a többiekkel a közös célkitűzések elérése érdekében. Ezek között szerepelniük kell az alábbiaknak:

- Elkötelezettség amellett, hogy erőteljes szerepet töltsön be a világban, szem előtt tartva eközben a súlypont eltolódását Ázsia és a feltörekvő országok irányába.
- Az EU és más országok közötti kétoldalú megállapodásokra támaszkodó stratégiai energiapolitika, illetve alacsony széndioxid-kibocsátású, intelligens és decentralizált energiainfrastruktúra kifejlesztése.
- Az EU-nak ragaszkodnia kellene ahhoz, hogy azok az országok, amelyekkel kereskedelmi kapcsolatban áll, csatlakozzanak az ENSZ, annak ügynökségei – például az ILO – és más nemzetközi testületek a környezettel és a munkavállalói jogokkal kapcsolatos normákat (többek között az „egyenlő munkáért egyenlő bér” elvét és a gyermekmunka tilalmát) kialakító nemzetközi szerződéséhez és egyezményeihez, és be is tartsák azokat.

2. Bevezetés

2.1 A lisszaboni célkitűzések

2.1.1 A lisszaboni menetrend elindításával az Európai Tanács 2000 tavaszán tartott ülésén stratégiai célt tűzött ki az Unió számára 2010-re, arra törekedve, hogy a világ legdinamikusabb és legversenyképesebb tudásalapú gazdaságává váljék, amely több és jobb munkahely, valamint nagyobb társadalmi kohézió megteremtése és a környezet védelme mellett képes a fenntartható gazdasági növekedésre. Európa továbbra is elkötelezett amellett, hogy számos érvényben levő politikai, intézményi megoldást és pénzügyi eszközt stratégiai célkitűzéseivel alakítson. Az EGSZB már korábban is kiemelte a lisszaboni stratégia jelentőségét, és kiemelten hasznosnak ítélte azt az egységes piac megerősítését célzó és a további fejlesztést és konszolidációt támogató reformok lendületének fenntartásában. ⁽⁶⁾ A termékek, szolgáltatások, a munkaerő és a tőke piacán végrehajtandó reformoktól azt várjuk, hogy hozzájárulnak egy teljes mértékben működőképes és hatékony egységes piac megvalósításához, és nagyobb mértékben integrálják a tagállamokat egy versenyképesebb és a lisszaboni menetrend céljainak eléréséhez közelebb álló 2010 utáni gazdasági térségbe, miközben biztosítják az egyensúlyt a fenntartható fejlődés gazdasági, társadalmi és környezetvédelmi pillérei között.

⁽⁵⁾ HL C 277., 2009.11.17., 6. o.

⁽⁶⁾ HL C 77., 2009.3.31., 15. o.

2.2 A lisszaboni menetrend második szakasza

2.2.1 A második szakaszt a 2005. évi időközi felülvizsgálat kezdte meg; ekkortól minden tagállam felelős a nemzeti szintű végrehajtásért. Tisztázni kellett a prioritásokat, és új politikai és pénzügyi eszközöket vezettek be. Új integrált irányelveket fogadtak el a gazdasági és foglalkoztatási politikák számára, és ezeket a nemzeti reformprogramokba is be kellett építeni.

2.3 A lisszaboni menetrend 2010 után

2.3.1 Az Európai Tanács 2008. márciusi értekezlete határozott arról, hogy meg kell kezdeni egy a lisszaboni menetrend 2010 utáni jövőjével kapcsolatos vizsgálódási folyamatot, amelynek során az alábbiakra kell koncentrálni:

- befektetés a humán tőkébe és a munkaerőpiacok modernizálása,
- a vállalkozási potenciál felszabadítása,
- beruházások a tudásba és az innovációba,
- éghajlatváltozás, energia és a hozzájuk kapcsolódó infrastrukturális beruházások.

2.4 Európa pénzügyi válságban

2.4.1 Az Európai Unió éppen a jelenlegi globális pénzügyi válság közepén van, amely az USA-ból indult ki, de mára járványszerű méreteket öltött, megfertőzte a világ gazdaságot, ártalmas hatást fejtett ki a beruházásokra, megfosztotta a vállalkozásokat a számukra annyira fontos hitelkeretektől, és hozzájárult a világereskedelemnek a második világháború óta nem látott mértékű zsugorodásához. A munkahelyek elvesztése és a munkavállalók vásárlóerejének csökkenése terén jelentkező társadalmi következmények az egész Unióban riasztó méreteket öltenek, és úgy tűnik, nincs kilátásban a rövid határidőn belüli fellendülés. Az Európai Központi Bank mindeddig a közös valutának az inflációtól és a deflációtól való megvédése érdekében tett intézkedéseket. A tagállamoknak támogatniuk kellene az Európai Központi Bank (EKB) megközelítését, amely az árstabilitással párhuzamosan figyelembe veszi a gazdasági és foglalkoztatási dimenziókat is, valamint felelősséget vállal azért, hogy figyelemmel kísérje az eurózóna gazdaságát és ajánlásokat tegyen az ECOFIN-Tanácsnak. Ennek fényében a tagállamoknak felül kellene vizsgálniuk az eurocsoport hatáskörét és eredményességét, valamint hozzájárulását az euróra vonatkozó monetáris politika meghatározásához. A pénzügyi szektor piacainak megnyitása pozitív lépés volt, a közfelügyelet és a szabályozás azonban nem volt összhangban a pénzügyi piacok globális méretével. Ezek azok a további kihívások, amelyekkel Európának meg kell birkóznia, és amelyeket szabályozási rendszerének felülvizsgálata és megerősítése révén meg kell oldania.

2.5 Az egységes piacot és a lisszaboni menetrendet hátráltató tényezők

2.5.1 A globalizációval járó kihívások. Az EU-ban jellemző, fent leírt helyzetre tekintettel egyértelmű, hogy az komoly hatással lesz az egységes piacra és a lisszaboni menetrendre. A globalizáció és az azzal kapcsolatos kihívások nem tűnnek el a válság után. Európának ezért belső gazdasági, társadalmi és környezeti problémáinak megoldása, illetve az európai integráció és a nemzetközi

együttműködés megerősítése terén haladást kell elérnie, és ezáltal előkelőbb helyet kell elfoglalnia a nemzetközi szinten. Ahhoz, hogy ez a stratégia eredményes legyen a lisszaboni menetrend felülvizsgált célkitűzéseinek megfelelően, el kell érni a fejlődés gazdasági, társadalmi és környezeti dimenziója közötti egyensúlyt.

2.5.2 Társadalmi kohézió

2.5.2.1 A lisszaboni stratégia indulásakor, 2000-ben a társadalmi kohézió fontos szempont volt, és most is az. A szegénységi és az egyenlőtlenségi problémák terén azonban a tagállamok között és tagállamokon belül egyaránt kiábrándító a haladás. A szegénység és az egyenlőtlenség továbbra is a legnagyobb problémák egyikének számít Európában. A lisszaboni stratégia felülvizsgálatakor komolyabban kellene venni a szegénység és a társadalmi kohézió kérdését, és nagyra törőbb célokat kellene kitűzni a gazdasági és társadalmi fejlődés számára, hogy a szegénység és az egyenlőtlenség erőteljesen csökkenjen.

2.5.2.2 Az EU-ban a jóléti rendszerek terén szemmel látható különbségek vannak. Az eltéréseket részben a gyökeresen eltérő adórendszerek és az adóverseny okozzák. A társadalmi adók, valamint az osztalék- és kamatadók egyes országokban magasak, más országokban alacsonyak. Az átalányadó-modellek még jobban növelték a különbséget az egyes tagállamok között a jövedelemadó és a bevételek tekintetében. A szociális kiadások a GDP-hez mérten néhány országban meghaladják a 30 %-ot, más, alacsony átalányadókulcsot alkalmazó országokban pedig a 15 %-ot sem érik el. Jóléti rendszerének jövőjét tekintve az összes ország problémákkal küzd.

2.5.2.3 Magasabb oktatási színvonal, jobb és piacképesebb készségek, több kutató – ezeknek kellene alkotniuk a fokozottabb versenyképesség gerincét, hogy egy olyan környezetbarátabb iparág valósuljon meg, amelynek vezető szerepet kell betöltenie az innováció terén, jobb technológiával, magasabb termelékenységgel és hozzáadott értékkel. Így több és jobb minőségű munkahelynek kell létrejönnie, a gazdasági és társadalmi fejlődésnek fel kell gyorsulnia, a szegénységnek és egyenlőtlenségnek pedig ennek következtében csökkennie kell.

2.5.2.4 Javasoljuk a nyitott koordinációs módszer (OMC) alkalmazását, valamint a párhuzamos és interaktív uniós, nemzeti és regionális szintű lépések megtételének erőteljes hangsúlyozását. A nemzeti parlamentek, a szociális partnerek és a civil társadalom más tagjainak tagállami szintű bevonása hozzá kellene hogy járuljon ahhoz, hogy megértsék és magukénak érezzék a főbb problémaköröket és a megteendő lépéseket.

2.5.2.5 A társadalmi kohézió és a jelenlegi gazdasági és pénzügyi válság problémáira részben a közszolgáltatatók jelentik a választ, mivel jelentősen hozzájárulnak a gazdaság és a munkaerőpiacok stabilizálására irányuló kormányzati erőfeszítésekhez. A közzsféra katalizátorszerepet tölt be a gazdasági növekedésben, és infrastruktúrát kínál ahhoz, hogy a magánvállalkozások jövedelmezően működhesseken. A jobb közszolgáltatásoknak (pl. oktatás, egészségügyi és szociális ellátás stb.) ezért alapvető fontosságot kell tulajdonítani a gazdasági növekedésre és a foglalkoztatásra irányuló új európai stratégiában és valamennyi európai polgár érdekében.

2.6 A recessziós tendencia megfordítása

2.6.1 A hatékonyabb egységes piacnak hozzá kellene járulnia az EU középtávú fejlődéséhez és a jelenlegi pénzügyi és gazdasági válságból való gyorsabb kilábaláshoz. A stabil, hosszú távú felépülés érdekében strukturális reformokat kell kialakítani, amelyek a szükséges egyensúly szem előtt tévesztése nélkül a jelenlegi csökkenő tendencia megfordítását célozzák, és megakadályozzák az EU termelőkapacitásainak további leépülését. Határozottan célratoró és irányadó lenne, ha a tagállamok képesek lennének felfedni a szinergiákat és elhatároznák, hogy egységesen lépnek fel gazdaságaiknak a fenntartható növekedés útjára történő visszaállítása érdekében. A tagállamoknak készen kell állniuk arra, hogy a belső piaci keresletet és a vásárlóerő visszaállítását ösztönözzék, összhangban a jelenlegi pénzügyi és gazdasági válság és az azt kísérő recesszió lezárásával kapcsolatban elért haladással.

3. Általános megjegyzések

3.1 Jelen vélemény azonosított néhány területet, amelyen az egységes piac hozzájárulhatna a 2010 utáni lisszaboni menetrendhez. Ezeket az alábbiakban vizsgáljuk meg.

3.2 A belső piac mérete

3.2.1 Az EU belső piacán az árukereskedelem közel kétszerese a világ többi részével folytatott kereskedelemnek, ami az évek során történt integrációs erőfeszítéseket tükrözi.⁽⁷⁾ Az európai egységes áruapiacról úgy tartják, hogy határozott versenyelőnyrel rendelkezik, és jó alapot nyújt a tagállamok számára ahhoz, hogy sikert érjenek el a külső piacokon és nagyobb fokú jólétet és több munkahelyet teremtsenek a polgárok számára. Az EU további bővítése előbb-utóbb napirendre kerül, és így az egységes piac mérete nőni fog.

3.3 Az egységes piac továbbvitelével és megvalósításával kapcsolatos előrelépés

3.3.1 Az egységes piaccal kapcsolatos munka „folyamatban van”, de bizonyos alapvető kérdések azonnali lépéseket tesznek szükségessé. Kiemelt jelentőséggel bír az egységes piaci „vívmányok” megfelelő alkalmazása. Fenn kell tartani a különböző érdekek közötti egyensúlyt és konzisztenciát. Ezenkívül a tagállamok között az egységes piacon dúló versenyt abba az irányba kellene terelni, amely révén az uniós polgárok magasabb minőséget és biztonságosabb termékeket kapnak a legjobb áron; az iparágak pedig eközben erőteljesebb és hatékonyabb alapot kell biztosítani külkereskedelme kiterjesztésére. Egy 2009 januárjában közzétett jelentés⁽⁸⁾ feltárja az 1992. évi belső piaci program eddigi

elmaradásait. A jelentés szerint a jelenleg érvényben levő szabályozás különböző értelmezéshez, eltérő végrehajtáshoz és a harmonizáció hiányához vezet. A magas adminisztratív költségeket is megemlíti, illetve szól arról, hogy hogyan lenne megvalósítható a vállalatok előtt jelenleg álló akadályok teljes felszámolása.

3.3.2 Az EU új modellt vezetett be az összes szállítási mód külső költségeinek internalizálására. Az EGSZB-nek már alkalma nyílt kifejtetni véleményét erről a helyzetről,⁽⁹⁾ és megismétli ajánlásait, amelyek szerint a kívánt hatás csak akkor érhető el, ha ezt az elképzelést minden olyan helyen, ahol külső költségek jelentkeznek, azonos mértékben alkalmazzák. A 2009. október 23-i tanácsi következtetések között kiemelték, hogy ezt az elvet alkalmazni kell a megfelelő árak kialakítása érdekében, és felkérték a tagállamokat, hogy folytassanak intenzívebb párbeszédet a költségvetéskönyv gazdasági eszközök legjobb alkalmazásának lehetőségeiről annak érdekében, hogy jobban kimutassák a valódi környezeti költségeket és előnyöket, valamint hogy kiszámítható árat lehessen szabni a szén-dioxid-kibocsátásra. A Tanács felkérte az Európai Bizottságot arra is, hogy az „EU 2020” stratégiában azonosítsa konkrét intézkedéseket és alakítsa ki irányelveket az ökohatékonyság érdekében, valamint az év folyamán ismertessen egy integrált stratégiát és intézkedést az ökoinnováció előmozdítására, továbbá hogy a jövőbeli európai innovációs terv versenyképes és összehangolt belső piacot hozzon létre ezen a területen. A külső költségeket jelenleg nem terhelik rá a különféle közlekedési módokra és az ezeket használó személyekre. Ez versenyelőnyt jelenthet azon szállítási módok számára, amelyek magas költségekkel járnak a társadalom számára. Az internalizálás megszüntetné ezeket a versenytorzulásokat, és így elmozdulás lenne tapasztalható a környezetbarát szállítási módok irányába. Fontos, hogy ez az elv hangsúlyosabb módon kerüljön bemutatásra, mivel a közlekedési ágazat működtetői és használói által alkotott szerkezet módosulását is maga után vonhatja.

3.4 A szolgáltatási szektor

3.4.1 A szolgáltatások belső piaca továbbra is gyengélkedni látszik. Remélhetőleg előrelépés történik majd a szolgáltatási irányelv ez év elején esedékes hatályba lépésének köszönhetően. A határokon átnyúló kérdések továbbra is igen érzékenyek, különösen az energiaágazatban, illetve a postai és a pénzügyi szolgáltatási szektorokban. Néhány kérdésben elképzelhetetlen európai szintű megoldást találni a tagállamok ellenállása miatt. Feszültségek érezhetők, és egyre fokozódik a protekcionizmus. A kormányoknak ellen kellene állniuk az ilyenfajta rövid távú és rövidlátó intézkedéseknek. Nyomon kell követniük a helyzetet, és gondoskodniuk kell arról, hogy ne csökkenjenek a szociális, minőségi, környezetvédelmi és biztonsági normák a fent említett területeken. Az EGSZB felkéri a tagállamokat, hogy a szolgáltatási irányelv végrehajtása során a zökkenőmentes átmenet érdekében nyújtsanak megfelelő képzéseket a tisztviselők számára. A szolgáltatási ágazatban is fejlesztésre van szükség, hogy kezelni tudja a demográfiai változások által okozott nehézségeket is, ami az egységes piac számára is kihívást jelent, tekintettel arra, hogy egyes szociális szolgáltatások nem tartoznak a szolgáltatási irányelv hatálya alá.

⁽⁷⁾ Internal Market Scoreboard (az Európai Bizottság belső piaci eredményösszesítő táblázata), 2008. december.

⁽⁸⁾ When will it really be 1992 – Specific Proposals for Completing the Internal Market [Mikor lesz végre 1992? Konkrét javaslatok a belső piac megvalósításához]; a VNO–NCW és az MKB–Nederland holland munkaadói szövetségek kiadványa (lásd: http://www.eesc.europa.eu/smo/prism/moreinformation/literature/7/index_en.asp).

⁽⁹⁾ HL C 317., 2009.12.23., 80. o., valamint CESE 1947/2009, 2009. 12. 17. (TEN/356).

3.5 A monetáris unió

3.5.1 A monetáris unió és az euró sikeressége alapvető az integráció elmélyüléséhez és a belső tőkepiac megerősítéséhez. A gazdaság lassulása által jellemzett időszakokban a belső piac és az eurózóna megmutatta, hogy stabilitást jelent a cégek számára, hiszen a belső kereskedelem kevésbé esett vissza, mint az EU-n kívüli. Ez azt jelenti, hogy a további integrációban lehetőségek rejlenek.

3.6 Az euró külső hatásai

3.6.1 Becslések szerint a kereskedelem a közös valuta bevezetése óta közel 5 %-kal bővült. ⁽¹⁰⁾ A piacoknak – különösen a jelenlegi gazdasági hanyatlás tükrében – további előnyeik származnak majd az eurózóna elmélyüléséből. Ilyen például a makro-gazdasági politikák összehangolása, a külső képviselő és a pénzügyi piacok szabályozása.

3.7 A négy szabadság érvényesítésének korlátai

3.7.1 A mozgás szabadsága hozzájárult az Európai Unió tagállamai gazdaságának megerősítéséhez, mivel fokozza a versenyt és lehetővé teszi, hogy a fogyasztók nagyobb választékban jussanak hozzá jobb minőségű, olcsóbb termékekhez. Támogatja ezenkívül az EU-n belüli cégeket a harmadik piacokon folytatott versenyben is. Nyilvánvaló azonban, hogy a munkavállalók kiküldetéséről szóló irányelv végrehajtásának szabályai nem egyértelműek, ami miatt a vállalkozások között tisztességtelen verseny alakul ki, a munkavállalói jogokat nem tartják tiszteletben, és szociális dömping jön létre.

3.7.2 Az elmúlt néhány év folyamán a foglalkoztatási irányelvek többnyire úgy tekintettek a munkaerő mobilitására, mint a munkapiaci struktúra javításának eszközére. Az aktív munkaerőpiacra vonatkozó elveknek és a – szociális partnerek és a kormány közötti megállapodás szerinti – rugalmas biztonság rendszereinek az előmozdítása, az egész életen át tartó tanulás és képzés ösztönzése, a szilárd, megfelelő és fenntartható társadalombiztosítási rendszerek kialakítása és az esélyegyenlőség előmozdítása, a nemek közötti egyenlőség védelmezése, a munkának a családi és magánélettel való összeegyeztetése és a megkülönböztetés minden formájának megszüntetése alapvető ahhoz, hogy a munkaerőpiac nagyobb mértékben járuljon hozzá a lisszaboni célkitűzések eléréséhez.

3.8 Szabályozási korlátok

3.8.1 Az uniós szabályozások az 1980-as évek óta a termékek, szolgáltatások, a munkaerő és a tőke szabad áramlását helyezik a középpontba. A vállalkozások működését meghatározó szabályozási környezet meghatározó versenyképességük, illetve növekedési és munkahely-teremtési képességük szempontjából. A

szabályok tisztességes versenyt eredményezhetnek, de ártalmasak is lehetnek a jó üzleti légkörre. A rendelkezések ezért felülvizsgálatra és egyszerűsítésre szorulnak, hogy a cégek gyorsan alkalmazkodhassanak a változásokhoz, fenntartva eközben a piacok tisztességesességét és viszonylagos biztonságosságát. Európa piacrendszerének stabilizálása érdekében összehangolt lépésekre van szükség mind a 27 tagállam részvételével. Az intézkedéseket gyorsan kell megvalósítani annak biztosítása érdekében, hogy a bankok hatékonyabban koncentráljanak alaptervékenységeikre, vagyis arra, hogy a magában a gazdaságban képződött megtakarításokból származó stabil finanszírozási források felhasználásával likviditást biztosítsanak a reálgazdaság számára, a kockázatosabb és spekulatív pénzügyi tevékenységeket pedig más, erre specializálódott szereplőkre hagyják.

3.8.2 Az elmúlt öt év során az egységes piacon jelentős fejlődés volt tapasztalható a személyek és áruk szabad mozgását szabályozó jogszabályi keretet illetően. Ez az előrelépés elsősorban a kölcsönös elismerésről szóló rendeletnek volt köszönhető, amely lefedte a közös technológiai szabályokat, amelyek csökkentik az adminisztrációs és termelési többletköltségeket. Elviekben az akkreditációs és piacfelügyeleti rendelet is javította a szabad áramlást azáltal, hogy támogatta az emelt szintű normákat a fogyasztók javára, és fokozta az értékesített termékek biztonságosságát.

3.8.3 Fontos, hogy a termékek, a szolgáltatások, a munkaerő és a tőke áramlásának szabadságát a normák harmonizálása is kísérje. Egyes megszorítások továbbra is hátráltatják az egységes piac működésének kiteljesedését.

3.8.4 Az Európai Bizottság által kialakított hálózatoknak már minden tagállamban működniük kellene, a tevékenységükhöz szükséges elegendő forrással. Az EGSZB külön megemlíti a belső piaci információs rendszert (IMI), a nem élelmiszerjellegű veszélyes termékek gyors tájékoztatási rendszerét (RAPEX), az élelmiszerekre és takarmányokra vonatkozó sürgősségi riasztórendszert (RASFF), valamint a SOLVIT rendszert. Ezek az eszközök információt nyújtanak és védik az uniós polgárok érdekeit, továbbá az egységes piaci szabályok zökkenőmentesebb működését és figyelemmel kísérését biztosítják. A széles nyilvánosság jobb tájékozottsága általában véve meg kell, hogy könnyítse a hasznos, az egységes piac javítása irányába mutató reformok végrehajtását.

3.9 Környezetvédelmi externáliák

3.9.1 Közép- és hosszú távon az EU-nak „mint közösségnek energia- és erőforrás-felhasználás tekintetében a leghatékonyabb gazdasági térséggé kell válnia”, a klímapolitikát pedig a fenntarthatóság felé kell irányítani. Az energiatakarékosság minden módját meg kell vizsgálni, és helyi szintű, megújuló és regionális struktúrákat kell használni. Az energia- és erőforrás-hatékonyság javítása egy új stratégia alapvető elemét képezi majd.

3.9.2 A fenntartható gazdasági fejlődés javítása érdekében fokozottabban kell kapcsolódni az EU külső tevékenységeihez a globalizáció alakítása és a fenntartható fejlődést célzó nemzetközi stratégiai konvergencia előmozdítása céljából.

⁽¹⁰⁾ Study on the Impact of the Euro on Trade and Foreign Direct Investment [Tanulmány az eurónak a kereskedelemre és a közvetlen külföldi befektetésekre kifejtett hatásáról] (http://ec.europa.eu/economy_finance/publications/publication12590_en.pdf)

3.9.3 Ebben a tekintetben ahhoz, hogy az áru piac nagyobb mértékben hozzájáruljon a lisszaboni célkitűzések eléréséhez, az Európai Uniónak egységesen, kitartóan és folyamatosan kell fellépnie a nemzetközi tárgyalások során.

3.9.4 További beruházások szükségesek az energia és az éghajlatváltozás terén folyó kutatásokba. A jövőbeni, EU-n belül iparági beruházásoknak az EU és más országok közötti kétoldali megállapodásokkal támogatott stratégiai energiapolitika kell alapulniuk. Ugyanilyen fontos egy új, alacsony szén-dioxid-kibocsátású, intelligens és decentralizált energiainfrastruktúra kialakítása.

3.10 Energiahordozók és alapvető árucikkek ellátásbiztonsága

3.10.1 Fontos egyrészt, hogy az EU gazdasága folyamatosan és biztonságos módon férjen hozzá energiahordozókhoz és alapvető árucikkekhez. Ez azt jelenti, hogy ebben a tekintetben egyre magasabb fokú önállóságot kell elérni.

3.10.2 Az energia és az árucikkek árának a közelmúltban tapasztalt nagymértékű ingadozása mellett az euró védelmet nyújtott a pénzügyi piacokon zajló viharok ellen, ereje pedig enyhítette a két évvel ezelőtt, a világszintű élelmiszer- és energiapiacra tapasztalt erőteljes kereslet idején tapasztalt áremelkedések bizonyos hatásait.

3.10.3 Ebből a szempontból fontos a tőkepiacok nyitottsága is, különösen tagállamok közötti viszonylatban. Ezt ösztönözni kell az energiaellátással való kereskedelem finanszírozása és az energiaágazatba történő beruházások előmozdítása érdekében.

3.10.4 Az EU belső energiapiacát is át kell alakítani egy valóban összefüggő rendszerre, amely egységes politikák szerint működik, tökéletes kölcsönkapcsolatok és kiszolgálási szint mellett, ami garantálja a tisztességes versenyt és védi a fogyasztók jogait és érdekeit. Az uniós versenypolitika, a nemzeti szabályozó hatóságok megerősítése és az általános érdekű szolgáltatásokra vonatkozó politika biztosítása, hogy a fogyasztók megfelelő, biztonságos és állandó ellátásban részesüljenek egy fenntartható és megfizethető energiaszerkezetből.

3.11 Szállítási és közlekedési infrastruktúra

3.11.1 A globalizáció kontextusában a közlekedés alapvető szerepet tölt be az egységes piac megfelelő működésében; fokozza a tagállamok közötti, határokon átnyúló együttműködést és kapcsolatokat. A hatékony közlekedési rendszerek hatékony gazdaságot tesznek lehetővé azért, hogy nagyobb áruválasztékot biztosítsanak versenyképes áron. Az Európán belüli vasúti infrastruktúra az áruszállításnak hatékony és környezetbarát módját jelenti, szemben a közúti szállítással, ami hozzájárul a magasabb kibocsátáshoz.

3.11.2 A 2009–2018 közötti időszakra szóló átfogó tengeri szállítási stratégia szintén hozzá fog járulni a fenntartható gazdasági fejlődéshez. A rövid távú tengeri és a nemzetközi kereskedelemben részt vevő hajók számának növekedésével azonban még továbbra is foglalkozni kell az éghajlatváltozással kapcsolatos és más környezeti problémákkal.

3.11.3 Az EU közlekedési rendszerében végbemenő változások várhatóan csökkentik az infrastruktúra telítettségét, segítve eközben az EU gazdaságát a globalizáció kihívásaihoz való alkalmazkodásban. A hatékony közlekedési rendszer bővíti a vállalkozási és munkalehetőségeket, és hosszú távú versenyképességet biztosít az EU-n belül és azon kívül is. A közlekedés ösztönzi az innovációt és a gazdasági növekedést.

3.11.4 A tagországok közötti átjárhatósági és összeköttetési problémákkal elsősorban az energiahálózatok, illetve az összes polgár számára elérhető széles sávú internetszolgáltatások kapcsán kell foglalkozni. Ezek a kérdések különösen érintik majd a legkülső régiókat.

3.11.5 A legkülső régiók a légi szolgáltatások terén továbbra is jelentős hátrányban vannak. Az EU-nak új megközelítést kell alkalmaznia ennek a problémának a kezelésében, és arra kell törekednie, hogy az ilyen régiók polgárai ugyanolyan létesítményeket használhassanak, mint a kontinentális Európában lakók.

3.12 Versenyképesség az egységes piacon

3.12.1 A lisszaboni stratégia az áru piac egyes területein egészen sikeres volt. Az egységes európai piac megkönnyítette az árukereskedelmet, és a vásárlók sokkal szélesebb termékválasztékot találhatnak igen versenyképes áron. A tisztességes versenyt azonban még biztosítani kell; ezt a tagállamok közötti együttműködésen alapuló hatékony nemzeti szintű felügyelettel lehet elérni.

3.12.2 A vállalatok azonban nem minden esetben teljesültek nemzeti és európai szinten. Az áruk és szolgáltatások terén jelentkező nemzetközi verseny fokozódásával egyre sürgetőbbé válik a versenyképességi teljesítmény európai szintű fokozása. Határozott bizonyítékok utalnak arra, hogy a K+F terén történő erőfeszítéseknek a kkv-k klaszterei és a nagyvállalatok közötti jobb összehangolása olyan pozitív versenyképességi hatásokkal járt, amelyek a belső piacon túl is érvényesültek.

3.12.3 Fontos megjegyezni azt is, hogy a GMU létrehozása hozzásegítette az uniós piacot ahhoz, hogy a határokon átnyúló tevékenységek alacsonyabb és átláthatóbb költségeinek köszönhetően versenyképesebbé váljon. Könnyebb lett az új cégek bejutása is az európai piacra, miközben a kevésbé hatékony vállalatokat megszüntették vagy átvették. Lehet azonban még javítani a belső piac rugalmasságán és a munkaerő mobilitásán. Az összes piac tekintetében feltárt legfontosabb gyenge pont arra mutat rá, hogy az európai egységes piacnak biztosítania kell a fennmaradó belső korlátok megszüntetését.

3.13 Az egységes piac külkapcsolati dimenziója

3.13.1 Európának a világ felé való nyitottsága hozzájárult a gyorsodásához. Érdekében áll tehát külkapcsolatait tovább fejleszteni, hogy megvédje és szolgálja lakosságának érdekeit. A jövőbeni politikáknak el kell mozdulniuk a befelé forduló hozzáállástól, amely az 1957-es Római Szerződés óta volt jellemző. Az EU-nak ma inkább a globalizálódott gazdaság felé kell tekintenie azzal az eltökéltséggel, hogy teljes értékű szerepet fog betölteni, miközben szem előtt tartja a súlypont áthelyeződését Ázsiába és a feltörekvő – különösen az úgynevezett BRIC (Brazília, Oroszország, India és Kína) – országokba. Az EU-nak az európai szomszédságpolitika keretében – ideértve a keleti partnerséget és a földközi-tengeri térségért létrehozott uniót is – tovább kellene fejlesztenie a gazdasági együttműködést a szomszédos országokkal a szabadkereskedelmi övezet kiterjesztésének céljával. Az ilyen partnerségi megállapodásokhoz feltételül kell szabni a szabadpiaci elvek teljesülését. A belső piac elmélyítése és tökéletesítése ugyanakkor mindenképpen szükséges ahhoz, hogy az EU megtartsa világpiaci vezető szerepét.

3.13.2 Európának kötelessége a világszintű problémákkal is foglalkozni, és segíteni a globalizáció ütemének és karakterének szabályozásában. Az EU az áruk és a szolgáltatások világpiacán történő kereskedelmi liberalizáció tekintetében mindaddig más meghatározó kereskedelmi tömörüléseket követett. Jelenleg kétoldali megállapodásokról folytat tárgyalásokat Koreával, a Délkelet-ázsiai Nemzetek Szövetségével (ASEAN) és Indiával. A Transzatlanti Gazdasági Tanácsban elért eredmények is biztatóak. Ez a stratégia részben azt tükrözi, hogy nem hisznek abban, hogy a dohai tárgyalási forduló rövid határidőn belül sikeresen lezárul. Az ilyenfajta kétoldali kapcsolatok elvehetik a többoldali kereskedelmi tárgyalások értelmét. A nemzetközi piacok megnyitása terén ragaszkodni kell a kölcsönösséggel kapcsolatos politikai állásponthoz, és továbbra is kiemelt jelentőséget kell tulajdonítani a dohai tárgyalási forduló lezárásának. Az EGSZB felhívja az Európai Bizottságot és a tagállamok kormányfőit, hogy a kereskedelem liberalizációjáról folytatott tárgyalások során követeljék meg a harmadik országok kormányaitól az emberi jogok és az ILO-egyezmények tiszteletben tartását, valamint a természeti, gazdasági és kulturális erőforrások megőrzését.

3.13.3 Kíváncsú, sőt már régóta esedékes, hogy az EU-ban biztosított legyen a közösségi szabadság egységes és mindenre kiterjedő védelme. A szellemi tulajdonjogok védelmét határozottan érvényre kell juttatni, és hatékony küzdelmet kell folytatni az illegálisan másolt márkás termékek kereskedelme ellen. ⁽¹¹⁾

3.13.4 Az EU-ban a hatékony piaci nyomon követés és felügyelet hiányát a közelmúltban a harmadik országokból származó, a normáknak nem megfelelő élelmiszertermékekről és játékokról szóló jelentések is kiemelték. A harmadik országokból behozatalra kerülő termékek megfelelő figyelemmel kísérésének hiánya miatt az uniós fogyasztók egészségügyi veszélyeknek, illetve a normákat el nem érő, gyenge minőségűnek vannak kitéve. Ez,

amellett, hogy torzíja a piaci versenyt, negatív hatással lehet az Európában történő további beruházásokra és a foglalkoztatásra is.

3.13.5 Meg kellene fontolni egy határozott és összehangolt stratégia eszközként történő felhasználását arra, hogy megvédjük az európai fogyasztókat a harmadik országokból származó, a technológiai, társadalmi és környezetvédelmi normáknak és a munkakörülményekre vonatkozó előírásoknak meg nem felelő termékek behozatalától. A tagállamoknak biztosítaniuk kellene, hogy azok az országok, amelyekkel kereskedelmi kapcsolatban állnak, betartsák az ILO, az ENSZ, annak ügynökségei és más nemzetközi testületek által a személyi jogok, az egyesülési szabadság, a szervezkedési és a kollektív tárgyalási jog, illetve a gyermek- és kényszermunka eltörlésének terén meghatározott normákat.

3.13.6 A jelenlegi válság megmutatta, hogy fokozott kölcsönös függés áll fenn az országok között a világszintű pénzügyi és kereskedelmi piacokon. A globális pénzügyi rendszereket olyan szabályokkal kell megerősíteni, amelyek előmozdítják a prudenciát, javítják az összhangot és a kommunikációt a felügyeleti hatóságok és központi bankok között, illetve az átláthatóság fokozása mellett szigorúbban ellenőrzik a kábítószerkezeléshez és az illegális fegyverkereskedelemmel kapcsolatos feketepénzek áramlását.

3.13.7 Ennek keretében az EU szociálpárbeszéd-modelljét követniük kell az Unión kívüli országoknak is, és az EGSZB-nek fokoznia kell az elv népszerűsítése érdekében tett erőfeszítéseket.

3.14 A szociális dimenzió

3.14.1 A belső piac további fejlődéséhez az európai polgárok hozzájárulása szükséges. A belső piac szociális dimenzióját most a Lisszaboni Szerződésbe beépített Alapjogi Charta is megerősíti. Ennek növelnie kellene a szervezett civil társadalom jelentőségét a belső piac további fejlődésében.

3.14.2 Az EU 2010 utáni stratégiájának egy tisztességesebb és méltányosabb társadalmat kell népszerűsítene azáltal, hogy egy integrált fejlesztési politikával összhangban védi és fejleszti társadalmi modelljét. Minden tagállamnak alkalmazkodnia kell a globalizációhoz és a technológiai változashoz, fokozva a minőséget és a folyamatos tanulás és képzés elérhetőségét. A válságos időszakot arra kellene felhasználni, hogy ösztönözzük a tudásszint emelését, felkészítve így a munkaerőt a jövőre. A munkanélkülieknek lehetőséget kellene biztosítani az átképzésre és az oktatási programokban való részvételre – ideértve a felsőfokú képzést is –, amelyek révén a munkaerőpiacra való visszatérésükkor jobb munkakörülményekre lehet kilátásuk, munkaadóik pedig ösztönzést kaphatnak arra, hogy beruházzanak az új piaci igényekbe, amelyeket várhatóan a közeljövőben megjelenő technológiák generálnak majd. A globalizációs alapot és az Európai Szociális Alapot jobban kellene felhasználni, és hozzá kellene idomítani a belső piac ilyen természetű kihívásaihoz. A válság következményeire való tekintettel sürgősen meg kellene fontolni a kifejezetten a szegénység elleni küzdelmet célzó programok átalakítását.

⁽¹¹⁾ HL C 116., 1999.4.28., 35. o. és HL C 221., 2001.8.7., 20. o.

4. Záró megjegyzések

4.1 A jelenlegi válságos időszakban az EU-nak át kell alakítania a lisszaboni stratégia közép- és hosszú távú intézkedéseit. Rövid távú lépésekkel kell kiegészítenie a strukturális reformok programját, miközben folytatja a jövőbe történő befektetéseket. Ezt elsősorban a K+F-tevékenységbe, az innovációba és az oktatásba történő további beruházásokkal lehet elérni, aktívan ösztönözve az ismeretek szabad átadását a tagállamok között, és támogatva a

cégeket (különösen a kkv-kat) abban, hogy hozzájárulhassanak egy dinamikusabb egységes piachoz. A „zöldebb” gazdaság irányába mutató lépések is nagy jelentőséggel bírnak az új munkahelyek létrehozásának és új technológiák kifejlesztésének eszközeiként, miközben biztosítják az alternatív energiaforrásokat és részt vesznek a környezetvédelmi célkitűzések elérésében. Mindez akkor valósítható meg, ha megerősítjük az európai kormányzást annak érdekében, hogy javuljon az Európai Unió kollektív dimenziója, és elkerüljük az erőfeszítések és a források megkettőződését.

Kelt Brüsszelben, 2010. február 17-én.

az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság
elnöke
Mario SEPI

MELLÉKLET

az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleményéhez

A következő módosító indítványokat, amelyeknél a támogató szavazatok száma az összes leadott szavazat legalább egynegyede volt, a vita során elutasították (az eljárási szabályzat 54. cikkének (3) bekezdése).

1.2. pont, 8., 9. és 10. franciabekezdés

- „Fontos, hogy a szolgáltatási irányelv az egységes piac szellemével és szabályaival tökéletes összhangban valósuljon meg. E téren fontos problémát jelent, hogy egyes, a legutóbbi bővítésben részt vett tagállamokból még mindig nem áramlik szabadon a munkaerő. Eredményes és világos nemzeti végrehajtási rendelkezésekre van szükség a munkavállalók kiküldetéséről szóló irányelv megfelelő végrehajtásához és céljainak – a vállalatok közötti tisztességes versenynek, valamint a munkavállalói jogok tiszteletben tartásának és a szociális dömping elkerülésének – eléréséhez.
- Az egységes piac és az EU egyik problémája az, hogy a munkabér és a munkakörülmények tagállamonként és régióként nagymértékben eltérőek, és így versenytényezőnek számítanakvé váltak. A munkaerő-piaci normák ILO-egyezmények alapján történő védelme egyre fontosabbá válik, és az új EU 2020 stratégia részét is kell képeznie.
- Az egységes piacon belüli kereskedelem fokozódása ösztönzi a nagy távolságokra történő, szükségtelen és környezetkárosító áruszállítás növekedéséhez vezet. Ezért az »EU 2020« stratégiához kapcsolódó szállítási politika meghatározásakor figyelembe kell venni a szállítás által ellentmond a környezetvédelmi és a fenntartható fejlődésre gyakorolt hatás különféle vonatkozásait politikára irányuló elvárásoknak.

Indokolás

A „dömping” szót napjainkban általában csak a nemzetközi kereskedelmi jog kontextusában használják arra a jelenségre, amikor egy adott országban székhellyel rendelkező gyártó egy másik országba a hazai piaci árnál olcsóbban, vagy pedig az előállítási költség alatt exportál. A „szociális dömping” kifejezés használata tehát a fenti, a munkavállalók kiküldetéséről szóló irányelv kapcsán nem megfelelő, hiszen az általában gazdaságilag kevésbé fejlett tagállamban székhellyel rendelkező, termékeit vagy szolgáltatásait egy másik tagállamban értékesítő vállalat árai nem alacsonyabbak a költségeinél. A „szociális dömping” kifejezésnek az új tagállamokkal szembeni használata sértő, ezért kerülendő.

Az, ha a bérek és munkakörülmények eltéréseit az egységes piacon rejülő problémaként jelöljük meg, ellentmond annak az egyszerű ténynek, hogy a bérek mindig részét képezik a vállalatok közötti versenynek, ami pedig az alapja a szabad piaczgazdaságnak, és ezért kedvező a fogyasztókra nézve. Ami a munkaerő-piaci normák védelmét illeti, pontosítani szükséges, hogy milyen normák védendők. Érvényben vannak a tagállamok többsége által aláírt ILO-egyezmények, amelyek meghatározzák e normákat.

Az egységes piacot okolni a szállítás káros fokozódásáért egyoldalú érvelés. Ugyanígy okolnunk kellene a személyek szabad áramlását a környezetre rótt teher növekedéséért. Figyelembe kell venni a környezeti és fenntartható fejlődési szempontokat az „EU 2020” stratégia meghatározásakor.

A szavazás eredménye:

Mellette: 93

Ellene: 131

Tartózkodott: 8

3.7.1. pont

„A mozgás szabadsága hozzájárult az Európai Unió tagállamai gazdaságának megerősítéséhez, mivel fokozza a versenyt és lehetővé teszi, hogy a fogyasztók nagyobb választékban jussanak hozzá jobb minőségű, olcsóbb termékekhez. Támogatja ezenkívül az EU-n belüli cégeket a harmadik piacokon folytatott versenyben is. Egyes, a legutóbbi bővítésben részt vett tagállamokból még mindig nem áramlik szabadon a munkaerő. Eredményes és világos végrehajtási rendelkezésekre van szükség a munkavállalók kiküldetéséről szóló irányelv megfelelő végrehajtásához és céljainak – a vállalatok közötti tisztességes versenynek, valamint a munkavállalói jogok tiszteletben tartásának – eléréséhez. Nyilvánvaló azonban, hogy a munkavállalók kiküldetéséről szóló irányelv végrehajtásának szabályai nem egyértelműek, ami miatt a vállalkozások között tisztességtelen verseny alakul ki, a munkavállalói jogokat nem tartják tiszteletben, és szociális dömping jön létre.”

Indokolás

Bár bizonyított, hogy a korlátozásokat feloldó országokban a korlátok megszüntetése miatt nem romlott a munkapiaci helyzet, továbbra is léteznek az egységes piacon belül a szabad mozgást korlátozó akadályok.

A „dömping” szót napjainkban általában csak a nemzetközi kereskedelmi jog kontextusában használják arra a jelenségre, amikor egy adott országban székhellyel rendelkező gyártó egy másik országba a hazai piaci árnál olcsóbban, vagy pedig az előállítási költség alatt exportál. A „szociális dömping” kifejezés használata tehát a fenti, a munkavállalók kiküldetéséről szóló irányelv kapcsán nem megfelelő, hiszen az általában gazdaságilag kevésbé fejlett tagállamban székhellyel rendelkező, termékeit vagy szolgáltatásait egy másik tagállamban értékesítő vállalat árai nem alacsonyabbak a költségeinél. A „szociális dömping” kifejezés használata sértő, ezért kerülendő.

A szavazás eredménye:

A 3.7.1. pontra vonatkozó 5. módosító indítvány össze volt kapcsolva az 1.2. pont 8., 9. és 10. franciabekezdésére vonatkozó 3. módosító indítvánnyal, és az utóbbiról tartott szavazás eredményeként érvényét veszítette.

3.8.1. pont

„Az uniós szabályozások az 1980-as évek óta a termékek, szolgáltatások, a munkaerő és a tőke szabad áramlását helyezik a középpontba. A vállalkozások működését meghatározó szabályozási környezet meghatározó versenyképességük, illetve növekedési és munkahelyteremtési képességük szempontjából. A szabályok tisztességes versenyt eredményezhetnek, de ártalmasak is lehetnek a jó üzleti légkörre. A rendelkezések ezért felülvizsgálatra és egyszerűsítésre szorulnak, hogy a cégek gyorsan alkalmazkodhassanak a változásokhoz, fenntartva eközben a piacok tisztességességét és viszonylagos biztonságosságát. Európa piacrendszerének stabilizálása érdekében összehangolt lépésekre van szükség mind a 27 tagállam részvételével. Az EGSZB azt javasolja, hogy a bankok a vállalatfinanszírozásra összpontosítsanak, a pénzügyi piacokon folytatott spekulatív ügyletek bonyolítását pedig hagyják olyanokra, akik erre szakosodtak. Az intézkedéseket gyorsan kell megvalósítani annak biztosítása érdekében, hogy a bankok hatékonyabban koncentráljanak alaptevékenységükre, vagyis arra, hogy a magában a gazdaságban képződött megtakarításokból származó stabil finanszírozási források felhasználásával likviditást biztosítsanak a reálgazdaság számára, a kockázatosabb és spekulatív pénzügyi tevékenységeket pedig más, erre specializálódott szereplőkre hagyják.”

Indokolás

A pont első fele nem realisztikus. Milyen intézkedéseket lehet hozni? Ha nem részletezzük, hogy milyenekre gondolunk, akkor jobb nem említeni őket, különben csak zavart és bizonytalanságot okozunk. A jelenlegi probléma egyébként sem a finanszírozási forrásokban rejlik, hanem a reálgazdaságba vetett bizalomban.

Meglátásom szerint a vélemény 1.6. pontja teljesen egyértelműen megvilágítja, hogy melyek a jelenlegi pénzügyi problémák, illetve azok megoldásai.

A szavazás eredménye:

Mellette: 82

Ellene: 127

Tartózkodott: 19

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – Integráció és szociális menetrend**(saját kezdeményezésű vélemény)**

(2010/C 347/03)

Előadó: **Luis Miguel PARIZA CASTAÑOS**Társelőadó: **Pedro ALMEIDA FREIRE**

2009. július 16-én az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság úgy határozott, hogy eljárási szabályzata 29. cikkének (2) bekezdése alapján saját kezdeményezésű véleményt dolgoz ki a következő tárgyban:

Integráció és szociális menetrend.

Az EGSZB munkájának előkészítésével megbízott „Foglalkoztatás- és szociálpolitika, uniós polgárság” szekció 2010. január 26-án elfogadta véleményét.

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság 2010. február 17–18-án tartott, 460. plenáris ülésén (a 2010. február 17-i ülésnapon) 158 szavazattal 3 ellenében, 3 tartózkodás mellett elfogadta az alábbi véleményt.

1. Következtetések és ajánlások

1.1 Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság – a szociálpolitikai menetrend előmozdítása és fejlesztése, valamint a bevándorlók és az etnikai kisebbségek integrációjának előmozdítása mellett erőteljesen elkötelezett intézményként – úgy határozott, hogy kidolgozza ezt a saját kezdeményezésű véleményt abból a célból, hogy **az Európai Unió megerősítse az integrációs politikák és a szociálpolitikai menetrend közötti kapcsolatokat.**

1.2 2010 nagyon fontos év lesz az uniós szociálpolitikák szempontjából: a szegénység és a társadalmi kirekesztés elleni küzdelem európai éve lesz; elkészül az EU 2020 stratégia; és egy új szociális menetrend elfogadására is sor kerül.

1.3 Az EGSZB úgy véli, hogy a szociális menetrend 2010-ben kezdődő felülvizsgálata során nagyobb jelentőséget kell tulajdonítani a bevándorlás társadalmi hatásainak.

1.4 Mivel a bevándorlás és az integráció, illetve a szociális menetrend különböző biztosok és főigazgatóságok hatáskörébe tartozik, az EGSZB az Európai Bizottságon belüli politikai és igazgatási együttműködés javítását javasolja.

1.5 A integrációs politikáknak kapcsolódniuk kell az EU szociálpolitikájának fő célkitűzéseivel, lehetővé téve ezáltal, hogy mindenki – a harmadik országok polgárai, a bevándorlói háttérrel rendelkező európai polgárok és a kisebbségek tagjai is – élhessen lehetőségeivel. Hasonlóképpen, a társadalmi kirekesztés elleni küzdelemnek is mindenkit tekintetbe kell vennie, így a bevándorlókat is, legyenek akár uniós polgárok, akár harmadik országok polgárai.

1.6 Az EGSZB prioritásnak tekinti az integráció európai szintű megerősítését, amelynek során tekintetbe kell venni a gazdasági válságot, valamint a bevándorlóknak és a kisebbségek tagjainak a

foglalkoztatással, a társadalmi beilleszkedéssel, a nemek közötti egyenlőséggel, a szegénységgel, az oktatással és képzéssel, az egészségüggyel, a szociális védelemmel és a megkülönböztetés elleni küzdelemmel kapcsolatos helyzetét.

1.7 A szociálpolitikák megfogalmazásába és végrehajtásába horizontális megközelítést alkalmazva kell a bevándorlásból eredő sokszínűség perspektíváját beilleszteni; hasonlóképpen ki kell alakítani a bevándorlók és a kisebbségek tagjainak integrációjára irányuló sajátos politikákat és intézkedéseket.

1.8 Ennek következtében és egyéb szakpolitikák terén szerzett tapasztalatok figyelembevételével, **az EGSZB az integráció, az egyenlő bánásmód és a megkülönböztetésmentesség elősegítése céljából az integráció „mainstreaming” folyamatának kialakítását javasolja** az Unió különböző politikai, jogszabályi és pénzügyi eszközeinek terén.

2. Háttér

2.1 Az Európai Unió közös bevándorláspolitikája kialakításán dolgozik, amelyhez véleményein keresztül az EGSZB is hozzájárul oly módon, hogy azokban kiemeli: a „bevándorlás sikerének kulcsa” az integráció, és elismeri, hogy a fokozottabb társadalmi kohézió megvalósítása érdekében az európai társadalmaknak javítaniuk kell a bevándorlással együtt járó sokszínűség kezelésének képességét.

2.2 Az utóbbi tíz év során a bevándorlók igen jelentős mértékben járultak hozzá Európa gazdasági és társadalmi fejlődéséhez⁽¹⁾. Számtalan, harmadik országokból érkező személy – férfiak és nők egyaránt – lépett az európai munkaerő-piacokra, és járult ezzel hozzá a gazdaság, a foglalkoztatottság, a társadalombiztosítási és egyéb járulékok növekedéséhez.

⁽¹⁾ COM(2008) 758 végleges.

2.3 Az EGSZB javaslatot tett az „állampolgári integrációra”, amelynek alapja „a jogok és a kötelezettségek megállapítása, valamint a termékekhez, a szolgáltatásokhoz és az állampolgári részvételhez való, a többi polgárral azonos hozzáférés fokozatos biztosítása, az egyenlő lehetőségek és bánásmód feltételeinek betartásával” ⁽²⁾.

2.4 2010-ben meg kell újítani egyrészt a lisszaboni stratégiát az EU 2020 stratégiával, másrészt a szociális menetrendet, és sor kerül az Integrációs Alap értékelésére. Az EU-nak emellett foglalkoznia kell a Lisszaboni Szerződéssel és az Alapjogi Chartával is, feláll az új Európai Bizottság ⁽³⁾, és a Parlament a jelenlegi parlamenti ciklus időszak első részét tölti.

2.5 2010 továbbá a szegénység és a társadalmi kirekesztés elleni küzdelem európai éve lesz, a szolidaritás, a társadalmi igazságosság és a fokozottabb integráció melletti elkötelezettség megújításának színtere.

2.6 Az integrációs politikáknak kapcsolódniuk kell az EU fő szociálpolitikai célkitűzéseivel. Az EGSZB az Európai Bizottságon belüli politikai és igazgatási koordináció tökéletesítését javasolja.

2.7 Napjaink gazdasági válságában sok bevándorló a legkiszolgáltatottabb társadalmi csoportokhoz tartozik: elsőként veszítik el állásukat, nagyon nehezen tudnak visszajutni a munkaerőpiacra, és fennáll elszegényedésük kockázata; a bevándorló nők esetében még súlyosabb ez a helyzet ⁽⁴⁾.

2.8 Számos esetben a bevándorlók gyermekeinél nagyobb a valószínűsége annak, hogy tanulmányaikat nem fejezik be.

2.9 Az EGSZB szükségesnek tartja a megkülönböztetés elleni küzdelem erősítését a meglévő jogszabályok továbbfejlesztése, a közpolitikák és az integrációt elősegítő szociális elkötelezettségek megszilárdítása révén.

2.10 A gazdasági válsággal egy időben néhány tagállam politikai és szociális vitáiban egyre élesebb szóbeli támadások érik a bevándorlók jogait, szigorodnak a jogszabályok, és nő az idegengyűlölet.

2.11 Néhány kormány megkurtítja az integrációs politikákra szánt közpénzeket, pedig válság idején nem csökkenteni, hanem növelni kell a szociális politikákba történő befektetéseket.

2.12 Az EGSZB úgy véli, hogy a megfelelő integrációs politika egy megfelelő közös bevándorláspolitiká keretében a gazdasági és társadalmi kohézió hatékony tényezője.

2.13 Az európai integrációs politikák igen eltérők, mivel a szociális és politikai kultúrák és a jogrendszerek is különböznek egymástól. Mindazonáltal az integrációs célkitűzések valamennyi tagállamban kapcsolódnak a szociálpolitikához.

2.14 Az Európai Unióban a bevándorlók integrációja eltérő ritmusban megy végbe. Jelenleg a migrációs folyamatok az új közép- és kelet-európai tagállamokban kevésbé jelentősek, míg a déli és nyugati tagállamokban jelentősebbek. A tapasztalatok azonban arra utalnak, hogy a jövőben valamennyi európai országban magas bevándorlási szinttel kell számolni.

2.15 Az EGSZB emlékeztetni szeretne arra, hogy az európai bevándorláspolitiká globális megközelítésének keretében a bevándorlás és a fejlődés közötti kapcsolatokat erősíteni kell. E megközelítés alapján az EGSZB két véleményt dolgozott ki ⁽⁵⁾.

3. Integráció

3.1 A társadalmi integráció folyamata az élet legkülönbözőbb területein zajlik: a családban, a lakóköznyezetben vagy a városban, a munkahelyen, a szakszervezetben, a vállalkozásban, az iskolában, a képzési központban, az egyesületekben, a vallási intézményekben, a sportklubokban, a hadseregben stb.

3.2 Tekintettel arra, hogy az integráció folyamata a társadalmi struktúrákban megy végbe, jó kormányzás szükséges ahhoz, hogy ezt a társadalmi folyamatot a hatóságok megfelelő szakpolitikákkal kísérjék és támogassák. A különböző tagállamokban gyakorolt hatáskörük keretein belül a helyi és regionális önkormányzatok rendelkeznek olyan politikai, jogszabályi és pénzügyi eszközökkel, amelyeket az integrációs politikák területén megfelelően kell alkalmazniuk.

3.3 A közös alapelv (1. melléklet) 10. pontja azt javasolja, hogy az integráció a kormányzat valamennyi területére vonatkozó összes politikai menetrend (*mainstreaming*) része legyen.

3.4 Az EGSZB a proaktív jellegű integrációs politikák ösztönzésére az EU-ban kétirányú megközelítést alkalmazó, a befogadó társadalom és a bevándorlók felé irányuló több saját kezdeményezésű véleményt ⁽⁶⁾ is kidolgozott egy olyan társadalom létrehozása érdekében, amelyben az összes polgár ugyanolyan jogokkal és kötelezettségekkel rendelkezik, és a nyitott és plurális demokrácia értékeit vallja magáénak.

⁽⁵⁾ Lásd az EGSZB alábbi véleményeit:
HL C 44., 2008.2.16., 91. o.
HL C 120., 2008.5.16., 82. o.

⁽⁶⁾ Lásd az EGSZB alábbi véleményeit:
HL C 27., 2009.2.3., 95. o.
HL C 125., 2002.5.27., 112. o.
HL C 80., 2004.3.30., 92. o.
HL C 318., 2006.12.23., 128. o.

⁽²⁾ HL C 125., 1998.5.27.

⁽³⁾ Az integrációs és a szociális menetrenddel kapcsolatos ügyek különböző biztosok és főigazgatóságok hatáskörébe tartoznak.

⁽⁴⁾ Forrás: Eurostat.

3.5 Az EGSZB úgy véli, hogy a civil szervezetek alapvető szerepet játszanak a beilleszkedésben. A bevándorlóknak és a befogadó társadalomnak olyan viselkedésmódot kell követniük, amely elősegíti a beilleszkedést. A szociális partnereknek és a civil szervezeteknek aktív szerepet kell vállalniuk a beilleszkedési politikák terén és a hátrányos megkülönböztetés elleni küzdelemben.

3.6 Az integráció a bevándorlókat és a befogadó társadalmat egyaránt érintő társadalmi folyamat. A különféle közigazgatási szervek és a szociális partnerek kötelezettségvállalása elengedhetetlen. Az európai, nemzeti, regionális és helyi hatóságoknak saját hatáskörük keretein belül kell kidolgozniuk a programokat. A hatékonyság, valamint a programok és intézkedések globális koherenciájának biztosítása érdekében ki kell egészíteniük egymást, és megfelelő koordinációra van szükség.

3.7 Egy másik véleményben ⁽⁷⁾ az EGSZB annak alapján, hogy az integráció mindenekelőtt helyi és regionális szinten jelent kihívást, azt javasolja, hogy a helyi önkormányzatok nagyobb mértékben vállaljanak elkötelezettséget. A helyi és regionális önkormányzatok bevonása és a civil szervezetek aktív együttműködése esetén ezek a politikák több sikerrel járnak.

3.8 A beilleszkedés kétirányú folyamat, amely a harmadik országok állampolgárainak, valamint a befogadó ország társadalmának jogain és kötelezettségein alapul, és amely lehetővé teszi a bevándorlók teljes körű részvételét a társadalom életében. Egy másik véleményben az EGSZB a következőképpen határozta meg az integrációt: „a bevándorlók és a lakosság többi tagja közötti egyenlőség megteremtése, a jogok és kötelezettségek, valamint a javakhoz, a szolgáltatásokhoz, illetve a polgári részvétel csatornáihoz való hozzáférés tekintetében, az esélyegyenlőség és az egyenlő bánásmód feltételei mellett ⁽⁸⁾”.

3.9 Az EGSZB véleménye szerint a bevándorlóknak pozitív hozzáállást kell tanúsítaniuk a beilleszkedés iránt, és a kétirányú megközelítés azt jelenti, hogy az integráció nemcsak a bevándorlókat, hanem a befogadó társadalmat is érinti.

3.10 Az integráció és a társadalmi befogadás politikáinak több területre kell irányulniuk, ilyenek többek között a bevándorlók fogadása, a nyelvoktatás, a törvények és szokások ismertetése, a megkülönböztetés elleni küzdelem, a foglalkoztatási- és szakképzési politikák, a nemek közötti egyenlőség, a gyermekek oktatása, a családpolitika, az ifjúságpolitika, a lakáshoz jutás, az egészségügyi ellátás, a szegénység elleni küzdelem, a szociális szolgáltatások kiterjesztése és a bevándorló háttérű személyek polgári részvétele.

3.11 Ezeknek a politikáknak lehetővé kell tenniük, hogy a bevándorló háttérű személyek harmóniában éljenek a befogadó európai társadalmakban, amelyek etnikai és kulturális sokszínűsége folyamatosan növekszik.

3.12 2002-ben az EGSZB – az Európai Bizottság támogatásával – konferenciát szervezett ⁽⁹⁾, amelyen egy európai integrációs program kidolgozását és egy közösségi alap létrehozását javasolta az uniós intézményeknek. Az Európai Bizottság kísérleti integrációs programot (INTI) indított, és 2006-ban javaslatot tett az Integrációs Alap létrehozására, amelyet a Tanács elfogadott, és jelenleg a 2007–2013-as költségvetés részét képezi.

3.13 2004 novemberében a Tanács lefektette az *Európai Unió bevándorlási beilleszkedési politikájának közös alapelveit* ⁽¹⁰⁾. Ezek az elvek kiegészítik az emberi jogok, a megkülönböztetésmentesség és az esélyegyenlőség, valamint a társadalmi beilleszkedés tárgykörének jogszabályi kereteit.

3.14 Az EGSZB hangsúlyozni kívánja egy **közös európai megközelítés fontosságát**, mivel az jelentős hozzáadott értéket képvisel az integrációs politikák és folyamatok számára: kereszti irányú kapcsolatot létesít az Európai Unió többi politikájával, többek között az EU 2020 stratégiával, a szociális menetrenddel és a kohéziós politikával. Megerősíti továbbá az integráció, valamint az EU azon értékei és elvei közötti kapcsolatokat, amelyeket az Európai Unió Alapjogi Chartája és az emberi jogok és alapvető szabadságok védelméről szóló európai egyezmény tartalmaznak.

3.15 Az Integrációs Alap európai megközelítéssel és hozzáadott értékkel rendelkező integrációs politikák kialakítását szolgáló, a közös alapelvek keretében működő pénzügyi eszköz. Az integrációs politikák, amelyek jogalapját a Szerződés 63. cikke képezi, harmadik országok állampolgáira vonatkoznak, míg az Európai Szociális Alap (ESZA) az EU teljes népességére vonatkozik, a bevándorlókat is beleértve. Ezért az Integrációs Alap és az ESZA kiegészíti egymást.

3.16 Az EGSZB támogatja az Integrációs Alap hat politikai célkitűzését, és az alap időközi értékelésének ismeretében 2010-ben néhány módosító javaslatot tesz.

3.17 A közelmúltban jött létre az **Európai Integrációs Fórum**, amely a civil társadalom és a bevándorlók szervezeteinek az EU integrációs politikáiban történő részvételére ad lehetőséget. Az EGSZB elkötelezetten részt vesz a fórum tevékenységében.

3.18 Az Európai Tanács 2007. júniusi, az integrációra vonatkozó következtetéseiben úgy vélte, hogy az 2005-ös közös integrációs menetrend végrehajtásában közös alapelvek kidolgozása révén kell előrehaladni.

3.19 Az EGSZB szükségesnek tartja e megközelítés kiegészítését, és elsőrendű fontosságúnak ítéli az integráció európai szintű megerősítését, a bevándorlóknak és a kisebbségek tagjainak a foglalkoztatással, a társadalmi beilleszkedéssel, a nemek közötti egyenlőséggel, a szegénységgel, az oktatással és képzéssel, az egészségüggyel, a szociális védelemmel és a megkülönböztetés elleni küzdelemmel kapcsolatos helyzetének figyelembevételével.

⁽⁷⁾ HL C 318., 2006.12.23., 218. o.

⁽⁸⁾ HL C 125., 2002.5.27., 1.4. pont; (előadó: Luis Miguel PARIZA CASTAÑOS).

⁽⁹⁾ Konferencia a Bevándorlás: a civil társadalom szerepe az integrációban témáról, Brüsszel, 2002. szeptember 9–10.

⁽¹⁰⁾ 14615/04. sz. dokumentum, 2004. november 19.

4. Szociálpolitikai menetrend

4.1 A nemzetközi pénzügyi válság következtében az Európai Unió súlyos gazdasági válságba került, amely a szociális helyzet súlyos romlásához vezet. A válságnak az integrációra gyakorolt hatása rendkívül negatív.

4.2 A megújított szociális menetrend ⁽¹¹⁾ (2008) – kidolgozásának időpontja következtében – nem számolhatott a gazdasági válság ennyire negatív fejleményeivel, a növekvő munkanélküliséggel és az államháztartás és a szociális helyzet romlásával.

4.3 Az Európai Bizottság véleménye szerint a gazdasági fellendülés lassú, a munkahelyteremtés pedig késedelmes lesz.

4.4 Az EGSZB úgy véli, hogy a szociális fellendülés mindenképpen sokkal lassúbb lesz, mint a gazdasági fellendülés. Ennek tudatában az európai szociálpolitika hozzájárulása alapvető fontosságú.

4.5 2010 nagyon fontos év lesz az uniós szociálpolitikák szempontjából: a szegénység és a társadalmi kirekesztés elleni küzdelem európai éve lesz; elkészül az EU 2020 stratégia; és egy új szociális menetrend elfogadására is sor kerül, a szükséges intézkedésekkel és eszközökkel együtt.

4.6 A megújított szociális menetrend (2008) elismeri, hogy a bevándorlás jelentős szerepet játszik az európai foglalkoztatásban, és az integráció javítását és szociálpolitikák végrehajtását javasolja az oktatás, az egészségügy és a lakásügy területén.

4.7 A megújított szociális menetrendről szóló 2009. januári véleményében ⁽¹²⁾ az EGSZB elismerte az új megközelítés sikerét, és bizonyos megfontolásokat fogalmazott meg a migrációs áramlatok erősödéséből és a hiányos szociálpolitikákból eredő problémákra vonatkozóan.

4.8 Az EU francia elnöksége felkérte az EGSZB-t, hogy dolgozzon ki feltáró véleményt ⁽¹³⁾ egy „Új európai szociális cselekvési program” kérdéséről. A véleményt 2008 júliusában fogadták el. Az EGSZB véleménye szerint az új szociális cselekvési terv hasznos lehet a nehéz gazdasági és szociális helyzet kezelésére. Az EGSZB azt javasolta, hogy az új program vegye figyelembe az integrációs politikákat, az egyenlő bánásmód elvét, a nyitott koordinációs módszer fejlesztését, valamint az Integrációs Alap számára előirányzott források növelését.

4.9 2009. május 6-án a Parlament állásfoglalást ⁽¹⁴⁾ fogadott el a megújított szociális menetrendről, amelyben hangsúlyozza, hogy a bevándorlási politikának az emberi jogokon kell alapulnia, és hozzá kell járulnia a megkülönböztetésmentességi jogszabályok további megerősítéséhez, valamint az integrációra és az esélyegyenlőségre irányuló stratégia támogatásához.

4.10 A rendezetlen közigazgatási helyzetben lévő személyek (okmányokkal nem rendelkező személyek) nagyon sebezhetők, így könnyen eshetnek a munkaerő-kizsákmányolás, a végletes szegénység vagy társadalmi kirekesztettség csapdájába; ezért az EGSZB javaslatának megfelelően az európai bevándorlási és menekültügyi paktum keretében célszerű lenne rendezni ezeknek a személyeknek a közigazgatási helyzetét, figyelembe véve társadalmi és munkaerő-piaci beilleszkedésüket. Az EGSZB ugyanakkor úgy véli, hogy az EU szociálpolitikái a szabálytalan migránsokat nem zárhatják ki sem a társadalmi beilleszkedés célkitűzéseiből és programjaiból, sem az ESZA-ból.

4.11 Az elkövetkező években az európai polgárok belső mobilitása növekedni fog, és egyre több harmadik országokbeli állampolgár vándorol be Európába. E folyamatok eredményeként nőni fog az Európai Unió nemzeti, etnikai, vallási és kulturális sokszínűsége.

4.12 A jelenlegi megújított szociális menetrend azonban csak korlátozott mértékben számol az európai társadalmak sokszínűségével, a bevándorlók és a kisebbségek integrációjával, az egyenlő bánásmóddal és a megkülönböztetés elleni küzdelemmel. Az EGSZB úgy véli, hogy a szociális menetrend 2010-ben kezdődő felülvizsgálata során jobban figyelembe kell venni a bevándorlásoknak mind a bevándorlókra, mind a befogadó társadalomra gyakorolt társadalmi hatásait.

4.13 Következésképpen erősíteni kell a szociális menetrend és az integráció közötti kapcsolatokat, e célból az EGSZB az integráció előmozdítását szolgáló különböző politikai, jogszabályi és pénzügyi uniós eszközöknek az integrációs mainstreamingbe történő beépítését javasolja.

5. Néhány politikai terület

5.1 A gyermekek és az ifjúság

5.1.1 Az ifjúságpolitikáknak tekintetbe kell venniük a fiatal bevándorlóknak a felnőttkorba történő átmenet folyamatához és a szociális integrációhoz kapcsolódó szükségleteit és körülményeit.

5.1.2 Nagyon sok olyan fiatal, akinek bevándorlók a szülei, arat sikereket szakmai területen, és vállal aktív állampolgári szerepet az adott közösségben; de sokan vannak – második és harmadik generációsak is –, akik veszélyeztetett vagy társadalmilag kirekesztett helyzetben vannak; közöttük magas az iskolai lemorzsolódás mutatója, ezért a munkanélküliség veszélye is nagyobb.

5.1.3 Az EGSZB javaslatának ⁽¹⁵⁾ megfelelően, alapvetően fontos a **családoknak nyújtott támogatás**, az EU-nak aktívabb családpolitikát szükséges folytatnia.

5.1.4 Az ifjúsági témakörben alkalmazott nyitott koordinációs módszernek tartalmaznia kell a sokszínűség, a bevándorlás és a megkülönböztetésmentesség dimenziójának mutatóit is.

⁽¹¹⁾ COM(2008) 412 végleges.

⁽¹²⁾ HL C 182., 2009.8.4., 65. o.

⁽¹³⁾ HL C 27., 2009.2.3., 99. o.

⁽¹⁴⁾ 2008/2330(INI).

⁽¹⁵⁾ HL C 161., 2007.7.13., 66. o. és HL C 120., 2008.5.16., 66. o.

5.1.5 A fiatal bevándorlók sajátos nehézségeinek leküzdése érdekében fel kell használni az egész életen át tartó tanulásra, a mobilitásra, a vállalkozói szellemre és az uniós polgársági szellem kialakulására irányuló európai programok által kínált lehetőségeket, és ösztönözni kell a tapasztalatcserét.

5.2 Oktatás és képzés

5.2.1 A tagállamok integrációs politikáiban az oktatás és képzés mint a folyamat alapvető elemei szerepelnek. A bevándorló gyermekek és fiatalok, valamint a kisebbségek tagjai azonban olyan nehézségekkel és sajátos kihívásokkal is szembekerülnek, amelyek különleges figyelmet érdemelnek.

5.2.2 Az iskolák gyakran számtalan olyan problémával és kihívással küzdenek, amelyeket képtelenek megfelelően megoldani. Növelni kell az iskolák rendelkezésére álló erőforrásokat, erősíteni kell a nyitottság szellemét, és támogatni kell a tanárokat az interkulturális képzés és a sokszínűség kezelése terén.

5.2.3 Az oktatás minőségére vonatkozóan rugalmas mutatókat kell kidolgozni, amelyek képesek alkalmazkodni az egyre sokszínűbb együtttest alkotó tanulókhoz.

5.2.4 Az oktatás terén alkalmazott nyitott koordinációs rendszer alkosson keretet, amelyben a bevándorlói háttérű fiatalok iskolai lemorzsolódására adott válaszok között felismerhetővé válnak a jó gyakorlatok.

5.2.5 Ehhez olyan **mutatókat** kell majd meghatározni mint a társadalmi-gazdasági státusz, a tanulmányaikat (tankötelezettség) befejező fiatalok aránya, a tanári kar sokszínűsége, az oktatók interkulturális kompetenciái, az iskolarendszer szociális átjárhatósága, a bevándorlói háttérű fiatalok koncentrációja, a többnyelvűség ösztönzése az oktatási rendszerben, az oktatási rendszerek megnyitása minden gyermek és fiatal előtt stb.

5.2.6 A bevándorlás, mobilitás és integráció kérdéséről alkotott véleményében ⁽¹⁶⁾ az EGSZB kiemeli, hogy a migráns háttérű személyeket érő hátrányok a felnőttoktatásba is továbböröklődnek: ezek az emberek általában kevésbé vesznek részt a továbbképzésben, és a számukra kínált tanfolyamok általában a nyelvi készségek elsajátítására korlátozódnak. A jobb integráció érdekében bővíteni kell az egész életen át tartó tanulás kínálatát a teljes lakosság számára, hangsúlyozva a migráns háttérű személyeket illetően egyenlő hozzáférést.

5.2.7 Európában az oktatási-képzési programoknak tartalmazniuk olyan programokat is tartalmazniuk kell, amelyek az európai demokráciák szokásait, történelmét, értékeit és alapelveit, valamint a bevándorló népesség (amennyiben számuk lehetővé teszi) származás szerinti társadalmainak kultúrájára és értékeire vonatkozó ismereteket közvetítenek.

5.3 Foglalkoztatás

5.3.1 A spanyol elnökség felkérésére az EGSZB feltáró vélemény ⁽¹⁷⁾ készít **A bevándorló munkavállalók integrációja** kérdésről, amely javaslatokat is tartalmaz az európai szociális menettrendre vonatkozóan.

5.3.2 A munkaerőpiacra való bejutás az integrációs folyamat alapvető eleme, mivel a tisztességes körülmények melletti munka a bevándorlók gazdasági önállóságának kulcsa, kedvez a befogadó társadalom és a bevándorlók közötti társadalmi kapcsolatoknak és egymás kölcsönös megismerésének.

5.3.3 Számos esetben azonban a bevándorló munkavállalók hátrányos helyzetbe kerülnek, és közvetlen vagy közvetett megkülönböztetés áldozatai lesznek. Képesítéseik elismertetésekor jogi nehézségekbe ütköznek, és egyes bevándorlási jogszabályok korlátozzák szakmai előrehaladásukat és a tevékenységváltást.

5.3.4 Ennek következményeként a bevándorló munkavállalók gyakran kénytelenek kevesebb fizetésért és kevesebb körülmények között alacsonyabb színvonalú munkát végezni. Főként a nők kerülnek ebbe a nehéz helyzetbe.

5.3.5 Az „okmányokkal nem rendelkezők” és a rendezetlen státuszú menekültek életkörülményei a legnehezebbek: nem a formális foglalkoztatás keretei között dolgoznak, és esetenként munkahelyi kizsákmányolás áldozataivá válnak.

5.3.6 Annak érdekében, hogy a bevándorlók könnyebben hozzáférhessenek a szociális-foglalkoztatási integrációhoz vezető integrált útvonalak kínálatához – az önálló vállalkozást is beleértve –, az új generációs foglalkoztatáspolitikáknak, valamint az Európai Szociális Alap és a Progress program intézkedéseinek sajátos kritériumokat és mutatókat kellene tartalmazniuk. Az említett útvonalak – egyebek között, és a nyelvi és kulturális képzés mellett – tartalmazhatnának a bevándorlók képzésének az új technológiák, valamint a foglalkozási kockázatok megelőzése érdekében történő kiegészítését célzó intézkedéseket.

5.3.7 Az EGSZB úgy véli, hogy mivel a foglalkoztatás területén az integráció társadalmi hozzáállás és szakszervezeti és vállalkozói kompromisszumok kérdése is, kívánatos, hogy a jogszabályok és a közpolitikák kiegészüljenek a **szociális partnerek** közreműködésével.

5.3.8 A bevándorló munkavállalók hajlamosabbak a **mobilitásra**, de a nemzeti jogszabályok némelyike tiltja vagy korlátozza ezt. A tartósan Európában tartózkodók státuszával kapcsolatos irányelv ⁽¹⁸⁾ (amelyet egyes nemzeti jogszabályok esetében rosszul ültettek át) megkönnyítheti a mobilitást. Az EURES-hálózat is hatékonyabban kiaknázható a bevándorló munkavállalók EU-n belüli mobilitásának elősegítésére.

⁽¹⁷⁾ Az EGSZB feltáró véleménye a bevándorló munkavállalók integrációjáról.

⁽¹⁸⁾ 2003/109/EK irányelv.

⁽¹⁶⁾ HL C 218., 2009.9.11., 85. o.

5.4 A bevándorlók vállalkozói készsége

5.4.1 Sokan önálló vállalkozás vagy vállalat alapítás útján valósítják meg migrációs elképzeléseiket. Egyre több az olyan vállalkozás, amelyek fejlesztői bevándorló háttérrel rendelkeznek.

5.4.2 Az EGSZB véleménye szerint magának az EU-nak kell támogatnia a bevándorlók vállalkozói készségét, amihez az szükséges, hogy a vállalkozási készség fejlesztésére irányuló ESZA források odaítélésekor a bevándorló háttérrel rendelkező népességet is figyelembe vegyék.

5.4.3 A vállalkozói szervezeteknek és a kereskedelmi kamaráknak meg kell nyitniuk kapuit a bevándorló háttérrel rendelkező vállalkozók előtt, és aktívan támogatniuk kell a vezetési struktúrákhoz való hozzáférésüket.

5.4.4 Hasonlóképpen számos az olyan bevándorló vállalkozási kezdeményezés, amelynek színtere a **szociális piacgazdaság**, ezért az EGSZB úgy véli, hogy azokat az ESZA és a nemzeti intézmények eszközeivel támogatni kell.

5.5 Szociális védelem

5.5.1 Európában különböző nemzeti nyugdíjrendszerek működnek. Biztosítani kell, hogy a bevándorló munkavállalók nyugdíjjárulékot fizessenek, és megkülönböztetés nélkül szerezzenek jogosultságot a nekik járó ellátásokra.

5.5.2 A mobilitás javítása érdekében biztosítani kell a nyugdíjak hordozhatóságát, valamint hogy a visszatérési folyamatoknál tiszteletben tartsák a megfelelő nyugdíjra való jogosultságot.

5.5.3 A nyitott koordinációs módszerbe olyan mutatókat kell beépíteni, amelyek alkalmasak annak értékelésére, hogy a bevándorló munkavállalók kirekesztés és megkülönböztetés nélkül tartozhatnak-e a nyugdíjrendszerekhez.

5.6 Lakáshoz jutás

5.6.1 A gazdasági válság következményeként sok városban emelkedik a hajléktalanok száma, nagy részük bevándorló háttérrel rendelkezik.

5.6.2 A lakáshoz jutás jelenleg sokak számára gondot és nehézséget jelent, különösen a fiatalok között.

5.6.3 A bevándorlóknak és a kisebbségek tagjainak is nagyon sok sajátos nehézséggel kell megküzdeniük ahhoz, hogy méltó lakhelyet szerezhessenek maguknak, ezért az EGSZB véleménye szerint a tagállamok *lakáspolitikája* hozzá kell, hogy tartozzon az integrációs, a szegénység és a társadalmi kirekesztés elleni küzdelem politikájához.

5.6.4 Az európai polgárok többsége városokban lakik, ahogy a bevándorlók és a kisebbségek tagjai is. Egy másik véleményben ⁽¹⁹⁾ az EGSZB hangsúlyozta a helyi és regionális önkormányzatok szerepét az integrációs politikákban. A jó *várospolitikák* kedvezően befolyásolhatják az integrációt, és elejét veheti a néhány városban már létező lepusztult városi gettók keletkezésének.

5.6.5 A várospolitikákba tehát a hatóságokkal és a társadalmi szereplőkkel együtt az egész társadalmat bevonó kezdeményező megközelítést alkalmazva kell beépíteni a meglévő akadályok megszüntetésére irányuló szempontokat, intézkedéseket és mutatókat.

5.7 Egészségügy és más szolgáltatások

5.7.1 Néhány tagállamban a nemzeti jogszabályok keretében sok bevándorló nem fér hozzá az egészségügyi rendszerekhez, így teljesen védtelen marad.

5.7.2 Az egészségügyi ellátás koordinációs rendszerének és az európai bevándorlási jogszabályoknak biztosítaniuk kell, hogy a közegészségügyi rendszer szolgáltatásai és a minőségi egészségügyi ellátás a bevándorló népesség számára az egyenlőség feltételei között elérhetők legyen. Az egészségügyi rendszereket a társadalmi sokszínűséghez kell igazítani.

5.7.3 Az EGSZB hangsúlyozza, hogy egyes tagállamokban a gondozásra szoruló egészségügyi ellátását és gondozását ellátó személyzet jelentős része a bevándorlók közül kerül ki.

5.7.4 Mivel számos esetben a bevándorló munkavállalók nagyobb kockázatnak vannak kitéve, és nem ismerik jól a törvényeket és a megelőzési programokat, az erőfeszítéseket a foglalkozás-egészségügy területén is fokozni kell.

5.7.5 Néhány tagállamban a bevándorló háttérrel rendelkező személyek nem tudnak teljes mértékben hozzáférni a **szociális szolgáltatásokhoz**, és ezek a szolgáltatások nincsenek felkészítve a sokszínű népesség ellátására. Az EGSZB azt javasolja az Európai Bizottságnak, hogy értékelje a közszolgáltatások minőségét az integráció, a sokszínűség és a megkülönböztetésmentesség perspektívájából.

5.7.6 Az EGSZB véleménye szerint a bevándorlókat nem szabad megkülönböztetés tárgyává tenni az egészségügyi és szociálpolitikákban, hiszen a lakosság többi tagjához hasonlóan ők is fizetnek adót és szociális járulékot. A jelenlegi gazdasági válság és a költségvetési nehézségek körülményei között a közszolgáltatások fenntarthatóságának biztosítása érdekében el kell érni, hogy mindenki fizessen adót és szociális járulékot.

5.8 A szegénység és a társadalmi kirekesztés

5.8.1 Sok bevándorló háttérrel rendelkező embert fenyeget szegénység, vagy él szegénységben. Helyzetüket súlyosbítja a jelenlegi gazdasági válság, a növekvő munkanélküliség és az alulfoglalkoztatottság. Elengedhetetlen, hogy a bevándorló háttérrel rendelkező személyek és a kisebbségek tagjai hozzáférhessenek a szakmai átképzési programokhoz, a munkanélküliek támogatási rendszeréhez, a lakásokhoz és a többi szociális közszolgáltatáshoz.

5.8.2 2010 a kirekesztés és a szegénység elleni küzdelem európai éve. Az EGSZB úgy véli, hogy a minimális jövedelmek biztosítása, az állami eszközökhöz és közszolgáltatásokhoz való hozzáférés és a munkaerőpiacra történő belépés megkönnyítése érdekében javítani szükséges a bevándorlók és a kisebbségek **aktív befogadását**.

⁽¹⁹⁾ HL C 318., 2006.12.23., 218. o.

5.8.3 Az EGSZB felhívja a figyelmet bizonyos, a rendezetlen helyzetben lévő migránsok munkaerejét kizsákmányoló bűnözői hálózatok tevékenységére, különösen a kiskorúakkal és a nőkkel folytatott emberkereskedelemre és prostitúcióra. Az e maffiak elleni rendőrségi és igazságügyi harcot az áldozatok megsegítésére és védelmére irányuló politikáknak kell kísérniük.

5.9 A megkülönböztetés elleni küzdelem

5.9.1 A Parlament ⁽²⁰⁾ a közelmúltban a már létező három irányelv ⁽²¹⁾ kiegészítéseként állásfoglalást fogadott el a megkülönböztetést tiltó új irányelvről. Az EGSZB is megfogalmazta véleményét ⁽²²⁾, amelyben támogatja az Európai Bizottság javaslatát, és a többszörös megkülönböztetés figyelembevételét ajánlja.

5.9.2 Az új irányelv – amikor végül elfogadják –, az Európai Unió működéséről szóló szerződés 19. cikkét továbbfejlesztve, a megkülönböztetésmentesség elvét kiterjeszti az oktatás, a szociális védelem és a lakáshoz való hozzájutás területeire is. Az EGSZB arra kéri a Tanácsot, hogy véleményének figyelembevételével fogadja el az irányelvet.

5.9.3 Számos esetben a bevándorlói háttérrel rendelkező nőknek, férfiaknak, nagykorú és kiskorú személyeknek megkülönböztetést kell elszenvedniük, amit csak súlyosbít a tény, hogy harmadik országbeli állampolgárokként jogi státuszuk kisebb védelmet biztosít számukra. Sokaknak többszörös megkülönböztetést kell elszenvedniük.

5.9.4 Az EGSZB azt javasolja az Európai Bizottságnak, hogy dolgozzon ki cselekvési tervet a többszörös megkülönböztetés ellen, és felajánlja közreműködését annak kidolgozásában.

5.9.5 Az Európai Unió Alapjogi Ügynökségének ⁽²³⁾ további jelentéseket kell készítenie a megkülönböztetés közvetlen vagy közvetett formáiról, amelyeket jelentős számú bevándorló kénytelen elviselni.

5.10 A nemek közötti egyenlőség

5.10.1 Női mivoltuk miatt a bevándorló háttérrel rendelkező nők sajátos nehézségekkel küzdenek, ezért az integrációs politikákba be kell építeni a megfelelő nemi dimenziót.

5.10.2 Az EGSZB úgy véli, hogy a bevándorló és az etnikai kisebbségekhez tartozó nők számára biztosítani kell az esélyegyenlőséget, valamint azt, hogy ne képezzenek megkülönböztetés tárgyát, ezért mind az integráció közös alapelveiben, mind a szociális menetrendben meg kell erősíteni a nemeket figyelembe vevő megközelítést.

⁽²⁰⁾ Az Európai Parlament 2009. április 2-i jogalkotási állásfoglalása a személyek közötti, vallásra vagy meggyőződésre, fogyatékosagra, életkorra vagy szexuális irányultságra való tekintet nélküli egyenlő bánásmód elvének alkalmazásáról szóló tanácsi irányelvre irányuló javaslatról.

⁽²¹⁾ 2000/43/EK irányelv; 2004/113/EK irányelv; 2000/78/EK irányelv.

⁽²²⁾ HL C 182., 2009.8.4., 19. o. és HL C 77., 2009.3.31., 102. o.

⁽²³⁾ Az EU-MIDIS (az 'Európai Unió kisebbségeivel és megkülönböztetéssel kapcsolatos felmérése) felmérése 23 000 – bevándorló és etnikai kisebbségekhez tartozó csoporthoz tartozó – személy tapasztalatairól az EU-n belüli megkülönböztetéssel, rasszista indítékú bűncselekményekkel és rendőrségi eljárásokkal kapcsolatban.

5.11 A bevándorlás és a fejlődés

5.11.1 Más véleményekben ⁽²⁴⁾ az EGSZB javasolta, hogy az EU tegye rugalmasabbá a bevándorlásról szóló jogszabályokat, lehetővé téve a bevándorláspolitikai hozzájárulását a származás szerinti országok gazdasági és társadalmi fejlődéséhez.

5.11.2 Külpolitikai területen az Európai Uniónak elő kell segítenie az ENSZ-ben a migrációk nemzetközi normatív keretének létrehozását, valamint alá kell írnia a jelenleg hatályos egyezményt ⁽²⁵⁾.

6. A szociális menetrend eszközei

6.1 Mainstreaming

6.1.1 Az integrációs *mainstreaming* a politikai folyamatok oly módon történő (át)szervezését, fejlesztését és értékelését jelenti, amellyel a bevándorlók integrációjának, esélyegyenlőségének, egyenlő bánásmódban részesítésének és megkülönböztetésmentességének dimenzióját a szociális menetrend elfogadásában részt vevő valamennyi szereplő beépíti annak összes célkitűzésébe, intézkedésébe és eszközeibe, valamennyi szintjébe és minden egyes fázisába.

6.1.2 Mivel az Európai Unióban különböző kulturális modellek érvényesülnek, a *mainstreaming*nek globális keretben garantálnia kell, hogy a személyek tapasztalatait, kompetenciáit, érdekeit és szükségleteit – az integráción és sokféleségen alapuló megközelítéssel – az összes és bármely típusú vagy társadalmi kihatású kezdeményezésbe integrálják, és hogy az intézkedéseket értékeljék.

6.1.3 A társadalmi sokszínűség megfelelő befogadásának biztosítására a folyamatot minden tervezett területen hatásvizsgálattal kell kezdeni, amelynek segítségével előzetes képet lehet alkotni a szükségletekről. Az integrációs mutatók meghatározására szolgáló folyamatot ehhez fel kell gyorsítani, kiegészítve a társadalmi beilleszkedés nyitott koordinációs módszerében alkalmazott mutatókat. A mutatók kidolgozásában együttműködhet az európai integrációs fórum.

6.1.4 A *mainstreaming* alkalmazásának kulcsfontosságú feltételei a politikai felelősök vezető szerepe és valamennyi érdekelt köz- és magánszereplő részvétele. E célból együttműködési keretet kell kialakítani, amelynek segítségével formát ölthetnek a változást célzó döntéshozatali folyamatok.

6.2 Jogalkotás

6.2.1 Az EGSZB véleménye szerint a bevándorlás terén jobb minőségű közös európai jogszabályokra van szükség, valamint arra, hogy az irányelvek megfelelően védjék a bevándorlókat; e célból saját kezdeményezési vélemény ⁽²⁶⁾ dolgozott ki, amelyben javasolja, hogy az európai politikákban és jogszabályokban tartsák kellő tiszteletben az emberi jogokat.

⁽²⁴⁾ HL C 44., 2008.2.16., 91. o.

⁽²⁵⁾ A munkavállalók és családtagjaik jogainak védelméről szóló ENSZ-EGYEZMÉNY.

⁽²⁶⁾ HL C 128., 2010.5.18., 29. o.

6.2.2 Az EGSZB véleménye szerint a stockholmi program elfogadása után könnyebb lesz az előrehaladás a bevándorlási és a menekültügyi jogharmonizáció terén.

6.2.3 Az európai bevándorlási jogszabályok kidolgozása során figyelembe kell venni a Szerződés 13. cikke alapján készülő új megkülönböztetésellenes jogszabályokat.

6.3 A szociális párbeszéd

6.3.1 A szociális partnerek felelőssége, hogy párbeszéd és tárgyalások útján ösztönözzék a vállalkozásokat az egyenlő bánásmód elvének betartására. Az EGSZB és a Dublini Alapítvány egy vélemény (27) kidolgozásának keretében meghallgatást szervezett. Az említett meghallgatás következtetései – amelyeket a 3. melléklet tartalmaz – nagyon hasznosak lehetnek mind a szociális partnerek, mind pedig az Európai Bizottság számára annak érdekében, hogy a foglalkoztatási integráció a helyi lakosok és a bevándorlók közötti egyenlő bánásmód és megkülönböztetésmentesség körülményei között valósuljon meg.

6.3.2 A különféle területeken folyó szociális párbeszéd ösztönözheti a bevándorló munkavállalók és a kisebbségek aktív befogadását. A vállalkozások területén könnyebben elérhető a bevándorló háttérrel rendelkező munkavállalók aktív részvétele.

6.3.3 Az európai szociális partnerekkel megfelelő konzultációkat kell folytatni, és véleményüket figyelembe kell venni az új szociális menetrend kialakításában.

6.3.4 Az EU spanyol elnöksége felkérte az EGSZB-t, hogy dolgozzon ki feltáró véleményt (28) A bevándorló munkavállalók integrációja kérdésről. E véleményben az EGSZB számos kezdeményezést javasol a foglalkoztatási integráció javítása érdekében.

6.4 Civil párbeszéd

6.4.1 A szociális párbeszéd mellett az európai szociális modell részét képező civil párbeszéd is kiváló irányítási eljárás, amely az EGSZB megítélése szerint az európai szociális és integrációs menetrend összeállításának elengedhetetlen eszköze.

6.4.2 Európai szinten javítani kell a civil társadalomnak az emberi jogokkal, illetve a bevándorlók és a kisebbségek támogatásával foglalkozó szervezeteinek részvételét az integrációs politikában és a szociális menetrendben.

6.4.3 Az Európai Integrációs Fórummal konzultációkat kell folytatni, és a Fórumnak aktívan részt kell vennie az EU új szociális menetrendjének kialakításában.

6.4.4 Az integráció és a szociálpolitikai célkitűzések kiegészítéseként az Európai Uniónak tovább kell folytatnia a kultúrák közötti párbeszédet.

(27) HL C 318., 2006.12.23., 218. o.

(28) Az EGSZB feltáró véleménye a bevándorló munkavállalók integrációjáról, előadó: Luis Miguel PARIZA CASTAÑOS.

6.5 A nyitott koordinációs módszer

6.5.1 Az integráció terén meg kell valósítani a nyitott koordinációs módszert, az Európai Bizottságnak és az EGSZB-nek a bevándorlási politikával kapcsolatos javaslatának megfelelően.

6.5.2 A Tanács a jelenlegi koordináció javítása mellett döntött, és fontosabb szerepet kíván adni az Európai Bizottságnak. Az EGSZB támogatja a döntést, azonban nem tartja elég ambiciózusnak.

6.5.3 A koordinációs módszert sajátos minőségi és mennyiségi mutatókkal kell ellátni, amelyek kidolgozásában együttműködhet az EGSZB és az Európai Integrációs Fórum.

6.5.4 A szociálpolitika terén alkalmazott különböző **nyitott koordinációs módszerek** által javulniuk kell az integrációs célkitűzéseknek és a foglalkoztatáspolitikának, a szociális védelem, az egészségügyi ellátás, valamint a szegénység és a társadalmi kirekesztés elleni küzdelem terén elért integráció mutatóinak.

6.6 Finanszírozás

6.6.1 Az EGSZB úgy véli, hogy javításra szorul a szociális alap és az integrációs alap közötti szinergia és azok komplementaritása.

6.6.2 Az Európai Szociális Alap azokra az emberekre irányul, akik rendkívül nehezen találhatnak munkát – mint a nők, a fiatalok és az idősebb munkavállalók. Segíti továbbá a vállalkozásokat és a munkavállalókat az új technológiák és a társadalom előregedése miatt szükségessé vált változásokhoz történő alkalmazkodásban. Szükséges, hogy az ESZA a jelenlegi (2007–2013) és a jövőbeni programok kidolgozása során még intenzívebben építse be a bevándorlásból eredő sokszínűség dimenzióját célkitűzései és programjai közé.

6.6.3 2013 után növelni kell az Integrációs Alap forrásait, valamint az Európai Bizottság igazgatási kapacitását.

6.6.4 A Progress programnak – amelynek célja pénzügyi segítségnyújtás az uniós célkitűzések eléréséhez a foglalkoztatás és a szociális ügyek terén – szintén erősítenie kell az integrációt öt fő intézkedési területén, melyek: foglalkoztatás, szociális védelem és befogadás, munkakörülmények, megkülönböztetésmentesség és sokszínűség, valamint a nemek közötti egyenlőség.

7. Befogadóbb európai polgárság

7.1 Az európai demokráciák szabad, nyitott társadalmak, amelyeknek a mindenkire vonatkozó befogadáson kell alapulniuk. Az integrációs politikák és a bevándorlásra vonatkozó jogszabályok soha sem szolgálhatnak politikai alibiül a bevándorlók és a kisebbségek állampolgári jogokból történő kirekesztéséhez.

7.2 Az EGSZB úgy véli, hogy demokráciáink alapját szélesíteni kellene annak érdekében, hogy azok be tudják fogadni jogokban és kötelezettségekben is egyenlő új állampolgárokat. A nemzeti és az európai polgári jogoknak megkülönböztetés nélkül minden sokszínűsége ki kell terjednie.

7.3 Az EGSZB emlékeztet egy másik véleményben ⁽²⁹⁾ megfogalmazott javaslatára arra vonatkozóan, hogy huzamos tartózkodási státusszal rendelkező harmadik országokbeli állampolgárok európai polgárságot kapjanak. Az EGSZB azt javasolja az Európai Bizottságnak és az Európai Parlamentnek, hogy vegyék fel ezt a javaslatot az új jogalkotási ciklus célkitűzései közé.

7.4 Az Európai Bizottságnak új kezdeményezést kellene elfogadnia a harmadik országokbeli állampolgárok polgári szerepvállalásának előmozdítására, a társadalmi és politikai életben történő részvételük ösztönzésére.

8. Az új Európai Bizottság

8.1 Az integrációs célkitűzésre tekintettel az EGSZB szerint nem lenne megfelelő, ha az új biztosok testületében a bevándorlási

ügyekkel ugyanaz a szervezeti egység foglalkozna, mint a biztonsággal, miközben az igazságügy és az alapjogok számára külön tárcát hoztak létre.

8.2 A bevándorlás és a biztonság összekapcsolása negatív üzenetet hordozna az európai társadalom és a bevándorlók számára, amely nem állna összhangban az integráció első közös alapelveivel, a kétirányúsággal. Európában túl sok üzenet szól a bevándorlás kriminalizálásáról!

8.3 Integráló jellegű üzenet lenne viszont, ha a bevándorlás és menekültügy az igazságügyi és alapjogi tárcához kerülne, ahogy azt az EGSZB javasolja.

8.4 Ennek ismeretében különlegesen fontos az integráció *mainstreamingjének* erősítése a szociális menetrendben és a többi közösségi politikában, különösen a bevándorlók alapjogainak óvása és védelme érdekében.

Kelt Brüsszelben, 2010. február 17-én.

az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság
elnöke

Mario SEPI

⁽²⁹⁾ Az EGSZB véleménye, HL C 208., 2003.9.3.

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – A gazdasági partnerségi egyezmények hatásai a legkülső régiókra (karibi térség)

(saját kezdeményezésű vélemény)

(2010/C 347/04)

Előadó: **Hervé COUPEAU**

2009. február 26-án az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság úgy határozott, hogy eljárási szabályzata 29. cikkének (2) bekezdése alapján saját kezdeményezésű véleményt dolgoz ki a következő tárgyban:

A gazdasági partnerségi egyezmények hatásai a legkülső régiókra (karibi térség).

A bizottsági munka előkészítésével megbízott „Gazdasági és Monetáris Unió, gazdasági és társadalmi kohézió” szekció 2010. február 2-án elfogadta véleményét.

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság 2010. február 17–18-án tartott, 460. plenáris ülésén (a 2010. február 17-i ülésnapon) egyhangúlag elfogadta az alábbi véleményt.

1. Következtetések és ajánlások

1.1 A 2008. október 15-án a karibi térségben fekvő AKCS-államok ⁽¹⁾ fórumának 15 tagállama ⁽²⁾ és az EU között aláírt gazdasági partnerségi megállapodás alkalmazási köre igen széles. Ugyanakkor számos olyan tényező van, amelyet bár említ a gazdasági és partnerségi megállapodás, mégis akadályozza a regionális integráció, a fenntartható fejlődés, valamint a Cariforum és a legkülső régiók közötti együttműködés célkitűzéseit. Noha a legkülső régiók régi hagyományokra tekinthetnek vissza Európában, földrajzi, történelmi, kulturális és gazdasági szempontból a Cariforum államaihoz kötődnek. Stratégiai elhelyezkedésük következtében tartós kereskedelmi kapcsolatokat tudnak kialakítani a szomszédos szigetekkel; ezáltal ők az első olyan európai régiók, amelyekre a gazdasági partnerségi megállapodás vonatkozik.

1.2 Az EGSZB figyelembe veszi a tárgyalások összetettségét, a lehetséges kockázatokat, és azokat a lehetőségeket, amelyeket partnerségi megállapodás a Cariforum államai, a legkülső régiók és általánosabb értelemben az EU számára felvet.

1.3 Az EGSZB határozottan javasolja, hogy minden, az EU és a Cariforum közötti gazdasági partnerségi megállapodással kapcsolatos megbeszélésbe vonják be a legkülső régiók helyi önkormányzatait. Noha a legkülső régiók a Cariforum-államokkal ellentétben egyben Amerikában fekvő francia megyék is, mégis jelentősen hozzájárulhatnak egy valódi regionális integráció létrehozásához.

1.4 Az EGSZB megítélése szerint ugyanilyen fontos, hogy még inkább integrálják a legkülső régiók civil szervezeteit és helyi önkormányzatait a megállapodás végrehajtását célzó megbeszélésekbe és a különféle nyomkövetési bizottságokba. Ez lehetővé tenné a gazdasági partnerségi megállapodás központi elemét képező regionális integráció megvalósítását.

1.5 A Cariforum-államoknak a világgazdaságba való fokozatos integrációja nem valósítható meg a közlekedéssel kapcsolatos nehézségek (infrastruktúra, közlekedési eszközök) felszámolása nélkül. Az EGSZB azt javasolja az Európai Bizottságnak, hogy a közlekedés kérdését helyezze tágabb összefüggésbe, és foglalkozzon behatóbban a Cariforum-államok és a legkülső régiók által közösen előterjesztett konkrét megoldásokkal.

1.6 A karibi térség kereskedelmi kapcsolatainak előmozdítása érdekében az EGSZB azt javasolja az érdekelt feleknek, hogy helyezték kilátásba a vámok előrehozott csökkentését a legkülső régiók és a Cariforum-államok között.

1.7 Az EGSZB örömmel fogadja, hogy a gazdasági partnerségi megállapodás kellő figyelmet fordít egy az egészségügyi és növény-egészségügyi intézkedéseket szabályozó áttekinthető eljárás kidolgozására. Az EGSZB mindazonáltal javasolja, hogy az egészségügyi és növény-egészségügyi intézkedéseknek a régióközi kereskedelem megkönnyítését célzó végrehajtásáért felelős hatóságban juttassanak helyet a legkülső régióknak, és vonják be őket a kétoldalú intézkedésekre hatást gyakorló tárgyalásokba. Ezen túlmenően az EGSZB azt is javasolja, hogy a „legkülső régió” elnevezés legyen ezen régiók sajátja. Ez elősegítené, hogy termékeik megkülönböztetett figyelmet kapjanak minőségük és az EK előírásainak tiszteletben tartása következtében.

1.8 Az EGSZB határozottan ajánlja, hogy a legkülső régiók halászati zónáinak és akvakultúrájának igazgatását egyeztessék a Cariforum-államokkal.

1.9 Az EGSZB végezetül javasolja a szolgáltatások jobb strukturálását annak érdekében, hogy valódi karibi idegenforgalom alakulhasson ki.

1.10 Az EGSZB figyelemmel kíséri a környezetvédelmi és szociális szempontoknak a megállapodásba való integrálását, és elvárható tőle, hogy előrettekintő vízióval rendelkezzen a térség egészéről.

⁽¹⁾ Az AKCS-országok közé azok az afrikai, karibi és csendes-óceáni államok tartoznak, amelyek 1975-ben aláírták a loméi, majd 2000-ben a cotonoui megállapodást.

⁽²⁾ 2009. december 11-én Haiti is csatlakozott a megállapodáshoz.

2. Bevezetés és általános megjegyzések

2.1 Az Európai Unió működéséről szóló szerződés 349. és 355. cikke elismeri a legkülső régiók sajátos jellegét. Az Európai Bizottság 1986-ban létrehozott egy a legkülső régiókkal foglalkozó szolgálatközi csoportot, melynek feladata az volt, hogy hangolja össze az e régiókat célzó közösségi fellépéseket, és lépjen fel összekötőként a nemzeti és regionális hatóságok felé. 1989 óta e régiókra egyedi közösségi program irányul, amelynek célja a társadalmi-gazdasági intézkedések támogatása az Európai Unió többi részével való nagyobb fokú konvergencia érdekében.

2.2 Az EU–Cariforum gazdasági partnerségi megállapodás 239. cikke figyelembe veszi a karibi térségben fekvő legkülső régióknak (Martinique és Guadeloupe) a Cariforum államaihoz való földrajzi közelségét: „e régiók és a CARIFORUM-államok közötti gazdasági és társadalmi kapcsolatok megerősítése céljából a felek törekednek arra, hogy kifejezetten elősegítsék az együttműködést az e megállapodásban szabályozott valamennyi területen, és megkönnyítsék az áruk és szolgáltatások kereskedelmét, támogassák a befektetéseket, valamint ösztönözzék a közlekedési és kommunikációs kapcsolatokat a legkülső régiók és a CARIFORUM-államok között.” A Cariforum-államok és a legkülső régiók együttes részvétele a gazdasági partnerségi megállapodás alkalmazási körébe eső területeken zajló meghatározott keretprogramokban és fellépésekben szintén megerősítést nyer a fenti cikkben.

2.2.1 Az EGSZB hangsúlyozni kívánja a karibi térségben található „tengerentúli holland területek” – Bonaire, Curaçao, Saba, Sint Eustatius, Sint-Maarten és Aruba szigete – jelentőségét. Ezek a szigetek európai szempontból a „tengerentúli országok és területek” kategóriájába tartoznak, ami jogilag megkülönbözteti őket a karibi térség legkülső régióitól. Az EGSZB azonban kötelességének érzi kiemelni, hogy a gazdasági partnerségi megállapodásban előírt regionális integráció csak akkor valósulhat meg, ha nagyobb mértékben figyelembe vesszük az EU-tagállamokhoz (Hollandia, Egyesült Királyság, Franciaország) tartozó területeket.

2.3 Az EGSZB szükségesnek tartotta megvizsgálni, hogy milyen gazdasági és társadalmi hatást gyakorolt ez a megállapodás a karibi térségre és különösen a legkülső régiókra. A cél annak meghatározása, hogy az áruk, a szolgáltatások, az együttműködés és a jó gazdasági kormányzás regionális integrációja érdekében – akár rövid-, akár hosszú távon – a kereskedelemhez kapcsolódó területek (verseny, befektetés, szellemi tulajdon) segítségével tett erőfeszítések mennyire hatékonyak.

2.4 A tágabb értelemben vett regionális integráció (A legkülső régiókra vonatkozó európai stratégia) a gazdasági együttműködési megállapodás egyik jelentős célkitűzése, de ugyanakkor a legkülső régiók regionális integrálásának egyik célja is. Ugyanakkor a megállapodás bizonyos tényezői hátrányosan befolyásolják egyrészt a regionális integrációt, másrészt a gazdasági partnerségi megállapodás hatékonyságát.

2.4.1 A legkülső régiók regionális és általános tanácsaival folytatott konzultációk hiánya a gazdasági partnerségi megállapodás

tárgyalási keretei között a karibi térségben minimálisra csökkentette szerepüket. A regionális tanácsok a legkülső régiók offenzív és defenzív ágazataiban ⁽³⁾ szakértelemmel rendelkeznek, és a regionális irányítóbizottságoknak köszönhetően bármikor készek beszámolni az általuk végzett tanulmányok eredményéről; a francia kormány kezdeményezésére létrejött tengerentúli területek értekezlete másrésről több tényezővel is választ tud adni a gazdasági partnerségi megállapodás kihívásaira. Ezen túlmenően ezek az intézmények a földrajzi és kulturális közelség okán már számos kapcsolatot tartanak fenn a Cariforum-államokkal.

2.4.2 Az, hogy a legkülső régiók nem vesznek részt a Cariforum–EK kereskedelmi és fejlesztési bizottságban, a Cariforum–EK parlamenti bizottságban és legfőképpen a Cariforum–EK konzultatív bizottságban, csökkenti a befolyásukat az Európai Unión belül. Az EGSZB ezért javasolja, hogy a legkülső régiók civil társadalmában ténykedőket, valamint az ottani helyi önkormányzatok képviselőit integrálják a fent említett nyomkövetési, vagy adott esetben parlamenti bizottságokba.

2.4.3 A legkülső régiók civil társadalma nap mint nap szembe-sül az abból fakadó problémákkal, hogy a karibi országokkal folytatott kereskedelmi kapcsolatokat számos tényező akadályozza (az infrastruktúra, a kvóták, az ún. „negatív jegyzékek”). Ezért a konzultációkból való kihagyásuk árt a Cariforum-államok civil társadalmával folytatott közvetlen párbeszédnek.

2.4.4 Az EGSZB arra ösztönzi az érintett feleket, hogy mozdítsák elő a legkülső régiók megfigyelőként való belépését a regionális karibi intézményekbe, például a Cariforumba vagy az OECS-be. ⁽⁴⁾ Valójában számos, a karibi régióra vonatkozó döntést ezek az intézmények hoznak meg, és mivel a legkülső régiók még megfigyelőként sem vesznek részt bennük, egy valódi regionális beilleszkedés nem valósulhat meg.

2.5 Közlekedés

2.5.1 Az EGSZB hangsúlyozza, hogy az áruk és szolgáltatások liberalizációjához a közlekedési módok és az infrastruktúra kiigazítására is szükség van. A karibi térség nem rendelkezik elegendő közlekedési eszközzel. Igaz, hogy két légitársaság és két tengeri hajózási társaság biztosítja a személyszállítást a szigetek között. Ezek azonban nem biztosítanak rendszeres járatokat, és az áruszállítás sem biztosított. Annak ellenére, hogy 275,6 millió eurót különítettek el kifejezetten a legkülső régiók (Guadeloupe, Martinique és Francia Guyana) számára a földrajzi elhelyezkedésükből fakadó többletköltségek kompenzálására, a karibi térségben fekvő legkülső régiók teherszállítási gondokkal küzdenek az igen magas költségek miatt, és annak következtében, hogy a kabotázásra vonatkozó európai jogi szabályozás nem veszi figyelembe a szigetek sajátosságait.

⁽³⁾ A legkülső régiók konzultatív bizottságai meghatároztak néhány olyan ágazatot, amelyben jelentős piaci részesedéssel bírnak, és amelyek kulcsfontosságú szerepet játszanak gazdaságaikban (érzékeny ágazatok), valamint más, olyan ágazatokat, amelyek veszélyeztetettek, és az EU segítsége nélkül igen rövid idő alatt akár el is tűnhetnek (defenzív ágazatok).

⁽⁴⁾ A Kelet-karibi Államok Szervezete: kilenc karibi államot csoportosító regionális szervezet.

2.5.2 E nehézségek áthidalása érdekében mind a legkülső régiók, mind a Cariforum-államok teherhajók vagy kompok használatát vette fontolóra. A szükséges pénzügyi források hiányában azonban ezeket a projekteket nem tudták megvalósítani.

2.5.3 A gazdasági partnerségi megállapodás 37. cikke a közlekedést a mezőgazdaságra és halászatra vonatkozó fejezetben tárgyalja, de nem tesz javaslatot konkrét megoldásokra, annak ellenére, hogy a legkülső régiók és a Cariforum-államok már közös megoldásokat vetítettek előre.

2.5.4 Az EFA következő programjának keretei között célszerű lenne létrehozni egy ambiciózus strukturális politikát, melynek célja az lenne, hogy a karibi térség egésze számára a szigeti régiók sajátosságaihoz igazított közlekedési rendszert biztosítson.

2.6 **A polgári és kereskedelmi jogviták rendezése** említésre sem kerül a gazdasági partnerségi megállapodásban. Arra az esetre, ha egy a Cariforum államaiból és egy a legkülső régiókból származó vállalat között jogvita alakulna ki, nincs egyetlen olyan jogi rendelkezés sem, amely a joghatósági összeütközés vagy a kollíziós szabályok feloldását, vagy a végrehajthatóságra vonatkozó eljárásokat szabályozná. A megállapodás kizárólag a gazdasági partnerségi megállapodás értelmezésével és alkalmazásával kapcsolatos viták rendezésére kínál megoldást. Mindeközben a gazdasági partnerségi megállapodás keretei között célszerű volna olyan jogi lehetőségeket előírni, amelyek a megállapodás szintjén rendezik a kérdéseket.

3. Részletes megjegyzések – A karibi térség elemzése

3.1 Mezőgazdaság

3.1.1 **A banántermesztés** a karibi térség gazdasági tevékenységének jelentős részét teszi ki, és a legkülső régiók anyagi forrásainak egyik alapvető elemét képezi. Az ágazat több mint 10 000 embert foglalkoztat, és a banánexport Guadeloupe-on az Európai Unióba irányuló export 14 %-át, Martinique-en pedig a 24 %-át teszi ki. A legkülső régiókban a banán jelentős gazdasági és társadalmi súllyal bír. Az Európai Unió mindig is tudatában volt a banántermesztés stratégiai jelentőségének: az Európai Bizottság által 2007. augusztus 22-én jóváhagyott POSEI támogatási program 129,1 millió euró összegű éves pénzügyi keretet különített el a szóban forgó legkülső régiók számára. Ennek ellenére ez a támogatás messze nem tűnik elegendőnek, mivel az éghajlati körülményekhez kapcsolódó problémákon túl a legkülső régiókból származó banán piacát veszélyezteti a dollárövezetből származó banán, amely a piac liberalizálása óta az EU banánpiacának 73,4 %-át teszi ki (az ODEADOM ⁽⁵⁾ adatai szerint). 2009. december 15-én ráadásul az EU megállapodást írt alá a latin-amerikai banántermesztő államokkal, melynek célja, hogy 2017-re a banánra vonatkozó vámot a tonnánként 176 euróról 114 euróra csökkentse. Ez a legkülső régiók és egyes Cariforum-államok helyzetét még bizonytalanabbá teszi.

3.1.1.1 A banán a többi Cariforum-állam számára is különös jelentőséggel bír. A Dominikai Köztársaságban például a banán önmagában a GDP 18 %-áért és a munkaerő 28 %-áért felel. A

banánágazat válsága nem csak a legkülső régiókra gyakorol kedvezőtlen hatást, Saint Luciában például az 1990-ben nyilvántartott 10 000 banántermelővel szemben napjainkban csupán 2 000 banántermelő található.

3.1.1.2 Az EGSZB megítélése szerint hasznos lenne egy olyan karibi térségi szakmai szervezet létrehozása, melynek célja az lenne, hogy az EU jelentősebb szerepet játsszon a karibi térségben termesztett banán kereskedelmében. Ez azért is fontos lenne, mert egyes Cariforum-államok (Saint Lucia, a Dominikai Köztársaság stb.) más olyan országokba (pl. Kanadába) is szállítanak banánt, amelyek az Európai Unióéhoz hasonló egészségügyi és nyomon követhetőségi előírásokkal rendelkeznek.

3.1.2 **Cukornád – rum:** a cukornád-ágazat szintén igen fontos szerepet tölt be a legkülső régiók gazdaságában; Guadeloupe-on a hasznosított mezőgazdasági területek 32 %-án, Martinique-en az ilyen területek 13 %-án folyik cukornádtermesztés, több mint 6 500 teljes munkaidős munkavállaló foglalkoztatásával. A cukortermelés a 2006–2007-es idényben Martinique-en 5 849 tonnát, Guadeloupe-on 80 210 tonnát tett ki. A rumtermelés Martinique-en 79 352 hl ⁽⁶⁾ tiszta szeszt, míg Guadeloupe-on 74 524 hl tiszta szeszt tett ki, ami a legkülső régiókon kívüli kereskedelem tekintetében nem elhanyagolható stratégiai jelentőséggel bír.

3.1.3 Figyelemmel a szóban forgó legkülső régiók termékeny talajára, a **zöldség- és gyümölcsstermesztés** olyan terület, amelynek kihasználtsága nem elégséges. Ugyanakkor a legkülső régiók mezőgazdasági termelésük diverzifikációja mellett döntöttek. 2006-ban Guadeloupe 17 218 tonna, Martinique pedig 8 666 tonna gyümölcsöt termesztett. Ugyanebben az évben a zöldségtermesztés szintje Guadeloupe-on 43 950 tonna, Martinique-en pedig 37 892 tonna volt. Ezen kívül Guadeloupe fűszer- és parfümnövények, kávé, kakaó és gyógynövények termesztésével is foglalkozik (a megművelt területek mérete 179 ha), míg Martinique elsősorban az ananásztermesztésre és néhány fűszernövény termesztésére összpontosít (a megművelt területek mérete 105 ha). Ennek a mezőgazdasági ágazatnak tehát van jövője, amennyiben ezek a legkülső régiók bővíteni kívánják a karibi országokkal folytatott kereskedelmüket, mind a mezőgazdasági termékek regionális és nemzetközi kereskedelme, mind a kutatás-fejlesztés tekintetében.

3.1.3.1 Erre a diverzifikációra a belső élelmiszer-szükségletek teljes kielégítése (önellátás) miatt volt szükség, mivel a legkülső régiók mezőgazdaságát túlnyomórészt az exportcélú banán- és cukornádültetvények jellemzik. 2008-ban például a sertéshús importja 10 %-kal növekedett Martinique, és 68,2 %-kal Guadeloupe régióban. Ezenkívül a zöldségfélék teszik ki Guadeloupe régióban az importált friss termékek 67 %-át. Az önellátás biztosítása érdekében a legkülső régiók mezőgazdasági termelői a közelmúltban olyan szakmaközi szervezeteket alakítottak ki, amelyek – a mezőgazdasági termények feldolgozói és a beszállítókön keresztül egészen a forgalmazókig – a termelői ágazat összes szereplőjét összefogják. Így a termelési lánc minden eleme képviselve van, továbbá mindegyik tag fontos szerepet tölt be a szakmaközi döntéshozatali folyamatban. ⁽⁷⁾ Ez a jogi rendszer azonban nem létezik a szomszédos szigeteken, és ez a szervezeti hiány hátrányosan érinti a legkülső régiókkal folytatott mezőgazdasági kereskedelmüket.

⁽⁵⁾ hektoliter.

⁽⁷⁾ Az IGUAFHOR Guadeloupe régió zöldség- gyümölcs- és növénytermesztési szakmaközi szervezete.

⁽⁵⁾ A tengerentúli megyék mezőgazdaságának fejlesztéséért felelős francia hivatal.

3.1.4 A legkülső régiók és a Cariforum államai közötti, mezőgazdasági terményekkel folytatott kereskedelem előtt álló akadályok

3.1.4.1 A mezőgazdaság a régió központi létfenntartási és fejlődési eszköze, tehát a legkülső régiók számára defenzív ágazat. A régiók előtt álló legnagyobb gondot az élelmiszer biztonsága, az infrastruktúrák és a regionális kereskedelmet korlátozó vámjogok hiánya, valamint a szociális védelem jelenti.

3.1.4.2 Élelmiszer-biztonsági szempontból a Cariforum-államok olyan gyümölcs- és zöldségtermesztést folytatnak, amely nem felel teljes egészében az európai jogszabályoknak. Bár a HACCP⁽⁸⁾ módszereit használják, termelésük nem teljesíti az európai jogszabályokban előírt normákat. Ez annál is inkább kényes kérdés, mivel a legkülső régiókban bizonyos, a Cariforum-államokban nagy mennyiségben fellelhető termékekből hiány van.

3.1.4.3 A gazdasági partnerségi megállapodás 40. cikke előírja, hogy az élelmiszer-biztonság területén a felek olyan helyzetekben, amelyek „súlyos nehézségeket okoznak vagy okozhatnak”, alkalmazhatják a védzáradék rendelkezéseit. Azonban a legkülső régiók számára esetleg nehéz lehet ehhez a lehetőséghez rövid határidőn belül hozzáférni. Ezenkívül a megállapodás állat-, növény- és közegészségügyi (ÁNK) rendelkezései⁽⁹⁾ szerint a régióon belül ÁNK-normákat kell felállítani a WTO normáinak megfelelően, hogy az ÁNK-intézkedések egyenértékűségét elismerő kétoldalú egyezmények révén a rendelkezéseket intézkedéseket össze lehessen hangolni az EU-ban hatályosakkal. Azonban a legkülső régiók, amelyeknek kötelező az európai jogszabályok betartása, továbbra sem élvezhetik az „RUP” megjelölés előnyeit mezőgazdasági és tengeri halászati termékeiken, annak ellenére, hogy azt már az EGSZB,⁽¹⁰⁾ a helyi önkormányzatok,⁽¹¹⁾ és az Európai Parlament képviselői⁽¹²⁾ is számos alkalommal kérték. Végezetül pedig a legkülső régiók nem kaptak helyet az ÁNK-intézkedéseknek a régióközi kereskedelem megkönnyítését célzó végrehajtásáért felelős hatóságban sem, és a kétoldalú megállapodásokra hatást gyakorló tárgyalásokba sem vonták be őket.

3.1.4.4 Az EGSZB tehát a gazdasági partnerségi megállapodáshoz hasonlóan szeretné bővíteni a piaci értékesítési kapacitásokat „a Cariforum-államok közötti és a partnerekkel folytatott tranzakciókhoz, és tervbe vehető megoldásokat [szeretne] találni a piaci értékesítési és a közlekedési infrastruktúrák javítására” (43. cikk 2. pont b) alpont). A megállapodás továbbá leszögezi, hogy a finanszírozási és az együttműködési lehetőségek meghatározása a termelők és a tárgyaló felek számára egyaránt nagyszabású célkitűzés a mezőgazdaság és a halászat terén.

⁽⁸⁾ Hazard Analysis and Critical Control Point [Kockázatelemzés és kritikus ellenőrzési pont]: mezőgazdasági és élelmiszeripari területen használt, amerikai eredetű önellenőrzési rendszer, amely hét alapelve épül. Olyan rendszer tehát, amellyel meghatározhatók, kiértékelhetők és elháríthatók a jelentős élelmiszer-biztonsági veszélyforrások. A rendszer egyes európai jogszabályokban benne van (93/43/EGK irányelv az élelmiszer-higiéniáról), másokból hiányzik (178/2002/EK rendelet).

⁽⁹⁾ A gazdasági partnerségi megállapodás 52. cikkétől kezdődő rész.

⁽¹⁰⁾ HL C 111., 2008.8.19., 72. o.

⁽¹¹⁾ A tengerentúlon mindenütt.

⁽¹²⁾ Például Madeleine Degrandmaison EP-képviselő.

3.1.4.5 Bizonyos, a legkülső régiókból származó feldolgozott termékek (lekvár, kávé stb.) „negatív jegyzékekre” kerültek (azaz vámkötelesnek minősülnek) egyes más karibi országokban, ami megnehezíti eladásukat ezekben az országokban. A gazdasági partnerségi megállapodás 9. és utána következő, a vámról szóló cikkei ellenére, és tekintettel a legkülső régiók különleges helyzetére a karibi térségben, valamint az Európai Unió működéséről szóló szerződés 349. és 355. cikkében meghatározott sajátosságaikra, az EGSZB azt ajánlja az érintett feleknek, hogy vegyék tervbe a vámtarifák jövőbeli csökkentését a legkülső régiók és a Cariforum-államok között, hogy ezzel is javítsák a köztük lévő kereskedelmi kapcsolatokat a karibi övezetben.

3.2 Halászat

3.2.1 A halászat terén még nagy előrelépésekre van szükség, mivel kezdetben nem sikerült megállapodni arról, hogy a halászat külön megállapodás tárgyát képezze-e, vagy építsék be egy gazdasági partnerségi megállapodásba. Az Európai Közösség nem volt hajlandó a regionális halászat kérdését külön megállapodásként kezelni, és inkább a halászati engedélyekről szóló kétoldalú megállapodások megkötése mellett foglalt állást.

3.2.2 A gazdasági partnerségi megállapodás 43. cikke 2. bekezdésének e) pontja előírja, hogy segítséget kell nyújtani a Cariforum érintett szereplőinek, hogy megfelelhessenek a halakra és a halászati termékekre vonatkozó hatályos országos, regionális, illetve nemzetközi technikai, egészségügyi, illetve minőségi követelményeknek.

3.2.3 Az Európai Unió a közös halászati politika (KHP) révén a halászat hosszú távú kezelését tűzte ki célul. A KHP-ban az elővigyázatosság elve az uralkodó szempont a vízi élővilág védelme és megőrzése érdekében, valamint azért, hogy a halászati tevékenység minél kevesebb zavart okozzon a tengeri ökoszisztémák működésében. A karibi övezet egészében azonban más a helyzet, mivel a legkülső régiókra továbbra is igen szigorú jogszabályok vonatkoznak (teljes halászati tilalom alá eső övezetek, a langusztta, a vívócsiga és a tengeri sünn halászatára vonatkozó rendeletek, a halak csoportosulásának mesterséges előidézése érdekében kialakított eszközök⁽¹³⁾ stb.), amelyek hatálya alól a Cariforum többi országa viszont mentes. A halászat kezelése minden tagállamnak a saját felelősségi körébe tartozik, ez azonban nem veszi figyelembe a karibi övezet sajátosságait, ahol emiatt a nyílt tengeri halászat hátrányokat szenved.

3.2.4 Az EGSZB azt javasolja, hogy a Karibi-öbölben a halászatot a Cariforum-államokkal megállapodva kellene kezelni.

3.3 Akvakultúra

3.3.1 A karibi-térségben a halászat különösen a part menti fajokat érinti: a vívócsigát (nagy méretű csigafaj, amelynek húsa számos helyi ételnek hozzávalója), a csíkos sügért, a langusztát, a csattogóhalakat, valamint a korallszirteken élő sok más fajt. A mélytengeri élővilág kiaknázása csak a nyílt tengeri halászhajók alacsony száma és a trópusi vizekkel kapcsolatos hiányosságok miatt kezdődhetett meg.

⁽¹³⁾ Lásd az EU Belügyi Főigazgatóságának feljegyzését a Martinique régióban történő halászatról – 2007. január.

3.3.2 Az idegenforgalmi ágazatnak köszönhetően az utóbbi években a helyi piacok kereslete megnőtt. Ehhez még hozzáadódik az amerikai és európai piacokra irányuló export ösztönzése, amely túlhalasztást eredményezett, és ennek hosszú távon az lesz a következménye, hogy a térségben mindenütt jelentősen csökkenni fognak a halászati erőforrások.

3.3.3 Ma a karibi övezet szinte minden országa importál tengeri termékeket. A bőség miatt mindeddig nem volt érdemes halakat tenyészteni, és a térség országainak többségében alig van hagyománya a haltenyésztésnek. Továbbá a haltenyésztés világszintű növekedése ellenére a karibi térségben alig emelkedett a vízi állatok tenyésztésének mértéke.

3.3.4 Csupán a 2000-es évektől kezdve tapasztalható az akvakultúra egyértelmű javulása. 2004-ben így Martinique víziállat-tenyésztése meghaladta a 97 tonnát (10 tonna folyami rák, 12 tonna kakashal, illetve 75 tonna árnyékhal).

3.3.5 A legkülső régióknak juttatott víziállat-tenyésztési segítők elsősorban a regionális önkormányzatoktól és a HOPE-től⁽¹⁴⁾ származnak. Ez a támogatás azonban nem tűnik elegendőnek a karibi térség bizonyos országainak jelentős fejlettségi szintjéhez képest (Jamaicában 2002-ben a FAO szerint 6 000 tonnára volt becsülhető a termelés), valamint azért sem, mert a legkülső régiók még a segély mellett is Venezuelából, az Európai Unióból és bizonyos ázsiai országokból származó tengeri termékek importjára szorulnak.

3.3.6 Az EGSZB erősen ajánlja, hogy a víziállat-tenyésztés fejlesztését a karibi övezet egészében olyan eszközökkel kellene elősegíteni, mint az EFA és az EMVA.

3.4 Idegenforgalom

3.4.1 A turizmus fontos bevételi forrás a legkülső régiók számára. A karibi övezet lépéselőnyvel indul. Az idegenforgalom szempontjából a karibi természeti környezet a világ semelyik másik térségéhez sem hasonlítható. Földrajzi elhelyezkedése is egyedülálló, emiatt a világ egyik legjelentősebb turisztikai piacává vált. Ezenkívül – ha a világ idegenforgalmi piacát tekintjük – az Atlanti-óceán két partjának idegenforgalmi termékei új, magasabb színvonalat meghatározó normákat állítottak fel a karibi övezetbe látogató turisták igényeinek teljesítésére.

3.4.2 Azonban az EGSZB kötelességének érzi, hogy kiemelve a meglévő idegenforgalmi infrastruktúrákkal kapcsolatos eltéréseket a legkülső régiók és a többi karibi állam között: ez utóbbiak a tömeges turizmust vették célba az igények szélesebb skálájának kielégítésével (hajós körutazás, vitorlázás és vízisportok, illetve – kisebb mértékben – ökoturizmus), míg a legkülső régiók kénytelenek a kínálatot egy idegenforgalmi rés piacra szabni, amely főleg idényjellegű, és elsősorban franciául beszélő turistákat céloz. Ez az eltérés a Cariforum-államokban dolgozók bizonyos mértékű szociális létbizonytalansága miatt keletkezhetett.

3.4.3 Az EGSZB továbbá szeretné hangsúlyozni, hogy a szigetek közötti turizmus eléggé korlátozott. A hajós körutazásoktól eltekintve ugyanis úgy tűnik, hogy csak két légitársaság és két

hajózási társaság biztosítja a közlekedést a Karib-szigetek között. Ezenkívül ha egy Cariforum-országban lakó polgár a szomszédos legkülső régióba kíván látogatni, vízumkérelmet kell beadnia, és több hónap is eltelhet, amíg az útját meg tudja valósítani. Ez a két elem együttesen szab korlátot az idegenforgalomnak és a regionális kereskedelmi kapcsolatoknak egyaránt.

3.4.4 Az EGSZB örömmel állapítja meg, hogy a gazdasági partnerségi megállapodás ügyelt az idegenforgalmi szolgáltatásokra, és szabályokat fektetett le ezekkel kapcsolatban, mégpedig a versenyellenes gyakorlatok megakadályozása, a kkv-k, a minőségi és környezetvédelmi normák, az együttműködés és a technikai segítségnyújtás terén. Azonban egyetlen rendelkezés sem említ „karibi turizmust” – különösen a legkülső régiók vonatkozásában –, és a megállapodás csupán a fizikai személyek szakmai célú ideiglenes tartózkodását veszi számba.

3.4.5 Az ENSZ titkárságának meghatározása⁽¹⁵⁾ szerinti karibi térség 250 millió lakost számlál, és csak a Karib-szigetek lakosainak száma 41 millió. Viszont ugyanezt a térséget a szigetek közötti összeköttetési nehézségekkel küzdő övezetként is emlegetik, ami nem kedvez a regionális turizmusnak. Következésképpen a tágabb értelemben vett karibi idegenforgalmi piac lehetőségeinek elszalasztása mind a legkülső régiók, mind pedig a Cariforum-államok számára káros lenne.

3.4.6 Az EGSZB úgy véli, hogy hasznos lenne a szolgáltatások jobb megszervezésével kialakítani egy karibi idegenforgalmi övezetet.

3.5 Szolgáltatások

3.5.1 A szolgáltatások piaca folyamatosan bővül. Az ágazat valódi sikernek örvend, vagyis a legkülső régiók számára ez offenzív ágazat. Bár a karibi térség gazdaságában az árucikkek exportjának részaránya csökkent, a szolgáltatások exportjáé nőtt, nagyrészt az idegenforgalomnak köszönhetően. A térség nagyon is tudatában van annak, milyen lehetőségeket hordoz a szolgáltatások kereskedelme. Az idegenforgalom, a biztosítás, az építkezés, a környezetvédelmi szolgáltatások, a megújuló energiák, a minőségi és marketing-tanácsadás, a szakképzett karbantartás, a kommunikáció és a közlekedés mind olyan ágazat, amely kedvez a térség kereskedelmének és gazdasági növekedésének.

3.5.2 Az EGSZB úgy véli, hogy a legkülső régiók fontos szerepet játszanak a szolgáltatások exportja terén a karibi övezetben, mivel az olyan országok, mint Haiti vagy a Dominikai Köztársaság, amelyek együttesen közel 20 millió lakost számlálnak, örömmel fogadnák, ha náluk is működhetnének olyan egészségügyi, illetve vállalati szolgáltatások, mint a legkülső régiókban. Ezenkívül számos mobiltelefon-szolgáltató van már jelen bizonyos karibi országokban (például a Dominikai Köztársaságban), ám még jelentősebb pozíciót tölthetnének be és szeretnének is betölteni.

⁽¹⁴⁾ Halászati Orientációs Pénzügyi Eszköz: az Európai Bizottság az ágazati felszerelések szabályszerűvé tételét és korszerűsítését szolgáló támogatási eszköze.

⁽¹⁵⁾ A karibi térségbe tartoznak az Antillák (a Nagy- és a Kis-Antillák szigetei), a Yucatán-félsziget, Közép-Amerika karibi partvidéke, valamint Kolumbia és Venezuela parti síkságai és a Guyanai-fennsík.

3.5.3 A gazdasági partnerségi megállapodás 75. és azt követő cikkei ellenére – amelyek csak a Cariforum-államok és a kontinentális EU közötti kereskedelemre térnek ki – a szolgáltatások egyre gyorsuló liberalizációja a karibi térségben (például a Dominikai Köztársaságban) – ideértve a legkülső régiókat is – lehetővé teszi a megállapodásban részt vevő felek számára, hogy bizonyos lehetőségeket megragadva mindannyian jól járjanak.

3.6 A KKV-K

3.6.1 A kkv-knak stabil környezetre van szükségük átlátható szabályokkal és a lehető legfejlettebb eljárásokhoz való hozzáféréssel. 2000 óta a legkülső régiók gazdasági szövetéjét alkotó vállalkozások háromnegyede kisméretű, és alkalmazottat nem foglalkoztat (INSEE ⁽¹⁶⁾). 2007-ben a vállalkozások létrehozása nem elhanyagolható lendületet kapott. Az ipar (18 %), a kis- és nagykereskedelem (12,8 %), de főként a szolgáltatások (némiel több, mint az újonnan létrehozott vállalkozások fele) terén jelentős ugrás mutatkozott.

3.6.2 A tengerentúli tartományok kkv-i elkerülhetetlenül a szomszédos országokéinál nagyobb költségeket és árakat jelentenek, viszont az uniós normáknak megfelelő minőség garanciáját

is jelentik. Ezeket a legkülső régióktól megkövetelt garanciákat – amelyeket a Cariforum-államok nem vesznek figyelembe – kell ellátni „RUP” megjelöléssel (lásd még a 3.1.4.3. pontot).

3.6.3 Globális szemszögből nézve az EGSZB úgy véli, hogy a karibi piac jó működésének biztosítása végett mindenképpen érdemes lenne javítani az effajta struktúrákhoz való hozzáférést. Ezért az Európai Bizottság ⁽¹⁷⁾ és az EGSZB ⁽¹⁸⁾ által az EU-n belül végzett közös munka alapján helyénvaló lenne konkrét megoldásokat javasolni a kis- és közepes méretű termelési egységek létrehozása érdekében. Ezáltal a fizetési határidők rendszerének bevezetése, a bürokratikus terhek csökkentése, a hálózatépítés, a befektetések, illetve a kis- és középvállalkozásokban az egész életen át tartó tanulás mind-mind olyan eszközök lennének, amelyek segítségével a karibi térség tartósan biztosíthatná versenyképességét.

3.6.4 Ésszerű lenne tehát a regionális fejlesztési programnak, illetve az EFA következő programjának a keretei között egy olyan ambiciózus politikát kialakítani, amelynek célja, hogy kialakítsa a kkv-knak a karibi térség teljes egészén átívelő hálózatát.

Kelt Brüsszelben, 2010. február 17-én.

az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság
elnöke
Mario SEPI

⁽¹⁶⁾ Franciaországi Statisztikai és Gazdaságtudományi Intézet.

⁽¹⁷⁾ COM (2007) 724 végleges és COM (2008) 394 végleges.

⁽¹⁸⁾ Vélemény a következő tárgyban: Különböző politikai intézkedések, amelyek a megfelelő finanszírozáson túl hozzájárulhatnak a kkv-k növekedéséhez és fejlődéséhez – HL C 27., 2009.2.3., 7. o.; vélemény a Nemzetközi közbeszerzési szerződések tárgyában – HL C 224., 2008.8.30., 32. o.; vélemény a következő tárgyban: A Bizottság közleménye a Tanácsnak, az Európai Parlamentnek, az Európai Gazdasági és Szociális Bizottságnak és a Régiók Bizottságának: Gondolkozz előbb kicsiben! – Európai kisvállalkozói intézkedéscsomag: Small Business Act – HL C 182., 2009.8.4., 30. o.

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – Jövőbeli stratégia az EU tejipara számára a 2010 és 2015 közötti és az azt követő időszakra

(saját kezdeményezésű vélemény)

(2010/C 347/05)

Előadó: **Frank ALLEN**

2009. július 16-án az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság úgy határozott, hogy eljárási szabályzata 29. cikkének (2) bekezdése alapján saját kezdeményezésű véleményt dolgoz ki a következő tárgyban:

Jövőbeli stratégia az EU tejipara számára a 2010 és 2015 közötti és az azt követő időszakra.

A bizottsági munka előkészítésével megbízott „Mezőgazdaság, vidékfejlesztés és környezetvédelem” szekció 2010. január 28-án elfogadta véleményét.

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság 2010. február 17–18-án tartott, 460. plenáris ülésén (a február 11-i ülésnapon) 152 szavazattal 6 ellenében, 6 tartózkodás mellett elfogadta az alábbi véleményt.

1. Következtetések és ajánlások

1.1 Az EU tejiparának hosszú távú stratégiai jelentősége van azt a szerepkörét tekintve, hogy jó minőségű és biztonságos tejipari termékekkel lássa el az uniós polgárokat. Az EU soha nem válhat függővé az Unión kívüli tejjelátási forrásoktól. Továbbra is fenn kell tartania a legmagasabb szintű állatjóléti, higiéniai, nyomonkövethetőségi, állatgyógyászati, környezetvédelmi és fenntartható termelési normákat.

1.2 A gazdák továbbra is elő fogják állítani a jó minőségű tejet, ha ezt nyereségesen tehetik (hosszú távon azonban nem, ha a gazdálkodás nem nyereséges). Ha nem stabilizáljuk az árakat, és ezek az árak nem biztosítanak nyereséget, akkor az EU tejtermelése csökkenni fog, egyes területekről pedig teljesen el fog tűnni. A hátrányos helyzetű területek különös figyelmet igényelnek. A tejtermelőknek gazdasági értelemben is meg kell, hogy érje, hogy többfunkciós mezőgazdálkodást folytatnak, olyan „közhasznú, nem áru jellegű javakat” szolgáltatva, mint például a vidéki táj, a biológiai sokszínűség, a természetes élőhelyek vagy a vidéki művészet és kultúra fenntartása és fejlesztése. Az új tagállamokban mérlegelni kellene a tejtermelők számára nyújtott kötött, közvetlen kifizetések lehetőségét.

1.3 Jelentős forrásokat kell fordítani az innovációra, kutatásra és fejlesztésre, valamint az állattenyésztésre annak biztosítására, hogy a tejipar a gazdaságok és a feldolgozás szintjén hatékonyabbá váljon. Ennek magában kell foglalnia a legelők és a zöldtakarmány jobb kihasználását termelői szinten, illetve új termékeket a feldolgozás szintjén. Új, jobb technológiára is szükség van, termelői és feldolgozó szinten egyaránt. Az ágazat fejlesztéséhez létfontosságúak a jelentős befektetések. Globális vezető szerepet kell betöltenünk ezen a területen.

1.4 Igen fontos annak megakadályozása, hogy az árak ismét olyan mértékben ingadozzanak, mint 2007–2008-ban. Ezt megfelelő támogatási intézkedésekkel és a piac megfelelő nyomonkövetésével kell elérni, ésszerű egyensúlyt teremtve a kereslet és a kínálat között.

1.5 Az EU-nak (legalább 2015-ig) lehetősége van arra, hogy a kvótarendszer és egyéb piacrendezési eszközök útján reagáljon a piaci helyzetre.

1.6 Az Európai Bizottság 2009. júliusi közleményével összhangban ütemtervet kell készíteni és végrehajtani annak a kérdésnek a kezelésére, hogy a fogyasztói árak miért maradtak meg 14 %-kal magasabb szinten a tejtermékek áremelkedési hulláma előtti szinthez képest. Átláthatóságra van szükségünk az élelmiszerlánc egészében.

1.7 Ahhoz, hogy az EU tejipara 2015 után is életképes maradjon, továbbra is különféle agrárpolitikai intézkedésekre lesz szükség, és ezt egy biztonságiháló-mechanizmussal kell összekapcsolni az árak támogatása és stabilizálása érdekében, megelőzendő, hogy ezek egy bizonyos szint alá essenek. Egy ilyen mechanizmus korlátozza a túlzott mértékű áringadozásokat, és megfelelő tartalékokat is biztosít az előre nem látható hiányok vagy természeti katasztrófák esetére. Egy kereslet- és kínálatoldali piaci intézkedésekkel ellátott rendszer elengedhetetlen ahhoz, hogy 2015 után is biztosíthassuk egy fenntartható és környezetbarát tejipar létét. Az élelmiszer és különösen a tej túl fontos ahhoz a polgárok jóléte szempontjából, hogy egy szabad és szabályozatlan piaci rendszer kiszámíthatatlanságának legyen kitéve.

2. Bevezetés

2.1 A tejtermelés az EU fő mezőgazdasági tevékenységei közé tartozik. 2008-ban egymillió gazda 150 millió tonna tejet termelt, több mint 40 milliárd euró értékben, ami az EU mezőgazdasági termelésének 14 %-át teszi ki. Az EU-ban előállított marhahús több mint 60 %-át a tejhasznú állományok adják. A Nemzetközi Tejgazdasági Szövetség adatai szerint az EU a világ legnagyobb tejtermelője, a világtermelés 27 %-át adva. India 20 %-kal a második, az USA pedig 16 %-kal a harmadik a sorban.

2.2 Az EU tejipara – a fejéstől a feldolgozásig – mintegy 400 000 főt foglalkoztat.

2.3 A tejtermelés igen fontos szerepet játszik a hátrányos helyzetű térségek gazdasági és társadalmi struktúrájának fenntartásában. Az EU-25-ön belüli tejtermelő gazdaságok 60 %-a ilyen térségben van. A tejtermelés a legalkalmasabb vállalkozás arra, hogy a gazdálkodócsaládokat a hátrányos helyzetű térségekben tartsa, továbbá a marha- és juhtartással együtt fontos szerepet játszik a táj és a környezet fenntartásában és fejlesztésében.

3. Háttér

3.1 A világ tejpiacait az elmúlt két év során nagymértékű ármozgások jellemezték. 2007-ben és 2008 elején rekordmértékben emelkedett a világon a nyerstej ára, ami a tej és a tejtermékek esetében jelentős áremelkedéshez vezetett. Ezt 2008 második felében az áraknak még ennél is drasztikusabb zuhanása követte.

3.2 A tejtermékek legnagyobb részét ugyanabban a régióban fogyasztják el, ahol megtermelték. A világ tejipari termelésének mintegy 8 %-a jelenik meg a világkereskedelemben, így a globális termelés kismértékű változásának is jelentős hatása lehet a világpiacra. Ha például a globális termelés és a globális fogyasztás között 2 %-nyi különbség van, az a világpiaci tejtermék-kereskedelem 25 %-ának felel meg.

3.3 Noha az EU a legnagyobb sajtexportőr, az EU-n kívülre irányuló tejipari export jelentős részét mégis az egyéb tejipari termékek, például a tejporok és a vaj teszi ki. A tejipari világpiac valójában főként tejipari árucikkek piacának tekinthető.

3.4 Mivel az EU 109 %-ban önellátó tejtermékekből, a 9 % többlet exportálható a világpiacra. Az EU fő exporttermékei a vaj/vajolaj, a sovány tejpor, a sajtok, a teljes tejpor és a sűrített tej.

3.5 2000 óta a globális tejtermelés átlagosan évi 2,5 %-al nőtt. Ez a növekedés most évi 1 %-ra esett vissza.

3.6 2004 és 2006 között a tejipari termékek globális fogyasztása túllépte a termelést, így a tartalékok elfogytak. Elsősorban ez állt a tejipari termékek hirtelen világpiaci áremelkedésének hátterében. 2008 óta ez a viszony megváltozott, és a termelés most meghaladja az igényeket.

3.7 A tejárak hirtelen megemelkedése következtében a piaci részarány végül lecsökkent, mivel a fogyasztók olcsóbb alternatívákra álltak át, és különösen a tejalapú hozzávalókat pótolták olcsóbb alternatívákkal. A globális recesszió és az olajárak csökkenése ugyancsak hozzájárult a tejipari termékek forgalmának csökkenéséhez. Az olajtermelő országok a tejtermékek jelentős importőrei. Az olajárak csökkenése azzal jár, hogy csökkentik tejtermék-importjukat, ez pedig a tejtermékek világpiaci árának eséséhez vezethet.

3.8 A drágább tejtermékek piaci mozgásait ugyan nehezebb nyomon követni, mint az alaptermékekét, de egyértelmű, hogy az értéknövelt tejtermékek forgalma csökkent, hiszen a fogyasztók olcsóbb termékekre álltak át.

3.9 Az Európai Bizottság a Tanácshoz címzett 2009-es közleményében megállapította, hogy az árak 2007 második felében történt emelkedése rohamos emelkedést indukált a tejárak terén, és jelentősen megnövelte a fogyasztói árakat. A 2008 második felében és 2009-ben eső árak (amikor a vaj ára 39 %-kal, a sovány tejporé 49 %-kal, a sajté 18 %-kal, a tejé pedig 31 %-kal esett) viszont uniós átlagban csak mintegy 2 %-os fogyasztóiár-csökkenést okoztak. A fogyasztói árak ugyanis az áremelkedés előttinél átlagosan 14 %-kal magasabb szinten maradtak. Azok az országok azonban, ahol nagy volumenben értékesítenek tejtermékeket alacsony árat alkalmazó eladónak, 2009-ben egyfajta „árháborút” tapasztalhattak, mivel ezek az eladók a tejtermékeket használják fel arra, hogy más kiskereskedelmi egységek árai alá kínáljanak. ⁽¹⁾

3.10 Az EU kiskereskedelmi szektorának racionalizálása és fokozódó koncentrációja az élelmiszer-ellátási lánc más területein példátlan alkupozíciót adott a kiskereskedelmi ágazat kezébe. A gazdák, ahelyett, hogy meghatározhatnák az árakat, most már egyre inkább csak elfogadhatják őket, különösen ha a tejkínálat meghaladja a keresletet. Összességében úgy tűnik, hogy a versenyzabályok és a versenyszabályok inkább a kiterjedt kiskereskedelmi láncoknak vannak hasznára, mint az egymillió tejtermelő gazdának. A gazdáknak jobb tárgyalási pozícióra van szükségük a termelői tejárakat illetően, hogy helyreálljon az élelmiszerlánc egyensúlya.

3.11 Az Agenda 2000-ben, amelyet az időközi felülvizsgálat és az EU mezőgazdaságát egy esetleges jövőbeli WTO-megállapodásra felkészíteni kívánó állapotfelmérés követett, az intervenciók árát csökkentették, ami – az intervencióra vonatkozó mennyiségi jellegű korlátozásokkal együtt – gyengítette az ártámogatási mechanizmust, így a termelői tejárak a támogatási mechanizmusok, például az intervenció bevezetése előttinél alacsonyabb szintre estek.

4. Piaci áttekintés

4.1 Európai Unió

4.1.1 Az EU tejipari piacán a termelés 9 %-kal meghaladja a fogyasztást.

4.1.2 Emellett importálnak is tejtermékeket az EU-ba, csökkentett vámtarifák mellett. Az import az EU teljes fogyasztásához mérve csekély. 2007-ben, illetve 2008-ban az EU körülbelül 330 000, illetve 300 000 tonna tejterméket importált. Az importált tejtermékek között szerepel a sajt (az EU termelésének 1,1 %-át kitevő mennyiségben), a vaj (az EU-termelés 4,3 %-ának megfelelő tételben), illetve a sovány tejpor (az EU termelésének 2,4 %-a erejéig). A tejtermékek importja körülbelül az EU-ban megtermelt tej 2–3 %-ának feleltethető meg.

⁽¹⁾ HL C 128., 2010.5.18., 111. o., illetve HL C 255., 2005.10.14., 44. o.

4.1.3 Az Unióban előállított tejnek akár 40 %-át is sajtá dolgozzák fel, mintegy 30 %-ából pedig friss tejtermékeket készítenek. Az elmúlt évtizedben főként ez a két terméktípus volt az, ami az EU-n belül a fogyasztás növekedését előidézte. A fennmaradó 30 %-ból vaját, tejszínt és kecskés joghurtot készítenek.

4.1.4 Az intervenciós készletek vajból és sovány tejszínből a csekélyebb Unión belüli fogyasztás, a világpiaci árak csökkenő iránya és a világválság miatt nőttek. Az uniós kvóta 2008-ban 2 %-kal, 2009-ben pedig 1 %-kal emelkedett, ami azokkal a jövőbeli kvótaemelésekkel együtt, amelyekről már megállapodás született, végül megnövekvő tejtermeléshez vezethet majd az EU-ban.

4.1.5 Az export-visszatérítések alkalmazása megakadályozta, hogy még nagyobb intervenciós készletek halmozódjanak fel, miközben az intervenció nyitott volt.

4.1.6 Az Európai Bizottság által tett lépések megakadályozták, hogy az uniós tejárak a 14-15 eurócent/literes világpiaci árak szintjére essenek. Az uniós árakat a világpiaci árak felett tartották. A literenkénti árak a különböző tagállamokban a legalacsonyabb lettországi 16 centtől a többi tagállambeli 25-27 centig is terjednek, ami azonban még mindig a termelési költség alatt van. A társadalomnak vajon melyik más szektorában dolgoznak nulla jövedelemért vagy a megállapított minimálbér alatt?

4.1.7 A tejtermelés jelenleg 4,2 %-kal van a kvóta alatt, és a termelés várhatóan 2009–2010 folyamán sem éri el a kvótát.

4.1.8 Az uniós árak helyreállása (ami már megkezdődött) valószínűleg csak nagyon fokozatosan történik majd meg. A piac főleg torzysulós jelentős intervenciós készletek késleltethetik az árak helyreállítását, attól függően, hogy az Európai Bizottság mikor határoz úgy, hogy a piacra engedi ezeket a készleteket.

4.1.9 Uniós adatok szerint a marhalevágások száma növekedett. Valószínű, hogy több tejelő marhát vágnak le, ami a közeli jövőben csökkenti majd a tejtermelést. A tejárak fokozatos növekedése azonban néhány országban rövid távon a termelés növekedéséhez vezet majd.

4.1.10 Ahogy a tejárak középtávon helyreállnak, a tejtermelés a 2015-ig tartó időszakban emelkedni fog, és várhatóan lépést tart majd az állapotfelmérés alapján történő kvótaemelésekkel.

4.1.11 Dél-Európában és néhány északi tagállamban a tejtermelés csökkenő trendje várhatóan folytatódni fog.

4.1.12 Az EU sajt- és friss tejtermék-fogyasztása minden bizonnyal alacsony marad, mivel csak csekélyebb jövedelemnövekedésre van kilátás.

4.1.13 Az Európai Bizottság előrejelzése szerint a vajfelesleg a kisebb mennyiségű vajelőállítás és a nagyobb mértékű sajtgártás miatt a 2015-ig tartó időszakban csökkenni fog. Ez megkönnyíti majd azon export-visszatérítések kért csökkentését, amelyek a folyamatban lévő WTO-tárgyalások napirendjén szerepelnek.

4.1.14 Néhány piaci szakértő úgy véli, hogy a vajtöbblet az alacsony zsírtartalmú tejtermékek nagyobb arányú termelése és a sajtfogyasztás növekedésének elmaradása miatt fennmaradhat.

4.1.15 Továbbra is bizonytalan, hogy mi várható 2015-ig az EU piacán, de nem valószínű, hogy a piac hasonló növekedést mutasson, mint az elmúlt évtizedben.

4.1.16 Az elmúlt években leginkább az árak volatilitása okozott problémát az uniós tejpiacon. Ez a mezőgazdasági üzemekben nagy problémákhoz vezetett, emellett a gyakori árváltozások miatt a fogyasztókban is bizonytalanságot kelt. Ezért arra kellene törekedni, hogy megfelelő intézkedésekkel csökkentsük a piacok ilyen magas volatilitását.

4.2 EGYESÜLT ÁLLAMOK

4.2.1 Az Egyesült Államokban a 2008-ig tartó öt évben a tejtermelés évi 2,5 %-kal, a fogyasztás pedig évi 1 %-kal nőtt. Az országnak évi 5 millió tonnáig terjedő exportálható feleslege volt. Az amerikai dollár gyengesége segítette az exportot.

4.2.2 Az Egyesült Államok tejiparának rövid távú kilátásai nem jók. 2009-ben a termelés 1 %-kal csökkent, és 2010-ben várhatóan további 1 %-kal csökkenni fog. Középtávon, a tejárak helyreállása és elérhető takarmányárak esetén valószínű, hogy a termelés valamennyire emelkedik majd. A többletet várhatóan sajtgártásra használják majd fel, és belföldön fogyasztják el.

4.2.3 Az USDA Economic Research Service prognózisa szerint 2010-re a tejelő marhák nagyobb mértékű levágása és a tejtermékexport növekedése miatt a tejárak javulni fognak.

4.3 Új-Zéland

4.3.1 Új-Zéland a világ legnagyobb tejtermékexportőre. A termelés 2007/2008-ban mintegy 3 %-kal visszaesett, és így csökkent az export is, de 2008/2009-ben a termelés 8 %-kal nőtt. Megfigyelők évi 3 %-os átlagos növekedésre számítanak, de ez 2015-re várhatóan ismét csökkenni fog. Mivel az új-zélandi termelés legteljesebben alapul, az időjárási feltételek nagy hatással lehetnek a termelési szintek alakulására.

4.3.2 Az alacsony árak eddig nem váltották ki az új-zélandi termelés csökkenését. A koncentrált takarmány és a műtrágya nagyobb mértékű használata miatt valószínű, hogy ha a jövőben is alacsonyak lesznek az árak, az a tejtermelés növekedésének csökkenéséhez vezet.

4.3.3 A környezetvédelmi kérdések egyre fontosabbá válnak Új-Zélandon, ami ugyancsak hátráltathatja a hosszú távú növekedést.

4.3.4 Valószínű, hogy Új-Zéland tejipari exportja továbbra is növekedni fog.

4.4 Dél-Amerika

4.4.1 Dél-Amerika mint tejipari exportőr egyre fontosabbá válik, és könnyen lehet, hogy inkább Európával áll majd versenyben az afrikai piacokon, mint Új-Zélanddal az ázsiai piacokért. Brazília exportálható feleslege például 2015-ig valószínűleg továbbra is fennáll majd.

4.5 Kína

4.5.1 A kínai tejtermelés expanziója az elmúlt évtizedben különösen gyors volt, de a növekedés mértéke a következő évtized folyamán valószínűleg lelassul majd. A kínai termelés nem elégíti ki a fogyasztási igényeket, de a Kínába irányuló tejipari import nem olyan nagy arányú, mint azt korábban előrevetítették.

4.5.2 Középtávon az várható, hogy a kínai sajt- és soványtejpor-import emelkedni fog, miközben a teljes tejpor kínai exportja ugyancsak nő majd.

4.5.3 2009 decemberében ismét két esetben találtak melamin-nal szennyezett tejet, ami komoly károkat okozhat a kínai tejipari exportnak.

4.6 Oroszország

4.6.1 Az oroszországi tejtermelés a következő öt évben valószínűleg ismét helyreáll, mivel az alacsony hozamú teheneket magasabb hozamú, importált tehenekre cserélik. Élelmiszer-biztonsági okokból az ország a tejipari termékek terén a jelenlegi 70 %-ról 95 %-ra szeretné növelni az önellátás arányát. 2012-re 37 millió tonnás tejtermelést tűztek ki célul. Lehetséges tehát, hogy az orosz vajimport hosszú távon csökkenni fog, a sajtimport azonban valószínűleg nő majd.

4.7 Az egész világpiacra kiterjedő, globális prognózis szerint lassú növekedés várható, és a globális gazdasági fellendülés mértékétől függően ez fogja meghatározni a fogyasztás növekedését, különösen a harmadik világ országaiban.

4.8 Az elkövetkező 30 évben a népességnövekedés nagy része a harmadik világban fog végbemenni, és ez növekvő kereslethez vezet majd a tejipari termékek iránt. Ezek az országok azonban – hacsak nem megy végbe megfelelő gazdasági növekedés – nem lesznek majd képesek nagyobb mennyiségű tejtermék vásárlására. A tejipari termékek Ázsiában és a harmadik világ egyes országaiban hagyományosan nem képezik az étrend alapvető részét.

4.9 A tejipari termékek táplálkozási és egészségi értékeivel kapcsolatos állítások például fontos módjai lesznek a tejipari termékek piaci részesedése megőrzésének és növelésének. A kutatás és az innováció ezeken a területeken alapvető.

4.10 Fontos, hogy a címke tartalmazza, hogy a termék valódi tejtermék, és megfelelően elmagyarázza a termék táplálkozási és egészségügyi jellemzőit. A tejipari termelés számára a környezetvédelmi normák betartása nagyobb jelentőséggel bír majd.

5. Magas szintű munkacsoport

5.1 Fischer Boel biztos létrehozta a tejjel foglalkozó magas szintű munkacsoportot, amely 2010 júniusának végéig kibocsátja végső jelentését.

5.2 A munkacsoport a következő kérdéseket tárgyalja majd meg:

- szerződéses kapcsolatok a tejtermelők és a tejüzemek között a tejpiacra jelentkező kereslet és kínálat hatékonyabb kiegyenlítése érdekében;
- mit lehet tenni a tejtermelők alkupozíciójának erősítése érdekében?
- átláthatóság és a fogyasztók tájékoztatása, minőség, egészségügyi és címkézési kérdések;
- innováció és kutatás az ágazat versenyképesebbé tétele érdekében;
- a tejipari termékek esetleges határidős piaca.

6. Francia–német kezdeményezés

6.1 A francia mezőgazdasági miniszter, Bruno Le Maire három fő célkitűzést vázolt az európai mezőgazdaság számára:

- stabil és tisztességes jövedelem garantálása a gazdálkodók számára erős szabályozási intézkedésekkel;
- az árak átláthatóbbá tétele a teljes élelmiszerláncban, esetleg egy európai megfigyelő intézmény kijelölésével; valamint
- a mezőgazdasági és élelmiszer-ipari szektorban szükséges innovációknak és beruházásoknak a lisszaboni menetrend központi elemévé tétele.

6.2 A francia–német kezdeményezés több uniós fellépést sürget a tejtermelő gazdák védelmére. Javasolja a minimális uniós intervenció ár (az az ár, amelyen az EU kötelezettséget vállal a farmerek feleslegeinek felvásárlására) átmeneti felemelését.

7. A 2015-ig érvényes politika

7.1 Az Európai Bizottság határozottan ellenez minden változtatást az állapotfelmérésben megállapított kvótaemelésben. Ezeknek az emeléseknek jelenleg nincs nagy hatásuk, mivel az EU 4,5 %-kal a kvóta alatt van, és valószínű, hogy ebben az évben a kvóta alatt is marad. A téjárak középtávú javulásával azonban a termelés növekedni fog, és nő a tejtermelés és -fogyasztás közötti különbség, ami – a világpiaci helyzettől függően – valószínűleg csökkenti majd a termelői árakat.

7.2 A világpiacra a tejipari cikkek árai általában az uniós ár alatt vannak. Ez az EU-n belül és kívül érvényben lévő különböző normák (így különböző termelési költségek) következménye. A tejgazdaság uniós modellje a teljesen eltérő költségstruktúra és a tejgazdaságok eltérő mérete miatt sohasem lesz képes versenyezni Új-Zélanddal és néhány egyéb országgal.

7.3 Az EU sajtexportja általában véve versenyképes, de az EU-n kívüli fogyasztás növekedése attól függ, hogy a globális gazdasági növekedés bizonyos időszakon át fennmarad-e.

7.4 Az az elgondolás, hogy az úgynevezett „zökkenőmentes leállás” érdekében a kereslet szintjétől függetlenül emeljék a kvótákat, kísérő intézkedések nélkül ellentmondásos, ha fejleszteni kívánjuk a gazdálkodás európai modelljét, és a hátrányos helyzetű területeken biztosítani akarjuk a tejtermelés folytatását. Eleven vidéki környezetre van szükségünk, és néhány területen a tejtermelés a térség társadalmi, gazdasági és kulturális jövőjének kulcseleme. A másik lehetőség a földterületek felhagyása, káros társadalmi és környezeti következményekkel.

7.5 A piaci körülményektől független, növekvő tejkvóták és végül a tejipari ágazat teljes deregulációja logikusak lennének, ha az EU az új-zélandi vagy az egyesült államokbeli gazdálkodási modellt kívánná kialakítani. Az egyesült államokbeli igen nagy (több mint 2 000 tehénből álló) feedlot-rendszerek megjelenését tekintik e téren előre vezető útnak. Ha a változások ilyen ütemben zajlanak, hamarosan 500 farm megtermeli majd az ország tejszükségletének 1/3 részét. Egy ilyen politika nagy veszélyt jelentene a kulturális örökségre, a tájra és az Unió vidéki területeinek fejlesztésére nézve, ártalmas volna az Unió-beli környezet és biodiverzitás szempontjából, ráadásul emellett a hegyvidéki és a nedves területek elhagyásához vezetne. Ezért a többfunkciós mezőgazdaság uniós modelljének elutasításával találkozhatunk.

7.6 A többfunkciós mezőgazdaság koncepciója azt jelenti, hogy az élelmiszer-termelés mellett a mezőgazdaságnak más funkciói is vannak, például a vidéki táj fejlesztése, a természeti és kulturális örökség bővítése, a vidéki gazdaság támogatása és az élelmiszer-biztonság növelése. Az OECD úgy látja a többfunkciós mezőgazdaságot, mint amely egyszerre termel egy sor árucikket (élelmiszert és rostot), és emellett nem árucikk jellegű javakat is, például környezeti és szociális termékeket és szolgáltatásokat.

7.7 Azok a tejtermelésre szolgáló nagy volumenű feedlot-gazdaságok, amelyek nem tartanak be bizonyos jogszabályokat, mint például a talajban levő nitrogén kezelésére vonatkozó előírást, jelentős kárt okoznak a környezetnek.

7.8 Jelenleg az EU tejtermelésének 50 %-a a terület 11 %-án koncentrálódik. A meghozott szakpolitikai döntésektől függetlenül az Unió-beli állatállományok átlagos mérete tovább fog növekedni. Aligha lehet azonban kívánatos olyan politikai opciók elfogadása, amelyek nagyon nagy volumenű és intenzív tejtermelést ösztönöznek olyan területeken, ahol különösen kedvezőek a befektetett költségek. Az ilyen politika komoly környezetvédelmi kockázatot jelenthet.

7.9 A tejtermelő gazdák az EU többfunkciós mezőgazdasági modelljének résztvevői. Még ha egy ilyen többfunkciós gazdaság képes is megbirkózni átmeneti nehézségekkel, egy ilyen modell nem fenntartható, ha a termelői árak ingadozása rendszeres eseménnyé válik a tejtermelő gazdák számára. A gazdák és a fogyasztók számára az a jó, ha a termelői árak stabilak, és emellett a tejtermelő gazdák ésszerű jövedelemhez jutnak.

8. 2015 után

8.1 Ha a tejgazdálkodást életképes ágazatként EU-szerte fenn akarjuk tartani és fejleszteni akarjuk, a tejtermelő gazdáknak méltányos jövedelemhez kell jutniuk, ami lehetővé teszi számukra, hogy normális életmódot folytassanak, és emellett tejtermelő gazdaként folytatandó további jövőbeli tevékenységükbe is befektessenek. A méltányos jövedelem egy átlagos, nem gazdálkodói jövedelemhez mérhető jövedelmet jelent.

8.2 Az EK-Szerződés 33. cikke rögzíti a KAP célkitűzéseit, amelyek magukban foglalják (a) a mezőgazdasági népesség megfelelő életszínvonalának biztosítását, (b) a piacok stabilizálását, (c) az ellátás hozzáférhetőségének biztosítását és (d) a fogyasztók elfogadható ár ellenében történő ellátásának biztosítását.

8.3 Alapvetően fontos, hogy sokkal több forrást fordítsanak állattenyésztésre és az állatbetegségek megelőzésére, valamint a gazdaságok szintjén történő kutatásra és innovációra, hogy ezáltal egy hatékonyabb ágazat alakulhasson ki. A zöldtakarmány és más felhasznált takarmányok jobb kihasználásával a tejágazat versenyképesebbé tehető. Több kutatásra és innovációra van szükség a feldolgozás szintjén, a piaci részesedést növelő új termékek kifejlesztése érdekében. Az oktatási és egészségügyi intézményeknek, valamint a civil szervezeteknek népszerűsíteniük kellene a tejtermékek fogyasztását, hiszen a tej élelmiszer és gyógyszer is, egyúttal frissítő ital. Radikális változtatásokra van szükség ezeken a területeken. Az EU-nak fenn kell tartania a tejellátás biztonságát és a tejből az önellátást az EU-n belül. Nagy hiba lenne, ha tej esetében is függővé válnánk az importtól, ahogy az az EU-ban az alacsony termelői árak miatt a marhahústermeléssel már megtörtént.

8.4 A Számvevőszék 14/2009. sz. különjelentése az 1. ajánlásban rögzíti, hogy „a Bizottság továbbra is kísérje folyamatosan figyelemmel a tej- és tejtermékpiacon alakulását, és tegye meg a szükséges óvintézkedéseket, hogy az ágazat deregulációja ne eredményezzen újból túlermelést. Ha ugyanis ez következne be, akkor a védőháló típusú minimális szabályozási szint fenntartásának bizottsági célkitűzése gyorsan megvalósíthatatlannak bizonyulhatna.” Az EGSZB meg van győződve arról, hogy a „védőháló” jellegű beavatkozás és a tárolás különböző, a piaci stabilizációt célzó, a kínálati és a keresleti oldalra vonatkozó intézkedést tesz szükségessé.

8.5 Az EGSZB úgy véli, hogy alapvető fontosságú olyan feltételeket kialakítani, amelyek garantálják, hogy EU-szerte a jövőben is életképes tejgazdaság működjön.

8.6 Annak biztosításához, hogy az EU tejipara megfeleljen a társadalom szociális, gazdasági környezetvédelmi igényeinek, és olyan, valóban többfunkciós mezőgazdasági rendszerré váljon, amely új dinamizmust visz az EU vidéki területeinek életébe, a keresletre és kínálatra alapuló piaci intézkedések rendszerére, valamint megfelelő közvetlen támogatási rendszerre van szükség. Ennek kialakítása társadalmi, kulturális és gazdasági előnyöket hozna az EU egész fejlődésében.

9. Részletes megjegyzések

9.1 Egy tejipari „határidős piac” alkalmazását nagyon alaposan meg kell vizsgálni. Óvatosan meg kell azonban jegyeznünk, hogy a globális pénzügyi zavarok a pénzügyi termékek nem megfelelő használatából eredtek. Az EGSZB már leszögezte, hogy „az élelmiszereket ezért teljesen másként kell nézni, mint például az iparcikkeket, ahol a költségtényezők nagymértékben meghatározzák, hol állítják elő ezeket a cikkeket.”

9.2 A tejtermelő gazdák többsége szövetkezetekbe szerveződött, így bizonyos mértékben befolyásolni képesek termékeik piaci értékesítését. Ahol a tejtermelő gazdák szövetkezet tagjai, és tejjüket a szövetkezetnek adják el, jobb biztosítékaik vannak, mint akkor, ha tejtermelő gazdaként egy magántulajdonban lévő tejüzemnek értékesítenének. Bár az egyéni gazdák és a termékeiket felvásárlók közti önkéntes szerződések már léteznek, egy magán-tejüzem esetében a gazdának nem sok alkuereje van egy ilyen szerződés kialakításánál. Ezen szerződések révén a szállítási feltételek ugyan tisztázhatók, a piacok általános, uniós szintű alakulása azonban nem befolyásolható. A tapasztalatok arra is rámutattak, hogy a gazdálkodók, valamint az érdekeiket képviselő szövetkezetek piaci helyzetét javítani kell, ezért meg kellene vizsgálni az együttműködés versenyjogi lehetőségeit is.

9.3 Az új tagállamokban ugyanakkor számos gazda közvetlenül magántejüzemeknek adja el termékét. Mivel a tejipar egyre nagyobb mértékben koncentrált, nincs vagy csak kevés a választási lehetőség, és a termelői árak csökkennek. A nyerstej iránti verseny fenntartása érdekében a gazdának lehetőségük kell, hogy legyen az olyan szövetkezetekbe való szerveződésre, amelyek a tejet viszonteladóként tovább tudják adni az ágazatnak.

9.4 A legtöbb tejtermelő a legújabb tagállamokban (Bulgária és Románia) csak nagyon csekély mértékű támogatáshoz jut a közvetlen kifizetésekből, amelyek teljesen függetlenül, hektáronkénti alapon kerülnek kiutalásra. A támogatás ilyen alacsony mértéke, az alacsony szintű termelékenység, a tejpiacról befolyó jövedelem hiánya és a hitelhez való nehézkes hozzáférés miatt a gazdák nem tudnak az uniós higiéniai normáknak való megfeleléshez szükséges beruházásokat eszközölni.

9.5 Az EU-ba irányuló minden importált tejnek és tejterméknek meg kell felelnie az uniós szabványoknak, mindenekelőtt a nyomonkövethetőség, az állatjóllét, a higiénia, az állatgyógyászati szerek használata, a környezetvédelem, az élelmiszer-biztonság és a fenntartható termelési módszerek terén. A széntartalom is egyre fontosabbá váló kérdés.

9.6 Biztosítanunk kell, hogy a meglévő testületeknek, például tanácsadó és irányítóbizottságoknak elegendő erőforrásuk legyen a tejpiac kereslet-kínálati helyzetének elemzésére. Rendelkezésre kell állniuk a szükséges eszközöknek annak biztosítása érdekében, hogy a gazdálkodók megfelelő tejáratot kaphassanak, amelyek fedezik költségeiket, és profitot is nyújtanak. Az EU-nak továbbra is képesnek kell lennie arra, hogy termelésével biztosítsa a megfelelő tejellátást. Nem engedhetjük meg magunknak, hogy az EU-n kívülről származó tejkínálattól függjünk. Ha rossz politikákat követünk, a távoli jövőben ez bekövetkezhet.

9.7 A tejgazdaságban történő teljes és részmunkaidős foglalkoztatás fenntartását és továbbfejlesztését prioritásként kell kezelni, elsősorban a vidéki területeken.

9.8 Nem hagyhatjuk figyelmen kívül az éhezést és a megfelelő élelmiszerforrások hiányát, ami a harmadik világban tapasztalható. A globális éghajlatváltozás, a globális élelmiszerárak és a globális élelmiszer-ellátás kérdései szorosan összefüggenek. Felelősek vagyunk azért, hogy segítsük a világ kevésbé fejlett részeit.

Kelt Brüsszelben, 2010. február 17-én.

az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság
elnöke
Mario SEPI

MELLÉKLET

A következő módosító indítványt, amely a támogató szavazatok legalább egynegyedét kapta, elutasították:

7.7. pont

A pont törlendő.

„Azok a tejtermelésre szolgáló nagy volumenű feedlot-gazdaságok, amelyek nem tartanak be bizonyos jogszabályokat, mint például a talajban levő nitrogén kezelésére vonatkozó előírást, jelentős kárt okoznak a környezetnek.”

Szavazás eredménye:

Mellette: 56

Ellene: 76

Tartózkodott: 25

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – Mezőgazdaság az Euromed-térségben (beleértve a nők munkájának jelentőségét a mezőgazdasági ágazatban és a szövetkezetek szerepét)

(saját kezdeményezései véleménye)

(2010/C 347/06)

Előadó: **Pedro NARRO**

2009. február 26-én az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság úgy határozott, hogy eljárási szabályzata 29. cikkének (2) bekezdése alapján saját kezdeményezései véleményét dolgoz ki a következő tárgyban:

Mezőgazdaság az Euromed-térségben (beleértve a nők munkájának jelentőségét a mezőgazdasági ágazatban és a szövetkezetek szerepét).

A bizottsági munka előkészítésével megbízott „Külkapcsolatok” szekció 2010. február 3-án elfogadta véleményét.

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság 2010. február 17–18-én tartott, 460. plenáris ülésén (a 2010. február 18-i ülésnapon) 156 szavazattal, 7 tartózkodás mellett elfogadta az alábbi véleményt.

1. Következtetések

1.1 A mediterrán térség mezőgazdasága igen heterogén. Az eltérő termelési rendszerek mellett megemlítenéd az, hogy az egyes országok eltérő fejlettségi szinten állnak, különböző a mezőgazdaság állami támogatásának mértéke, és eltérőek a gazdasági struktúrák is. Ennek ellenére a mezőgazdaság a Földközi-tenger partján fekvő országok mindegyikében központi szerepet játszik a vidéki területek életében, és ez gazdaságuk egyik mozgatórugója.

1.2 A megállíthatatlan agrárkereskedelmi liberalizációs folyamat meghatározó a mediterrán térség mezőgazdaságának fenntarthatósága szempontjából. A liberalizáció nem célkitűzés, hanem eszköz kell, hogy legyen az Euromed számára az elsőrendű cél: a Földközi-tenger mindkét partján megvalósuló gazdasági, társadalmi és regionális fejlődés eléréséhez.

1.3 Az EGSZB átmeneti időszakot kér arra, hogy az érintett országok bevezethessék a szükséges mezőgazdasági reformokat, elősegítve, hogy garantáltan meg tudjanak felelni a gazdaság, a kereskedelem és a tudás globalizációja által a mezőgazdasággal szemben támasztott kihívásoknak.

1.4 Az Európai Bizottság hatástanulmányokat készített arról, hogy milyen következményekkel járna a mezőgazdaságra egy szabadkereskedelmi övezet kialakítása a mediterrán térségben. Ezekből egyértelműen kiderül, hogy kik lennének e folyamat „nagy vesztesei”. Európában a gyümölcs- és zöldségtermesztésre szakosodott déli térségek nem tudják majd felvenni a versenyt a mediterrán térségbeli szomszédaikkal, a Földközi-tenger déli partján fekvő országokban pedig a „kontinentális” termelés (gabonafélék, tej, hús stb.) fog fokozatosan megszűnni. Az érzékeny termékek védelmét a liberalizációs folyamat során tiszteletben kell tartani.

1.5 Most, amikor a mediterrán térség mezőgazdasága az átalakulás szakaszában van, amelyet az élelmiszerválság és a liberalizáció is jellemez, a hatóságoknak szilárd és hosszú távú

stratégiával kell előállniuk, amely lehetővé teszi az agrártevékenység fenntartását és életképességét. Az említett stratégiának három pilléren kell alapulnia: a képzésen, a technológián és a kutatáson, elősegítendő egy olyan mezőgazdaság kialakulását, ahol díjazták a minőséget, a hozzáadott értéket és az értékesítési folyamat javítását.

1.6 A térségben a közpolitikáknak arra kell irányulniuk, hogy a liberalizáció következményeit hatékonyan kezeljék. Az EGSZB megítélése szerint olyan rövid és középtávú politikákra van szükség, amelyek kiegészítő támogatások révén valódi kompenzációt nyújtanak a kereskedelmi liberalizáció által a legsúlyosabban érintett ágazatokban tevékenykedő uniós termelők számára. Másrészt a vidéki tevékenységek diverzifikálását, valamint a mezőgazdasági termelők és vállalkozásaik támogatását célzó politikák végrehajtására is szükség van, elősegítve az új termelési környezethez való alkalmazkodást.

1.7 A mediterrán térség országainak az agrárszektorra irányuló képzési politikákat kell megvalósítaniuk, elősegítendő a színvonalas munkahelyek létrejöttét, a munkaerő alkalmazkodását az új termelési modell igényeihez, valamint csökkentendő a vidéki lakosság elvándorlása folytán a foglalkoztatást és a migrációs áramlásokat sújtó kedvezőtlen hatásokat.

1.8 A Földközi-tenger medencéjében a mezőgazdasági fejlődési folyamat támogatása érdekében az EGSZB kiemelt feladatnak tartja a helyi agrárszervezetek szerepének megerősítését, olyan fejlesztési projektek révén, amelyek célja az, hogy javítsák a gazdák képviseletét és a döntéshozatali folyamatban való részvételét.

1.9 A mediterrán térségbeli mezőgazdasági ágazat versenyképességének javításához dinamikusabb értékesítési stratégia szükséges. Az új stratégia egyik pillérét a szövetkezetek és egyéb termelői szerveződések formák képezik majd, amelyek révén a gazdák koncentrálnak a kínálatot, és javíthatják piaci pozíciójukat. Az EGSZB üdvözlí azokat a kezdeményezéseket, amelyek javítják az élelmiszerlánc működését és a nyereség elosztását a lánc összes szereplője között.

1.10 Az EGSZB alapvetőnek tartja, hogy jobban elismerjék a nők és a fiatalok szerepét a mezőgazdasági üzemekben és a vidéki életben. A Földközi-tenger déli partján fekvő országokban a nők mezőgazdasági hozzájárulása igen jelentős, munkájukat azonban többnyire nem ismerik el, nem kapnak fizetést, és munkavégzésüket szigorú társadalmi feltételek szabályozzák. Új strukturális politikákra és olyan ösztönzőkre van szükség, amelyek révén jobban megbecsülik a nők munkáját – akik így kiléphetnek az informális gazdaságból –, és amelyek előmozdítják a szövetségekbe tömörülést mint a mezőgazdasági ágazatban szintén szükséges vállalkozói készség fejlesztésének eszközét.

1.11 A vízgazdálkodás meghatározó tényező a mediterrán térség mezőgazdaságának fejlesztése szempontjából. A térségben az éghajlatváltozás egyik legkedvezőtlenebb hatása a mezőgazdaság számára elérhető vízforrások csökkenése lesz. Az EGSZB világosan látja, hogy sürgősen új szabályozási és korszerűsítési intézkedéseket kell végrehajtani, amelyek révén a vízmegtakarítás mellett optimalizálható ennek az értékes erőforrásnak a felhasználása is. E politikáknak mind az öntözés társadalmi, gazdasági és környezeti fenntarthatóságát lehetővé tévő új technológiák alkalmazásán kellene alapulniuk.

1.12 Az intézményi együttműködést a civil társadalmi szereplők közti szorosabb együttműködésnek kell kísérnie. Kiemelten fontos, hogy az EU előmozdítsa a regionális együttműködést és a civil társadalom képviselőinek magasabb fokú bevonását a tapasztalatok megosztása és olyan konkrét projektek kidolgozása érdekében, amelyek segítségével a mediterrán térség agrárszervezetei egy multifunkcionális mezőgazdasági modellt terjeszthetnek. Mindenképpen meg kell erősíteni az *Unió a Mediterrán Térségért* mezőgazdasággal kapcsolatos fejezetét, és meg kell kezdeni a Mediterrán Bank létrehozását.

2. Bevezetés

2.1 A barcelonai folyamat elindítása 1995-ben lökést adott az Unió és mediterrán szomszédai közti kapcsolatoknak, ⁽¹⁾ és kijelölte az irányvonalakat a béke és a gazdasági jólét térségének létrehozásához. A Barcelonai Nyilatkozat után tizenöt évvel azonban csak mérsékelt eredményekről beszélhetünk, és a dél-mediterrán országokbeli partnereink is némiképpen csalódtak.

2.2 A Franciaország és Németország védnöksége alatt elindított *Unió a Mediterrán Térségért* közelmúltbeli (2008-as) politikai kezdeményezése bizonyítja, hogy néhány évi bénultság után a mediterrán kérdés ismét kiemelt helyen szerepel az Unió napirendjén, és ezzel újraindult a XXI. században stratégiai ágazatnak számító mezőgazdaságról szóló vita.

2.3 Az EGSZB azért döntött saját kezdeményezésű vélemény kidolgozásáról, hogy hozzájáruljon az agrárszektorban a mediterrán térségben betöltendő szerepéről folyó vitához. A mezőgazdaság fejlesztésének kulcsfontosságú szakaszában vagyunk, amelyben világméretű kihívásokkal kell szembenéznünk.

2.4 A mezőgazdaság kérdése igen összetett a mediterrán térségben, ami megköveteli, hogy részletesen foglalkozzunk az ágazat mindennapos problémáival. Az EGSZB azonban stratégiai elemzési folyamatot szeretne kezdeményezni a mediterrán mezőgazdaság jövőjéről, midnenekelőtt azt vizsgálva, hogy milyen következményekkel járna a Földközi-tenger két oldalán egy agrártermékekre vonatkozó szabadkereskedelmi övezet kialakítása. A liberalizáció következményei nem korlátozódnak a kereskedelemre, hanem az érintett ország gazdasági, társadalmi és környezeti fejlődésére is jelentős hatással vannak.

2.5 A dél-mediterrán országok mindig keményen bírálták az EU-t szélsőséges mezőgazdasági protekciónizmusa miatt; az EU pedig egy ideje figyelmeztet arra, hogy bizonyos termékek importja kedvezőtlen hatással van számos európai régióra. Itt elsősorban Marokkóból származó gyümölcsökről és zöldségekről van szó, és ez az ország mezőgazdasági potenciálja, valamint Európához való földrajzi és kulturális közelsége miatt a mediterrán mezőgazdaság egyik meghatározó szereplője. A térség másik jelentős agrárszereplője a tagjelölt Törökország, melynek agrárszektora a gazdaság húzóágazata, és amely Európa „zöld” tartalékként óriási mezőgazdasági potenciállal rendelkezik. Az utóbbi években Egyiptom is a mediterráneum egyik jelentősebb agrárpotenciállal rendelkező országává vált.

2.6 Az EGSZB a mediterrán országok közti agrárkapcsolatok hagyományos modelljén túllépve egy hosszú távú stratégiai terv részletes kidolgozását sürgeti, amelynek segítségével felkutatathatók a lehetséges szinergiák, és az agrárágazat a Földközi-tenger mindkét partján gazdasági és társadalmi szempontból is életképebbé válhat.

2.7 Az Európai Uniónak a minőségi termelésre való törekvés, a termékek eredetének hangsúlyozása, az infrastruktúrák korszerűsítése és a képzés terén összegyűlt tapasztalatával példát kell szolgáltatnia és hasznos iránymutatást kell adnia a dél-mediterrán országokban küszöbön álló változások kezeléséhez. Azonban nem csak a kedvező tapasztalatokból lehet sokat tanulni. Sajnálatos módon Európában az agrártámogatási politikák összehangolatlansága, a hosszú távú tervezés hiánya és a szétaprózott kínálat jellemezte élelmiszerlánc kiegyensúlyozatlansága – amelyet a nagy áruházláncok ki is használnak – olyan kockázatokra figyelmeztetnek, amelyeket figyelembe kell venni „a mediterrán mezőgazdaság nagy átmeneti időszakában”.

2.8 A déli országok mezőgazdaságát nagy kettősség jellemzi: egyrészt egy dinamikus, exportorientált szektor, amelybe nagy kereskedelmi szereplők jelentős tőkét fektettek, másrészt pedig egy olyan, helyi piacokra összpontosító, kistermelőkkel működő ágazat, amelynek gazdasági szervezése nem kielégítő.

⁽¹⁾ Az *Unió a Mediterrán Térségért* jelenleg a 27 EU-tagállamot, valamint az alábbi mediterrán országokat foglalja magában: Algéria, Marokkó, Tunézia, Törökország, Egyiptom, Izrael, Palesztina, Szíria, Libanon, Jordánia, Horvátország, Albánia, Montenegró, Bosznia-Hercegovina, Monaco, Mauritánia és Líbia (megfigyelői minőségben).

3. A kereskedelmi liberalizáció folyamata

3.1 A barcelonai folyamat elindításakor meghatározott menetrend értelmében az agrártermékek preferenciális elbánásban részesülnek. Az agrártermékek kereskedelmének fokozatos, a felek közti preferenciális és kölcsönös hozzáférési rendszeren keresztül megvalósuló liberalizációja figyelembe veszi a hagyományos kereskedelmi mozgást és az idevonatkozó agrárpolitikákat. ⁽²⁾ 1995 óta a legfontosabb célkitűzés az, hogy 2010-re szabadkereskedelmi övezetet hozzanak létre. Ez csak irányadó dátum, semmiképpen nem tekintendő kötelező érvényűnek; az egyes országok különböző ütemben haladnak az övezet kialakítása felé.

3.2 Az Európai Unió az utóbbi években új, ambiciózus mezőgazdasági megállapodásokat kötött Izraellel, Jordániával és Egyiptommal. A Marokkóval folytatott komplex és hosszadalmas tárgyalások még nem értek véget, és annak ellenére, hogy az uniós tárgyalók elég szűkszavúan nyilatkoznak, minden jel arra mutat, hogy a megállapodást a tárgyalások nemrégiben történt lezárultát követően még 2010-ben aláírják. A térség többi országa közül csak Tunézia, illetve a közelmúltban Algéria kezdeményezett új tárgyalási fordulót.

Az EU és a mediterrán országok közötti mezőgazdasági tárgyalások

3.3 Az Európai Unióban különféle eszközökkel valósítják meg a védelmet, amelyeket általában kombinálva alkalmaznak: kontingensek, a vámtarifák mértéke, ütemtervek, behozatali engedélyek, importárak stb. Ebből arra lehet következtetni, hogy az EU vámintézkedések révén támogatta hagyományosan a termelőit, hiszen a hagyományos KAP-támogatások a mediterrán termékek esetében elhanyagolható szerepet töltenek be. ⁽³⁾ E mellett az egyre jelentéktlenebb vámjellegű védelem mellett az agrár-élelmiszeripari termékek kereskedelme szempontjából a távolság, a termelési költségek és az infrastruktúrák kulcsfontosságú tényezők.

3.4 Az EU fő agrárszervezeteit és szövetségeit tömörítő COPA-COGECA európai szervezet az euromediterrán megállapodásokról szóló állásfoglalásában jelezte, hogy az EU-nak tiszteletben kell tartania bizonyos tárgyalási alapelveket. Ezek közül kiemelendő az érzékeny termék fogalmának, valamint a zöldségek és gyümölcsök importárának fenntartása, csalásmegelőzési céllal a vámellenőrzések szigorítása, hatékony növényegészségügyi ellenőrzési rendszer bevezetése, valamint a termékek idényjellegének tiszteletben tartása, elősegítve a termelési és kereskedelmi ütemtervek közös kezelését. ⁽⁴⁾

⁽²⁾ Az euromediterrán országok kereskedelmi minisztereinek rendszeres konferenciái adják meg a politikai lendületet a liberalizációs folyamat kereskedelmi aspektusainak. A legutóbbi miniszteri konferenciát 2009 novemberében tartották az EGSZB brüsszeli székházában.

⁽³⁾ A zöldség-gyümölcságazat az EU mezőgazdasági végtermékek 16 %-át adja, a támogatások összege azonban nem haladja meg az EMOGA-kiadások 4,5 %-át.

⁽⁴⁾ Az EGSZB „A mezőgazdasági és élelmiszerimport egészségügyi biztonság” c. véleménye (HL C 100., 2009.4.30., 60. o.).

3.5 A dél-mediterrán termelőknek nehézségeket okoz az európai egészségügyi előírások alkalmazása, pedig a mediterrán térségből behozott agrártermékekre vonatkozó követelmények nem olyan szigorúak, mint a közösségi termékekkel szemben támasztott állatjóléti, nyomonkövethetőségi és környezetvédelmi elvárások. Az EGSZB sürgeti az EU-t, hogy mediterrán partnereinknek biztosítsa a szükséges kereskedelmi technikai támogatást, technológiaátadást, valamint a nyomonkövethetőségi és korai előrejelző rendszerek létrehozásához szükséges segítséget.

3.6 Az EGSZB több alkalommal kiemelte a nyomon követhetőségnek és a minőségtanúsításnak mint a közösségi agrármodell alappilléreinek fontosságát. Ennek az EU-ban már megszilárdult rendszernek a segítségével információkhoz juthatunk az élelmiszerekről „a tanyától a tányérig”, és nyomon lehet követni azok összes termelési, feldolgozási és értékesítési szakaszát. A nyomon követhetőséget kiemelt kérdésként kellene kezelni a mediterrán országokkal folytatott mezőgazdasági tárgyalások során.

3.7 A mediterrán térségben a mezőgazdasági liberalizáció jelenleg ha nem is teljes, de már a kereskedelmi ügyletek 90 %-ára kiterjed. Az EU a világ legnagyobb élelmiszer-importőre, és példátlan kereskedelmi nyitásra kezdett. A jelentős nyitás ellenére még van egy sor olyan érzékeny termék, amelyre különleges rendelkezések vonatkoznak, annak érdekében, hogy ne érjen hátrány bizonyos termelőket, akikre igen kedvezőtlen hatással lehetne az agrártermékek, elsősorban zöldségek és gyümölcsök behozatalának jelentős növekedése.

3.8 A zöldség-gyümölcs ágazat a liberalizációs folyamat egyik főszereplője: ide tartozik a mediterrán harmadik országokból az EU-ba irányuló agrár-élelmiszeripari exporttermékek közel fele. Számos dél-európai régió zöldség- és gyümölcsstermesztésre specializálódott, és regionális gazdasága jelentős mértékben ettől az ágazattól függ. Húsz uniós régióban a mezőgazdasági végtermékek több mint fele zöldség- és gyümölcsstermesztéshez kötődik. A dél-mediterrán országokkal kötendő agrármegállapodások tekintetében az EU-nak ügyelnie kellene az „érzékenynek” minősülő és a megállapodások által esetleg hátrányosabban érintett termékek védelmére.

3.9 A mediterrán térségbeli kereskedelmi liberalizációval kapcsolatban az Európai Bizottság által készített hatáselemzések-ből ⁽⁵⁾ világosan kiderül, hogy részleges vagy teljes liberalizáció esetén az EU megsokszorozná kivételét az úgynevezett kontinentális termékekből: gabonafélékből, tejtermékekből és húsból. Másrészt ezek az ágazatok jelentős visszaesést szenvednének olyan országokban, mint Marokkó, ahol 14 év alatt a tejtermelés 55 %-kal, a hústermelés 22 %-kal, a búzatermesztés pedig 20 %-kal csökkenne. ⁽⁶⁾ A monokultúrák tevékenység kockázatos, mivel ellátási gondokhoz és importfüggőséghez vezethet.

⁽⁵⁾ Fenntarthatósági hatáseértékelés, Eu-Med Ag Pol.

⁽⁶⁾ Az adatok a *Defining a trade strategy for Southern Mediterranean Countries* [Kereskedelmi stratégia kialakítása a dél-mediterrán országok számára] c. tanulmányból származnak. Antoine Bouet, Internacional food policy research institute. 2006.

3.10 Az EGSZB úgy véli, hogy az idevonatkozó társulási megállapodásokba olyan kritériumokat és cikkeket kellene beépíteni, amelyek révén ellenőrizhető, hogy a kereskedelmi nyitás milyen hatással jár a két félre, különösen azt ellenőrizendő, hogy megvalósul-e a közösségi külpolitika legfőbb célja, azaz történnek-e előrelépések a környezetvédelem, a munkajogok és mindenekelőtt a helyi lakosság – és nem csak a helyi vagy külföldi nagyvállalatok – gazdasági és társadalmi fejlődése területén. Ezért elengedhetetlen, hogy az Unió piaci megnyitásának feltételül szabja bizonyos szociális-munkaiügyi, környezet- és egészségvédelmi minimumkövetelmények betartását egyrészt az élelmiszerbiztonság és az európai fogyasztók érdekében, másrészt a dél-mediterrán országokbeli élet- és munkakörülmények javítása céljából.

3.11 Az EGSZB úgy véli, hogy létre kell hozni a szükséges mechanizmusokat, illetve javítani kell a már meglévőket annak biztosítása érdekében, hogy betartsák a társulási megállapodásoknak a kereskedelmi liberalizációval kapcsolatos kérdésekre vonatkozó, mindkét fél által elfogadott pontjait, a megállapított mennyiségi vámk és a kontingensek betartására vonatkozóan.

A hatóságok liberalizációval kapcsolatos szerepe

3.12 A dél-mediterrán országok most néhány olyan jelentős dilemmával szembesülnek, amelyek egy ideje az EU-ban is jelen vannak. Milyen szerepet kell betölteniük a hatóságoknak a piacliberalizációs és -deregulációs folyamatban? Az EU és konkrétan a KAP fejlődése ezen a téren meglepő irányváltásokat kínál, amelyek példaként kellene hogy szolgáljanak a dél-mediterrán országok számára azért, hogy az európai szomszéd hibáiból és sikereiből tanulva hatékony és koherens közép- és hosszú távú közpolitikákat alkalmazzanak, amelyek révén garantáltan kezelni tudják a globalizáció jelentette kihívásokat, amelyek esetenként kedvezőtlen torzulásokat okoznak az agrárgazdaságban. Ez utóbbi – csupán a GDP-hez való hozzájárulását alapul véve – semmiképpen sem kezelhető úgy a nemzetközi tárgyalásokon, mint akár mely más gazdasági ágazat.

3.13 Egészen a közelmúltig a mezőgazdaság nem tartozott az EU-n kívüli mediterrán országok politikai prioritásai közé; az EU-tól és más nemzetközi szervektől származó együttműködési alapokat más ágazatokba irányították, ⁽⁷⁾ ami rövidtávú gondolkodásra utal, és visszafogta ezen országok mezőgazdaságának fejlődését. Az utóbbi években változás tapasztalható a politikusok mentalitásában.

3.14 A 2008-as élelmiszeri válság, az alapvető nyersanyagok árának növekedése és a liberalizációs folyamattal kapcsolatos félelmek kizökkentették fásultságukból néhány nemzeti és regionális hatóságot, amelyek új irányba kezdik terelni hagyományos felfogásukat a mezőgazdaságról, amelynek alapja a termelés megsokszorozása és az agrárexport előtérbe helyezése volt.

⁽⁷⁾ A mediterrán partnerországoknak nyújtott MEDA-alapok mindössze 5 %-a szolgált mezőgazdasági és vidékfejlesztési célokat.

3.15 A mediterrán térség kormányai által követett mezőgazdasági stratégiának olyan mezőgazdaságot kell ösztönöznie, amely mindenek fölé helyezi a minőséget, a hozzáadott értéket és az értékesítési folyamat javítását. Világos a filozófia, ráadásul a mediterrán térség minden szereplője osztja is ezt a nézetet, a rideg valóság azonban azt mutatja, hogy a gazdasági forráshiány nagyon nehezen leküzdhető terhet jelent.

3.16 Az oktatásnak, a technológiai segítségnek és a kutatásnak alapvető elemként meg kell jelennie a mediterrán országokban végrehajtható jövőbeli agrárpolitikákban. Ezen szempontok ötvöztetésével el lehetne érni a mediterrán mezőgazdaság helyzetének és életképességének javulását, ami lehetővé tenné az élelmiszerellátás biztonságát, illetve a szegénység és a vidéki népesség elvándorlása elleni küzdelmet.

3.17 A mezőgazdasági kutatást éltető hangzatos nyilatkozatok ellenére számos mediterrán ország nem adta tanújelét a kedvező törvényi keret kialakításához szükséges politikai elszántságnak. Meg kell kettőzni a kutatási erőfeszítéseket, hogy javítani lehessen a termelési módszereket, és hogy minőségi ugrással új piaci részekre lehessen betörni. Manapság, a demográfiai növekedés hatására, egy hektárnak háromszor annyi embert kell élelemmel ellátnia, mint 40 éve. Fel kell tudni használni a technológiai fejlesztéseket a termelékenység növelésére, illetve a biotechnológia is meghatározó módon elősegítheti a produktívabb és környezetbarátabb mezőgazdaság kialakulását. ⁽⁸⁾ A jövőben a kutatásnak el kell mélyítenie a magánszektorbeli és az állami kezdeményezések együttműködését, és javítania kell a szervezetek közötti együttműködésen is. Így ki lehet elégíteni a mezőgazdaság és a mezőgazdasági termelők alap- és valós igényeit.

Eszköz a mezőgazdaság által támasztott kihívás kezelésére: a marokkói Zöld terv

3.18 Jó példa erre a szemléletváltásra a 2008 áprilisában ismertett marokkói Zöld terv, amely érdekes és új agrárstratégiát honosít meg a Maghreb-országokban. A terv célja az, hogy jelentős mennyiségű közpénz befektetésével ⁽⁹⁾ 10–15 éven belül a nemzetgazdaság fő motorjává váljon a mezőgazdaság. A két fő cél: magas hozzáadott értékkel rendelkező modern mezőgazdaság megteremtése és a mezőgazdasági kistermelők jövedelmi helyzetének javítása.

3.19 Ezeknek az ambiciózus céloknak az eléréséhez a marokkói kormány olyan regionális tervek kidolgozását vette tervbe, amelyek három különböző típusú projekthez kapcsolódnak. Az első ilyen projekt célja a gabonaalapú mezőgazdaság átállításának megkönnyítése lenne olyan természetűre, amely nagyobb hozzáadott értékkel rendelkezik, és kisebb mértékben függ a víztől. A második helyen a termelés fokozása áll, melynek keretében új termelési módszereket kell a mezőgazdasági termelők rendelkezésére bocsátani. Végül a regionális tervek elősegítik majd a termelés diverzifikációját, illetve a helyi és regionális termékek felértékelődését.

⁽⁸⁾ EGSZB -vélemény: „Az EU és a globális élelmiszeri kihívás” (HL C 100., 2009.4.30., 44. o.).

⁽⁹⁾ A következő tíz év során Marokkó az Agrárfejlesztési Ügynökségen keresztül mintegy 150 millió dirhamot folyósít a Zöld tervben foglalt intézkedések megvalósítására.

A liberalizáció vesztesei a Földközi-tenger mindkét partján

3.20 Regionális szinten a liberalizáció negatív hatásai különösen súlyosak lesznek az olyan európai régiókban, amelyek gyümölcs- és zöldségtermesztésre rendezkedtek be. Minden esetben olyan európai régiókról van szó, amelyek az EU legelmaradottabb és legkedvezőtlenebb helyzetű régiói. Ezek közül például az alábbiak említhetők meg: Andalúzia (Spanyolország), Thesszália (Görögország), Calabria (Olaszország) és Norte-Duoro (Portugália). A 2007-ben az Európai Bizottság által rendelt és a CIHEAM⁽¹⁰⁾ által végzett hatástanulmány arra a megállapításra jutott, hogy „a folyamat kedvezőtlen hatásai nem jelentkeznek mindenhol Európában, hanem jól körülhatárolható régiókra koncentrálódnak, melyek a liberalizáció valódi vesztesei lesznek”.

3.21 A földközi-tengeri térség déli országainak kistermelőit közvetlen hátrányok érik majd a határok megnyitásával, ugyanis kénytelenek lesznek felhagyni a termelőtevékenységgel, mivel nem lesznek versenyképesek a Földközi-tenger északi részén levő szomszédai kontinentális termelésével szemben. A liberalizációnak ebben az összefüggésében tervbe kell venni az ahhoz szükséges eszközöket, hogy a kistermelők (akik a legkiszolgáltatottabbak) az új megállapodások haszonélvezői lehessenek. Kiemelten kell kezelni a jövedelemtámogatási, illetve a mezőgazdaság szervezésére és modernizálására irányuló intézkedéseket.

3.22 Az állami hatóságoknak el kell kötelezniük magukat amellett, hogy megfordítják azt a veszélyes tendenciát, hogy a folyamat fő haszonélvezői a nagyvállalatok, a multinacionális nagyvállalatok és a külföldi tőkebefektetők. A piacok megnyitásával járó kedvező hatásoknak igazságosan és mindenkit egyformán érintve kell jelentkezniük a teljes termelési láncban.

A termelőágazat szerveződése az új értékesítési struktúrák kapcsán

3.23 Az EU-ban az élelmiszeripari lánc különböző szereplői közötti egyensúlyzavar komoly károkat okoz a termelőágazatnak, amely nem képes ellensúlyozni azt a domináns helyzetet, melyre a nagy kereskedelmi láncok tettek szert az Európai Unióban. Ez a nagy piaci szereplők koncentrációjából eredő kockázat a Földközi-tenger másik oldalán folytatott mezőgazdasági tevékenység során is jelentkezik majd. A termelők esetleg elvesztik majd a hazai piaccal fenntartott kapcsolataikat, és kénytelenek lesznek elfogadni a nagy láncok követeléseit.

3.24 Az agrárszektor versenyképessége nem csupán az ár és a minőség szempontjából folytatott jobb termelésben gyökerezik. Amennyiben tartalommal kívánjuk megtölteni a „versenyképesség” fogalmát, nagyon fontos a marketing- és az értékesítési stratégia. A termelőágazat komoly szétforgácsolódásának fényében az új stratégia alappillére vitathatatlanul a kínálati koncentráció formáinak megerősítése és fejlesztése lesz, például a termelői csoportosulásoké, szövetkezeteké és egyéb egyesülési formáké.

⁽¹⁰⁾ Tanulmány az EU és a mediterrán országok közötti kereskedelmi liberalizáció hatásairól, EU-MED AGPOL, készítette: CIHEAM- IAM Montpellier.

3.25 A termelők szövetkezeti mozgalmakba történő szervezése nem egyszerű. A földközi-tengeri térség déli részén sok akadály nehezíti a mezőgazdasági szövetkezetek kialakulását, bár egyre több olyan törvény van, amely megfelelő körülményeket próbál teremteni ezek létrejöttéhez. Néhány főbb probléma, amely gondot okoz a mediterrán térség szövetkezteinek: nincs megfelelő szakembergárda, amely alkalmas lenne a szövetkezeti vállalatirányításra; szűkösek az anyagi források; nagy a függőség az állami támogatástól; szigorúak a jogszabályok és nehéz a piacra jutás. A szövetkezeti mozgalom sikerének záloga az említett problémák megoldása és egy új, kollektív szemléletmód meghonosítása. Ugyanakkor az egész mediterrán térségben az a legfontosabb, hogy a termelők folytathassák agrártevékenységüket, és ne legyenek kénytelenek elhagyni az ágazatot.

3.26 A szövetkezés és a szerveződés segítségével a termelők javíthatják pozíciójukat, hogy így leküzdjék azt a komoly hátrányt, melyet szétforgácsolódottságuk jelent. A marokkói tejtermelő szövetkezet, a COPAG sikere, amely egyébként évi 170 millió liter tejet termel és a nemzeti termelés 11 %-át adja, követendő modellé vált a többi ágazat számára is. Ez a szövetkezet hozzáadott értéket teremt, szétosztja a támogatásokat és minimum átvételi árat garantál tagjainak. Ugyanakkor egyes országokban, például Libanonban, sok szövetkezet csak azért alakul meg, mert ez kötelező feltétele annak, hogy hozzájussanak az NGO-k által ösztönzött fejlesztési programokhoz. Sajnos, amikor vége szakad a pénzügyi támogatásnak, a szövetkezetek feloszlának és eltűnnek.

3.27 A mediterrán térség déli részén a társulási struktúrák létrehozásához és a társulási forma ösztönzéséhez az állami hatóságok határozott támogatására van szükség. Ösztönözni kell a szövetkezetekben való részvételt, hogy azok hatékony és kifizetődő eszközé váljanak a termelők részére. A szövetkezetek pusztá megalakulása még nem egyenlő a sikerrel. Vállalkozó szellemre és dinamizmusra van szükség ahhoz, hogy versenyezni tudjanak a globalizált piacon, jövedelmet biztosítva tagjaiknak, illetve javítva a javakhoz, szolgáltatásokhoz és piacokhoz való hozzáférési lehetőségeiket.

4. Társadalmi átalakulás a mediterrán mezőgazdaságban

4.1 A mezőgazdasági szabadkereskedelemnek ösztönöznie kell a társadalmi fejlődést, figyelembe véve a regionális sajátosságokat, és teljes mértékben összeegyeztethetőnek is kell lennie ezekkel. Az EGSZB szerint részletesen elemezni kellene a globális kereskedelmi áramlatokhoz történő csatlakozás szociális költségeit, hogy számszerűsíteni lehessen ennek a megállíthatatlan folyamatnak a hatását, illetve hogy felkészítsük a legkiszolgáltatottabb közösségeket az ehhez való alkalmazkodásra. Bár a rideg makrogazdasági számok tanúsága szerint a mezőgazdaságnak nincs nagy súlya a mediterrán országok kereskedelmében (az export 7 %-a, illetve a teljes import 9 %-a), a valóságban ezeknek a termékeknek jóval nagyobb politikai és társadalmi súlyuk van.

4.2 A mediterrán vidéki területek szociális sérülékenysége szegénység, munkanélküliség, infrastrukturális hiányosságok, területi hanyatlás és folyamatos elvándorlás formájában jelentkezik. Az uniós országokban történetekhez hasonlóan a globalizációhoz történő alkalmazkodás valószínűleg a mediterrán országokban is az agrárvagyon elvesztéséhez, a legkedvezőtlenebb helyzetben levő vidéki területek elnéptelenedéséhez, illetve nagyobb migrációs nyomáshoz fog vezetni.

4.3 Ahhoz, hogy enyhíteni lehessen a liberalizációnak a vidéki területeken jelentkező kedvezőtlen hatásait, a nemzeti és regionális hatóságoknak olyan határozott vidékfejlesztési intézkedésekbe kell fogniuk, amelyek javítják a kisüzemek versenyképességét, valós alternatív munkalehetőséget teremtenek a tevékenységüket feladni kénytelen termelőknek, és lehetővé teszik a vidéki területeknek, hogy biztonságosan átalakítsák ezt az ágazatot, amely társadalmi-gazdasági szerkezetük szempontjából alapvető fontosságú. A vidéki elnéptelenedés veszélyes folyamata csak úgy fordítható meg, ha a nőknek és a fiataloknak sikerül megvetniük a lábukat az agrárszektorban.

A nők és a fiatalok: a változás tényezői

4.4 Néhány éven belül a nők és a fiatalok lesznek a mezőgazdaság átalakulásának igazi kulcsfigurái a dél-mediterrán országokban. A mediterrán térség fenntartható fejlődésének stratégiában olyan programok kidolgozása lenne célszerű, melyek igyekeznek megerősíteni a nők döntéshozatali folyamatokban betöltött szerepét, illetve az olyan új mezőgazdasági és falusi vezetők képzését, akik innovációs képességüknek és felkészültségüknek köszönhetően a változás tényezői lehetnek.

4.5 A nők egyre fontosabb helyre kerülnek a mediterrán térség agrárszektorában. A mezőgazdaságban játszott szerepük mind jelentősebb, rendkívüli lehetőségek rejlenek bennük, mivel erőteljesen nő a népesség, megváltoznak a környezeti feltételek, a férfiak pedig tömegesen vándorolnak el ezekből a régiókból a városokba vagy egyéb jobban fejlődő területre. ⁽¹¹⁾ Sajnos nincs elég hivatalos statisztikai adat, és azok is csak töredékesen mutatják a nők valódi hozzájárulását a mezőgazdasághoz.

4.6 A mediterrán térségben érdekes kezdeményezések születtek a vidéki nők helyzetének javítására. A MEDA programból származó alapok lehetővé tették argánolaj-termelő, nők által alapított szövetkezetek finanszírozását Marokkóban. Ezt a modellt más mediterrán területek is átvették. Libanonban a vidéki nők nemzeti megfigyelőközpontjának, a NOWARA-nak ⁽¹²⁾ a 2008-as megalapítása elősegített számos olyan kezdeményezést, melynek célja a nemek közötti egyenlőség biztosítása az agrárszektorban. Ennek keretében programokat és intézkedéseket is terveznek annak érdekében, hogy a nők jobban hozzáférjenek a termelési eszközökhöz.

⁽¹¹⁾ A nőknek a mezőgazdasági termelésben betöltött szerepe különösen fontos azokban a régiókban, amelyeket a városokba irányuló, komoly elvándorlás jellemez.

⁽¹²⁾ További információ: www.nowaralebanon.org.

4.7 A mezőgazdaságban dolgozó nőkkel szembeni bánásmódban nagy különbségek vannak országonként. Libanonban a nőknek csupán 3,4 %-a dolgozik a mezőgazdaságban. Algériában hasonló a helyzet, a nők nagyon alacsony számban végeznek gazdasági tevékenységet. Ezzel szemben Egyiptomban a mezőgazdaságban dolgozók 50 %-a nő, bár nem engedélyezett számukra az örökölt mezőgazdasági javak önálló kezelése. Szíriában még rosszabb a helyzet: a gyakorlatban a társadalmi hagyományok arra kötelezik a nőket, hogy mondjanak le a földhöz való jogaikról. Marokkóra a nők által végzett mezőgazdasági munka magas, 60 %-os aránya jellemző. Ez Törökországban a 70 %-ot is eléri. Ezekben az országokban a nők elsősorban intenzív, kétféle (nem gépesített) munkát végeznek. A nők végzik az aratást, az élelmiszeripari termékek raktározásával kapcsolatos munkát, és jelentős mértékben részt vesznek a vetésben, az öntözésben, a kártevők elleni védekezésben és a műtrágyázásban.

4.8 A dél-mediterrán országokban mezőgazdasági munkát végző nőknek számos komoly hátránnyal kell megküzdeniük, melyek kihatnak tevékenységük végzésére: magas fokú analfabétizmus és az iskolázottság hiánya; fizetetlen munka; korlátozott hozzáférés a tulajdonhoz; kirekesztettség a döntéshozatalból; a férfiakénál rosszabb munkakörülmények; nehéz hitelhez jutás és természetesen olyan vallási és társadalmi konvenciók, melyek megfosztják a nőket a döntéshozatali joguktól. Sajnos még sokat kell tenni ahhoz, hogy elérjük a nők és a férfiak közötti esélyegyenlőséget a mezőgazdaságban és a vidéki területeken. Ezért fontos, hogy a Földközi-tenger-menti országok prioritásként kezeljék ezt a feladatot. ⁽¹³⁾

5. A mediterrán mezőgazdaság az éghajlatváltozás fényében

5.1 Az eddig megjelent tudományos tanulmányok mindegyike egyetért abban, hogy az éghajlatváltozás a mediterrán térséget érinti leginkább. Az e területeken folytatott mezőgazdaság földrajzi és éghajlati körülményei miatt a mediterrán mezőgazdaság különösen ki van téve az éghajlatváltozás negatív hatásainak; különösen, ha figyelembe vesszük a térség demográfiai növekedését, illetve azt (amit egyébként a FAO is hangsúlyoz), hogy meg kell sokszoroznunk élelmiszertermelésünket. Néhány lehetséges következmény:

- művelési ágak megszűnése és a biodiverzitás eltűnése,
- az elszivatagosodás fokozódása és a sivatagos területek megnövekedése,
- újfajta kártevők és betegségek felbukkanása,
- a terméshozam csökkenése és a termelés nagy ingadozása,
- a vízkészletek csökkenése.

⁽¹³⁾ Lásd az EGSZB következő tárgyban készült véleményét: „A női vállalkozások támogatása az Euromed-térség”, CESE 1004/2007; 2007. június 12. A kérdést megvitatták a 2009. november 11–12-én Marakban a nők társadalmi helyzetének megerősítéséről tartott második miniszeri konferencián is.

5.2 Az éghajlatváltozáshoz való alkalmazkodás olyan sürgős intézkedéseket és hatékony eszközöket követel, amelyekkel jobb lesz a mezőgazdasági kockázatkezelés, új, ellenállóbb fajtákat lehet kifejleszteni, és amelyek műszaki tanácsadással szolgálnak a termelők napi munkájában, illetve – prioritásként – az agrárszektor rendelkezésére bocsátják a kutatási eredményeket és az új technológiákat.

A víz és a mezőgazdaság közötti kapcsolat

5.3 Mindazonáltal az éghajlatváltozás által leginkább érintett elem és a mediterrán mezőgazdaság alakulásának meghatározó tényezője kétségtelenül a víz lesz. Az EGSZB egyéb alkalmakkor már kifejtette nézeteit arról, hogy milyen hatásokkal jár a mezőgazdaságra nézve a vízkészletek csökkenése, ⁽¹⁴⁾ és figyelmeztetett arra, hogy meg kell erősíteni a fenntarthatóbb vízhasználatot célzó közpolitikákat. A kihívás abban áll, hogy továbbra is biztosítsuk a jólétet mezőgazdasági termelés, hozzáadott érték, foglalkoztatás stb. formájában, úgy, hogy közben kevesebb vízzel rendelkezünk.

5.4 A Kék terv ⁽¹⁵⁾ már említést tett arról, hogy 2025-re 25 %kal nagyobb lesz a vízigény a földközi-tengeri térség déli és keleti részén. Ezt a megnövekedett igényt úgy kell majd kielégíteni, hogy közben kevesebb – és az is szűkösen – áll majd rendelkezésre ebből az értékes erőforrásból. Az EGSZB szerint a fenntartható vízgazdálkodás nem csupán az öntözés csökkentésében ölthet testet, hanem hatékonyabb ellenőrző intézkedésekben és modernizációban is.

5.5 A mediterrán mezőgazdaságban az öntözéses gazdálkodás stratégiai szerepet játszik. Egyiptomban a mezőgazdasági művelés alatt álló teljes területen öntözéses gazdálkodást folytatnak, Marokkó 2025-ig 450 000 hektárral kívánja növelni az öntözéses területeket, Izrael rendelkezik a világ legnagyobb mezőgazdasági célú vízgazdálkodás-technológiai kapacitásával, Tunéziának pedig sikerült egy olyan öntözéses vízgazdálkodási programot végrehajtania, amely elismerést váltott ki a FAO és a Világbank részéről.

5.6 A tunéziai kormány az állami és magánszektor közötti partnerség formáját választotta stratégiai tervének végrehajtásához. Ennek a stratégiának a keretében ösztönzőket tartalmazó kitermelési megállapodásokat kötöttek a termelőkkel, fejlesztési programokat dolgoztak ki az öntözéses földterületekre, megkönnyítve a nagyobb hozzáadott értéket teremtő és kisebb vízigényű termelési módokra történő átállást, elosztották a vízgyűjtő területre vonatkozó kvótákat, illetve tarifarendszert vezettek be, mellyel fedezhetőek a költségek. A spanyolországi Andalúzia régió jó példa az öntözéses földművelés modernizációjára: pusztán 30 év alatt sikerült a felére csökkenteni a hektáronként szükséges vízmennyiséget.

5.7 Az EGSZB elismeri, hogy sürgősen olyan új technológiákat kell alkalmazni, amelyek révén a vízmegtakarítás mellett optimalizálható ennek az erőforrásnak a felhasználása is. A mezőgazdasági célú vízgazdálkodásban különböző módszereket kell feltérképezni, például a helyi öntözési rendszereket, a víztisztítást és a sótalánítást, új infrastruktúrákat, olyan fajtákat, amelyek genetikailag jobban alkalmazkodnak a vízstresszhez, újfajta vízkészletek kiaknázását stb.

Kelt Brüsszelben, 2010. február 18-án.

az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság
elnöke
Mario SEPI

⁽¹⁴⁾ Lásd az alábbi EGSZB-véleményeket: „Éghajlatváltozás és az uniós mezőgazdaság” (HL C 27., 2009.2.3., 59. o.); „A vízhiány és az aszály jelentette kihívás kezelése” (HL C 224., 2008.8.30., 67. o.).

⁽¹⁵⁾ A Kék terv egy, a mediterrán térségre vonatkozó környezetvédelmi és fejlesztési együttműködési központ, mely az ENSZ Mediterrán programján (UNEP/MAP) belül működik.

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – A társadalmi-gazdasági szempontok előmozdítása az EU–Latin-Amerika kapcsolatokban

(saját kezdeményezésű vélemény)

(2010/C 347/07)

Előadó: **José María ZUFIAUR NARVAIZA**

2009. február 26-i plenáris ülésén az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság úgy határozott, hogy eljárási szabályzata 29. cikkének (2) bekezdése alapján saját kezdeményezésű véleményt dolgoz ki a következő tárgyban:

A társadalmi-gazdasági szempontok előmozdítása az EU–Latin-Amerika kapcsolatokban.

A bizottsági munka előkészítésével megbízott „Külkapcsolatok” szekció 2010. február 3-án elfogadta véleményét.

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság 2010. február 17–18-án tartott, 460. plenáris ülésén (a február 17-i ülésnapon) 110 szavazattal, 2 tartózkodás mellett elfogadta az alábbi véleményt.

1. Ajánlások

1.1 Minőségi ugrás a biregionális stratégiai partnerségben.

Az EGSZB szerint az új globális környezetben a politikai párbeszéd elmélyítésére és megerősített menetrendre van szükség, amely mind a kölcsönös függés közös aspektusaira, mind a jobb nemzetközi szabályozást igénylő kérdésekre – amilyen a környezetvédelem, az egyenlőtlenségek mérséklése, a migráció, a béke és a biztonság – kiterjed. Biregionális szinten hatékonyabban kellene alkalmazni a csúcstalálkozókon elfogadott következtetéseket.

1.2 Új lendület a hagyományos politikáknak, azaz a migrációt a biregionális menetrend központi témái közé kell sorolni, és a társadalmi kohéziót globális megközelítéssel kell kezelni, amelyhez hozzátartozik az együttműködés nagyobb mértékű igénybevétele e cél érdekében, szerkezeti konvergenciamechanizmusok létrehozása, az ágazati politikák ösztönzése és a tisztességes munkát támogató feltételek kialakítása. A társulási megállapodásokban megfelelően foglalkozni kell a létező aszimmetriákkal, olyan eszközöket használva ehhez, mint a fenntarthatósági értékelések, annak az elvnek a tényleges elismerése, hogy a kevésbé fejlett országok különleges, differenciált bánásmódot igényelnek, átmeneti kivételek és időszakok meghatározása azokban az ágazatokban, ahol ez szükséges, valamint a fejlődést szolgáló együttműködés differenciált megközelítése. Az átlagos jövedelmű latin-amerikai országokkal folytatott együttműködésnek a makroökonomiai stabilitással összefüggő célok elérésére, az intézményi rendszer erősítésére, a versenyképesség és a kereskedelmi kapacitások javítására, az adóreformokra, az innovációra, továbbá az oktatási, tudományos és technológiai együttműködésre kellene irányulnia.

1.3 Az innováció társadalmi aspektusait is figyelembe vevő innovációs menetrend kialakítása, amely a fejlődésre és a termelés átalakítására irányulna. Az EGSZB a társadalmi dimenzió figyelembevételét kéri az innováció különböző alábbi területein: a társadalmi és kulturális összefüggések jelentősége a

technológiai innováció folyamataiban; az innovációt megnehezítő társadalmi akadályok (mint amilyen a szegénység); az innovációs politikák szociális következményei; az innováció társadalmiszerkezet-formáló képessége; annak szükségessége, hogy figyelembe vegyék és közpolitikákká alakítsák azt a társadalmi innovációt, amely magából a társadalomból ered, és ősi, kollektív vagy gyakorlati ismeretekből táplálkozik, és egyebek között szociális és környezetvédelmi területen fejti ki hatását, valamint a civil társadalom részvételének jelentősége az innovációs tevékenységek és politikák elfogadása és integrálása szempontjából.

1.4 A szervezett civil társadalom részvételének az EU–Latin-Amerika stratégiai partnerség középpontjába történő helyezése. Az EGSZB ennek érdekében nyomatékosan kéri, hogy az EU együttműködési politikájának és az EurosociAL program megújításának prioritásai között szerepeljen a civil szervezetek és az ezeket latin-amerikai regionális szinten képviselő szervek, illetve testületek megszilárdítása; a két régió civil szervezeteit képviselő szervek biregionális koordinációs mechanizmusának kialakítása; az EGSZB részvétele a majdani EU–Latin-Amerika Alapítvány irányítótestületében; a civil szervezetek részvétele az EU–Latin-Amerika társulási megállapodásokban konzultatív vegyes bizottságok felállítása révén, továbbá szociális, munkaügyi és környezetvédelmi tartalmú specifikus fejezetek hozzáadása az említett megállapodásokhoz; az EU–Mexikó stratégiai partnerségben történő civil társadalmi részvétel intézményesítése; a civil szervezetek részvétele az EurosociAL program meghatározásában és kidolgozásában, valamint a Latin-Amerika–EU társadalmi kohézióval foglalkozó fórumokon.

1.5 A latin-amerikai régiókkal és országokkal aláírandó társulási és szabadkereskedelmi megállapodásokat illetően az EGSZB hangsúlyozza, hogy az uniós intézményeknek az aláírás szükséges feltételül kell szabniuk az emberi jogok, valamint az alapvető szociális és munkajogok tiszteletben tartását. Az EGSZB fontosnak tartja, hogy elismerjék az ezekkel a megállapodásokkal kapcsolatban a szervezett civil társadalom részvételével zajló

nyomonkövetési, értékelési és konzultációs mechanizmusokat, és konkrétan kéri, hogy az Európai Bizottság a Kolumbiával és Peruvall kötendő szabadkereskedelmi megállapodások tárgyalása során biztosítsa ezeknek az elveknek az érvényesülését. Az EGSZB ragaszkodik ahhoz, hogy de Gucht biztos ígéretének megfelelően az intézmények, még a tárgyalások megkezdése előtt, de még inkább mielőtt bármilyen megállapodást ratifikálnának, tartsanak részletes politikai vitát, és kéri, hogy ezekbe a vitákba vonják be az EGSZB-t és a civil társadalom reprezentatív szervezeteit.

2. EU–Latin-Amerika kapcsolatok: kedvező mérleg

2.1 Az uniós, latin-amerikai és karibi állam- és kormányfők hatodik csúcstalálkozójára egészen más globális, európai és latin-amerikai kontextusban kerül sor, mint amilyen a tíz évvel ezelőttil jellemezte, amikor az 1999-es riói csúcstalálkozóval megtörténtek az első lépések az európai–latin-amerikai stratégiai partnerség kialakítása felé. ⁽¹⁾

2.2 Az EU és Latin-Amerika közötti kapcsolatok valójában már több mint 30 évre nyúlnak vissza, arra az időre, amikor a hetvenes években megkezdődött az EP-Parlatino (Latin-amerikai Parlament) parlamenti párbeszéd, megindult a San José-i folyamat, valamint az EK és a Riói Csoport közötti dialógus. Bár a civil szervezetek szívesebben látták volna, ha ezek a kapcsolatok gyorsabban fejlődnek, ha már évekkel ezelőtt sor kerül néhány társulási megállapodás aláírására, és a csúcstalálkozók következtetéseit sokkal nagyobb mértékben átültetik a gyakorlatba, az eddigi eredmények mérlege mégis igen kedvező. A nyolcvanas években a kapcsolatokat a béke és a demokrácia sürgető igénye határozta meg; ennek nyomán az Európai Közösség jelentős mértékben hozzájárult a közép-amerikai békefolyamatokhoz. Később az EU a regionalizmust és a két régió közötti stratégiai partnerséget ösztönözte, külön megközelítést alkalmazva mindegyik alrégióra, és a globalizációból eredő közös kihívások – környezeti kockázatok, energia, élelmezésbiztonság, migráció, valamint a pénzügyi és gazdasági válságra adandó válasz – kezelését is előtérbe helyezte. A biregionális menetrendbe bekerült a társadalmi kohézióra, valamint a globális és regionális közjavakra vonatkozó célkitűzés. A hatékony multilateralizmus védelme révén a biregionális kapcsolat a globális kormányzásra is hatott. Amint arra az Európai Bizottság legújabb közleménye ⁽²⁾ rámutat, konkrét eszközök kerültek bevezetésre, kezdve a csúcstalálkozókkal és a társulási megállapodások hálózatahoz vezető folyamattal, amely nyomán megállapodás aláírására került már sor Chilével és Mexikóval. Brazíliával és Mexikóval stratégiai partnerség jött létre. A szektorális politika támogatására létrehozták az EurosociAL programot, az EuroClimát és egyéb, az oktatással kapcsolatos eszközöket. Ezenkívül felállították az EU–Latin-Amerika Parlamenti Közgyűlést (EuroLat). Az Unió továbbra is a régió elsőszámú befektetője, második legfontosabb kereskedelmi partnere és a fejlesztési támogatások legjelentősebb folyósítója.

2.3 Ami a civil társadalmat illeti, kapcsolatok épültek ki a szervezett civil társadalmat képviselő intézményekkel a latin-amerikai alrégiókban, ami hatékonyan hozzájárult az egyes szektorok – munkaadói, szakszervezeti, harmadik szektor – közötti koordináció fokozásához mindkét földrészen, javult az együttműködés a regionális parlamentekkel, és az EGSZB megfigyelői státussal rendelkezik az EuroLatnál, amellyel együttműködési jegyzőkönyvet írt alá, és amely más latin-amerikai partnerintézményeket is kész tagjai közé fogadni. Az EU–Brazília stratégiai partnerség keretében az EGSZB és a Brazil Gazdasági és Szociális Fejlesztési Tanács létrehozta az EU–Brazília kerekasztalt. Az EGSZB hozzájárult a civil társadalmat a latin-amerikai szubregionális integrációs folyamatokba bevonó szervek megerősítéséhez, és – bár még nem kielégítő – lépések történtek a civil szervezeteknek a tárgyalási folyamatokba történő bevonására, annak az elvnek az elismerésekként, hogy a nyomonkövetési és konzultációs mechanizmusokat intézményes alapra kell helyezni a társulási megállapodásokban, továbbá annak szükségességére való tekintettel, hogy az ilyen megállapodások szociális, munkaügyi és környezetvédelmi vetülettel is rendelkezzenek.

3. A biregionális stratégiai partnerségben megvalósítandó minőségi ugrás felé vezető út

3.1 A jelenlegi politikai helyzetet a gazdasági világválság, a környezetvédelmi kihívás, Ázsia gazdasági felemelkedése, a WTO-tárgyalások megfeneklése, a migrációs hullámok erősödése, a dél–dél-kapcsolatok minden téren történő intenzívebbé válása és a globális kormányzás új fórumainak – például a G-20 és a BRIC – megjelenése jellemzi. A fejlődő országok – egyre jelentősebb – szerepének olyan egyéb szervezetek esetében is érvényesülnie kell, mint a nemzetközi pénzügyi intézmények ⁽³⁾ vagy az ENSZ rendszerébe tartozó szervezetek. Mindez azt jelenti, hogy frissíteni kell az EU és Latin-Amerika közötti kapcsolatok menetrendjét, továbbá konkrétabb és hatékonyabb mechanizmusokat kell létrehozni a csúcstalálkozók következtetéseinek továbbvitele és a kétoldali kapcsolatok valamennyi más területének továbbfejlesztése érdekében.

3.2 Ugyanakkor új integrációs projektek jönnek létre Latin-Amerikában – amilyen a Dél-Amerikai Nemzetek Uniója (UNASUR) –, amelyek nagyobb súlyt helyeznek a politikai, biztonsági és védelmi dimenzióra, az infrastruktúrára, valamint az energia-, illetve pénzügyi politikák összehangolására. Ezenkívül az együttműködésen alapuló politika iránt nemzetközi szinten növekvő igény, amelyet a válság különösen nyilvánvalóvá tett, fokozza a kereskedelmen kívüli kérdések – környezeti kockázatok, energia, élelmezés- és élelmiszerbiztonság, migráció, szegénység és egyenlőtlenség, nemzetközi pénzügyi stabilitás – jelentőségét a biregionális menetrendben.

⁽¹⁾ Az eddigi csúcstalálkozók a következők voltak: Rio de Janeiro 1999; Madrid 2002; Mexikó 2004; Bécs 2006; Lima 2008.

⁽²⁾ A Bizottság közleménye az Európai Parlamentnek és a Tanácsnak – „Az Európai Unió és Latin-Amerika: Globális szereplők partnersége” COM(2009) 495/3.

⁽³⁾ Ezzel kapcsolatban lásd a *Program Európa számára* című kiadványban megfogalmazott EGSZB-ajánlásokat: az EU-nak fel kell lépnie „annak érdekében, hogy a fejlődő országok nagyobb súllyal rendelkezzenek a nemzetközi szervezetekben, mint például a Nemzetközi Valutaalapban és a Világbankban” (18.3).

3.3 Az EGSZB szerint ehhez az új szakaszhoz a politikai párbeszéd megújítására és ambiciózusabb menetrendre van szükség, amely mind a kölcsönös függés közös aspektusaira, mind a nagyobb fokú és jobb nemzetközi szabályozást igénylő kérdésekre – amilyen a környezetvédelem, a migráció, az egyenlőtlenségek növekedése, valamint a béke és a biztonság – kiterjed. A menetrendnek magában kellene foglalnia a gazdasági és pénzügyi válság társadalmi következményeinek kezelésére irányuló közös terveket, továbbá az éghajlatváltozással és annak káros hatásaival, az energiaszerkezet megváltoztatásával, a kutatással és a fejlesztéssel, valamint a globális kormányzással kapcsolatos együttműködés megerősítését. Ugyanakkor továbbra is fenn kell tartani a biregionális kapcsolatok hagyományos céljait, amelyek a következők: a társadalmi kohézió előmozdítása, regionális integráció, az együttműködési programok elmélyítése és finomítása, valamint az, hogy új lendületet kell adni a már folyamatban levő társulási megállapodások kiteljesítéséhez, az aszimmetriákat jobban figyelembe vevő és a társadalmi kohéziót jobban biztosító megközelítések felhasználásával. Az EGSZB ezért – bár feltétlenül további lépéseket tart szükségesnek – üdvözli az Európai Bizottság arra vonatkozó bejelentését, hogy latin-amerikai befektetési mechanizmust hoz létre, amely elősegíti a regionális integrációt és hálózátépítést, továbbá az ágazati politikák megvalósítását, megerősíti – egyéb gazdasági és szociális intézkedések mellett – a megállapodások társadalmi kohéziós elemét, és ösztönzi a kohéziós alapok – például a Mercosur jelenlegi strukturális konvergenciaalapja vagy a Közép-Amerika által 2007-ben elfogadott vámuniós megállapodás keretében tervezett kohéziós alap – létrehozására irányuló kezdeményezéseket.

4. A szervezett civil társadalom nagyobb mértékű bevonása a stratégiai partnerség célkitűzéseibe és programjaiba

4.1 Az európai integrációval kapcsolatos saját tapasztalatai alapján az EGSZB úgy véli, hogy ha meg kívánjuk erősíteni a biregionális stratégiai partnerséget és annak politikai, gazdasági és szociális célkitűzéseit, akkor a szervezett civil társadalmat az eddiginél sokkal határozottabb, szervezettebb és hatékonyabb módon be kell vonni a folyamat valamennyi fázisába. A társadalmi részvétel döntő fontosságú ahhoz, hogy a kapcsolatok nyitottabbá, ismertebbé és átláthatóbbá váljanak, az egyes társadalmak jobban magukénak érezzék ezeket, a közösen elhatározott intézkedések pedig megvalósuljanak. Az EU-LAK-kapcsolatok több mint három évtizede jöttek létre a politikai mozgalmak és a társadalmi szervezetek által kialakított kapcsolati hálózatokból. A biregionális párbeszéd felélénkítéséhez ezért nem elegendő új témák napirendre tűzése, vagy e napirend rugalmasabbá és hatékonyabbá tétele, hanem különböző szereplők és szektorok részvételét is lehetővé kell tenni e párbeszédben.

4.2 A regionális integráció folyamatainak ösztönzéséhez és legitimizálásához nélkülözhetetlen a civil szervezetek alulról felfelé érvényesülő dinamikája. Hasonlóképpen a társadalmi kohézióval kapcsolatos közprogramok alkalmazása szükségessé teszi, hogy részvételen alapuló szociális intézmények jöjjenek létre, majd ezek erősödjenek is meg. Az EGSZB ezért nyomatékosan arra kéri az Európai Bizottságot, hogy az EurosociAL program megújításakor fontolja meg egy, a civil szervezeteket és az ezeket regionális szinten képviselő szerveket erősítő program kialakítását.

4.3 Az EGSZB teljes mértékben támogatja, hogy a biregionális stratégiai partnerséget konkrétabb, operatívabb, nyomon követhető és értékelhető cselekvési program kísérje. Ennek minél nagyobb hatékonysága érdekében szükség lenne – többek között – a szervezett civil társadalmat Latin-Amerikában és az EU-ban képviselő különféle szervezetek – a Mercosur Gazdasági és Szociális Konzultatív Fóruma, a SICA Konzultatív Bizottsága, az andoki térség munkáltatóinak és munkavállalóinak konzultatív tanácsai, a Benniszült Népek Andoki Konzultatív Tanácsa és a Fogyasztói Jogok Andoki Munkacsoportja, Chilében és Mexikóban esetleg létrejövő egyéb szervezetek és maga az EGSZB – strukturált részvételére. Mindezek a testületek hasznosan járulhatnak hozzá többek között a társadalmi kohézióval, az éghajlatváltozással, innovációval, migrációval, tisztességes munkával kapcsolatos politikák alkalmazásához, amelyeket a csúcstalálkozón fogadnak el, és részét képezik a biregionális napirendnek. Ennek érdekében az EGSZB vállalná, hogy elősegíti a két régió szervezett civil társadalmát képviselő szervek biregionális koordinációs mechanizmusának létrehozását, amely közvetítő csatornát biztosítana e hozzájárulások számára az EU-Latin-Amerika csúcstalálkozók közötti időszakokban.

4.4 Az EGSZB üdvözli az arra vonatkozó bejelentést, hogy egy EU-LAK alapítványt hoznak létre, amely előkészíti, nyomon követi, és adott esetben megvalósítja a csúcstalálkozók mandátumait, és úgy véli, hogy az a szerep, amelyet az említett alapítvány a különféle szereplők szervezésével és bevonásával kapcsolatban betölthet, nagyon pozitív lehet ebben a tekintetben. Az európai szervezett civil társadalom legrepresentatívabb szervezeteként az EGSZB azt kéri, hogy részt vehessen a leendő alapítvány vezetőségében.

4.5 Ahogy valamennyi korábbi csúcstalálkozó esetében kértük, a szervezett civil társadalom részvételének tükröződnie kellene a társulási megállapodásokban, oly módon, hogy e megállapodások keretén belül konzultatív vegyes bizottságokat állítanának fel, a megállapodásokat szociális, munkaügyi és környezetvédelmi dimenzióval bővítenék, továbbá a megállapodások hatásának elemzésébe bevonnék a civil társadalmat, és kikérnék véleményét.

4.6 Az EGSZB azt is kéri, hogy hasonló részvételtől a Mexikó és az EU közötti stratégiai partnerség keretén belül is gondoskodjanak, ugyanúgy, ahogyan a civil társadalom számára ezt az EU-Brazília stratégiai partnerség esetében a partnerség reprezentatív intézményeit összehozó kerekasztal létrehozásával a két fél biztosította.

4.7 Az EGSZB szerint a szervezett civil társadalomnak – a biregionális stratégiai partnerségbe történő hatékony integrálása érdekében – el kell mélyítenie együttműködését az euro-latin-amerikai parlamenti közgyűléssel. Ennek érdekében az EGSZB hatékony kommunikációs rendszert alakít ki a Közgyűléssel, és az EuroLat megfigyelő szervezeteként közvetíti a civil szervezetek hozzájárulásait olyan témákra vonatkozóan, amelyekkel kapcsolatban a Közgyűlés vitát folytat, és egyetértésre jut. A 4.3. pontban említett biregionális koordinációs mechanizmus létrehozása igen hatásosan segítené elő ezt a célt.

4.8 Az EGSZB ugyanakkor azt kéri, hogy a társadalmi-szakmai szervezetek nagyobb mértékben vegyenek részt az EuroSociAL program második szakaszának meghatározásában és megvalósításában. Úgy véli továbbá, hogy hatékonyabban járulhatna hozzá a társadalmi kohézióval kapcsolatos fórumhoz, ha jobban bevonná annak előkészítésébe és megvalósításába.

5. Az EU–Latin-Amerika-kapcsolatok társadalmi-gazdasági aspektusai

5.1 Latin-Amerika–EU – bevándorlási politika

5.1.1 A Latin-Amerikából Európába irányuló migrációs hullámok fokozódása miatt a migrációról folytatott euro-latin-amerikai párbeszédet a biregionális menetrend legfontosabb témái közé kell sorolni. A párbeszéd nyomán olyan megállapodásoknak kellene születniük, amelyek a migráció számára törvényes lehetőségeket kínáló és a megfelelő integrációs politikákat támogató preventív migrációs politikák kialakításának adnak elsőbbséget. Következésképpen biztosítani kellene a bevándorlók alapvető jogait, különösen munka- és szociális jogait, megállapodásokat kellene kötni a bevándorlók szakképesítéseinek elismeréséről, az Unióban dolgozó migráns munkavállalók számára meg kellene könnyíteni az ideiglenes migrációval és családintegrációval kapcsolatos eljárásokat, és megállapodásokat kellene kötni a bevándorlók politikai részvételhez fűződő jogának előmozdítására. Ugyanakkor az EU-ból a LAK-ba érkező migránsokkal való bánásmódra vonatkozóan biztosítani kellene a kölcsönösséget.

5.1.2 Mind az ideiglenes (ideiglenesen áttelepülő munkavállalók), mind a tartós (hagyományos kivándorlás) migrációs hullámok tekintetében megoldásokat kellene kidolgozni, hogy a szolgáltatások nyújtása vagy vállalati beruházások céljából az EU-ból ideiglenesen Latin-Amerikába (vagy fordítva) települő munkavállalókat ne terhelje kettős társadalombiztosításjárulékfizetési kötelezettség (a származási országban, illetve ott, ahol a munkavégzés folyik). A kettős járulékfizetést kétoldalú eszközök segítségével lehetne elkerülni, amelyek biztosítják a jogszabályok egyszeri alkalmazását.

5.1.3 A kivándorlás hagyományosabb formáinak esetében feltétlenül szabályozni kell a juttatások – különösen a nyugdíjak – exportálhatóságát. Ha az EU és Latin-Amerika egyaránt elfogadna, illetve bevezetne ilyen, más területeken már létezőkkel megegyező mechanizmusokat, az gazdagítaná az intézményes kapcsolatokat, és megkönnyítené a kivándorolt munkavállalók helyzetét, akik szakmai pályafutásuk befejezése után a munkájukkal és az általuk befizetett járulékokkal megszerzett nyugdíj birtokában térhetnének vissza hazájukba.

5.1.4 Annak érdekében, hogy a migráns munkavállalók ne kényszerüljenek rövid távú családintegrációra – ami a származási országból történő elszakadással járna –, a családi ellátásokat el lehetne ismerni olyan esetekben, amikor a munkavállaló nem ugyanabban az államban dolgozik, mint ahol családtagjai élnek. Ez lehetővé tenné, hogy csak a jogosultságok folyósítási helye változzon, a családok helyben maradhassanak, amivel mindenki jól járna. Ezzel kapcsolatban első lépésként arra lehetne törekedni,

hogy az EU, illetve Latin-Amerika és a Karib-térség között már létező vagy jelenleg tárgyalás alatt álló társulási megállapodások olyan társadalombiztosítási záradékokat tartalmazzanak, amilyeneket az euromediterrán megállapodásokba készülnek bevezetni. ⁽⁴⁾ Végül meg lehetne vizsgálni annak lehetőségét, hogy a Multilaterális Latin-amerikai Szociális Biztonsági Egyezményt ⁽⁵⁾ összehangolják a 883/2004/EK rendelettel, ami hasznos lenne a munkavállalók és a vállalkozások számára, és elősegítené az EU és Latin-Amerika közötti gazdasági és társadalmi kapcsolatok javulását.

5.1.5 Az EGSZB lényegesnek tartja, hogy a legközelebbi EuroSociAL II program cselekvési prioritásai között szerepeljen az EU és Latin-Amerika közötti migráció témája. Szorgalmazza továbbá, hogy valósítsák meg a biregionális migrációs megfigyelőközpont felállítására irányuló európai parlamenti javaslatot.

5.2 Társadalmi kohézió

5.2.1 Az európai tapasztalatok azt mutatják, hogy a kohéziós politikához – a strukturális alapokon kívül – átfogó, következetes megközelítésre van szükség, amely a makroökonómiai stabilitástól a megkülönböztetés elleni küzdelemig a politikák széles skáláját átfogja. A kohézió lényegében nemzeti politikáktól és forrásoktól függ, ezért Latin-Amerikának nagyobb figyelmet kellene fordítania olyan belső politikákra, mint amilyen az adóügy és a szociális védelem, és amelyek aktívan ösztönzik a versenyképességet és a tisztességes munkát.

5.2.2 A társadalmi kohézió regionális integrációs folyamatokban történő előmozdításához szintén számos intézkedés meghozatalára van szükség. Ezekhez éppúgy hozzátartozik az országok és régiók közötti aszimmetriák elismerése, mint olyan más lépések, amelyek kiterjednek az infrastruktúrára, a kohéziós alapokra, a jogszabályok összehangolására, a szabályozási politikákra, a hatékony konfliktusmegoldási mechanizmusokra, a munkaügyi jogszabályok összehangolásával kapcsolatos politikákra, a migráció közös kezelésére, az ipari politikákra és a termelési szektorok támogatását célzó politikákra. Az EGSZB szerint a biregionális partnerség érdekében – túl a kizárólag intézményi megközelítéseken – előre kellene lépni a szektorális párbeszéd tekintetében, és olyan biregionális cselekvési tervet kellene kidolgozni, amely előmozdítja az integrációt, és az országok és régiók közötti belső aszimmetriák kezelése révén hozzájárul a régió gazdasági és társadalmi konvergenciájához.

5.2.3 Az EGSZB szerint a munkaügyi kapcsolatok demokratikus keretnek határozott ösztönzése, a tisztességes munkakörülmények terjesztése, a feketegazdaság rendezése, a szociális védelem, a kollektív alku és a szociális párbeszéd a társadalmi kohézió lényeges tényezői. Ezért azt kéri, hogy az EuroSociAL II vonja be a szociális partnereket az EuroSociAL-lal kapcsolatos, ezen a területen szerzett kezdeti tapasztalatok értékelésébe, valamint a következő program megtervezésébe és irányításába.

⁽⁴⁾ A Tanács és az Európai Bizottság 2000. január 24-i határozata az egyrészről az Európai Közösségek és azok tagállamai, másrészről a Marokkói Királyság közötti társulás létrehozásáról szóló euromediterrán megállapodás megkötéséről (2000/204/EK, ESZAK) – HL L 70., 2000.3.18., 1. o. – konkrétan lásd a 64–68. cikket.

⁽⁵⁾ http://www.oiss.org/IMG/pdf/Convenio_2007_esp.pdf..

5.2.4 Az EGSZB megítélése szerint a társadalmi kohézió érdekében elengedhetetlen a bennszülött népek jogainak elismerése, amint azt a Nemzetközi Munkaügyi Szervezetnek a független államokban élő bennszülött és törzsi népekkel kapcsolatos 1989. évi 169. sz. egyezménye leszögezi.

5.3 Társulási megállapodások

5.3.1 Az EGSZB úgy véli, hogy mind a társulási megállapodásokról jelenleg folyó tárgyalások megkönnyítése, mind a társadalmi kohézió biregionális célkitűzéseinek elősegítése érdekében a megállapodásoknak – amelyek mélyreható gazdasági liberalizációs folyamatokkal járnak – megfelelően tekintetbe kell venniük az érintett latin-amerikai alrégiók és az EU közötti aszimmetriákat. Ennek érdekében olyan eszközöket kell használni, mint a fenntarthatósági értékelés (ideértve a szervezett civil társadalomnak a hatástanulmányokban történő folyamatos részvételét), annak az elvnek az elismerése, hogy a kevésbé fejlett országok különleges, differenciált bánásmódot igényelnek, átmeneti kivételek és időszakok meghatározása azokban az ágazatokban, ahol ez szükséges, valamint a fejlődést szolgáló együttműködés differenciált megközelítése és a konvergenciaalapok által történő ösztönzés.

5.3.2 Másrészt az EGSZB létfontosságúnak véli, hogy az EU folytassa a latin-amerikai regionális integrációs folyamatok támogatását célzó politikáját. Úgy látja továbbá, hogy mind az egyes országokkal kezdeményezett többoldalú tárgyalásoknak, mind pedig a másokkal kialakított stratégiai partnerségeknek elő kellene segíteniük regionális megállapodások létrejöttét és az integrációs folyamatok megerősödését. Ennek érdekében olyan stratégia és intézkedések alkalmazása lenne célszerű, amilyenekről az 5.2.2. pont szól. Az EGSZB szerint ez a biregionális stratégiai partnerség egyik alapvető alkotóeleme, és lényeges feltétele annak, hogy Európa és Latin-Amerika egymás globális partnereivé váljon a multilaterális kormányzás terén.

5.3.3 Az EGSZB kéri, hogy egészítsék ki és alkalmazzák az EU és Chile közötti társulási megállapodásnak a civil társadalom részvételéről szóló rendelkezéseit. Ennek érdekében nyomatékosan kéri, hogy konzultáljanak vele és a chilei civil társadalom reprezentatív szervezeteivel. Az EGSZB azt kéri továbbá, hogy az EU–Mexikó Társulási Megállapodás Tanácsa állítson fel konzultatív vegyes bizottságot, amelynek feladata az utókövetés és az lenne, hogy a megállapodás értelmében konzultáljon a civil társadalommal.

5.4 Együttműködés

5.4.1 Az elmúlt években jelentős erőfeszítésekre került sor, hogy az EU fejlesztési együttműködése összhangba kerüljön a fejlesztési menetrend változásaival (a közepes jövedelmű országokkal kapcsolatban is). Az EGSZB – tudomásul véve, hogy az EU továbbra is elsősorban a régió alacsonyabb jövedelmű országaiba irányítja forrásait – úgy véli, hogy az együttműködést az átlagos jövedelmű országokkal is fenn kell tartani, és ezt az együttműködést olyan stratégiai célok felé kell irányítani, amilyen a makroökonómiai stabilitás és a pénzügyi rendszer stabilitása, az

intézményi kapacitások megerősítése, a közpolitikák eredményessége és hatékonysága, az adóreformok, a termelőkapacitások és a humántőkébe történő befektetés, az innováció, valamint (az intézményi és jogszabályi változások elősegítőinek számító) szociális partnerek támogatása.

5.4.2 Társulási megállapodások kötéséhez az együttműködési programok nagyobb mértékű módosítására lenne szükség, hogy támogassák a termelés átalakítását és a versenyképesség növelését célzó politikákat, külön hangsúlyt helyezve a kkv-k kapacitásaira, a kereskedelem megkönnyítésére és a piacok közötti fizikai kapcsolatokra.

5.4.3 Hasonlóképpen bővíteni kellene a kereskedelmi kapacitásokat, és közös politikák elfogadását kellene ösztönözni a regionális integrációs folyamatok keretében a társadalmi és területi kohézió támogatása, valamint a belső aszimmetriák csökkentése érdekében. Az oktatási, tudományos és technológiai együttműködés pedig támogatást nyújthat a termelés átalakításának és a nemzeti K+F+I politikáknak, mind a közintézmények, mind pedig a magánszektor ösztönzését szolgáló programok révén.

6. Innováció, a termelés átalakítása és fejlődés

6.1 A hatodik EU–Latin-Amerika csúcstalálkozóval kapcsolatban a kormányok úgy döntöttek, hogy vitáik középpontjában az innováció fog állni. Az innováció a fejlődés egyik fő – vagy talán legfőbb – motorja, és döntő fontosságú a tartós, fenntartható növekedés és jólét eléréséhez. Bár az ipar továbbra is központi szerepet játszik a technikai haladás elősegítésében, az innováció más gazdasági szektorokban is terjedőben van. Ezek közé tartoznak a szolgáltatások, a mezőgazdaság, az energia; következésképpen számos más terület termelékenységének növelése szempontjából is alapvető fontosságú.

6.2 Az innováció meghatározó tényező a gazdasági globalizációt jellemző két jelentős tendencia – a tudásalapú gazdaság kialakítása és a fenntartható gazdaságra történő áttérés – tekintetében is. Ezeken a területeken elengedhetetlen az innováció globális és helyi dimenziói közötti kapcsolat.

6.3 Az EGSZB azt fogja javasolni latin-amerikai partnerszervezeteinek, hogy az uniós és latin-amerikai szervezett civil társadalom hatodik találkozója mondja ki az innováció jelentőségét a termelés átalakítása, a fejlődés és a társadalmi kohézió, valamint az innováció társadalmi dimenziójának különféle aspektusai szempontjából. Ez különösen fontos a biregionális kapcsolatok számára egy olyan pillanatban, amikor ezek a régiók társulási megállapodásokból álló „hálózatot” igyekeznek létrehozni, amely szabadkereskedelmi térségekre is kiterjedne. Ezeknek a megállapodásoknak a gazdasági liberalizációval kapcsolatos ambíciózus célkitűzései, amelyek „WTO-plusz” típusúnak tekinthetők, mivel túllépnek a WTO-tárgyalásokon, jelentős kiigazítási költségekkel járhatnak, amelyeket a termelés átalakítását és korszerűsítését, továbbá a versenyképesség fokozását célzó aktív politikákkal kell kezelni. A nemzeti kutatási, innovációs és fejlesztési rendszerek bevezetésének kiemelkedő szerepet kell játszania ezekben a politikákban.

6.4 Tekintettel az innovációs folyamatokban betöltött kulcsszerepére, a technológiaátadás különösen fontos kérdés. A társulási megállapodásoknak a szellemi tulajdonjogok védelmével kapcsolatos komoly követelményei ösztönözhetik vagy garantálhatják az európai befektetők részéről történő technológiaátadást, ugyanakkor jelentősen akadályozhatják a technológia és az innováció létrehozását vagy átadását, amint erre már a régió számos kormánya rámutatott. Ezért rendkívül fontos, hogy ezek a megállapodások rugalmasabbak legyenek, és elismerjék a két régió között ezen a területen fennálló jelentős aszimmetriákat. Amint erről már szó volt, az európai uniós fejlesztési együttműködés szintén idetartozik.

6.5 Az EU már számos eszközzel rendelkezik a Latin-Amerikával történő K+F+I együttműködésre. Különösen érdemes megemlíteni a 7. keretprogramhoz tartozókat, a régió viszonylag fejlettebb országaival aláírt technológiai együttműködési megállapodásokat, továbbá az ösztöndíjakra és a biregionális felsőoktatási együttműködésre (ALBÁN, ALFA) vonatkozó programokat és azokat, amelyeket az Európai Bizottság Oktatási Főigazgatósága irányít. Olyan integrált stratégia azonban egyelőre nem létezik, amely mindezeket az eszközöket összefogná, és összekapcsolná őket a biregionális társulás célkitűzéseivel. Nagyon fontos megoldást találni az eszközök jelenlegi – különösen az Európai Bizottságon belüli – szétaprózódottságára, és biztosítani, hogy ezek elősegítsék a nemzeti K+F+I kapacitások megerősítését. Ezzel kapcsolatban érdemes hangsúlyozni, milyen fontos egy EU–latin-amerikai-karibi közös felsőoktatási és kutatási térség kialakítása a biregionális „stratégiai partnerség” részeként, valamint egy innovációs és fejlesztési menetrend kidolgozása a két régió között. Az oktatási, tudományos és technológiai együttműködés elősegítheti a termelés átalakítását és a nemzeti K+F+I politikák támogatását.

6.6 Az innováció ezenkívül számos más, a biregionális partnerség számára fontos területet is érint; ilyen többek között a lakosság életszínvonalának és –minőségének a javulása, mivel például az élelmiszer-termelés hatékonyságának növelésére gyakorolt hatása révén az innováció elősegíti az élelmiszer-ellátást. Ugyanilyen hatása van az innovatív módszerek, technológiák, termékek és szolgáltatások olyan területeken történő alkalmazásának, mint amilyen az egészségügy, az oktatás és a szociális biztonság. Ez megkönnyíti a lakosság bizonyos rétegei számára az ezekhez a szolgáltatásokhoz történő hozzáférést, és megszünteti a diszkriminációt, amely például az információs és kommunikációs technológiák használatában figyelhető meg. A megújuló energiák termelésére, továbbá az energiahatékonyság javítására és a fosszilis energiák által okozott környezetszennyezés csökkentésére alkalmazott új technológiák, valamint azok, amelyek az ivóvízhez történő hozzáférés és a talajok elsivatagosodása által okozott problémák megoldására irányulnak, további példák arra, hogy az innováció milyen fontos a polgárok életminőségének javítása szempontjából.

6.7 Egyetértés van azzal kapcsolatban, hogy az innováció három pillérét a tudás, az intézmények és a vállalkozások alkotják. Ebből az következik, hogy az innovációs folyamat főszereplői mindenekelőtt az egyetemek, a közintézmények és a termelési központok. Az innovációt eredményező tudásanyag forrásai azonban különbözőek lehetnek: tudományos, technológiai, ősi vagy felhalmozódott tudás (például a növények tulajdonságait jól

ismerő helyektől vagy egy vállalkozás szakképzett munkavállalóitól származhat). Hasonlóképpen, amikor intézményekről van szó (a piaciak nem tartoznak ide), ügynökségekre vagy más közintézményekre gondolunk, ám az innováció előmozdításához más típusú intézmények is fontosak, például azok, amelyek a munkaügyi kapcsolatokat szabályozzák. Végül az innováció nem csupán a termelő szektort és a vállalkozásokat érinti, hanem a szociális (egészségügy, oktatás, lakásügy, védelem, igazság, biztonság) és környezetvédelmi (víz, talaj, biodiverzitás, erdőpusztulás stb.) szektort is.

6.8 Az elméleti analízis elismeri annak szükségességét, hogy az innovációt átfogó szociális perspektívából vizsgáljuk, olyan rendszerezésnek tekintve, amely a társadalmat a maga teljességében, átfogóan érinti, és számos aspektusra kiterjed, kezdve a tisztán tudományos vagy technológiai aspektusoktól egészen a szociális és intézményi jellegűekig. A kilencvenes évektől ezért az innováció társadalmi-kulturális és szervezési aspektusait is figyelembe kezdték venni, amelyekkel korábban csak kevés foglalkoztak. Történelmi perspektívából nézve, a technológiai innováció a társadalmi innovációhoz vagy az innováció társadalmi aspektusához kapcsolódik, és fordítva. A társadalmi innováció és a gazdasági fejlődés közötti kapcsolat nyilvánvaló, ezért az innováció társadalmi dimenzióját kiemelkedően fontosnak lehetne tekinteni, különösen olyan helyzetekben, amikor a strukturális fejlődés szintje kezdetleges.

6.9 Az innováció egy másik lényeges jellemzője az, hogy társadalmi hálót képes létrehozni, azaz társadalmi kapcsolatokat alakít ki egyének, csoportok, közösségek és intézmények között alapvető konszenzusok (közös, közös érdek, közös sors stb.) alapján, mégpedig olyan kapcsolatokat, amelyek képesek az újdonságok bevezetésének, beépülésének és elterjesztésének kedvező környezetet teremteni.

6.10 Arról sem szabad azonban megfeledkezni, hogy a társadalmi akadályok – például a szegénység – objektívan akadályozzák az innovációs folyamatokat. Korlátokat állítanak az innovációból eredő termelésnövekedés hasznosítása elé, egyrészt a fizetőképes kereslet, másrészt az innovációs folyamatok előmozdítására és megvalósítására képes humántőke hiányában.

6.11 A fentiekén kívül az innováció különböző típusú ismeretanyagokat létrehozó, terjesztő és alkalmazó szereplők közötti bonyolult kapcsolatok eredménye. Az innováció számos esetben – például az ipari és fejlesztési központok/klaszterek esetében – erőteljes regionális és helyi dinamizmust igényel, amely a civil szervezetek bevonása nélkül nem képzelhető el. Mélyreható kulturális változással jár, és ezzel a gazdasági és szociális stratégiák középpontjába kerül. A vállalkozások részéről az innováció költséges, hosszú távú beruházásokat igényel. Szükség van a változások társadalmi elfogadására, valamint tárgyaláson és konszenzuson alapuló munkaügyi kapcsolatok rendszerére és humántőke-képzési politikára a különböző szakaszokban és szinteken, például szakképzés és egész életen át tartó tanulás révén.

6.12 E vélemény célkitűzéseivel kapcsolatban az eddig elmondottakból csak az a következtetés vonható le, hogy az innováció társadalmi dimenziója nagy jelentőségű. Annak a kockázatnak az elkerülése érdekében, amelyet az innováció technokrata megközelítése jelenthetne, hangsúlyozni kell, hogy ezekben a folyamatokban milyen fontos a társadalmi részvétel, valamint az

innovációt lehetővé tevő és ösztönző intézményes keretek. Különösen fontos ez az EGSZB számára, amely a szociális partnerek és képviseleti szerveik tényleges részvételét sürgeti a humántőkével kapcsolatos javaslatok kidolgozásában és általánosabban véve azt, hogy a társadalmi szervezeteket vonják be a csúcstalálkozó által kidolgozandó innovációs cselekvési tervbe.

Kelt Brüsszelben, 2010. február 17-én.

az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság
elnöke
Mario SEPI

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – Az Európai Unió és Marokkó közötti kapcsolatok

(saját kezdeményezésű vélemény)

(2010/C 347/08)

Előadó: **Margarita LÓPEZ ALMENDÁRIZ**

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság 2009. július 16-én úgy határozott, hogy eljárási szabályzata 29. cikkének (2) bekezdése alapján saját kezdeményezésű véleményt dolgoz ki az alábbi tárgyban:

Az Európai Unió és Marokkó közötti kapcsolatok.

A bizottsági munka előkészítésével megbízott „Külkapcsolatok” szekció 2010. január 7-én elfogadta véleményét.

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság 2010. február 17–18-án tartott, 460. plenáris ülésén (a február 17-i ülésnapon) 187 szavazattal 2 ellenében, 8 tartózkodás mellett elfogadta az alábbi véleményt.

1. Következtetések és ajánlások

1.1 Az EGSZB rendkívül fontosnak tartja Marokkó aziránti elkötelezettségét, hogy gazdasági és szociális tanácsot hozzon létre. Ezért reméli, hogy a tervezett határidőn belül megvalósul ez a kezdeményezés, mivel a gszt létrehozása már előrehaladott állapotban van, hiszen a Minisztertanács októberben elfogadta az új intézményről szóló szervezeti törvény tervezetét, amelyet a marokkói parlament elé terjesztenek majd elfogadásra. Reméli, hogy a gszt a következő hónapokban megkezdí működését, még hozzá az ország aktív és tevékeny erőinek, elsősorban a társadalmi-gazdasági és vállalati szervezetek, illetve a fontosabb szövetségek képviselőiből állva. Az EGSZB mindenesetre felajánlja tudását és tanácsait a fenti cél megvalósításának megkönnyítése érdekében.

1.2 Az EGSZB azt javasolja, hogy a 2010 első félévében a spanyol elnökség alatt megrendezésre kerülő első EU–Marokkó csúcstalálkozón az államfők bízzák meg az EGSZB-t és Marokkó jövőbeli gszt-jét olyan strukturált együttműködés kialakításával, amely biztosítja a szervezett civil társadalom tevékeny részvételét.

1.3 Az EGSZB elismerését fejezi ki amiatt, hogy bár az ország nem tagja az EU-nak, a marokkói kormány kész integrálni jogszabályaiba a közösségi vívmányokat. Ez a jövőben elősegíti majd, hogy Marokkó nagyobb mértékben jelen legyen az európai egyetemes piacon. Ezeknek a vívmányoknak az átvétele bizonyára fokozza a képviselőség és a függetlenség elvére épülő konzultatív és egyeztető intézmények hatékonyságát. Megfelelő és elegendő eszközzel kellene ellátni ezeket, hogy elláthatassák

feladatukat, és egyben biztosítani kell számukra azt a jogot, hogy hozzájussanak a fentiekhez szükséges információkhoz és ügyiratokhoz.

1.4 A Társulási Tanács 2008. október 13-án Luxemburgban tartott ülésén hozott döntés értelmében a Marokkói Királyság megkapta a kiemelt státuszt. Az EGSZB nagyra értékeli, hogy az ország továbbra is arra törekszik, hogy az EU egyik legfontosabb partnere legyen a térségben. Ahogy az már más országok, például az Európai Gazdasági Térség tagjainak esetében is történt, a marokkói hatóságok számára ösztönzést jelenthet a kiemelt státusz megkapása, párhuzamosan az EU iránti elkötelezettségük elmélyítésével, illetve a közösségi vívmányok valamennyi téren – így a szociális ügyek és az emberi jogok területén is – történő átvételével.

1.5 Bár a jelenleg Marokkóban zajló változások kedvezően értékelendők, kétségtelenül sok további reformra van még szükség ahhoz, hogy az országot megbízható garanciákkal rendelkező, fejlett országnak lehessen tekinteni.

1.6 Az EGSZB úgy véli, hogy nem aknázták ki teljes mértékben a Marokkóval ápolott kapcsolatokban rejlő összes lehetőséget azok valamennyi területén. A kapcsolatok további elmélyítése során mindig a marokkói társadalom javát kell szem előtt tartani. Ennek alapján úgy véli, hogy reformokat kell ösztönözni annak érdekében, hogy új ágazatokat nyissanak meg a szolgáltatások kereskedelme és a beruházások előtt. Segíteni kell a vállalatalapítást mindkét oldalon. Ez megkönnyítené az intézményi kapcsolatokat, kedvező környezetet teremtené az üzleti tevékenység számára, és ösztönözné a párbeszéd-fórumokat. Erősíteni kellene a kétoldalú együttműködést a közös érdekű külső kezdeményezések terén, elsősorban a mediterrán térség többi országával, hogy mind gazdasági és társadalmi, mind pedig környezetvédelmi szempontból javuljon a regionális integráció.

1.7 Mindenképpen el kell érni azt is, hogy a civil társadalom részt vegyen ezeknek a feladatoknak a végrehajtásában. Ennek kapcsán, és ahogy azt már jeleztük, az EGSZB határozottan támogatja a marokkói gazdasági és szociális konzultatív tanács létrejöttét, és ehhez arra kéri a marokkói hatóságokat, hogy tartsanak nyilvános konzultációt a témában. A képviselőséget, a függetlenséget és a legitimitást kellene kiindulási pontnak tekinteni. Tapasztalataink azt mutatják, hogy egy ilyen jellegű intézmény létrehozásához nagyon fontos a konszenzusra való törekvés a civil társadalom érintett ágazatai és a marokkói államigazgatás között, valamint az, hogy méltányos szempontok szerint határozzák meg, hogy a részt vevő szervezetek milyen módon képviselik magukat. Ezek a szervezetek szabadon kell hogy kijelölhessék képviselőiket. Az, hogy Marokkóban gazdasági és szociális tanácsot hoznak létre, semmi esetre sem tehetné jogszerűvé azt, hogy ezért megszüntessenek olyan egyéb, már létező konzultatív szervet, amely részt vesz a civil társadalmi konzultációban és magának a civil társadalomnak a fajsúlyosabbá tételében. A tanács illetékességi körébe elvben minden olyan témának bele kell tartoznia, amelyben a kormánynak állást kell foglalnia, ideértve a pénzügyi kérdéseket is.

1.8 Az EU fő célja az kell hogy legyen, hogy Marokkó minden jelenlegi és jövőbeli szempontból alapvető stratégiai hivatkozási ponttá váljon az Euromed térséggel ápolott kapcsolataiban.

1.9 Ennek értelmében az EGSZB azt ajánlja, hogy hozzanak létre egy munkaerő-piaci megfigyelőközpontot, építsék ki a szakképzési és a szociális védelmi rendszert, amely magában foglalja a nők diszkriminációjának tilalmát és a gyermekmunka elleni fokozott fellépést. Az EGSZB azt is ajánlja az Európai Bizottságnak, hogy a szociális párbeszéd erősítése és hatékonyabbá tétele érdekében támogassa az ebben részt vevőket, azaz a szociális partnereket.

1.10 Az EGSZB sajnálatát fejezi ki amiatt, hogy az EU–Marokkó társulási megállapodás úgy jött létre, hogy a foglalkoztatási és a társadalmi fejlődést célzó együttműködés szempontjából előtte nem konzultáltak a felek szociális partnereivel.

1.11 Az EGSZB a fentiek ismeretében dolgozza ki ezt a Marokkóról szóló egyedi véleményt, annak érdekében, hogy a kétoldali kapcsolatokban vegyék figyelembe a szervezett civil társadalom álláspontját, új struktúrát javasolva a két fél civil társadalmi közötti párbeszéd számára.

2. Indoklás

2.1 Marokkó az Európai Unió kiemelt partnere, amely osztja a demokrácia, illetve a gazdasági és társadalmi fejlődés megerősítését célzó európai külpolitika célkitűzéseit. A szóban forgó célok megvalósítása érdekében a marokkói kormány további erőfeszítéseket tesz demokratizálódási folyamatának elmélyítésére, a jogállamiság megszilárdítására. Ebből a szempontból régiója legfejlettebb országának számít.

2.2 Az EU marokkói stratégiája abban áll, hogy segít fellépni az ország két legfontosabb problémája ellen, melyek kiemelt helyen szerepelnek Marokkó politikai, gazdasági és társadalmi napirendjén. Elsőként a gazdasági növekedés fenntartásáról, illetve a

munkanélküliség, a szegénység és a kivándorlás problémájának felszámolásáról van szó. A külpolitika terén a társulási megállapodás, az európai szomszédságpolitika és a cselekvési tervek teljes körű végrehajtására törekednek.

2.3 Az EU–Marokkó ad hoc munkacsoport azt ajánlotta, hogy fűzzék szorosabbra a kapcsolatokat az EU és Marokkó közötti társulás új főszereplői között, azaz elsősorban az Európai Parlament és a marokkói parlament, ⁽¹⁾ illetve az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság és a jövőbeli marokkói gazdasági és szociális tanács között.

3. Politikai helyzet

3.1 Marokkó alkotmányos monarchia, amelyben a királyság intézménye fontos jogköröket tudhat magáénak az ország kormányán belül. A hatályos 1970-es alkotmány, melyet 1991-ben és 1996-ban reformáltak meg, kétkamarás parlamenti rendszert ír elő, amely kifejezetten tiltja az egypártrendszert, és garantálja az egyesülés szabadságát.

3.2 Néhány évvel ezelőtt a Marokkói Királyság a politikai rendszer modernizálását és demokratizálását célzó folyamatba kezdett, új családügyi törvény és a politikai pártokra vonatkozó törvény megalkotásával, a helyi demokrácia megerősítésével, az igazságszolgáltatás és a büntetőjogi rendszer megreformálásával, valamint egy új választási törvény tervezetével. Az EGSZB azonban úgy véli, hogy a társadalmi kihívások továbbra is óriásiak, ami hosszú távon folyamatos és koherens fellépést igényel a társadalmi újraelosztás területén, így helyreállhat az egyensúly az emberi fejlődési mutatók tekintetében.

4. Gazdasági helyzet

4.1 Marokkó makrogazdasági helyzete a kevésbé kedvező általános környezet ellenére konszolidálódott. Az elmúlt években az idegenforgalmi ágazat jelentős fejlődésen ment át, jelentős beruházásokkal, főként az ország északi részén. Jelentős mezőgazdasági reformot hajtottak végre, melynek célja az ágazat termelékenységének fokozása, illetve a szegénység elleni küzdelemben betöltött szerepének megerősítése.

4.2 Bár bőven van még mit javítani a versenyképességen, és az ország még korántsem elég vonzó a beruházások számára, jelentősen növekedtek a közvetlen külföldi befektetések, és 2006-ban elérték a 29 milliárd 250 millió USD-t, ⁽²⁾ ami elsősorban a privatizációs ügyleteknek köszönhető. 2006 óta a külföldi tőkebeáramlás különválik a privatizációs folyamattól, és komoly beruházásokra kerül sor az idegenforgalomban, az ingatlanpiacon, a távközlés, a biztosítások, a bankszektor, az ipar, valamint a közlekedés területén.

⁽¹⁾ A parlamenti együttműködés elmélyítésére többek között egy új parlamenti vegyes bizottság létrehozásával kerül sor, amelyben az Európai Parlament és a marokkói parlament képviselteti magát. Ez utóbbi nemcsak a képviselőházzal, hanem mindkét házával.

⁽²⁾ Forrás: UNCTAD – FDI/INC adatbázis.

4.3 A marokkói gazdaság viszonylag diverzifikált, melyen belül a szolgáltatási szektor jelentős és egyre nagyobb mértékben járul hozzá a GDP-hez. ⁽³⁾ A második helyen a kézműipar van, ezt követi a mezőgazdaság, ⁽⁴⁾ amely azonban csökkenő tendenciát mutat. A bányászat és az energiaágazat továbbra is szerény arányú a GDP-n belül.

4.4 Marokkó elsősorú devizaforrásának az idegenforgalom számít. Ezt követik a külföldön élő marokkóiak pénzküldeményei, illetve a foszfátxportból származó bevételek. A szolgáltatások exportjából származó bevételek ⁽⁵⁾ az árukivitelből származóknak több mint 80 %-át teszik ki. Egyre több európai választja üdülése színhelyül, illetve lakóhelyül Marokkót.

4.5 Az elmúlt években végrehajtott makrogazdasági és szerkezeti reformoknak köszönhetően az ország gazdasága egyre diverzifikáltabb, és gazdasági összetettségén is jó. Közép- és hosszú távon ezek a reformok a jobb kormányzás, átlátható versenyszabályok alkalmazása révén, illetve hatékony fogyasztó- és felhasználóvédelmi politika életbe léptetésével szilárdulnak majd meg. A GDP éves átlagos reálnövekedése a 2002–2007-es időszakban 4,5 % ⁽⁶⁾ volt Marokkóban. Ezt dinamikus belső kereslet és a beruházások jelentős növekedése segítette elő. 2008 során a marokkói gazdasági növekedés elérte az 5,8 %-ot, annak ellenére, hogy a nemzetközi pénzügyi és gazdasági válság hatására csökkenő külső kereslet és az áremelkedések (különösen a kőolaj esetében) miatt némi lassulás következett be.

4.6 A mezőgazdasági szektor Marokkó gazdasági és társadalmi fejlődésében meghatározó, a GDP-n belüli súlyánál ⁽⁷⁾ nagyobb szerepet tölt be. Ez az arány az adott év időjárási viszonyaitól függően 11 és 20 % között változik. A szektor az aktív népesség 44 %-ának ad munkát, ⁽⁸⁾ sőt, az aktív vidéki népesség esetében – a gazdasági diverzifikáció hiánya miatt – ez a szám a 80 %-ot is eléri.

A vízi infrastruktúra fejletlensége miatt a mezőgazdasági szektor továbbra is nagymértékben függ az időjárástól. A szektor, amelyet alig korszerűsítettek, megőrizte archaikus szerkezetét; főleg kisgazdaságokból áll (75 % kisgazdálkodók tulajdonában van), a gépekkel és berendezésekkel való ellátottság nem megfelelő, a termelési módszerek elavultak, és a munkaerő képzetlen. Ennek ellenére, részben a kormány erőfeszítéseinek és a külföldi befektetők megjelenésének köszönhetően az elmúlt években bizonyos változásoknak lehettünk tanúi. Jelenleg a fennmaradó 25 %-ot modern, öntözött nagygazdaságok teszik ki, amelyek egyértelműen exportorientáltak, és ők termelik meg a citrusfélék 80 %-át, a zöldségek

35 %-át és a gabonafélék 15 %-át. Lényegében 400–500 nagytermelő sorolható ide: nagytermelők-exportőrök, a marokkói kormány és néhány szövetkezet.

A képzés, a technológiai támogatás és a kutatás olyan alapvető elemek, amelyek nem maradhatnak ki a jövőbeli marokkói agrárpolitikákból. A marokkói mezőgazdasági ágazat versenyképességének javításához dinamikusabb értékesítési stratégia szükséges. Emellett új strukturális politikákra és olyan ösztönzőkre is szükség van, amelyek révén jobban megbecsüljük a nők munkáját, és amelyek előmozdítják a szövetségekbe tömörülést mint a mezőgazdasági ágazatban szintén szükséges vállalkozói készség fejlesztésének eszközét.

4.7 Az új stratégia egyik részét a szövetkezetek és egyéb termelői szerveződések formák képezhetik, amelyek révén a termelők koncentrálhatják a kínálatot, és javíthatják piaci pozíciójukat. A marokkói tejtermelői szövetkezet, a COPAG kiváló példa arra, hogy a szövetkezetbe tömörülő termelők együtt hogyan tudnak hozzáadott értéket teremteni és erősíteni a vállalkozói készséget a leggyengébb láncszemet jelentő termelői ágazatban.

4.8 Másrészt a Marokkó által 2008 áprilisában előterjesztett „Zöld terv” az ország mezőgazdaságát külföldi magánbefektetők támogatásával kívánja fejleszteni, érdekes új agrárstratégiát képviselve a Maghreb országokban, és jó példát adva a szemléletváltásra. A terv azt célozza, hogy a mezőgazdaság tíz-tizenöt év alatt a marokkói gazdaság fő motorjává váljon azáltal, hogy jelentős közpénzeket fordítanak két fő célkitűzés megvalósítására: magas hozzáadott értéket képviselő, modern mezőgazdaság kialakítására és a kistermelők jövedelmének növelésére. A tervben 700 000 hektár, jelenleg gabonatermő terület privatizálása is szerepel, azzal a céllal, hogy ezeket a területeket inkább intenzívebb gyümölcsstermesztésre hasznosítsák, ezzel is ösztönözve az öntözéses földművelést. A következő évtized során Marokkó az Agrárfejlesztési Ügynökségen keresztül mintegy 150 millió dirhamot folyósít a Zöld tervben foglalt intézkedések megvalósítására. Ehhez 700–900 projektre fognak javaslatot tenni, melyek éves költsége 10–15 millió dirham.

4.9 Marokkóban közepesnek mondható a bevételek szintje: 2008-ban 2 580 amerikai dollárt ért el az egy főre jutó GDP. ⁽⁹⁾ Ez mintegy duplája a 2002-es szintnek.

4.10 2009 novemberében Marokkónak több mint 31 650 000 lakosa volt, az éves demográfiai növekedés mértéke 1,2 %. ⁽⁹⁾ Növekszik a városi lakosság, amely a teljes népesség 56,4 %-át teszi ki. 2008 során az aktív népesség 11,5 millió főre duzzadt, ⁽¹⁰⁾ ami 0,7 %-os növekedést jelent az előző évhez képest. A foglalkoztatás szintje viszonyt enyhén csökkent: a 2007-es 36,9 %-ról 36,8 %-ra.

⁽³⁾ Mintegy kétharmados aránnyal.

⁽⁴⁾ Ideértve az állattenyésztést, az erdőgazdálkodást és a halászatot is.

⁽⁵⁾ Ezek 2002 és 2006 között megduplázódtak.

⁽⁶⁾ Forrás: Nemzetközi Valutaalap (IMF).

⁽⁷⁾ 2008-ban a GDP 13 %-át tette ki. Forrás: FAO

⁽⁸⁾ 13 734 506 személy (ideértve a mezőgazdaságot, az erdőgazdálkodást és a halászatot is). Forrás: FAO

⁽⁹⁾ Forrás: Világbank – World Development Indicators.

⁽¹⁰⁾ Forrás: OIT-LABORSTA (munkaügyi statisztikai adatbázis, amely a munkaerő körében végzett felmérés alapján készül).

4.11 A munkanélküliség továbbra is az ország egyik legnagyobb problémája. A városi területeken 14,1 %-os, a vidéki területeken pedig 4,7 %-os. Ez összességében 9,4 %-os munkanélküliséget jelentett 2008-ban, ⁽¹¹⁾ azaz a 15 éven felüliekkel számolva 1 077 800 főt. A marokkói vidéki átlagfizetés 0,55–0,65 euró/óra (a munkanap 9 munkaórából áll), ⁽¹²⁾ az ideiglenes munkavállalók semmilyen munkajogokkal nem rendelkeznek, és a marokkói üvegházakban széles körben igénybe veszik a gyermekmunkát.

4.12 A nemzetközi pénzügyi válság mostanáig nem érintette komolyan a marokkói gazdaságot, elsősorban azért, mert az ország pénzügyi ágazata nem ágyazódott bele annyira a nemzetközi pénzügyi rendszerbe. Az azonban bizonyos, hogy a nemzetközi gazdasági válság már érezteti hatását az ország némely kulcsfontosságú ágazatában, például az ingatlanpiacon, az idegenforgalomban, a textiliparban, az autógyártásban és az exportban. Ugyanez tapasztalható a külföldi beruházások és a külföldről származó pénzküldemények terén is. Ezek a korábbinál kisebb mennyiségben érkeznek Marokkóba, ami alapján feltételezhető, hogy a válság hosszabb ideig fogja érinteni az országot.

4.13 Dél-Afrika és Egyiptom után Marokkó a közvetlen külföldi tőkebefektetés harmadik legjobb afrikai célpontjának számít 2009–2010-ben. ⁽¹³⁾ A tanulmány hangsúlyozza, hogy Marokkó számos kategóriában jó eredményeket tud felmutatni. Ilyen például az infrastruktúra, a közvetlen külföldi befektetésekre vonatkozó stratégia és a gazdasági potenciál. Viszont annak ellenére, hogy a tőkebeáramlás kedvező tendenciát mutat, az üzleti környezetet még mindig bírálata éri. Pedig az elmúlt év során általános üzleti kódexet fogadtak el a vállalatirányításról és egy speciális kódexet kimondottan a kkv-król, valamint végrehajtási rendeleteket a részvénytársaságokról szóló törvény különböző módosításairól. 2008 októberében elfogadták a Marokkói Beruházásfejlesztési Ügynökség (AMD) létrehozásáról szóló törvénytervezetet.

4.14 A marokkói hatóságok sokat tettek azért, hogy hatályba lépjen az Euromediterrán Vállalati Charta, amely szót emel a konzultáció, a konszenzus és a minőség elveiért. Léteznek intézmények, melyek ösztönzik a magáncégek beruházásait, különösen a kkv-két, és a központi garanciapénztár révén megkönnyítik a hitelhez jutást.

4.15 Mindennek ellenére továbbra is kecsegtetőek a marokkói gazdasági kilátások. ⁽¹⁴⁾ Alacsony és hosszú lejáratú külső adósságának, illetve makrogazdasági politikája megerősítésének köszönhetően Marokkó jelenleg bizonyos fokig védve van a nemzetközi pénzügyi piac ingadozásai ellen. A gazdasági növekedés viszonylag erős maradhat középtávon, és a külkereskedelmi mérleg is pozitív lehet, bár középtávon előfordulhat kisebb deficit. A marokkói kormány ⁽¹⁵⁾ a GDP 5,8 %-os reálnövekedését, a mezőgazdaság 15 %-os, illetve a mezőgazdaságon kívüli ágazatok

4,1 %-os növekedését jósolta 2009-re. ⁽¹⁶⁾ Az ország gazdasági szervei elhatározták, hogy folytatják a költségvetési konszolidációt célzó, elmúlt években megkezdett erőfeszítéseket, és hogy elérik azt a célkitűzést, mely szerint középtávon a GDP 3 %-a alatti szinten tartják az elsődleges költségvetési hiányt.

5. Szociális helyzet

5.1 2008-ban 9,4 %-os volt a munkanélküliség, ⁽¹¹⁾ annak ellenére, hogy az azt megelőző évben – elsősorban az építő- és a szolgáltatóiparban – 310 000 munkahely jött létre. 2009 első három hónapjában nettó 40 000 új munkahelyet sikerült teremteni: ez a városi területeken létrejött 76 000 új munkahelyből és a vidéki területeken megszűnt 36 000 munkahelyből adódik. Az egyes ágazatokat tekintve a munkahelyteremtés a szolgáltatóiparra és a közmunkákra korlátozódott, ahol 5,9 %-os növekedést regisztráltak, míg a többi területen a munkahelyek megszűnése volt a jellemző: az iparban 4,5 %, a mezőgazdaságban és a halászatban 1,4 %.

5.2 Ezen a téren a legsúlyosabb problémát a fiatalok munkanélkülisége jelenti. ⁽¹⁷⁾ Mivel ez a fiatal diplomásokat is érinti, ez együtt jár az agyelszívással. Jelentős a mezőgazdaság munkaerőpiaci dominanciája is, illetve a bejelentés nélkül foglalkozottak száma. Ugyanakkor létezik illegális foglalkoztatásra épülő fekete-gazdaság is. A korábbi demográfiai robbanás következményeként Marokkó számára az is nagy problémát jelent, hogy munkaerőpiaca fel tudja szívni a munkaerőt.

5.3 A szociális védelmi rendszerekben meglévő hiányosságok miatt (munkanélküliségi és egészségbiztosítás, nyugdíj stb.) ezek a munkanélküliségi adatok közvetlenül hatnak a családi költségvetésekre is.

5.4 A gazdasági válság hatására csökken a migráció, mivel a kivándorló marokkói munkavállalók elsődleges célpontja az EU. Hangsúlyozni kell a legális és az illegális kivándorlás közötti különbségeket. Az utóbbiba tartozók befogadásának feltételei jóval nehezebbek. Folyamatosan bővülnek a szakmai kapcsolatok is a két földrajzi terület között.

5.5 A női foglalkoztatás szintje még mindig alacsony. A férfiak foglalkoztatottsága 80 % körüli, a nőké viszont csak 21 %-os a városokban és 33 %-os a vidéki területeken. ⁽¹⁸⁾ A várható élet-tartam kivételével a nőkre vonatkozó szociális fejlettségi mutatók alacsonyabbak a férfiakénál a többi olyan területen, mint a foglalkoztatás, a szakmai státusz, a felelősségi szint, a fizetések a magángazdaságban, a munkanélküliség és a szociális védetség szintje.

⁽¹¹⁾ Forrás: OIT – LABORSTA (munkaügyi statisztikai adatbázis).

⁽¹²⁾ Forrás: Marokkói Országos Mezőgazdasági Szövetség (UMT).

⁽¹³⁾ A brit „The Financial Times” médiacsoporthoz tartozó FDI Intelligence által megjelentetett tanulmány szerint.

⁽¹⁴⁾ A Nemzetközi Valutaalap (IMF) adatai alapján.

⁽¹⁵⁾ A marokkói gazdasági és pénzügyminisztérium előrejelzése.

⁽¹⁶⁾ Ideértve a halászatot és az erdőgazdálkodást is.

⁽¹⁷⁾ A Nemzetközi Munkaügyi Szervezet (ILO) adatai szerint a fiatalok munkanélkülisége hét ponttal meghaladja az aktív népesség átlagos munkanélküliségi rátáját. Az összes munkanélküli 39 %-a fiatal.

⁽¹⁸⁾ Forrás: Nyomkövetési jelentés Marokkóról, SEC(2009) 520/2, 2009. április 23.

5.6 További erőfeszítésekre van szükség a foglalkoztatás és a szociális ügyek terén, hogy olyan intézményi keret jöheszen létre, amely lehetővé teszi aktív intézkedések és munkaügyi közszolgáltatások kialakítását, illetve a munkaerőpiac ellenőrzésének kiépítését annak érdekében, hogy harcolni lehessen a feketegazdaság, az illegális és be nem jelentett foglalkoztatás ellen, hogy növelni lehessen a humántőkébe és a foglalkoztathatóságba történő befektetéseket, a szociális védelmet és a társadalmi befogadást, valamint hogy olyan mechanizmusok alkalmazására nyíljon lehetőség, melyekkel elkerülhető a munkaerő-piaci diszkrimináció.

5.7 A marokkói munkavállalók széles tömege nem rendelkezik megfelelő társadalombiztosítással. Ez drámai helyzetet teremt számos családnak, aminek a marokkói kormány is tudatában van, és meg is van benne a politika szándék, hogy megpróbáljon megoldást találni erre a problémára. A marokkói hatóságok vállalták, hogy fokozzák az ellenőrzést azzal a céllal, hogy minden aktív munkavállaló helyzete rendezve legyen a társadalombiztosítási rendszerben. Ezért a munkafelügyelet és az országos társadalombiztosítási pénztár nagy erőfeszítéseket tesz a munkavállalók biztosításának javításáért. Ugyanakkor a marokkói kormánynak többet kell befektetnie az egészségügybe és az orvosi hálózatba, hogy a marokkóiak könnyebben hozzáférjenek a közegészségügyi rendszerhez.

5.8 Jelenleg háromoldalú tárgyalások folynak a szociális előírások érvényesítését célzó tervről, melynek révén meghatározzák, hogy a marokkói vállalatok mennyiben felelnek meg, illetve tesznek eleget az ország munkaügyi törvényeinek. Az új marokkói szociális törvények keretében sikerül előrelépéseket tenni azoknak a vállalatoknak a tanúsítási rendszerére vonatkozóan is, amelyek eleget tesznek a munkaügyi előírásoknak.

5.9 Nemrégiben megtették az első lépéseket a civil társadalom centralizált fórumának létrehozása felé, bár az még nem rendelkezik igazi képviselőiességgel. A marokkói kormány most elkötelezte magát arra, hogy még 2009 vége előtt létrehoz egy gazdasági és szociális tanácsot, de még mindig nem került sor ennek hivatalos megalakulására, pedig ez 1997 óta le van fektetve a marokkói alkotmányban is. Az EGSZB reméli, hogy a civil társadalom szervezeti pluralizmusát tükrözi majd a marokkói gszt összetétele is, hiszen a gazdasági és szociális tanácsok világos és méltányos szempontok által garantált képviselőiessége hatékony működésük, függetlenségük és a működésükhöz szükséges források biztosításának alapvető feltétele. A gazdasági és szociális tanács léte nem ellentétes a Marokkóban már létező többi konzultatív szerv szerepével, sokkal inkább kiegészíti azt.

5.10 A vállalati szférában a leginkább képviselői szervezet a Marokkói Vállalatok Általános Szövetsége (CGEM). A kereskedelmi és iparkamara is fontos szerepet játszik a vállalatok, az oktatás, a szakképzés, a vállalati szolgáltatások és a nemzetközi kapcsolatok kiépítésének támogatásában. A nemzeti szinten több mint 350 tagot tömörítő Női Vállalkozók Marokkói Szövetsége (AFEM) ösztönözni próbálja a nőket a vállalkozói szerepre, és regionális szervezetekkel is rendelkezik. A Marokkói Vállalkozók Szövetségének célja, hogy tanulásra és vállalatalapításra serkentse a fiatalokat.

5.11 A jelentősebb szakszervezetek az alábbiak: a Marokkói Dolgozók Uniója (UMT), a Demokratikus Konföderáció a Munkáért (CDT), a Marokkói Dolgozók Általános Uniója (UGTM), a Demokratikus Munkaszövetség (FDT) és a Marokkói Dolgozók Nemzeti Uniója (UNTM). Említést érdemel még a Marokkói Agrárszövetkezetek Nemzeti Uniója is (UNCAM).

5.12 Bár a marokkói kormány munkajogi reformokat hajtott végre, tovább kell folytatni a munkajogok tiszteletben tartásának javítását, és sort kell keríteni az ILO idevonatkozó egyezményeinek ratifikálására, különösen ami a szakszervezeti szabadságról szóló 87. egyezményt illeti.

5.13 Az oktatási rendszer fejlesztése és az írás-olvasás-oktatás továbbra is az egyik legnagyobb kihívás az ország fejlődése szempontjából. 2008 szeptemberében a marokkói oktatási miniszter vészhelyzeti tervet ismertetett, melynek célja a vidéken élő leánygyermekek iskoláztatása, illetve az, hogy minden gyermek egyformán és hatékonyan kötelező iskolai oktatásban részesülhessen. A vállalatalapításkor Marokkóban az egyik kritikus pont a képzett munkaerő hiánya, mivel a technikus állásokat a legnehezebb betölteni.

5.14 Erőfeszítéseket tesznek annak érdekében, hogy közelítsék a marokkói felsőoktatási, kutatási és szakképzési rendszereket az európai felsőoktatási és tudományos kutatási és szakképzési térséghez. Ennek a célkitűzésnek a megvalósítása elősegíti, hogy jobb legyen a marokkói diákok képesítése és szaktudása ahhoz, hogy belépheessenek a munka világába. Jobban össze kell hangolni egymással a szakképzéseket és a vállalatok foglalkoztatási igényeit. Szerencsés lenne, ha az egyetemek és az olyan vállalati szervezetek, mint a CGEM és a kereskedelmi kamarák között megkötött egyezmények révén könnyebben lehetne szakmai gyakorlatot végezni a vállalatoknál.

5.15 Az EGSZB egyetért azzal, hogy rendszereket kell alkalmazni a tudományos fokozatok kölcsönös elismerésére az EU és Marokkó között, figyelembe véve Marokkó előrehaladott státuszát. Az ország egyik alapvető problémája, hogy sok a diplomás munkanélküli.

5.16 Az EU-val együttműködve egy olyan munkacsoport felállítását tervezik, ⁽¹⁹⁾ amely vállalati szervezetek képviselőiből, illetve európai és marokkói vállalkozókból állna. Ennek célja, hogy rendszeresen tájékoztassák a Társulási Tanácsot a kereskedelem és a beruházások útjában álló akadályokról. A csoportban részt vehetnek a szakszervezetek képviselői is.

⁽¹⁹⁾ Lásd: Közös EU-Marokkó dokumentum a kétoldalú kapcsolatokról, amely megújítja az EU-Marokkó közötti párbeszédet, DG E V 13653/08. sz. dok. 6. o.

5.17 A demokratizálódás terén megkezdett reformok már némi eredményre vezettek. Ilyen például az új választási törvény elfogadása, amely megerősíti a nők részvételét; a korrupció elleni küzdelem terén hozott intézkedések, illetve a nemek közötti egyenlőség intézményesítésére szolgáló stratégiai cselekvési terv elfogadása. Bár a marokkói kormány bejelentette, hogy visszavonta fenntartásait a nőkkel szembeni megkülönböztetés valamennyi formájának felszámolásáról szóló egyezményrel kapcsolatban, eddig még nem ismerte az ENSZ előtt idevonatkozó intézkedéseit. ⁽²⁰⁾

5.18 2008 novemberében a Szociális, Családügyi és Szolidaritási Minisztérium elindította a nemi erőszak elleni küzdelemről szóló hatodik kampányát, melynek köszönhetően megnőtt a nők elleni erőszakos cselekményekkel kapcsolatos feljelentések száma, melyeket egy erre a célra létesített telefonszámon lehetett megtenni. Ennek ellenére még mindig nincs elég befogadóközpont az áldozatok számára. Még mindig nem fogadták el a nemi erőszak büntetéséről szóló törvénytervezetet sem, ⁽²¹⁾ ami miatt továbbra is problémás a családjogi törvény alkalmazása.

5.19 A szegénységi mutató 9 %-ra esett vissza, ⁽²²⁾ ami azt jelenti, hogy több mint kétfélmillió ember él szegénységben. Mindez továbbra is aggodalomra okot adó szociális helyzetet jelent, ami miatt a szegénység elleni küzdelem az egyik legnagyobb kihívás az ország számára. Az egy főre eső GDP már említett növekedése még mindig nem elegendő a szegénység leküzdéséhez, mivel egyenlőtlen megoszlása miatt nem hozza magával a népesség életszínvonalának remélt növekedését. Az alapvető eszköz ahhoz, hogy sikerrel lehessen harcolni a szegénység csökkentéséért, mindeképpen a nagyobb mértékű gazdasági növekedés és a termelékenység javítása kell, hogy legyen, párhuzamosan az ettől elválaszthatatlan emberi, gazdasági, társadalmi, kulturális és környezeti jogok biztosításával. Ez utóbbiak nélkül nem garantálható a javak jobb elosztása. Jobban össze kell hangolni egymással a szegénység csökkentésére szolgáló különböző programokat, melyeket az olyan nemzetközi szervezetek működtetnek Marokkóban, mint az ENSZ és a Világbank.

5.20 Szintén komoly aggodalomra ad okot az EU-ba irányuló illegális kivándorlás. Becslések szerint a legálisan az uniós országokban tartózkodó kétfélmillió marokkói mellett mintegy további egymillió él ott illegálisan. Marokkó a Szaharától délre eső országból az EU-ba irányuló illegális kivándorlás egyik tranzitorzája is. Tárgyalások folynak az EU és Marokkó közötti visszafogadási egyezményről.

6. EU–Marokkó kapcsolatok

6.1 Az Európai Unió és Marokkó először 1969-ben és 1976-ban írt alá megállapodásokat. Később, 1995-től már a barcelonai folyamat keretében az EU társulási megállapodást írt alá Marokkóval, amely 2000-ben lépett életbe. Újabb fejleményként pedig 2005 júliusában az európai szomszédságpolitika keretében

ötéves időszakra elfogadták az EU–Marokkó cselekvési tervet. ⁽²³⁾ A Marokkóval ápolat jelenlegi kapcsolatok az Unió a Mediterrán Térségért keretében alakulnak.

6.2 A társulási megállapodás lefekteti az EU és Marokkó közötti kapcsolatok jogi keretét. Ebben szabadkereskedelmi övezet létrehozását tervezik és azt, hogy kiemelt együttműködést alakítanak ki olyan más területeken, mint a politika, a gazdaság, a társadalom, a tudomány és a kultúra.

6.3 Az országstratégiai dokumentum lefekteti a Marokkónak juttatott uniós támogatás stratégiai keretét a 2007–2013-as időszakra, és az alábbi kiemelt együttműködési területeket nevezi meg:

- a szociálpolitikák fejlesztése,
- gazdasági modernizáció,
- intézményi támogatás,
- helyes kormányzás, valamint az emberi jogok és alapvető szabadságok előmozdítása,
- környezetvédelem.

6.4 Az Afrika és az EU közötti stratégiai együttműködés keretében Marokkó aktív szerepet játszik az EU–Afrika politikai párbeszédben, mivel ő a fő felelőse az éghajlatváltozással kapcsolatos együttműködés beindításának.

6.5 2008. októberben, a társulási megállapodás keretében közös dokumentumot írt alá az EU és Marokkó, melynek célja a kétoldalú kapcsolatok megszilárdítása annak érdekében, hogy Marokkó kiemelt státuszt kapjon, ami szintén a politikai kapcsolatok elmélyítésére, a belső piaci integrációra, az ágazati együttműködésre és a humán dimenzióra irányul.

6.6 Az EU továbbra is Marokkó első számú kereskedelmi partnere, mivel az import több mint fele európai országokból származik, ⁽²⁴⁾ és az exportnak is mintegy háromnegyede az EU-ba irányul. ⁽²⁵⁾ Országankénti megoszlásban Franciaország az első számú beszállító, őt követi Spanyolország, az Egyesült Királyság, Olaszország és Németország. Az exportra hasonló adatok jellemzőek.

6.7 Az EU és Marokkó közötti termékkereskedelemben a marokkói import fokozatos diverzifikációja figyelhető meg. Az évtized folyamán jelentősen nőtt a marokkóiak által vásárolt különböző európai termékek száma. Az EU-ból származó fő importtermékek a textil, a földgáz és más szénhidrogének, különböző gépek és berendezések és vegyipari termékek.

⁽²⁰⁾ A Marokkóról szóló nyomkövetési jelentés szerint, SEC(2009) 520/2, 2009. április 23.

⁽²¹⁾ Amely egyébként már 2006 óta készülöben van.

⁽²²⁾ Forrás: Nemzetközi Valutaalap (IMF).

⁽²³⁾ Eddig három utókövetési jelentést fogadtak el 2006 decemberében, 2008 áprilisában és 2009 áprilisában.

⁽²⁴⁾ A Marokkóba irányuló import 51,4 %-a az EU-ból származik.

⁽²⁵⁾ A marokkói export 71,9 %-a az EU-ba irányul.

6.8 Az EU-ba irányuló marokkói export koncentráltabb, hiszen több mint a felét konfekció- és kötöttáru teszi ki (a teljes export több mint egyharmadát), továbbá elektronikai alkatrészek, rákok, puhatestűek és egyéb fogyasztásra szánt tengeri állatok, valamint elektromos vezetékek és kábelek.

6.9 A jelenlegi tárgyalások figyelembe veszik bizonyos érzékeny ágazatok helyzetét, ügyelve a kötelezettségvállalások aszimmetriájára és fokozatos megvalósítására. Elsősorban a szolgáltatások piacának liberalizációjáról és a letelepedési jogról van szó, valamint a mezőgazdasági, a feldolgozott mezőgazdasági és a halászati termékek kereskedelmének liberalizációjáról.

6.10 A jelenlegi gazdasági válság súlyosan érintette az európai agrárszektor, a gazdálkodók jövedelmei csökkentek (az EURO-STAT szerint 12,2 %-kal). Ilyen körülmények között számos európai mezőgazdasági üzem amúgy is nehéz gazdasági helyzetét tovább súlyosbítja az, hogy Marokkó újabb kereskedelmi engedményeket kapott az EU-tól olyan érzékeny termékek vonatkozásában, mint a gyümölcs- és zöldségfélék, amelyeket gyakorlatilag nem védenek közösségi támogatások. Ha most az EU és Marokkó közötti kereskedelmi nyitás során a gyümölcs- és zöldségszektor

tárgyalási alapnak használják más gazdasági tevékenységek érdekében, az katasztrofális következményekkel jár, és veszélyezteti a termelők jövőjét, valamint óriási európai területek fejlődését. Ezért kiegészítő támogatási formák révén valódi kompenzációkat kellene kialakítani, amelyek lehetővé teszik e területek versenyképességének javítását.

Az EGSZB aggodalommal konstatálja, hogy a társulási megállapodás keretében az Európai Unió és Marokkó a közelmúltban lezárta a mezőgazdasági kereskedelmi kapcsolatok felülvizsgálatát, miközben a hatályban levő megállapodást rendszeresen megsértik: a mennyiségi vámokat nem fizetik be, a kontingenseket nem tartják be, továbbá nem alakítottak ki új mechanizmusokat, illetve nem tökéletesítették számottevően a jelenlegieket a mindkét fél által elfogadott pontok betartásának biztosítása érdekében.

6.11 A közvetlen uniós beruházások kapcsán hangsúlyozni kell, ⁽²⁶⁾ hogy Franciaország ⁽²⁷⁾ számít az első számú marokkói befektetőnek, őt követi Spanyolország, az Egyesült Királyság és Németország. ⁽²⁸⁾ A beruházások főként az alábbi ágazatokra összpontosulnak: idegenforgalom, ingatlanpiac, távközlés, biztosítás, bankszektor, ipar és közlekedés.

Kelt Brüsszelben, 2010. február 17-én.

az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság
elnöke

Mario SEPI

⁽²⁶⁾ Forrás: Office des Changes – pénzáramlás – marokkói kormány.

⁽²⁷⁾ 2002 és 2008 között Franciaország több mint 53 milliárd drachmát fektetett be Marokkóban.

⁽²⁸⁾ Ugyanebben az időszakban Spanyolország több mint 35 milliárd drachmát, az Egyesült Királyság és Németország fejenként több mint 6 milliárd drachmát fektetett be.

III

(Előkészítő jogi aktusok)

EURÓPAI GAZDASÁGI ÉS SZOCIÁLIS BIZOTTSÁG

460. PLENÁRIS ÜLÉS, 2010. FEBRUÁR 17 ÉS 18.

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – Javaslat európai parlamenti és tanácsi rendeletre a biocid termékek forgalomba hozataláról és felhasználásáról

COM(2009) 267 végleges – 2009/0076 (COD)

(2010/C 347/09)

Előadó: **Jean-Marie BIOT**

2009. július 17-én a Tanács úgy határozott, hogy az Európai Közösséget létrehozó szerződés 95. cikke alapján kikéri az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleményét a következő tárgyban:

Javaslat európai parlamenti és tanácsi rendeletre a biocid termékek forgalomba hozataláról és felhasználásáról

COM(2009) 267 végleges – 2009/0076 (COD).

A bizottsági munka előkészítésével megbízott „Egységes piac, termelés és fogyasztás” szekció 2010. február 1-jén elfogadta véleményét.

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság 2010. február 17–18-án tartott, 460. plenáris ülésén (a 2010. február 17-i ülésnapon) 180 szavazattal, 2 tartózkodás mellett elfogadta az alábbi véleményt.

1. Következtetések és ajánlások

1.1 Az EGSZB támogatja a jelenlegi irányelv felváltását egy rendelettel, amely közvetlenül alkalmazandó a tagállamok joganyagában, és így lehetővé teszi a biocid termékek forgalomba hozatalának harmonizációját.

1.2 Az EGSZB megállapítja, hogy az Európai Bizottság lépéseket tesz a biocidokra vonatkozó közösségi joganyagnak a vegyi anyagokról szóló (REACH) rendelettel való összehangolására, és úgy véli, hogy alapvető fontosságú a benyújtandó adatok – a 88/379/EGK irányelvvel és a REACH rendelet 14. cikke (2) bekezdésével összhangban történő – egységesítésének beépítése az új rendeletbe.

1.3 Az EGSZB kedvezően fogadja a rokon összetételű termékcsoportokra vonatkozó változásokat, amelyek megkönnyítik a

biocid termékek egy csoportján belüli eltérő összetételek kifejlesztését és forgalomba hozatalát. Pontosításokra van azonban szükség, hogy tisztázni lehessen az összetétel rugalmasságának kiterjedését, mind a biocid anyagok, mind az ezek részét képező inert anyagok esetében.

1.4 Az EGSZB megállapítja, hogy az Európai Vegyianyag-ügynökségnek (ECHA) az Európai Bizottság csak koordináló szerepet szánt. Utóbbi meghatározóbb szerepet is játszhatna, és így hatékonyabbá tehetné a biocid termékek mind közösségi, mind tagállami szintű engedélyezési eljárását. Az ECHA feladatkörének a biocid termékekre vonatkozó kibővítésével összefüggésben az EGSZB aggodalommal figyeli, hogy időben az ügynökség rendelkezésre bocsátják-e a feladatai megfelelő teljesítéséhez szükséges eszközöket.

1.5 Az EGSZB az egyenként történő kockázatértékelés elvének fenntartását javasolja azokra a hatóanyagokra vonatkozó engedélyezés esetében, amelyek a javaslat „A biocid termékekben felhasználható hatóanyagok és a vonatkozó követelmények jegyzékét” tartalmazó I. mellékletének részét képezik. Az EGSZB úgy véli, hogy az önkényes megkülönböztetés esete áll fenn az állati és emberi élelmezéssel kapcsolatos bizonyos fertőtlenítőszeres esetében, amelyekre nem vonatkoznak az 5. cikk (c) pontjában megfogalmazott feltételek.

1.6 Az EGSZB üdvözlí, hogy a javaslat az adatok kötelező megosztását tervezi, különösképpen az állatokon végzett kutatások nyomán születő adatok esetében.

1.6.1 Egyetért az Európai Bizottság javaslatával, amely kimondja, hogy minden kezelt árucikket és anyagot csak engedélyezett biocid termékekkel kezelhetnek. Ez egy Unión belüli igazságos és kötelező intézkedés.

1.7 Az EGSZB támogatja ennek az intézkedésnek a harmadik országokból származó anyagokra és árucikkekre való kiterjesztését, az egyenlő piaci feltételek biztosításának érdekében.

1.7.1 Az EGSZB hangsúlyozza a kezelt anyagok és árucikkek címkézésének szükségességét, a felhasználók megfelelő és hatékony tájékoztatásának biztosítása érdekében. Felkéri azonban az Európai Bizottságot e kérdés alaposabb megvizsgálására, hogy a teljes körű tájékoztatást tartalmazó címkék használatát csak a fogyasztó számára hasznosnak bizonyuló esetekre korlátozzák. Az EGSZB a tájékoztatás két szintjére tesz javaslatot. Az első szintnek a felhasználás és a fogyasztó védelme szempontjából alapvető információkat kell nyújtania. A másodiknak valamennyi ismert információt tartalmaznia kell, és hozzáférhetőnek kell lennie abban az esetben, ha a fogyasztó a szakmai szereplőkhöz (toxikológiai központ, orvosok stb.) fordul. Ezeket az információkat adatbázisok és internetes honlapok révén lehetne hozzáférhetővé tenni.

1.8 Az EGSZB támogatja a díjfizetési rendszerek harmonizációját, mind a tagállamok, mind pedig az ügynökség vonatkozásában. Ellenzi azonban az éves díjak indokolás nélküli alkalmazását.

1.9 A növényvédő szerek forgalomba hozataláról szóló új rendelet mintájára az EGSZB úgy véli, hogy az áruk szabad mozgásának keretén belül a párhuzamos forgalmazás eljárásait a hasonló, a hatóanyagok és részösszetevők azonos forrásaira alapozott termékekre kellene korlátozni.

1.9.1 Az EGSZB üdvözlí, hogy az Európai Bizottság elismeri a „potyautas” jelenséget, és kívánatosnak tartja a 83. cikk részletesebb megfogalmazását.

1.10 Az EGSZB nyilatkozatot vár az Európai Bizottságtól arra vonatkozóan, hogy milyen módon kívánja támogatni a tagállamokat a piacon lévő biocid termékek ellenőrzésének hatékony végrehajtása területén.

1.11 A peszticidek fenntartható használatáról szóló keretirányelvhez ⁽¹⁾ hasonlóan, valamint a biocid termékek fenntartható használatának keretén belül az EGSZB javasolja az Európai Bizottságnak, hogy gondoskodjon a jövőben e termékek ésszerűbb használatának lehetőségéről.

2. Bevezetés

2.1 A biocid termékek fogalma a következőket takarja: a hatóanyagok és egy vagy több hatóanyagot tartalmazó keverékek a felhasználóhoz jutó kiszerezésben, amelyek célja, hogy károsító szervezeteket kémiai vagy biológiai eszközökkel elpusztítson, elriasszon, ártalmatlanná tegyen, tevékenységében akadályozzon vagy arra más módon korlátozó hatást gyakoroljon. Minden olyan anyag, keverék vagy eszköz, melyet hatóanyag előállítása céljából hoztak forgalomba, biocid terméknek tekintendő ⁽²⁾.

2.2 A megfelelően alkalmazott biocid termékek a civilizált társadalom mindennapjainak részét képezik. Megelőzik a betegségek terjedését, és elősegítik a magas szintű higiénit a nagy népsűrűségű környezetben. A mindennapi élet valamennyi területét érinti a biocid termékek használata. E termékek némelyike természetéből fakadóan veszélyes, fenntartható módon védve egyúttal az emberi és állati egészséget és higiénit, valamint a környezetet.

2.3 A jelenleg hatályos 98/8/EK irányelv ⁽³⁾ harmonizált szabályozási keretet hoz létre a kis kockázattal járó biocid termékek és alapanyagok engedélyezése és forgalomba hozatala tekintetében.

2.4 Ehhez kapcsolódóan az EGSZB egy véleményt ⁽⁴⁾ tett közzé, egyetértve az irányelvjavaslattal a tekintetben, hogy védeni kívánja az ember és az állatok egészségét, valamint a környezetet.

2.5 A 98/8/EK irányelv előírja, hogy hatálybalépését követően hét évvel az Európai Bizottságnak jelentést kell készítenie, és azt meg kell küldenie a Tanácsnak. A jelentésnek ki kell térnie az irányelv végrehajtására és az egyszerűsített eljárások működésére (rokon összetételű termékcsoporthoz, kis kockázattal járó biocid termékek és alapanyagok).

2.6 A hatásvizsgálatot az érdekelt felek különböző konzultációi előzték meg, valamint egy általános internetes konzultáció.

2.7 Számos tanulmány is alátámasztotta a javaslatot, különösképpen a 98/8/EK irányelv felülvizsgálatának hatásairól szóló értékelő tanulmány, mely a különböző szakpolitikai lehetőségek gazdasági, szociális és környezeti hatásait vizsgálta. E tanulmány következtetéseit közvetlenül beépítették a hatásvizsgálatba.

2.8 Az Európai Bizottság által javasolt rendelet célja a fent említett irányelv felváltása.

⁽¹⁾ 2009/128/EK irányelv – HL L 309., 2009.11.24., 71. o.

⁽²⁾ 98/8/EK irányelv

⁽³⁾ HL L 123., 1998.4.24., 1. o.

⁽⁴⁾ HL C 195., 1994.7.18., 70. o.

3. A javaslat tartalma

3.1 A 98/8/EK irányelvet felváltó jelenlegi javaslat a **biocid termékek Közösségen belüli szabad áramlását kívánja megkönnyíteni**. Célja a szabályozási keret végrehajtásának első nyolc éve alatt feltárt hiányosságok kezelése, a rendszer néhány elemének fejlesztése és naprakésszé tétele, továbbá az előre látható jövőbeli problémák elkerülése. A javaslat megőrzi a 98/8/EK irányelv szerkezetét.

3.2 A biocid termékeknek a tagállamokban történő **engedélyezésére vonatkozó eljárások egyszerűsítése** könnyítést jelenthetne a gazdasági szereplők kiadásai és adminisztratív terhei szempontjából, anélkül, hogy csökkenne a biztonság szintje.

3.3 A javaslat **koherens** kíván maradni az Unió egyéb politikáival és célkitűzéseivel. Figyelembe veszi:

- a vegyi anyagokról szóló legújabb uniós jogszabályokat, ⁽⁵⁾
- a 1272/2008/EK rendeletet ⁽⁶⁾,
- a tárgyra vonatkozó horizontális szabályozást,
- a tagállamok számára meghatározott általános szabályokat és kötelezettségeket,
- az átmeneti időszakot.

3.4 A javaslat célja a következő:

- az **adatvédelmi** szabályok **egyszerűsítése**,
- a **gerinces állatokon végzett vizsgálatok** ⁽⁷⁾ **megismétlésének** elkerülése a kötelező **adatmegosztás** segítségével,
- a tagállamok által használt és a közösségi szintű díjfizetési rendszerek összehangolásának megerősítése,
- a **párhuzamos forgalmazásra** vonatkozó szabályok felállítására,
- a biocid termékekkel kezelt **árucikkek** vagy anyagok figyelembevétele.

3.5 A javaslat különböző cikkei ösztönzik a kutatást és az innovációt.

4. Általános megjegyzések

4.1 Új jogszabályjavaslat

4.1.1 A biocid termékekről szóló 98/8/EK irányelv helyébe egy rendelet lép majd.

⁽⁵⁾ 1907/2006/EK (REACH) rendelet - HL L 396., 2006.12.30., 1. o.

⁽⁶⁾ HL L 353., 2008.12.31., 1. o.

⁽⁷⁾ HL C 94., 2002.4.18., 5. o. és HL C 277., 2009.11.17., 51. o.

4.1.2 A rendeletjavaslat követi a biocid termékekről szóló irányelv által felvázolt logikát. **Hatásvizsgálat** előzte meg, amely a jogszabály hatályára, a termékengedélyezésre, az adatmegosztásra, az adatszolgáltatási követelményekre és a tagállamok által felszámolt díjakra összpontosít.

4.1.3 Az Európai Bizottság lépéseket tett a biocid termékekről szóló uniós joganyagnak a **vegyi anyagokról szóló rendelettel (REACH)** való **összehangolására**.

4.2 Engedélyezési szabályok

4.2.1 A **közösségi engedélyezés** fogalmának bevezetése, az Európai Vegyianyag-ügynökséggel (ECHA) mint szabályozási központtal, olyan elem, amely elvileg a harmonizált végrehajtást ösztönzi valamennyi tagállamban. Az Európai Bizottság fenntartja, hogy ez a rendszer a leghatékonyabb és a legmegfelelőbb a termékek elérhetőségének javítása és az innováció ösztönzőinek kidolgozása érdekében, egyúttal pedig az emberek egészsége és a környezet védelmének fokozása vonatkozásában. A biocid termékek piacának mind a gyártók (kevés globalizált vállalat, sok kkv), mind a termékek és alkalmazások szintjén megnyilvánuló töredezettsége ugyanakkor relativizálja e nézőpontot. Az ágazat számos vállalata csak korlátozott számú országban aktív, így **helyi engedélyt** kér. Akkor igénylik a **kölcsönös elismerést**, ha tevékenységüket mást tagállamokra is kiterjesztik.

4.2.2 Fennáll annak a kockázata, hogy a **kis kockázattal járó biocid termékek** és az **új anyagok közösségi engedélyezésére** vonatkozó új európai bizottsági megközelítés csak elenyésző hatással fog járni, mivel a biocid termékek anyagainak csak egy töredékét érintené, következésképpen pedig az adminisztráció csak kismértékű egyszerűsödését jelentené mind a vállalatok, mind pedig a hatóságok számára. Nem ösztönözné tehát a vállalatokat a nagyobb innovációra.

4.2.3 Maga a kis kockázattal járó biocid termékek fogalma is a rendeletjavaslat szövegének eltérő helyein, szétszórtan található meg. Kíváncsún lenne a kis kockázattal járó biocid termékek pontosabb meghatározása.

4.3 Benyújtandó adatok

4.3.1 A kis kockázattal járó termékek meghatározására szolgáló bizonyos **kritériumok** túlságosan korlátozóknak bizonyulhatnak. Mielőtt beépítenék a rendelet végső változatába, hatásukat tekintve értékelni kellene ezeket a kritériumokat. A tanulmányoknak a kockázatokon kell alapulnia, a termékek természetéből fakadó veszélyek mellett a kitettséget is figyelembe véve. Ez az intézkedés ösztönzőleg hatna a biztonságosabb termékek innovációjára, a meglévő anyagok felhasználására alapozva. Következésképpen az e kritériumoknak megfelelő termékeknek a „kis kockázattal járó termékekhez” hasonló elbánásban kellene részesülniük. E termékek „kis kockázattal járó termékeként” való terjesztésének tilalma kontraproduktív lenne.

4.3.2 Az Európai Bizottság javaslata, amely szerint a kis kockázattal járó termékek ne kerüljenek be az I. mellékletbe, ösztönzőleg hat a fejlesztésre és a marketingre. Mindemellett tisztázni és elemezni kellene néhány pontot, különösképpen az aktív anyagokra vonatkozó adatokra, valamint ezek benyújtásának formátumára vonatkozóan van szükség egyértelmű útmutatásra.

4.3.3 Az **adatszolgáltatási követelmények** módosításának **IV. mellékletben** szereplő általános szabályai általában véve pozitívan értékelendők. Útmutatást nyújtanak az elvégzendő vizsgálatok felosztására vonatkozóan.

4.3.4 A **hatóanyagokra vonatkozó adatszolgáltatási követelmények** két szintre felosztva a javaslat **II. mellékletében** szerepelnek, ezek közül az első szint adatai alkotják az alapadatokat. A hatóanyagok jellegétől és tervezett rendeltetésétől függően (különösen, ha az egészség- vagy környezetkárosítás veszélye áll fenn) a második szinten is szükségessé válhat az adatok szolgáltatása.

4.3.5 Bizonyos toxikológiai vizsgálatok már nem szükségesek az első szinten, de azok lehetnek a másodikikon. Mivel értékelésük alapján a tagállamok határozzák meg a megkövetelt adatok körét, fennáll a veszélye annak, hogy a tudományos szempontból megalapozottakon túlmenően is kérnek adatokat.

4.3.6 A versennyel összefüggő okokból az aktív anyagok alternatív forrásairól szóló adatszolgáltatás nem csökkenthető mindaddig, ameddig ezek az I. melléklet részét képezik és nem járt még le a védelmük.

4.3.7 Az **engedélykérelemhez kapcsolódó adatszolgáltatási követelményekről** szóló **18. cikkben**, valamint a javaslat **III. mellékletében** szereplő, a **biocid termékekre vonatkozó adatok** magas szintje a jelenlegi irányelvhez képest nem változott. Nem léteznek több szintre felosztott tesztek, a követelményeket pedig nem csökkentették a szigorúan szükséges szintre. Ezért a gyártók a különleges felhasználásra szánt innovatív termékeket kifejlesztésekor nehézségekbe fognak ütközni.

4.4 Adatmegosztás

4.4.1 Annak érdekében, hogy a jelenlegi irányelv keretében rávilágítsanak a termékek biztonságosságára, **adatmegosztási** kötelezettség áll fenn az állatokon végzett kísérletek tekintetében, valamint tisztességes költségmegosztás az adatok kidolgozására és használatára vonatkozóan.

4.4.2 Habár az adatmegosztásnak ez az elképzelése összhangban áll a REACH rendelettel, az adatvédelem és a védelmi időszak tekintetében ez nem mondható el magáról a javaslatról.

4.5 Egyszerűsítési eljárások

4.5.1 Pozitív változások várhatók a rokon összetételű termékcsoportok esetén, amelyek nyomán egyszerűbbé válik a biocid termékek egy adott csoportján belüli különféle összetételek kifejlesztése. Pontosításokra van azonban szükség, hogy tisztázni lehessen az összetétel rugalmasságának kiterjedését, mind a biocid anyagok, mind az ezek részét képező inert anyagok esetében.

4.6 Az ECHA szerepe

4.6.1 Az ECHA csak koordináló és érvényesítő szerepet játszik majd a kis kockázattal járó biocid termékek és az új anyagok közösségi engedélyezése terén.

4.6.2 Az EGSZB úgy véli, hogy az ECHA a hasonló alkalmazásokat csoportosító „válogatóközpont” szerepét is felvállalhatja. Ezt követően egyetlen hatóság végezhetné el ezek értékelését, akkor is, ha az ügyiratot több tagállamnak is megküldték.

4.7 Párhuzamos forgalmazás – adatvédelem

4.7.1 A növényvédő szerek forgalomba hozataláról szóló új rendelet mintájára az EGSZB úgy véli, hogy az áruk szabad mozgásának keretén belül a párhuzamos forgalmazás eljárásait a hasonló, a hatóanyagok és részösszetevők azonos forrásaira alapozott termékekre kellene korlátozni.

4.7.2 A párhuzamos forgalmazás keretén belül meg kell erősíteni a megkövetelt adatok védelmét, legalább az I. mellékletbe beépítendő biocid anyagok esetében.

4.7.3 A „potyautas” jelenség elkerülésének érdekében az ipar az I. mellékletbe foglalt aktív anyagok és a vállalat közötti kapcsolatnak a tulajdon és az adatvédelem feltételeként való beépítését kérte. A biocid termékek iparága üdvözlí, hogy az Európai Bizottság elismeri e jelenséget. Részletesebben ki kellene dolgozni a 83. cikket annak érdekében, hogy e jelenséggel szemben hatékonyabban fel lehessen lépni.

4.8 Kezelt anyagok és árucikkek

4.8.1 A javaslat kimondja, hogy minden **kezelt árucikket és anyagot** csak az e célból legalább egy tagállamban engedélyezett biocid termékekkel lehet kezelni. Ugyancsak kiáll ennek az intézkedésnek a harmadik országokból származó anyagokra és árucikkekre való kiterjesztése mellett is, annak érdekében, hogy mindenki számára méltányos és tisztességes piacot biztosítson.

4.8.2 Az EGSZB hangsúlyozza a kezelt anyagok és árucikkek címkézésének szükségességét, a felhasználók megfelelő és hatékony tájékoztatásának biztosítása érdekében. Felkéri az Európai Bizottságot e kérdés alaposabb megvizsgálására, hogy a teljes körű tájékoztatást tartalmazó címkék használatát csak a fogyasztó számára hasznosnak bizonyuló esetekre korlátozzák. Az EGSZB a tájékoztatás két szintjére tesz javaslatot. Az első szintnek a felhasználás és a fogyasztó védelme szempontjából alapvető információkat kell nyújtania. A másodiknak valamennyi ismert információt tartalmaznia kell, és hozzáférhetőnek kell lennie abban az esetben, ha a fogyasztó a szakmai szereplőkhöz fordul. Ezeket az információkat adatbázisok és internetes honlapok révén lehetne hozzáférhetővé tenni.

4.9 Határidők és végrehajtás

4.9.1 Az irányelvben ismertetett értékelések határidejének be nem tartása nagy aggodalomra ad okot. Az irányelv minifelülvizsgálata során meghosszabbították ezeket a határidőket, de úgy tűnik, keveset tettek a nem felülvizsgált és potenciálisan akár káros hatással is járó anyagok piacról való visszavonása érdekében. A meghatározások és határidők egységes alkalmazásának lehetővé kell tennie a tagállamok közötti eljárás jobb működését.

4.9.2 Az uniós joganyag nem egységes és nem hatékony tagállami végrehajtása veszélyezteti a közösségi joganyagot.

4.10 Díjfizetési eljárások

4.10.1 Az Európai Bizottság mind a tagállamok, mind az ECHA esetében a **díjfizetési** rendszerek harmonizációját javasolja. A felhasználók nagy eltérésekkel szembesülnek a különböző tagállamokban az értékelési díjak vonatkozásában. Gyakran előfordul, hogy a kért és a valóságosan felhasznált források között semmilyen összefüggés sincs.

4.10.2 A díjaknak átláthatóbbnak kellene lenniük, meghatározva az értékeléshez vezető különböző szakaszokat és eljárásokat. Ésszerű módon kell viszonyulniuk a munkamennyiséghez, és csak szükség esetén követelhetők meg.

4.10.3 Indokolás nélkül semmilyen esetben nem lehetne éves díjat beszedni.

5. Részletes megjegyzések

5.1 Biocid anyagok kizárása az I. mellékletből

5.1.1 A javaslat 5. cikkének (2) bekezdése kizárja az I. mellékletből a rákkeltő, mutagén vagy reprodukciót károsító hatóanyagokat, valamint azokat, amelyek megzavarják az endokrin rendszer működését.

5.1.2 A javaslat 5. cikkének (1) bekezdése három kivételt ismertet, amikor lehetővé válik ezeknek az anyagoknak az I. mellékletbe történő beillesztése:

- a felhasználó elhanyagolható kitettsége esetében,
- a közegészség szempontjából szükséges anyagok esetében,
- azoknak az anyagoknak az esetében, amelyeknél a haszon/kockázat mérleg pozitív.

- Ugyanazon cikk utolsó számozatlan bekezdése azonban teljes mértékben kizárja ennek az utolsó kivételnek az alkalmazását a 4., valamint a 14-től 19-ig terjedő terméktípusokhoz ⁽⁸⁾ szükséges hatóanyagoknak az esetében.

5.1.3 Bizonyos biocid anyagok természetükből eredően lehetnek veszélyesek, ami hasznosításuk következménye, tükrözve meghatározásukat, amely szerint egy hatóanyag olyan anyag vagy mikroorganizmus, amely a károsító szervezetekre hatást gyakorol. Használatuk előnyei, valamint az ember és a környezet kitettségét minimálisra csökkentő intézkedések lehetővé teszik, hogy biocidként használják ezeket.

5.1.4 Ha az alkalmi jellegű kitettség nem is kelt nagy aggodalmat, az EGSZB elővigyázatosságra int a biocidoknak való, megfelelő védettség nélküli tartós kitettség esetében.

5.1.5 Az EGSZB úgy véli, hogy a fent említett terméktípusoknál (4. és 4–19.) az önkényes megkülönböztetés esete áll fenn, ezekre ugyanis nem vonatkoznak az 5. cikk (1) bekezdése c) pontjában megfogalmazott feltételek. Ez az intézkedés kontraproduktív az innováció tekintetében, és csökkenti a jövő esetleges biocid termékeiként potenciálisan hasznos anyagok körét.

5.2 Az ECHA szerepének kiterjesztése

5.2.1 Az EGSZB támogatja az ECHA hatáskörének kiterjesztését. Aktívan kezelnie kellene a biocid termékek engedélyezésével kapcsolatos valamennyi eljárást, mind közösségi, mind nemzeti szinten.

5.2.2 A központosított értékelés a következő előnyökkel járna:

- az ECHA rendelkezne valamennyi eljárással, amelyek közösségi engedélyezés esetén a kérelem validálásához szükségesek,
- az ügyiratok egy egyedüli szerv általi validálása lehetővé tenné a jobb konzisztenciát, valamint a biocidokra vonatkozó harmonikusabb és egyszerűbb szabályozást,
- a tagállamok az alkalmazás aktuális értékelésére összpontosíthatnák forrásaikat,

⁽⁸⁾ 4. terméktípus: Élelmiszerek és takarmány környezetében használt fertőtlenítőszer

14. terméktípus: Rágcsálóirtó szerek

15. terméktípus: Madárirtó szerek

16. terméktípus: Puhatestűirtó szerek

17. terméktípus: Halirtó szerek

18. terméktípus: Rovarölő, atkaölő és más ízeltlábúak elleni szerek

19. terméktípus: Riasztó- és csalogatószerek

A 14–19. terméktípus alkotja a 3. FŐCSOPORT-ot: Kártevők elleni védekezésre használt szerek.

- az ECHA általi validálás nem zárja ki egyébként az értékelési folyamat során feltárt új adatok bevitelének lehetőségét. Ez a tagállamok feladata maradna.
- 5.2.3 Emellett pedig mint a „válogatóközpont”, és kezelve a biocid termékekhez kapcsolódó ügyiratokat:
- az ECHA által karbantartott biocid termékek közösségi nyilvántartása kitűnő eszköznek bizonyulna a biocid termékek ilyen csoportjainak a kezelésére,
- azonos határidő vonatkozna az azonos hatóanyagra alapozott vagy az azonos terméktípusokban alkalmazott biocid termékekre vonatkozó kérelmek benyújtására,
- amennyiben e termékek dokumentációjának fő elemeit egy egyedüli kompetens hatóság értékelné, növekedne a biocidokra vonatkozó szabályozás konzisztenciája és összhangja,
- a hatékony értékelési eljárás kezelése tovább ösztönözné a felhasználót a dokumentáció proaktív előkészítésére és csökkentené a küszöböt az ipar számára.

Kelt Brüsszelben, 2010. február 17-én.

az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság
elnöke
Mario SEPI

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – Javaslat európai parlamenti és tanácsi irányelvre a hordozható nyomástartó berendezésekről

COM(2009) 482 végleges – 2009/0131 (COD)
(2010/C 347/10)

Előadó: **Antonello PEZZINI**

2009. szeptember 29-én a Tanács úgy határozott, hogy az Európai Közösséget létrehozó szerződés 95. cikke alapján kikéri az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleményét a következő tárgyban:

Javaslat európai parlamenti és tanácsi irányelvre a hordozható nyomástartó berendezésekről

COM(2009) 482 végleges – 2009/0131 (COD).

A bizottsági munka előkészítésével megbízott „Egységes piac, termelés és fogyasztás” szekció 2010. február 1-jén elfogadta véleményét. (Előadó: Antonello PEZZINI).

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság 2010. február 17–18 -án tartott 460. plenáris ülésén (a február 17-i ülésnapon) 190 szavazattal, 2 tartózkodás mellett elfogadta az alábbi véleményt.

1. Következtetések és ajánlások

1.1 Az EGSZB értékeli az Európai Bizottság által a hordozható nyomástartó berendezésekkel kapcsolatos európai jogszabályoknak a nemzetközi fejleményekhez és a legutóbb hozott rendelkezésekhez való hozzáigazítása érdekében elvégzett munkát, melynek célja a belső piac erősítése és az eljárások egyszerűsítése.

1.2 Az Európai Bizottság javaslata különösen fontos, mivel hozzájárul az ADR, a RID és az ADN nemzetközi szerződések alkalmazásának kiterjesztéséhez, amelyeket a 2008/68/EK irányelv már beépített a nemzeti szintű szállításba.

1.3 Emellett az EGSZB véleménye szerint az irányelv elfogadásával az Egyesült Nemzetek Európai Gazdasági Bizottsága (ENSZ-EGB), valamint a Nemzetközi Vasúti Fuvarozási Államközi Szervezet (OTIF) által megfogalmazott ajánlások jogi aktussá alakíthatók a tagállamok számára, ami kétségtelen előnnyel jár a belső piac számára.

1.4 Az EGSZB erősen ajánlja, hogy az összes tervezett eljárásnak minden esetben a szereplők és polgárok biztonsága legyen az elsődleges célja a berendezések gyártása, szállítása, értékesítése és újrahasznosítása során.

1.5 Az EGSZB hangsúlyozza, hogy a biztonság tényezője kell, hogy legyen a kulcselem két szabályozásban: a jelenlegiben és a 2008/68/EK irányelv alkalmazásában.

1.6 Az EGSZB kiemeli a képzés fontosságát, amely szükséges ahhoz, hogy a kockázatkezelés területén képzett és tanúsítványokkal rendelkező személyzet álljon rendelkezésre. Azt javasolja, hogy az egyes területeken egyértelműen fogalmazzák meg a felelősségi köröket, valamint dolgozzanak ki szankciókat a biztonsági előírások megszegésére és az esetleges kártérítésekre, lehetőséget adva a szereplőknek arra, hogy kockázatbiztosítást kössenek.

1.7 Az EGSZB hangsúlyozza, hogy az Európai Bizottság jó döntéseket hozott, amikor koherens szabályozási szerkezetet dolgozott ki a javaslathoz, amely a következőket tartalmazza:

- a technikai normák egyetlen szövegbe emelése,
- a belső piac megerősítésére hozott jogalkotási intézkedések elfogadása, a bejelentett szervek szerepének jobb meghatározása által,
- az EU jogalkotásának kiterjesztése más, külső országokra,
- a piacfelügyelet megerősítése.

1.8 Az EGSZB úgy véli, hogy a javaslat néhány cikkét jobban ki lehetne dolgozni annak érdekében, hogy azok végrehajtása jobb legyen az egyes tagállamokban, valamint az esetleges eltérő értelmezések elkerülése végett.

1.9 Az EGSZB úgy véli, hogy jobban el kellene mélyíteni a harmadik országokkal fennálló kapcsolatokat, különösképpen a szomszédos országok és a közösségi „enklávék” esetében, hogy az irányelv követelményeinek tiszteletben tartása érdekében megállapodások szülessenek azokkal az országokkal, amelyek nyomástartó berendezései tranzitterületként az EU-n haladnak keresztül.

1.10 Az EGSZB-nek meggyőződése, hogy a hordozható nyomástartó berendezések felszerelésének, fenntartásának és ellenőrzésének nyomon követhetőségével kapcsolatos pontos szabályozások közzététele hatékonyabb alapot teremthetne a szereplők felelősségének megállapítására, illetve nagyobb átláthatóságot biztosítana esetleges viták esetén, amelyek a szereplőket, személyeket vagy dolgokat ért károk miatt alakulnak ki. A bejelentett szervezeteknek balesetek esetén is felelősnek kellene lenniük az üzemeltetőkkel és a harmadik felekkel szemben a történetek elemzéséért és ellenőrzéséért.

1.11 Az EGSZB új irányelvek kidolgozását ajánlja, amelyek az új szabályozások fényében megújítják a 1999/36/EK rendeletben annakidején előírt utmutatásokat. Az említett rendeletet hatályon kívül kell helyezni.

2. Háttér

2.1 Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottságnak (EGSZB) mély meggyőződése, hogy a hordozható nyomástartó berendezések biztonságának megerősítése a veszélyes áruk belső szállításának különböző szakaszaiban, valamint azok szabad szállításának garantálása az Európai Közösségen belül alapvető jelentőséggel bír az egységes európai piac megteremtése, valamint az ipar, a nemzetközi kereskedelem, a fogyasztó, a környezet és általában véve a polgárok védelme szempontjából.

2.2 Az EGSZB tökéletesen egyetért azzal, hogy szükség van a következőkre:

- az új gyártású hordozható nyomástartó berendezések megfelelőségének tanúsítása és értékelése,
- időszakos ellenőrzések végzése a megfelelőség vizsgálatára,
- a meglévő hordozható nyomástartó berendezések időszakos felülvizsgálata,
- megfelelőségi jel ragasztása a berendezésekre a bejelentett szervek által, tanúsítási címkeként,
- a 765/2008/EK rendeletben és a 768/2008/EK határozatban meghatározott piacfigyelési rendszerek megerősítése ⁽¹⁾, ahogyan azt az EGSZB is hangsúlyozta az új jogalkotási keretről szóló véleményében.

2.3 Az ENSZ rendszeresen készít – még ha nem is kötelező érvénnyel – pontos ajánlásokat az új ISO szabványokról; ezek szerepelnek az ún. narancssárga könyvben, amely biztosítja az ISO önkéntes ágazati szabványainak nemzetközi elismerését a technikai fejlődés, az új alapanyagok és a szállítás követelményeinek figyelembe vétele érdekében, a személyek, a javak és a környezet védelmének biztosítására.

2.4 Az ENSZ szakértői bizottsága nemrégiben arról döntött, hogy külön fejezetben számos ISO szabványra való hivatkozást vezet be, törvényerőre emelve ezzel az ENSZ jelzéseit.

⁽¹⁾ HL C 120., 2008.5.16., 1. o.

2.5 az Egyesült Nemzetek Európai Gazdasági Bizottsága (ENSZ-EGB) a következő területekre vonatkozóan fejtette ki álláspontját:

- a veszélyes áruk nemzetközi közúti szállításáról szóló európai megállapodás (ADR) ⁽²⁾,
- a veszélyes áruk nemzetközi vasúti szállítására vonatkozó szabályozás (RID) ⁽³⁾, mely dokumentumra a 94/55/EK és a 96/49/EK irányelv is hivatkozik,
- a veszélyes áruk nemzetközi belvízi szállításáról szóló európai megállapodás (ADN) ⁽⁴⁾.

2.6 Az említett megegyezések tükrében az ENSZ-EGB 2009. augusztus 18-án jóváhagyta a veszélyes áruk szállításáról szóló ajánlások XVI. átdolgozását.

2.7 Az átdolgozás a következőkre terjed ki:

- az egyes osztályok felosztása és meghatározása,
- a legfontosabb veszélyes áruk jegyzéke,
- a csomagolás általános követelményei,
- vizsgálati eljárások,
- a csomagolások és szállítótartályok jelölése, címkézése, ellenőrzése és jóváhagyása,
- szállítmányozási eljárások,

2.8 Az átdolgozástól a szállítással, mozdítással és ellenőrzéssel kapcsolatos műveletek egyszerűsítését, a formalitások csökkentését, és általánosságban a „veszélyesnek” minősített áruk nemzetközi szállításai korlátozásainak csökkentését várják. Ennek során azonban folyamatosan figyelemmel kell lenni a mind a szereplőket, mind a polgárokat érintő biztonsági normákra és rendszerekre.

2.9 2008. szeptember 24-én az Európai Parlament és a Tanács elfogadta a veszélyes áruk belső szállítására vonatkozó 2008/68/EK irányelvet, amelyről az EGSZB kedvezően nyilatkozott ⁽⁵⁾. Az irányelv a 94/55/EK, a 96/49/EK, 96/35/EK és a 2000/18/EK ⁽⁶⁾ irányelvek helyébe lépett.

⁽²⁾ A megállapodást 1957. szeptember 30-án kötötték meg Genfben. 2009. március 31-ig az ADR-t 45 tagállam írta alá: Albánia, Andorra, Ausztria, Azerbajdzsán, Belgium, Bosznia-Hercegovina, Bulgária, Ciprus, Cseh Köztársaság, Dánia, Észtország, Fehéroroszország, Finnország, Franciaország, Görögország, Hollandia, Horvátország, Írország, Kazahsztán, Lengyelország, Lettország, Liechtenstein, Litvánia, Luxemburg, Macedónia, Magyarország, Málta, Marokkó, Moldávia, Montenegró, Nagy-Britannia, Németország, Norvégia, Olaszország, Orosz Föderáció, Portugália, Románia, Spanyolország, Szerbia, Szlovákia, Szlovénia, Svájc, Svédország, Tunézia, Ukrajna.

⁽³⁾ A RID-dal kapcsolatos szabályozás a Nemzetközi Vasúti Fuvarozási Egyezményben (COTIF) szerepel, melyet 1999. június 3-án fogadtak el Vilniusban.

⁽⁴⁾ A 2000. május 26-án Genfben megkötött, majd később megváltoztatott megállapodás.

⁽⁵⁾ HL C 256., 2007.10.27., 44. o.

⁽⁶⁾ 2000/18/EK irányelv (HL L 118., 2000.5.19., 41–43. o.).

2.10 A 2008/68/EK irányelvvel a szabályozási keret egyszerűsítése mellett kötelezték el magukat „[a] szárazföldi szállítás mind a három módját magában foglaló, egyetlen jogszabály elfogadása, valamint azon lehetőség által, hogy az irányelv mellékletei egyszerűen csak hivatkoznának a veszélyes áruk szállítására vonatkozó nemzetközi megállapodásokra” (7).

2.11 Jelenleg európai szinten a kérdést a 2008/68/EK irányelv kivül, amelyet az ADR, a RID és az ADN (8) is átvesz, a hordozható nyomástartó berendezésekről szóló 1999/36/EK irányelv fedi le, amelyről az EGSZB-nek már volt lehetősége véleményét mondani (9) (10).

2.12 A szabványosítási követelmények meglehetősen fontosak a hordozható nyomástartó berendezésekkel kapcsolatban, így a minőséggel és a biztonsággal kapcsolatos politika szavatolásához elengedhetetlen szükség van a szabványosításra, amely támogatja és integrálja a szabályozást. Az ADR/RID és ADN szerződésekben foglaltaknak megfelelően figyelembe kell venni a kiegészítéseket is.

2.13 Az Európai Bizottság 2005. szeptember 9-én közölte jelentését a 99/36/EK irányelv tagállamok általi alkalmazásával kapcsolatban (11), amelyből kiderül: „a tagállamok többsége nem engedélyezi elismert szervek számára, hogy nyomástartó berendezések nemzeti piacon történő forgalomba hozatalához megfelelőségértékelési vizsgálatokat végezzen” (vagyis nem alkalmazza a 4. pontban szereplő opciót). Érdemes hangsúlyozni, hogy a minősített szervezetek igénybevétele fakultatív, míg a bejelentett szervek igénybevétele kötelező.

2.14 Másrészt a gázhordókra, palackkötegekre és tartányokra vonatkozó 1999/36/EK irányelv végrehajtásának időpontját maga az Európai Bizottság halasztotta el 2005. július 1-jéig, megállapítva, hogy „nincsenek részletes műszaki előírások, és a veszélyes áruk közúti szállítására vonatkozó 94/55/EK irányelv mellékleteit, illetve a veszélyes áruk vasúti fuvarozására vonatkozó tagállami jogszabályok közelítéséről szóló 96/49/EK irányelv mellékleteit nem egészítették ki az európai szabványokra vonatkozó megfelelő utalással, összhangban a veszélyes áruk szállításával foglalkozó bizottság véleményével.” (12)

2.15 Az 1999/36/EK irányelv végrehajtása valóban aggályt keltett az ipari felhasználók, a termékek megfelelőségének ellenőrzésével megbízott szervezetek, a felhasználók, a szakmai

szervezetek, valamint az alapvető követelmények megfogalmazásával megbízott szabványosítási ügyekben eljáró bizottságok körében.

2.16 Az EGSZB emlékeztet a már korábban megfogalmazott véleményére, „amely szerint nehéz a lehető legbiztonságosabb feltételeket megteremteni a veszélyes áruk szállításához anélkül, hogy elfogadnánk egy olyan közösségi jogszabályt, amely a szárazföldi szállítás valamennyi módjára (közúti, vasúti és belvízi szállításra) egyaránt vonatkozik”, (13) és összhangban áll a nemzetközi szabályozásokkal.

3. Az európai bizottsági javaslat

3.1 Az irányelvjavaslatnak, amelyet ki kell terjeszteni az Európai Gazdasági Térségre, a következő négy fő célkitűzést kell teljesítenie:

- az 1999/36/EK irányelv, valamint a nagy nyomású palackokra vonatkozó 76/767/EGK, 84/525/EGK, 84/526/EGK és 84/527/EGK irányelv hatályon kívül helyezése,
- a szabályozás lehető legnagyobb mértékű egyszerűsítése, optimalizálva és a jelenleg hatályos nemzetközi szabályozással harmonizálva azt,
- a termékek forgalomba hozatala terén a jogi aktusok korszerűsítése a 765/2008/EK rendelet és a 768/2008/EK határozat módosításával, a hordozható nyomástartó berendezések belső piacon való szabad mozgásának és használatának biztosítása érdekében,
- a hordozható nyomástartó berendezésekre vonatkozó szabályozások (1999/36/EK irányelv) és a veszélyes anyagok szállítására vonatkozó nemzetközi szabályozás közötti ellentmondások feloldása, egyszerűsítve a hatályos rendelkezéseket, különösen azokat, amelyek a megfelelőség-értékelési eljárásokra vonatkoznak.

3.2 A hordozható nyomástartó berendezések szállításának biztonsága és szabad mozgása érdekében az Európai Bizottság javaslata pontosan meg kívánja határozni a különböző gazdasági szereplők és a napi karbantartásért felelős üzemeltetők, ideértve a hordozható nyomástartó berendezések tulajdonosainak és üzemeltetőinek kötelezettségeit, átlátható felvilágosítást nyújtva felelősségükről.

3.3 A javaslat követelményeket és kötelezettségeket állapít meg az értékelő, a bejelentő, valamint a bejelentett és az ellenőrző szervezetek figyelemmel kísérésével megbízott hatóságok részére, egyúttal a bejelentett szervezetek kölcsönös elismerését is előírja.

(7) HL C 256., 2007.10.27., 44. o.

(8) Lásd a 2., 3., és 4. lábjegyzetet.

(9) Az EGSZB ehhez kapcsolódó saját véleményét 1997. július 10-én adta ki (HL C 296., 1997.9.29., 6. o.).

(10) Az Európai Bizottság 2001. január 4-i 2001/2/EK határozata, (HL L 5., 2001.1.10., 4. o.), valamint az Európai Bizottság 2002. június 6-i, 2002/50/EK irányelve (HL L 149., 2002.6.7., 28. o.).

(11) COM(2005) 415 végleges, 2005. szeptember 9.

(12) 2003/525/EK határozat (HL L 183., 2003.7.22., 45. o.).

(13) Lásd a 7. lábjegyzetet.

3.4 Az Európai Bizottság fenntartja magának a jogot arra, hogy a mellékleteket a tudományos és technológiai haladáshoz igazítsa, a komitológiai rendszer keretén belüli ellenőrzéssel történő szabályozási bizottsági eljárás szerint. ⁽¹⁴⁾

4. Általános megjegyzések

4.1 Az EGSZB egyetért a javaslat célkitűzéseivel, ideértve a biztonságot, az üzemeltetők és a hatóságok kötelezettségeit és felelősségét, a pontosan meghatározott eljárásokat és ellenőrzéseket, a forgalomba hozatali feltételeket, a hordozható nyomástartó berendezések rendelkezésre bocsátását és használatát, mégpedig a termékek forgalomba hozatalának közös keretrendszeréről szóló 768/2008/EK határozatnak, valamint a piacfelügyeleti keret kialakításáról szóló 765/2008/EK rendeletnek megfelelően.

4.1.1 Az EGSZB véleménye szerint az üzemeltetők alapvető szerepet játszanak a hordozható nyomástartó berendezésekkel kapcsolatos valamennyi eljárásban (megfelelőség-újraértékelési kérelem, gyártás, szállítás, technikai karbantartás, újrahasznosítás). Ezért kívánatosnak tartja, hogy az irányelv végrehajtására szolgáló intézkedések vegyék figyelembe mindezeket a kényes feladatokat. A körülmények kockázatkezelésre irányuló rendszeres és megfelelő képzési tevékenységeket kell tervezni a személyzet számára, és hasznosnak bizonyulhatna az üzemeltetőknek előírt kockázati biztosítás.

4.2 Az EGSZB-nek lehetősége nyílt annak nyomtatékkal való hangsúlyozására, hogy „az áruk szabad mozgása az egységes európai piacon a versenyképesség és a gazdasági és társadalmi fejlődés egyik fő hajtóereje, továbbá hogy a biztonságos, magas színvonalú termékek forgalomba hozatala követelményeinek megerősítése és modernizálása kulcsfontosságú tényező a fogyasztók, a vállalkozások és az európai polgárok számára.” ⁽¹⁵⁾

4.3 Az EGSZB ésszerűnek tartja, hogy az új szabályozás kapcsolódjon a nemzetközi szabályozáshoz, számolva a kapcsolódó nemzetközi egyezményekre és megállapodásokra való hivatkozások beépítésének lehetőségével, annak érdekében is, hogy megvalósuljon a szabályok és a technikai rendelkezések egyszerűsítésének kinyilvánított szándéka. ⁽¹⁶⁾

4.4 Az EGSZB, bár elismeri az intenzív egyeztetéseket, amelyeket az Európai Bizottság a tagállamokkal és az egyéb érdekelttel folytatott, előnyben részesítette volna, ha a javasolt új irányelv hatáselemzés tárgyát képezi, többek között a betartandó előírások és specifikus technológiák összetettsége miatt.

4.5 Kétségeket ébreszt a kilátás, hogy a javasolt irányelv rendelkezései nem vonatkoznak azokra a berendezésekre, amelyeket kizárólag az EGK területe és harmadik országok területe közötti veszélyesanyag-szállítás céljából használnak. Az EGSZB egyébként úgy véli, hogy jobban el kellene mélyíteni a harmadik országokkal fennálló kapcsolatokat, különösképpen a szomszédos országok és a közösségi „enklávák” esetében.

4.6 Az EGSZB elengedhetetlennek tartja a hordozható nyomástartó berendezések nyomon követhetőségére vonatkozó pontos előírások kidolgozását, amelyek megkönnyítik a felelősség megállapítását. A Viareggio település állomásán felrobbant tartály közelmúltbeli tragikus esete ráirányította a figyelmet a felelősség megállapításának nyilvánvaló korlátaira.

4.7 Az EGSZB választ vár továbbá arra is, hogy mivel indokolható a büntető intézkedések elmaradása az irányelv által megszabott, főleg a biztonság területére vonatkozó kötelezettségek megsértése esetében, annál is inkább, mivel meg kell őrizni az üzemeltetők és a polgárok biztonságát.

4.8 A komitológiai rendszer keretén belüli ellenőrzéssel történő szabályozási bizottsági eljárás alkalmazásakor az EGSZB-nek alkalma nyílt annak hangsúlyozására, hogy „a komitológiai eljárásokat a lehető legátláthatóbb és az EU-ban tartózkodó polgárok – és főleg a közvetlenül érintett személyek – számára legerősebb módon kell lefolytatni”, emlékeztetve, hogy „teljes körűen alkalmazni kell a Lisszaboni Szerződés 8a. cikkét, amely szerint a döntéseket a polgárokhoz minél közelebb kell meghozni, szavatolva számukra és a civil társadalom számára az információkhoz való teljes körű hozzáférést.” ⁽¹⁷⁾

5. Részletes megjegyzések

5.1 A 2. cikk (14) bekezdése vonatkozásában az EGSZB ajánlatosnak tartja annak világosabb megfogalmazását, hogy az „akár ellenérték fejében, akár ingyenesen” megkülönböztetés olyan sajátos esetekre vonatkozik, amelyek nem tartoznak a bejelentett szervezetek hatáskörébe.

5.2 A 6. cikk 6. bekezdése vonatkozásában az EGSZB szerint ki kellene térni arra, hogy amennyiben az importőr felhagy tevékenységével, a tervezett húsz év fennmaradó éveire kinek kell átadni a dokumentációt. Mivel a 2008/68/EK irányelv mellékletének 1.8.7.1.6. pontjában szerepel ez a lehetőség, ajánlatos lenne a javaslatban is kifejezetten utalni erre.

5.3 A 18. pont (5) bekezdése vonatkozásában az EGSZB úgy véli, hogy az érzékeny információk bizalmas kezelésének szükségessége mellett nyilvánossá kell tenni az intézkedéseket is, a hibák és a kiszivárgások elkerülése érdekében.

5.4 A 29. cikket tekintve az EGSZB hasznosnak tartaná, hogy egy olyan érzékeny ágazatban, mint a hordozható nyomástartó berendezéseké, az eljárások egységességének és szigorának biztosítása érdekében pontosítsák a bejelentett szervezetek által teljesítendő kötelezettségeket és feladatokat, valamint az e szervezetekre háruló felelősséget.

5.5 Az EGSZB ajánlatosnak tartaná, ha az irányelv világosabb tájékoztatást nyújtana arra vonatkozóan, hogy ki felelős a tagállamokon belül a berendezések és a gépek hatékonyságának és elavultságának a felméréseért, mindenekelőtt az esetleges személyi sérülések elkerülése érdekében. Erről az útmutatásról a 2008/68/EK irányelv is rendelkezik már, de hasznos lenne, ha a jelenlegi javaslat is megemlítené.

⁽¹⁴⁾ 1999/468/EK határozat (HL L 184., 1999.7.17., 23. o.).

⁽¹⁵⁾ HL C 120., 2008.5.16., 1. o.

⁽¹⁶⁾ Meg kell jegyezni, hogy az USA nem fogadja el az UN jelzésű palackokat, csupán azokat, amelyekre vonatkozóan saját DOT szervezet (Department of Transportation, Közlekedési Minisztérium) megadta a típusjóváhagyást.

⁽¹⁷⁾ HL C 224., 2008.8.30., 35. o.

5.6 Az EGSZB hangsúlyozza, hogy a hordozható nyomástartó berendezések mellett olyan berendezések is léteznek, amelyek különböző tevékenységek következtében „kerülnek nyomás alá”. Ezekre a berendezésekre vonatkozóan is ajánlatos lenne néhány megállapítás kidolgozása. Biztonsági szabályokat kellene kidolgozni a közép- (lásd 2008/68/EK irányelv) és a hosszú távú tárolásra is.

5.7 Az EGSZB szerint foglalkozni lehetne a tulajdonosok, importőrök, képviselők és üzemeltetők közötti esetleges viták kezelésének lehetőségeivel (bíróság, választott bíróság stb.) is.

5.8 Az EGSZB végezetül mind a javasolt új irányelvhez, mind pedig a 2008/68/EK irányelvhez olyan „iránymutatás” együttes kidolgozását javasolja, mint amilyen a hatályon kívül helyezendő 1999/36/EK irányelvhez is készült.

Kelt Brüsszelben, 2010. február 17-én.

az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság
elnöke
Mario SEPI

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – Javaslat tanácsi rendeletre a hozzáadottérték-adó területén történő közigazgatási együttműködésről és csalás elleni küzdelemről

COM(2009) 427 végleges – 2009/0118 (CNS)

(2010/C 347/11)

Előadó: **Umberto BURANI**

2009. szeptember 23-án a Tanács úgy határozott, hogy az Európai Közösséget létrehozó szerződés 93. cikke alapján kikéri az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleményét a következő tárgyban:

Javaslat tanácsi rendeletre a hozzáadottérték-adó területén történő közigazgatási együttműködésről és csalás elleni küzdelemről (átdolgozás)

COM(2009) 427 végleges – 2009/0118 (CNS).

A bizottsági munka előkészítésével megbízott „Gazdasági és monetáris unió, gazdasági és társadalmi kohézió” szekció 2010. február 2-án elfogadta véleményét.

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság 2010. február 17–18-án tartott 460. plenáris ülésén (a 2010. február 17-i ülésnapon) 203 szavazattal 1 ellenében, 5 tartózkodás mellett elfogadta az alábbi véleményt.

1. Következtetések és ajánlások

1.1 A Tanács 1798/2003/EK rendelete, amely az adminisztratív együttműködésről szól a héa területén, 2004 januárja óta van érvényben. Az Európai Bizottságnak háromévente jelentést kell benyújtania ennek működéséről. A vállalt kötelezettségekkel párhuzamosan és a 2009 augusztusában kiadott jelentéssel összefüggésben **új szabályzattervezetet** (átdolgozás) adott ki. Ezzel a javaslattal az Európai Bizottság az előző évek működési tapasztalatai alapján különböző változtatásokat végez a szabályzat érvényben lévő jogi keretén. **Legfőbb kinyilvánított célja**, hogy a tagállamoknak jobb adminisztratív együttműködés által hatékonyabb **eszközt biztosítson az adócsalás elleni küzdelemhez**.

1.2 Az Európai Bizottság jelentése hasznos kulcsot jelent a javaslat olvasatához: **a rendelet alkalmazása több okból nem kielégítő**. Összefoglalva „a tagállamok között a héa terén zajló **közigazgatási együttműködés még mindig nem elég intenzív a Közösségen belüli héaelkerülés és csalás leküzdésére**”. Így fogalmaz az Európai Számvevőszék, és ezt veszi át szóról szóra az Európai Bizottság jelentése.

1.3 Az EGSZB megállapítja, hogy a **változásoknak való ellenállás** káros hatással van a tagállamok és az Unió pénzügyeire. Igaz, hogy ennek gyakorlati okai is vannak, de a valódi mégis az, hogy a **külön érdekek védelmére való be nem vallott törekvés** erősebb a közérdeknél.

1.4 Gyakorlati szinten a határokon átnyúló tevékenységek „megfelelő lebonyolítását” elősegítő módokat különböző szempontból lehet szemlélni: egyrésztől létezik a szoros értelemben vett **adminisztratív együttműködés előnyben részesítésére irányuló szándék**, másrésztől azonban az **adócsalás elleni harcot tekintik általában elsőrendűnek**. Az Európai Bizottság a két szemponttal kapcsolatban két konzultatív szervezettel rendelkezik, ezek az ATFS ⁽¹⁾ csoport és a SCAC ⁽²⁾ bizottság (lásd a 2.3. fejezetet). Fúziójuk, illetve egy közös és összehangolt struktúra megteremtése hozzájárulhat a két terület között látenszen meglévő konfliktus enyhítéséhez.

1.5 A fő probléma azonban a **politikai szinten jelenlévő ellenállás**, amely konkrétan abban jelent meg, hogy nem ismerték el a Számvevőszék kompetenciáját a rendelet megfelelő végrehajtását illetően. Az egyik tagállam az Európai Bírósághoz fordult ez ügyben.

1.6 Az új javaslat számos újítást vezet be, túl sokat ahhoz, hogy egy összefoglaló szövegben ki lehessen térni ezekre. Ezen a helyen csak a legfontosabbakat említjük Ezek között **a tagállamok arra vonatkozó kötelezettségét, hogy alkalmazzák a szabályzatot annak minden elemével és meghatározott határidejével együtt**. Amennyiben a szöveget elfogadják, az megadja az Európai Bizottságnak azt a hatalmat – amelynél semmire sincs nagyobb szükség –, hogy szankciókat írjon elő.

⁽¹⁾ Anti Tax Fraud Strategy Expert Group.

⁽²⁾ Standing Committee on Administrative Cooperation.

1.7 Az a tény, hogy minden tagállamban egyetlen központi összekötő iroda kerül kialakításra, valószínűleg egyszerűsíti és racionalizálja majd az együttműködés rendszerét. Jövőhagyták a másik tagállam területén tartózkodó adóalanyról való **információs szolgáltatás kötelezettségét**, valamint néhány korlátozott számú esetben a más adminisztráció számlájára végzett **nyomozás elutasításának lehetőségét**. Ezek az intézkedések különösen fontosak a **távértékesítések** tekintetében. Az EGSZB egyébiránt úgy véli, hogy hatékonyságuk függ az informatikai rendszerek általános elfogadásától is. Emiatt elővigyázatosabb lenne, ha csak 2015-től, az átmeneti időszak végétől tennék kötelezővé ezeket.

1.8 Több cikk tartalmaz különböző **automatikus eljárásokat**: a tagállamok automatikusan és saját kezdeményezésükre adnak hasznos információkat más adminisztrációknak, a kapott információkra visszajelzést kell adni, automatikusan hozzá lehet férni az adatbázisokhoz. Ezek a különböző intézkedések **közös eljárások** meglétét feltételezik, amelyekről az Európai Bizottságnak haladéktalanul gondoskodnia kell.

1.9 Némi meglepetést okoz egy olyan szabály, mely szerint **más tagállamok érdekelt tisztviselői részt vehetnek a felméréseken**, akár a fogadó állam hivatalain kívül is. Az EGSZB nem tartja szerencsésnek ezt a normát, a titkos és kényes adatok védelmének egyértelmű szükségessége miatt.

1.10 A **hozzáadottérték-adó területén való csalás elleni küzdelemmel kapcsolatos közös struktúra** (Eurofisc) létrehozása valószínűleg a legjelentősebb innováció: gyors és többoldalú információcserét kellene lehetővé tennie. Az EGSZB feltétlen támogatásáról biztosítja a kezdeményezést, ugyanakkor felhívja a figyelmet egy olyan szempontra, amely mellett már régóta síkra száll: annak szükségességére, hogy hálózat és **együttműködés jöjjön létre más olyan szervekkel, amelyek a szervezett bűnözés és a pénzhamisítás elleni küzdelemmel foglalkoznak**.

2. Bevezetés

2.1 A Tanács 1798/2003/EK rendelete, amely az adminisztratív együttműködésről szól a héa területén, 2004. január 1-jén lépett hatályba. A rendeletet kedvezően fogadta azoknak a tagállamoknak a többsége, amelyek egyetértettek az Európai Bizottsággal abban, hogy **javítani kell a jogi keretet az adminisztratív együttműködés terén, és eszközt kell kialakítani az adócsalás elleni harchoz** ⁽³⁾. A 45. cikk értelmében az Európai Bizottságnak minden harmadik évben jelentést kellene bemutatnia az Európai Parlamentnek és a Tanácsnak a rendelet alkalmazásáról. Ezen kötelezettség teljesítése keretében legutóbb **2009. augusztus 18-án készült jelentés** ⁽⁴⁾.

⁽³⁾ A rendelet a következő vélemény tárgya volt: (GU C 267 2005.10.27., 45. o.).

⁽⁴⁾ COM(2009) 428 végleges – A jelentést kifejezetten az EGSZB jelen dokumentuma tárgyalja, mindazonáltal a benne szereplő, Az Európai Bizottság által megadott adatok és vélemények értékes adalékok jelentenek az új szabályzatban javasolt intézkedések jelentőségének felméréséhez.

2.2 Ezzel egyidejűleg már kialakulóban volt az adócsalás problémái iránti nagyobb érzékenység. A héa területén az Európai Bizottság 2006. május 31-én kiadott „**Az adócsalás elleni küzdelem fokozására irányuló koordinált stratégia kialakításának szükségességéről**” című közleménye megemlítette az összehangolt fellépési stratégia kifejlesztésének szükségességét, főként az ún. körhíntacsálások ellen ⁽⁵⁾ ⁽⁶⁾ ⁽⁷⁾. Egy ezt követő közlemény ⁽⁸⁾ rövid távú cselekvési programot tartalmazott.

2.3 Az Európai Bizottság már előterjesztett egy javaslatot egy olyan rendeletre, amelynek az előző átdolgozása a célja ⁽⁹⁾. Ez az Európai Bizottság részben önálló, részben külső hatásra (tagállamok jelentései a 2004-es szabályozással kapcsolatban, a tagállamok válaszai bizonyos kérdőívekre, a Számvevőszék 8/2007. sz. külön jelentése, az EP 2008. szeptember 2-i állásfoglalása (2008/2033 (INI)) történt megfontolásainak a terméke. Ehhez még hozzáadódik az adócsalás elleni küzdelemmel foglalkozó szakértői csoport (ATFS), valamint a közigazgatási együttműködés állandó bizottsága (SCAC) hozzájárulása.

3. Általános észrevételek

3.1 A fentebb már említett, COM(2009) 428 végleges jelzésű jelentés értékes kulcsot ad az új szabályozás értelmezéséhez: ebben az Európai Bizottság **elégedetlenségének** ad hangot a jelenleg érvényben lévő rendelet alkalmazásával kapcsolatban. Ez az Európai Számvevőszék Európai Bizottság által idézett állításával fejezhető ki: „az új szabályok ellenére a tagállamok között a héa terén zajló közigazgatási együttműködés még mindig nem elég intenzív a Közösségen belüli héa-elkerülés és csalás leküzdésére”. Az Európai Bizottság minden tőle telhetőt megtett, hogy javítson a normákon és könnyebbé tegye alkalmazásukat, de a sikertelenségek **valódi oka bizonyos, esetleg számos nemzeti adminisztráció változásokkal szembeni ellenállásának** köszönhető. A szervezési és technikai jellegű objektív nehézségek mellett kár tagadni, hogy a teljes együttműködési szándék még jelenleg is akadályokba ütközik a valódi vagy vélt egyéni érdekek védelme miatt. Az európai tervnek az adók területén a többi területnél is nagyobb erőfeszítést kell tennie ahhoz, hogy érvényesüljön.

⁽⁵⁾ COM(2006) 254 végleges.

⁽⁶⁾ Néhány esetben Közösségen belüli, ún. „eltűnő kereskedő” útján elkövetett csalásról van szó, COM(2009) 511 végleges, 3. o.

⁽⁷⁾ Az EGSZB az említett közleménnyel is foglalkozott következő véleményében: „A Bizottság közleménye a Tanácsnak, az Európai Parlamentnek és az Európai Gazdasági és Szociális Bizottságnak: az adócsalás elleni küzdelem fokozására irányuló koordinált stratégia kialakításának szükségességéről” (HLC 161, 2007.7.13., 8. o.).

⁽⁸⁾ COM(2008) 807 végleges.

⁽⁹⁾ COM(2009) 427 végleges.

3.2 A határokon átnyúló tevékenységek korrekt lebonyolításához alapvetően fontos a jó **adminisztratív együttműködés**, amely mindenképpen a nemzeti közigazgatások és a polgárok érdekében áll. A „korrekt lebonyolítás” fogalmához az is hozzátartozik, hogy a tevékenységek az adóügyi normák betartása mellett folyjanak. A két koncepció összeolvad: **az adminisztratív együttműködés és az adócsalás elleni küzdelem szétválaszthatatlan egységet alkot**. Az Európai Bizottság a gyakorlatba ülteti át mindezt azáltal, hogy **közös struktúrát** javasol (Eurofisc).

3.3 Az Európai Bizottság két konzultatív szervvel rendelkezik, amelyek a lehető legmagasabb szinten biztosítják a szakértők bevonását: ezek az ATFS és a SCAC csoport (lásd a 2.3. pontot). Az **egyetlen szervezetbe** történő összevonás (vagy az egy döntéshozatali struktúrától függő két koordinációs csoport létrehozása) valószínűleg hozzájárulna a két terület – **az adminisztráció és az adók – közötti érdekkonfliktus** alapvető csökkentéséhez. Az adócsalások elleni szabályok nem egyeztetettek mindig össze az adminisztratív eljárások meggyorsításával és viszont; a változásokkal szembeni ellenállás, legalábbis részben, az **ugyanazon problémához kapcsolódó különböző követelmények** miatt jön létre.

3.4 Mégis úgy tűnik, hogy a **legjelentősebb problémák politikai jellegűek**: az említett jelentés 2.1. pontja arra mutat rá, hogy a kérdőívre (lásd a 2.3. pontot) adott válaszokat követően az Európai Bizottság felajánlotta a tagállamoknak annak lehetőségét, hogy „nyilvánítsanak véleményt az igazgatási együttműködés működésével kapcsolatban”. Elgondolkodtató, hogy **„csupán két tagállam mutatott érdeklődést az Európai Bizottsággal folytatandó nyílt vita iránt”**. Másik jelzésértékű esemény: egyik tagállam egyszerűen megkérdőjelezte a Számvevőszék arra vonatkozó hatáskörét, hogy a rendelet végrehajtásával kapcsolatban auditot végezzen az igazgatási együttműködés tárgykörében. Az esetet jelenleg a Bíróság vizsgálja. Ezek a tények magukért beszélnek, és a jövőre nézve nem adnak sok okot az optimizmusra.

3.5 Egy másik politikai jellegű szempont az **adóügyi hatóságok**, illetve a szervezett bűnözéshez és a terrorizmushoz kapcsolódó tevékenységekből eredő **pénzmosás elleni küzdelemért felelős hatóságok közötti igazgatási együttműködésre** vonatkozik: itt olyan követelményről van szó, amelyet az EGSZB régóta hangsúlyoz, és amely egyelőre nem képezi konszenzus tárgyát ⁽¹⁰⁾.

4. Részletes megjegyzések

4.1 Az új rendelettel bevezetett legjelentősebb változtatások a tagállamok megnövekedett felelősségvállalását érintik az együttműködés, a szolgáltatandó és az összegyűjtendő információk

pontosabb meghatározása, az információkhoz való hozzáférés jogainak pontosítása terén. A rendelet az információk minőségét biztosító szabályozási keret elveit is lefekteti, valamint pontosítja a tagállamok felelősségvállalását a megfelelő információk kellő időben történő szolgáltatására; végezetül létrehozza egy igazgatási együttműködési struktúra jogalapját, melynek legfontosabb célkitűzése a csalás elleni küzdelem (Eurofisc).

4.1.1 Az EGSZB **megelégedettségét és támogatását** fejezi ki az Európai Bizottság felé: az új rendelet ugyanis **határozott előrelépést** jelent a kérdés szabályozásában. A rendelkezések megvalósítása lehetővé fogja tenni – amennyiben a tagállamok azt akarják – az államháztartás jobb szervezését mind az eljárások egyszerűsítése, mind pedig a csalás elleni küzdelem szempontjából.

4.2 Az EGSZB az alábbiakban néhány **megjegyzést fűz** az új rendelet által bevezetett **fontosabb innovatív javaslatokhoz**: e megjegyzéseket egyrészt az együttműködés szándéka vezérli, másrészt azok a jó igazgatási együttműködés megvalósítása előtt álló problémák objektív értékelésének gyümölcsei is.

4.3 Az **első cikk** kifejezetten előírja az **1. pontban**, hogy a rendelet átdolgozásának egyik fő célja a „héacsalás elleni küzdelem”, és a **2. pontban** meghatározza azokat a **feltételeket**, amelyek szerint a tagállamoknak el kell járniuk annak érdekében, hogy elegendően legyenek abbéli kötelezettségüknek, hogy biztosítsák: „a héabevételek a tagállamok összességében védelemben részesüljenek”. A jelenleg hatályos rendelet szövege enyhébben és kevésbé pontosan fogalmaz: csupán arra szorítkozik, hogy „megállapítja az egyes információk cseréjéhez szükséges szabályokat és eljárásokat”.

4.3.1 Ez az újítás távolról sem elhanyagolható: a cselekvés kötelezettsége az együttműködés érdekében azt jelenti, hogy a tagállamoknak **minden elemét tekintve és meghatározott határidőkön belül alkalmazni a rendeletet**. Az EGSZB csak egyet tud érteni ezzel, ugyanakkor felteszi a kérdést, vajon a tagállamok valóban hozzá tudnak-e vagy akarnak-e igazodni az új szabályozáshoz, tekintettel arra, hogy már a hatályban lévő is késedelmektől és kivételektől szenved. Emellett a szabályok kényszerítő jellege magában foglalja, hogy az **Európai Bizottság** szankciókat szabhat ki, a **Számvevőszék** pedig auditálást végezhet az említett rendelkezések megfelelő végrehajtásáról: ez olyan pont, amellyel kapcsolatban nem mindenki van egy véleményen. A 2.1. pontban említett jelentésben az Európai Bizottság Németország esetére hivatkozik, amely vitatott egy **jogsértési eljárást**, valamint a Számvevőszék auditálás elvégzésére vonatkozó illetékeségét. Az a **döntés, amelyet a Bíróság** a hozzá benyújtott kérelemmel kapcsolatban **meg fog hozni, meghatározó súllyal bír** majd a héával kapcsolatos igazgatási együttműködés jövőjére.

⁽¹⁰⁾ Lásd az EGSZB véleményét a következő tárgyban: A jó kormányzás előmozdítása az adóügyek terén.

4.3.2 A cikk új megfogalmazása tehát megmutatja, hogy az **európai politikában jelen lévő különböző tendenciák** az adóügy terén is megnyilvánulnak: a szerződések eltérő szemléletű értelmezése sokszor ahhoz vezet, hogy az Európai Bizottság hatásköreit és jogköreit védelmezi, a tagállamok pedig nemzeti előjogaikhoz ragaszkodnak. Az EGSZB nem gondolja, hogy állást kellene foglalnia ezzel kapcsolatban, csupán azt szeretné, ha az új Szerződés jóváhagyásából egy új Európa születne, melyet a tagállamok meggyőződéses csatlakozása jellemez az Európát megalapozó elvekhez.

4.4 A **4. cikk** kötelez minden tagállamot, hogy jelöljön ki **egyetlen központi összekötő hivatal**, amelyre a többi tagállammal fenntartott kapcsolat tekintetében felelősséget ruháznak; az EGSZB örömmel fogadja ezt a határozatot, azonban emlékeztet arra, hogy **egy központi hivatal jó működése a kapcsolódó nemzeti struktúrák hatékonyságától függ**; ez a feltétel azonban egyelőre nem látszik mindenhol megvalósulni.

4.5 A **7. cikk** (volt 5. cikk) megerősíti a **tagállami információátadás kötelezettségét** az adott tagállamban letelepedett adóalanyokra vonatkozóan, ha azt egy másik tagállam kéri. Egyes meghatározott esetekben ⁽¹⁾ a megkeresett hatóság **megtagadhatja a vizsgálatot**, amennyiben a megkereső hatóság részére két éven belül már szolgáltatott információkat; mégis köteles tájékoztatást adni az érintett adóalany által az elmúlt két évben végrehajtott értékesítésekről.

4.5.1 Az új rendelkezések kiemelt jelentőséggel bírnak a **távértekesítés** esetében, és megfelelő igazgatási együttműködési politikán alapulnak; sajnos azonban – még jelenlegi formájukban is – csak részben alkalmazzák azokat, főként az informatikai struktúra még mindig hiányos volta miatt. Az EGSZB ezért kíváncsának tartaná a szabályoknak a más rendelkezések számára előírt **átmeneti időszak**ra történő kiterjesztését, oly módon, hogy azok csupán **2015-től lennének kötelező erejűek**, amikor hatályba lép a Tanács 143/2008/EK rendelete ⁽¹²⁾.

4.6 A **15. cikk** pontosítja az információk „automatikus cseréjének” jelentését, mely már szerepel a jelenlegi rendeletben: minden

tagállamnak automatikusan és **önként át kell adnia** azokat az információkat, amelyek egy másik tagállam számára hasznosak lehetnek saját adóbevételeinek megvédése érdekében. A pontosítás jelentősége sokatmondó: amennyiben rendszeresen alkalmazzák, a más hatóságokat érdeklő információk önkéntes átadása lesz a bizonyítéka annak, hogy az igazgatási együttműködés koncepciója teljes mértékben megvalósul.

4.7 A **17. cikk** ideálisan a 15. cikkel kellene összekapcsolni, amennyiben kimondja, hogy az információt kapó hatóságoknak **visszajelzést** kell adniuk az azt szolgáltató hatóságok felé: az együttműködés ugyanis nem korlátozódik csupán az információk átadására, hanem kiterjed az abból fakadó **cselekvések eredményeinek** közlésére is a megkeresett hatóság felé.

4.8 A **18. cikk** (volt 22. cikk) pontosítja azokat az információkat, amelyeket minden tagállamnak be kell vezetnie saját adatbankjába. Az EGSZB úgy véli, hogy ezeknek a rendelkezéseknek **kettős jótékony hatása** lesz: egyfelől hozzájárulnak a VIES ⁽¹³⁾ adatcsererendszer jó működésének javításához, másfelől felhívják a tagállamok figyelmét a 2006/112/EK irányelv alkalmazására a héa-azonosítószám besorolása, megváltoztatása és megszüntetése tekintetében; a vonatkozó rendelkezések megfelelő alkalmazásának jelentőségét mutatja, hogy a csalások nagy része pontosan a héa-azonosítószámokkal kapcsolatos. Nem elhanyagolható előny származik majd ebből a felhasználók számára is, elsősorban az egymást követő **23. és 24. cikkben** bevezetett újításoknak köszönhetően, melyek **minimumkövetelményeket** állítanak fel az **adatbázisrendszerrel** kapcsolatosan.

4.9 Némi kételyt ébreszt a **22. cikk**, mely kimondja, hogy minden tagállam bármely más tagállam hatóságainak **automatikus hozzáférést ad saját adatbázisához**; az EGSZB úgy ítéli meg, hogy jöllehet ez a **megkeresett hatósággal történő előzetes megegyezéshez** kötött ⁽¹⁴⁾, a közvetlen hozzáférés problémákat okoz a nyelvi megértés, illetve az információk megfelelő értelmezése és használata szempontjából. Maga az Európai Bizottság is ismeri a problémát: a (23) preambulumbekzdés kimondja, hogy „indokolt **közös eljárásokat** bevezetni a szóban forgó **információk összevethetőségének** ... biztosítására”, és ugyanez a gondolat – egy másik összefüggésben – ismétlődik a (27) preambulumbekzdésben. Az EGSZB úgy véli, hogy az automatikus hozzáférésre vonatkozó szabályozást egy **későbbi időpontra kellene halasztani**, amikor a közös igazgatási és elektronikus eljárásokat már valamennyi tagállam elfogadta.

⁽¹⁾ Azon esetek, amelyek kapcsán lehetségessé válhat a megtagadás, a rendelet új mellékletében kerülnek felsorolásra, és egy sor szolgáltatásra vonatkoznak, köztük a következőkre: távértekesítés, ingatlanokkal és ingóságokkal kapcsolatos szolgáltatások, fuvarozáshoz kapcsolódó járulékos tevékenységek, illetve távközlési szolgáltatások és műsorszolgáltatás.

⁽¹²⁾ A Tanács 143/2008/EK rendelete (2008. február 12.) az 1798/2003/EK rendeletnek a közigazgatási együttműködés bevezetése, valamint a szolgáltatásnyújtás teljesítése helyére, a különös szabályozásra és a hozzáadottértékadó-visszatérítésre vonatkozó szabályokkal kapcsolatos információcsere tekintetében történő módosításáról (HL L 44., 2008.2.20., 1. o.) 1).

⁽¹³⁾ VIES: VAT Exchange Information System (héa-adatcsererendszer).

⁽¹⁴⁾ A 7. cikk kimondja, hogy „a megkereső hatóság **kérelmére** a megkeresett hatóság **értesíti** a címzettet ...”.

4.10 A **29. cikk**, mely az **érintett tagállamok tisztviselőinek a közigazgatási vizsgálatokban való részvételére vonatkozik, az (1) bekezdésben** kimondja, hogy ezek a tisztviselők nem csupán a hivatalokban lehetnek jelen, hanem **„bármilyen más helyen” is** (gyakorlatilag a vizsgálat tárgyát képező adóalanyok irodáiban is). Ugyanakkor a **(2) bekezdés** egyfelől **törli** azt a normát, mely szerint a megkeresett tagállam **meghatározhatja** a megkereső tagállam tisztviselőinek a **vizsgálatokban való részvételével kapcsolatos módozatokat**, másfelől **megegyeztet**, hogy a megkereső tagállam tisztviselői „a megkeresett hatóság tisztviselőinek ellenőrzési jogkörét nem gyakorolhatják. Ugyanakkor **beléphetnek ugyanazokba a helyiségekbe, és hozzáférhetnek ugyanazokhoz a dokumentumokhoz**, mint a megkeresett hatóság tisztviselői”.

4.10.1 A jogkörök és az előjogok eme sorozata **nem bölcs és nem indokolt**; az EGSZB kéri ennek a rendelkezésnek a felülvizsgálatát és alapos átgondolását. Egy másik tagállam tisztviselőjének jelenléte az adóalany irodájában **„üzleti, ipari vagy szakmai titok vagy olyan információ felfedéséhez vezet**, amelynek felfedése sérti a közrendet”. Ez utóbbi mondat szó szerint átvesszi az 56. cikk (4) bekezdésének megfogalmazását, mely meghatározza azokat az eseteket, amelyekben az **információs szolgáltatás megtagadható**; ennél is inkább elfogadhatatlan, hogy egy ilyen információ egy másik tagállam tisztviselőjének **tudomására jusson** abból fakadóan, hogy jelen van az adóalany irodájában.

4.11 A **34. és a 39. cikk** egy újítással kapcsolatos: a **héacsalás és a héakikerülés elleni küzdelem közös struktúrájának** létrehozásával. Ennek a struktúrának, mely a jelentésben ⁽¹⁵⁾ „Eurofisc” néven szerepel, **gyors és többoldalú információcsere** megszervezése lenne az alapvető feladata, hasznos információk összegyűjtésével és terjesztésével az igazgatási együttműködés keretében. A különböző cikkek az új szervezet működésének különböző aspektusaira vonatkoznak. Egyébiránt még nem egyértelmű, hogy központosított vagy decentralizált struktúráról van szó.

4.11.1 Az EGSZB kedvezően fogadja egy olyan szerv létrehozását, mely összefogja és terjeszti az információkat; mégis annak működésbe lépésekor **felül kellene vizsgálni a rendelet** azon részeit, amelyeket összhangba kellene hozni a kétoldalú együttműködés jelenlegi rendszerével vagy pedig hozzá kellene igazítani ahhoz.

4.11.2 Létezik egy másik aspektusa is az Eurofisc létrehozásának, mellyel azonban nem foglalkozik sem a rendelet egyetlen pontja, sem a bevezető rész: a **szervezett bűnözés és a pénzmosás elleni küzdelem területén működő más szervezetekkel való együttműködés és a kapcsolatok fenntartása**. Sok

esetben – legalábbis a legsúlyosabbakban – a héacsalás nem elszigetelt bűncselekmény, hanem összekapcsolódik a hamisított áruk csempészésével, a kábítószer-kereskedelemmel, a fegyverkereskedelemmel, illetve a szervezett bűnözés és a terrorizmus által folytatott és ellenőrzött valamennyi tevékenységgel. Sem a szabályok, sem a tények szintjén nem létezik **strukturált együttműködés azon szervezetek között, amelyek egy ugyanazon jelenség különböző aspektusaival vagy ugyanazon szervezetekhez vezető különböző jelenségekkel foglalkoznak**: így átfedések mutatkoznak a tevékenységekben, hiányzik a hatékonyság és gyakoriak a hatásköri összeütközések.

4.11.3 Az adóügyi hatóságok, illetve a rendőrségi bűnüldöző és antiterrorista szervek közötti együttműködéssel kapcsolatos szempontokat bővebben tárgyalja az EGSZB egy másik, a jó adóügyi kormányzásról szóló véleményében ⁽¹⁶⁾. A végsőkéig leegyszerűsítve elmondható, hogy a probléma az **adóügyi irányelvek és a pénzmosásra vonatkozó irányelvek közötti jobb koordináció** szükségességére vezethető vissza. Elfogadhatatlan, hogy létezzenek különböző szervek, melyek ugyanazon vagy hasonló célkitűzéseket követnek – például a közvetlen vagy közvetett adókért felelős hivatalok, vámhivatalok, rendőrség, titkosszolgálatok –, anélkül, hogy kapcsolatok vagy együttműködési megállapodások lennének közöttük.

4.11.4 Az EGSZB tudatában van azoknak a gyakorlati és adminisztratív jellegű problémáknak, amelyeket egy ilyen megoldás magában foglal, valamint a hosszú határidőknek, amelyek a megvalósításhoz szükségesek, azonban emlékeztet arra, hogy a legnagyobb akadályt kétségtelenül a tagállamok **politikai akarata** hiánya jelenti. Az Európai Bizottságnak ösztönző szerepet kellene játszania, és be kellene építenie közép- és hosszú távú programjaiba a vizsgálatok elvégzéséért felelős szervek közötti igazgatási együttműködést.

4.12 A rendeletjavaslat nem említi a hatálybalépés időpontját, megelégszik annak meghatározásával, hogy a rendelet húsz nappal a Hivatalos Lapban történő közzétételét követően lép hatályba; Egyébiránt a **45. cikk** kimondja, hogy az elektronikus együttműködésen alapuló különböző eljárások 2015. január 1-jétől lesznek alkalmazandók. Ez a dátum reálisnak tűnik, amennyiben a tagállamok akarják és tudják is vállalni a kötelezettséget annak tiszteletben tartására.

4.13 Az **51. cikk** előírja, hogy minden tagállam (belső) **auditot** végez az együttműködésre vonatkozó intézkedések működéséről: kétségtelenül szükséges intézkedésről van szó, melyet talán a külső **auditok** során szerzett tapasztalatok motiváltak (lásd a 3.4. és a 4.3.1. pontot), ez utóbbiakkal kapcsolatban a Bíróság határozata várható. Az EGSZB egyébiránt megkérdőjelezi, hogy **valóban hatékony-e egy olyan intézkedés, mely a tagállamokra hagyja saját maguk ellenőrzésének feladatát**.

⁽¹⁵⁾ COM(2009) 428 végleges, 2.1. pont.

⁽¹⁶⁾ A Bizottság közleménye: A jó kormányzás előmozdítása az adóügyek terén COM(2009) 201 végleges.

4.14 Változatlan marad az **56. cikk** (volt 40. cikk), mely **lehetővé teszi** a tagállamok számára, hogy **ne szolgáltatassanak információkat** és ne végezzenek vizsgálatokat, amennyiben saját jogszabályaik erre nem jogosítják fel őket, vagy amikor ipari vagy szakmai titokkal védett aspektusokról van szó. Újabb ponttal egészül ki a szöveg, mely pontosítja, hogy **ez a lehetőség nem áll**

fenn a banktitok által védett esetekben. A kérdést a banktitok eltörlése és a pénzmosás elleni szabályozás szélesebb összefüggésébe kellene helyezni; továbbra is fennáll az a kétely, hogy egy „ügynökként, illetve vagyongazdálkodóként fellépő személy” birtokában lévő információk a banktitok vagy a szakmai titok körébe tartoznak-e. Az EGSZB kíváncsún tartaná e kérdés tisztázását.

Kelt Brüsszelben, 2010. február 17-én.

az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság
elnöke
Mario SEPI

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – Az Európai Parlament és a Tanács az értékpapírok nyilvános kibocsátásakor vagy piaci bevezetésekor közzeendő tájékoztatóról szóló 2003/71/EK és a szabályozott piacra bevezetett értékpapírok kibocsátóival kapcsolatos információkra vonatkozó átláthatósági követelmények harmonizációjáról szóló 2004/109/EK irányelv módosításáról szóló irányelvére vonatkozó javaslata

COM(2009) 491 végleges – 2009/0132 (COD)

(2010/C 347/12)

Főelőadó: **Angelo GRASSO**

2009. október 14-én a Tanács úgy határozott, hogy az Európai Közösséget létrehozó szerződés 262. cikke alapján kikéri az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleményét a következő tárgyban:

Az Európai Parlament és a Tanács az értékpapírok nyilvános kibocsátásakor vagy piaci bevezetésekor közzeendő tájékoztatóról szóló 2003/71/EK és a szabályozott piacra bevezetett értékpapírok kibocsátóival kapcsolatos információkra vonatkozó átláthatósági követelmények harmonizációjáról szóló 2004/109/EK irányelv módosításáról szóló irányelvére vonatkozó javaslata

COM(2009) 491 végleges – 2009/0132 (COD).

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság Elnöksége 2009. november 3-án megbízta a „Gazdasági és Monetáris Unió, gazdasági és társadalmi kohézió” szekciót a bizottsági munka előkészítésével.

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság 2010. február 17-18-án tartott 460. plenáris ülésen (a 2010. február 18-i ülésnapon) 156 szavazattal 1 ellenében, 4 tartózkodás mellett elfogadta az alábbi véleményt.

1. Következtetések és ajánlások

1.1 Az irányelvjavaslat célja két lényegében elfogadható elv beépítése a jelenlegi közösségi jogszabályokba: a) az információk minősége meghatározó szerepet játszik a gazdasági szereplők, különösen a lakosság befektetési döntéseinek tényleges támogatásában; b) az információk többszörös rendelkezésre állásának és ezáltal többszörös előállítási költségeinek kiküszöbölése gazdaságosabbá teheti az információk kezelését.

1.2 E két elv gyakorlati alkalmazása objektív nehézségeket okoz, mivel a minőség mérése önmagában is nehéz folyamat, és még nehezebb, ha információk minőségének méréséről van szó. Ezenkívül figyelembe kell venni, hogy a pénzügyi piacokról szóló információk terjesztésének specifikus („átszivárgásosnak” nevezhető) mechanizmusai, valamint egy befektetésben érintett különböző gazdasági szereplőkre gyakorolt átfogó hatásai (ún. „jelző hatás”) következtében eltérések – akár jelentős különbségek – alakulnak ki az információ előállításának költségei és az információból nyerhető – például gazdasági jellegű – haszon között.

1.3 Az információk minőségével és gazdaságosságával kapcsolatos problémák tehát közös megoldást igényelnek, figyelembe véve, hogy az értékpapírok kibocsátóit az ösztönzi leginkább a minőségi információ előállítására, ha legalább az információ előállítási költségével azonos gazdasági haszonra számíthatnak. Az információk gazdasági értékelését azt figyelembe véve kellene

elvégezni, hogy átlátható információk esetén a tőkebevonás költsége csökken, ha azonban az információ nem átlátható, a tőkebevonás költsége magasabb lesz (ún. információs kockázati prémium). Az EGSZB elvárja tehát, hogy szűnjenek meg az információs aszimmetriák, ezáltal csökkenjen a tőkebevonás költsége, ami az információs kockázati prémium csökkenését vonja maga után, és növekedjen az európai vállalkozások tőkefelhalmozáson alapuló versenyképessége.

1.4 Az információkhoz kapcsolódó költség és haszon közötti különbség számottevő része (kb. háromnegyede) azon strukturális mechanizmusoktól függ, melyek révén az információk a piaci szereplők között terjednek, és csupán egy kisebb része (kb. egy-negyede) függ azon információktól, melyeket a kibocsátó nem közölt. Az irányelvjavaslat olyan megoldásokat mutat be, melyek célja az információs kockázat két része közül az első csökkentése, és mint ilyen, pozitívan értékelendő. Az EGSZB mindössze azt emeli ki, hogy az ebből fakadó jelentős költségmegtakarítás nem mehet a közvetített információk minőségének rovására, másképpen az intézkedés a kívánttal ellentétes hatást ér el.

1.5 A javaslatban ezenkívül felmerül a probléma egy olyan vonatkozása is, amely megoldatlan marad. A követelmény, hogy az információkat bocsássák a nem szakosodott befektetők rendelkezésére, ellentétben áll azzal, hogy a befektetések kiválasztásához szükséges valamennyi információval el kell őket látni, ami elkerülhetetlenül a szakkifejezések gyakori használatával jár. Az EGSZB által remélt megoldások egyike egy olyan „információkövetítő” piac kialakítása, amely elkülönül a hagyományosabb

tőke- és kockázatközvetítői piactól (általában: bankok, portfóliókezelők, származtatott ügyletekre szakosodott közvetítők stb.). A más országokban és helyzetekben felhalmozódott tapasztalat alapján az EGSZB azt javasolja, hogy – az értékesítés idejére is és a jelen vélemény tárgyát képező dokumentumban foglalt javaslatok kiegészítéseként – vezessenek be a meghatalmazás útján történő szavazáshoz hasonló módon működő specifikus meghatalmazási jogi intézményeket, valamint – a family office-hoz hasonló módon – specifikus szabályozás révén ismerjék el a pénzügyi tájékoztatással foglalkozó szakmai profilokat.

2. Jogszabályi változás és a kérdés jelentősége

2.1 Az Európai Bizottság kiemelt jelentőséget tulajdonít a pénzügyi piacokon rendelkezésre álló információk átláthatóságának, erről tanúskodnak az egymás után sorra születő szabályozási intézkedések. A 2000/0126 számú javaslattal kezdetét vette egy tízéves folyamat, amelynek célja, hogy világos és átlátható uniós jogi szabályozás jöjjön létre az értékpapírok hivatalos tőzsdei jegyzésre történő bevezetését és a közzeéteendő információk kodifikációját illetően. A jelen vélemény tárgyát képező irányelvjavaslattal ez a folyamat most újabb fejlődési szakaszba lép, amely az információk átláthatóságára vonatkozó szabályok alkalmazását hivatott javítani azáltal, hogy csökkenti és egyszerűbbé teszi a tájékoztatók közzétételének némely vonatkozását.

2.2 A 2000-2010 közötti évtized során a közösségi szabályozás súlypontja fokozatosan változott.

2.2.1 A 2001/34/EK irányelvvel a fő hangsúly azon információk mennyiségére összpontosult, melyeket az értékpapírok kibocsátói kötelesek átadni a befektetőknek, feltételezve, hogy a pénzügyi piacok hatékony allokációja ezzel közvetlen kapcsolatban áll. Ezzel a megközelítéssel 2000. november 29-én elfogadott véleményében (előadó: Jochen Lehnhoff, elfogadva 112 szavazattal, ellenszavazat és tartózkodás nélkül) az EGSZB lényegében egyetértett, kiemelte azonban a befektetőknek nyújtott tájékoztatás egyszerűségére és világosságára vonatkozó követelményt.

2.2.2 2003-ban a hangsúly áttevődött az információknak a gazdasági szereplők általi felhasználására a 2001/34/EK irányelv eredeti szövegének kiegészítésére irányuló szabályozási intézkedések révén. A 2003/6/EK irányelv az ún. bennfentes kereskedelmet szabályozta, különös tekintettel arra, ami a pénzügyi piacok egyensúlyának manipulálásához és ennek folytán a fogyasztók bizalmának csökkenéséhez vezethet. Ki kell emelni azonban, hogy ez a jogszabály a kibocsátókra és az ellenőrző hatóságokra vonatkozik, és kisebb jelentőséget tulajdonít annak a hatásnak, amelyet az információk felhasználása gyakorolhat a befektetők magatartására. E megközelítéssel összhangban került megfogalmazásra a 2003/71/EK irányelv is, amely meghatározta az értékpapírok nyilvános kibocsátásakor vagy piaci bevezetésekor közzeéteendő tájékoztató elkészítésének kritériumait.

2.2.3 A 2004/109/EK irányelv a 2001/34/EK irányelv szövegét módosítja, és a szabályozott piacra bevezetett értékpapírok kibocsátói által a befektetőknek nyújtott információk technikai módzataira összpontosít, valamint az európai pénzügyi piacok és az azokon működő pénzügyi szolgáltatások harmonizációjára és

integrációjára irányul. Az említett irányelvet megelőző, 2003. december 10-én elfogadott véleményében (előadó: Pierre Simon, elfogadva 110 szavazattal, 1 tartózkodás mellett) az EGSZB egyetértett a szövegben foglalt technikai javaslatokkal, kiemelte azonban annak eshetőségét, hogy a túlzottan merev rendszerek túlságosan megnövelhetik a kötelező információk összeállításának költségét, ami gazdaságilag nem ösztönzi az információk teljes átláthatóságát, főként kisebb kibocsátók esetén.

2.2.4 2005-ben azonban a jogi szabályozásba való integráció súlypontja az ún. piaci információsabályozók kérdésére tevődött át a pénzügyi szolgáltatásokkal foglalkozó bizottságok megszervezéséhez kapcsolódó intézkedések révén. E lépés célja az volt, hogy megteremtse a kellő feltételeket ahhoz, hogy az európai jogalkotók és szabályozó hatóságok hatékonyabban és gyorsabban tudjanak reagálni a pénzügyi piacokon végbemenő fejleményekre, különös tekintettel a technológiai változások által kiváltottakra. Az Európai Bizottság ezen intézkedéséről az EGSZB 2004. március 31-én kedvező véleményt alkotott (előadó: Lucia Fusco, elfogadva 95 szavazattal, 2 tartózkodás mellett).

2.3 A jelen vélemény tárgyát képező irányelvjavaslat fő célkitűzése az 2003/71/EK és a 2004/109/EK irányelvek alkalmazásának javítása a folyamatok egyszerűsítésével, hogy a pénzügyi információk jobban megfeleljenek az ún. lakossági befektetők igényeinek, valamint hogy fokozza az uniós illetőségű kibocsátók hatékonyságát és nemzetközi versenyképességét. Ennélfogva a mostanáig végrehajtott intézkedésektől eltérően ezzel az irányelvjavaslattal a pénzügyi információk minőségének kérdése kerül a figyelem középpontjába.

2.4 Az EGSZB úgy véli, hogy „sok” információ előállítása nem mindig jelenti azt, hogy „jó” információk állnak rendelkezésre. Ez információgazdaságossági problémákat is okoz, mivel az általános feltételezés szerint a pénzügyi információk költségei nagyobb mértékben kapcsolódnak az előállítandó tájékoztatók mennyiségéhez, mint tartalmuk minőségéhez. Ez az irányelvjavaslat, amely az információterjesztési folyamatok különböző szakaszait megkettőző mechanizmusokba avatkozik be, éves szinten 300 millió eurót meghaladó megtakarítást eredményezhet.

2.5 Nagy érdeklődésre tart számot az az igény, hogy megfelelő mennyiségű és minőségű információt terjeszteni képes piacok működjenek a befektetők számára elviselhető költségekkel. A velencei Ca' Foscari Egyetem közelmúltban végzett empirikus tanulmányai kimutatták, hogy a rossz információ kockázata (az ún. információs kockázat) az elmúlt 15 évben átlagosan az európai részvénytőzsi piacok volatilitásának 37 százalékáért volt felelős, és nincs lényegi különbség a különböző árucsoportok között. Ugyanezen tanulmányok arra is rámutatnak, hogy meglepő módon az információs kockázat több mint háromnegyede a piaci szereplők körében hozzáférhető információkat terjesztő mechanizmusokból származik, míg mindössze egynegyede fakad a kibocsátók nyilvánosságra hozatali folyamatainak torzulásából. Ez a nyilvánvaló tény hasonló a pénzügyi információk gazdaságosságához, amelyre jellemző, hogy magas előállítási költségek állnak szemben az információk harmadik felek részére történő átadásának alacsony áraival, ami közvetlen következménye annak, hogy az információ-felhasználási folyamatok nem zárják ki egymást kölcsönösen. Ez a jelenség önmagában az információ és az információterjesztési mechanizmusok minőségének csökkentését ösztönzi, amelyet nagyobb mennyiségű és gyakran többszörösen rendelkezésre álló információ ellensúlyoz.

2.6 Az EGSZB ennél fogva bármilyen intézkedést megfelelőnek tart, amely az információk előállításához és terjesztéséhez kapcsolódó gazdasági folyamatokat hivatott szabályozni, amennyiben ténylegesen hozzá tud járulni a pénzügyi piacokról rendelkezésre álló információk minőségének javulásához, ezáltal megkönnyíti a befektetők számára a befektetések kiválasztásának folyamatát, és így a piacra bevezetendő értékpapírok kibocsátói számára csökkentik a pénzügyi források biztosításának költségeit.

3. A javasolt irányelv fő rendelkezései

3.1 A javasolt irányelv 5 cikkből áll, melyek közül az első kettő a 2003/71/EK irányelv (a javaslat 1. cikke, átfogóbb beavatkozás), illetve a 2004/109/EK irányelv (a javaslat 2. cikke, kevésbé átfogó beavatkozás) szövegének módosítására irányul. A másik három cikk ezekhez nyújt támogatást, mivel a végrehajtás (3. cikk), a hatályba lépés (4. cikk), illetve a címzettek (5. cikk) kérdését szabályozzák.

3.2 A vizsgált javaslat 1. cikke tartalmának elemzése és hozzá fűzött észrevételek a 2003/71/EK irányelv tekintetében

3.2.1 Az 1. cikk (2) bekezdése h) és j) pontjának, valamint a 3. cikk (2) bekezdése e) pontjának módosítására tett javaslat. Az 1. cikk kiegészítése a (4) bekezdéssel

3.2.1.1 Az új megfogalmazás mindenekelőtt meghatározza, hogy a jogszabály az Európai Unió egész területén megvalósuló valamennyi értékesítésre alkalmazandó. A pontosítás mindenekelőtt azért szükséges, hogy el lehessen kerülni olyan megkerülő jelenségeket, amelyek egy jogilag önálló műveletet több jogilag független és specifikus jogi kontextusba helyezett műveletre bontanak. Az EGSZB kiemeli, hogy ez a pontosítás az információk terjesztésében a különböző területeken jelentkező lehetséges eltérések megelőzése és az esetlegesen ezekből fakadó költségek megsokszorozódásának megelőzése szempontjából is szükséges, amelyek sokkal nagyobb mértékben érintik a kisebb méretű műveleteket.

3.2.1.2 Továbbá a pénzügyi piacok jelenlegi helyzetének megfelelően az irányelv hatályának új szintjei kerültek meghatározásra. A hatály elavulttá válását elkerülendő javaslat született arra vonatkozóan, hogy az Európai Bizottság kapjon közvetlen felhatalmazást a hatály módosítására, hogy azt a pénzügyi piacokon az információ terjesztéséhez szükséges átmeneti feltételekhez lehessen igazítani. Az EGSZB egyetért azzal, hogy olyan hatályt kell meghatározni, amely könnyen igazítható a piaci feltételekhez, de azt javasolja, hogy a Bizottság által elfogadott módosítások a pénzügyi piacok és közvetítők ellenőrző és felügyeleti hatóságainak javaslataira épüljenek, mivel ez utóbbiak tevékenysége alkalmasabb teszi azokat a piacokon ténylegesen érvényesülő igények folyamatos nyomon követésére.

3.2.2 Az 2. cikk (1) bekezdése e) pontjának, valamint m) pontja ii. alpontjának módosítására tett javaslat

3.2.2.1 A javaslat azt kéri, hogy a „képesített befektető” meghatározása igazodjon az ún. MIFID-irányelvben már rögzített meghatározáshoz. Az EGSZB támogatja a javaslatot, mivel hozzájárul az Európai Unió jogszabályi keretének homogénné tételéhez.

3.2.2.2 A javaslat rögzíti a területi hatály meghatározásának kritériumait az 1 000 euró névérték alatti nem részvényjellegű pénzügyi eszközök esetében, és azon tagállamokra korlátozza, ahol a kibocsátó létesítő okirat szerinti székhelye található, vagy ahol az értékpapírt szabályozott piacra bevezetik illetve a nyilvánosság számára felajánlják. Az EGSZB egyetért a javaslattevő szándékával, hogy az eljárásokat egyszerűbbé tegye azáltal, hogy megelőzi a költségek megsokszorozódását, ami a több tájékoztató egy időben történő előkészítéséből ered. Ezzel kapcsolatban megállapítja, hogy az értékpapírok piaci értéke egész más, mint a névértékük, aminek gyakran pusztán jogi funkciója van, és célja egy kezdeményezésben való részesedés arányainak meghatározása. Ennél fogva nem minden értékpapírnak van névértéke, és egyes jogrendszerek lehetővé teszik értékpapírok kibocsátását névérték nélkül, főként nem részvényjellegű értékpapírok esetén. Az EGSZB azt ajánlja, hogy a javaslatot oly módon egészítsék ki, hogy a „névérték” kifejezést a részvényjellegű értékpapírok esetén a „piaci értékkel” (vagy értékesítési értékkel) helyettesítsék, míg a nem részvényjellegű értékpapírok esetén az „alapeszköz értékével”.

3.2.3 Az 3. cikk (2) bekezdésének módosítására tett javaslat

3.2.3.1 A javaslat rögzíti annak lehetőségét, hogy az értékesítéssel megbízott közvetítők alkalmazhatják a kibocsátó eredeti tájékoztatóját, amennyiben az megfelel az európai jogszabályoknak, és ezáltal kiküszöböljék a további dokumentumok előkészítéséhez kapcsolódó költségeket. Az EGSZB elvben egyetért a javaslattal és az indoklással, azonban azt javasolja, hogy jobban ki kellene fejteni az új jogszabályi szöveg alkalmazását abban az esetben is, amikor egy közvetítő bejegyzett székhelye harmadik országban van és a kibocsátó országtól eltérő országban kezdeményez értékesítést.

3.2.3.2 Az EGSZB továbbá úgy véli, hogy a fenti 2.2.3.2 pontban tárgyalt lehetőségek ún. lakossági vizonteladás általi kihasználásának lehetősége nem áll ellentétben a pénzügyi információk gyors elvülésével. Ennek következtében azt javasolja, hogy a tájékoztatók kiadásakor a kibocsátó (alternatívaként: a közvetítők) szerinti piacok ellenőrző és felügyeleti hatóságai határozzák meg a tájékoztató érvényességének lejáratí idejét, amelyet követően kötelező a tájékoztatót frissíteni, amennyiben az adott, a tájékoztató kiadását indokoló művelet még folyamatban van.

3.2.4 Az 4. cikk (1) bekezdése e) pontjának módosítására tett javaslat

3.2.4.1 A javaslat a jelenleg hatályos szöveg alóli mentességet kiterjeszti a szabályozott piacon nem jegyzett vállalatok alkalmazottaira vonatkozó részvényprogramokra is, és magában foglalja azon társaságokat, amelyek részvényei nem EU piacokon jegyeztek. E javaslat alapját az a szándék képezi, hogy a különböző kategóriájú vállalatokkal (az Unió területén jegyzett vállalatok és a nem jegyzett vagy az Unión kívül jegyzett vállalatok) szemben alkalmazott bánásmódok közötti különbségeket megszüntessék, valamint hogy csökkentsék a befektetés kockázatáról már alkalmazottként tájékoztatott szereplők számára fenntartott értékesítésekhez kapcsolódó költségeket.

3.2.4.2 Az EGSZB egyetért a költségcsökkentés szándékával, azonban hangsúlyozza, hogy az alkalmazottaknak szánt értékpapírok értékesítésének műveletei önmagukban is jelentős információt képviselnek az ún. másodlagos piacon működő befektetők számára, különösen a nemzetközi csoportok tekintetében. Az EGSZB ennél fogva azt kívánja, hogy a mentesség kiterjesztését a piacok átláthatóságáról szóló jogszabály felülvizsgálata kísérje. Az átláthatóságról szóló irányelv módosítását az EGSZB specifikus saját kezdeményezésű véleményként javasolhatná.

3.2.5 Az 5. cikk (2) bekezdése, a 6. cikk (2) bekezdése és a 7. cikk módosítására tett javaslat

3.2.5.1 Az irányelvjavaslat azt ajánlja, hogy az összefoglalónak tulajdonítsanak nagyobb jelentőséget, mivel nagy figyelmet kap, különösen az ún. „lakossági” befektetők részéről. Az összefoglaló téves elkészítési módjai felvethetik a szerkesztő specifikus jogi felelősségét, mindazonáltal a javaslat rögzíti, hogy a dokumentumban szereplő szavak mennyisége nem jelzi hatékonyan a dokumentum tájékoztató képességét, ami inkább az ún. „alapvető információk” tartalmából állapítható meg.

3.2.5.2 Az EGSZB egyetért azzal a véleménnyel, hogy a szavak száma nem elégséges az összefoglaló tájékoztatók tájékoztató képességének méréséhez, mindazonáltal úgy véli, hogy az irányelvjavaslatnak világosabban meg kellene határozni a kritériumokat, melyek alapján az egyes információk a lényegesebbek közé sorolhatók. Mivel a befektetőknek egy befektetést a várható kockázati és megtérülési szint közötti viszony alapján kell értékelnük, az alapvető információk olyan információk kell, hogy legyenek, amelyek jelentősen befolyásolni képesek a befektetés kockázati profilját, ezt önmagában azonban nehéz megállapítani. Javasoljuk tehát, hogy az alapvető információkat az esetlegesen általuk gyakorolt hatás alapján határozzák meg, ezek mérése az egyéb közösségi jogszabályokban már előírt szabványos mutatók, mint a kockázatosított érték (Value-at-risk) segítségével történjen; az EGSZB egy alternatív, de egyszerűsítő jellegű technikai megoldást támogat, amely kötelezővé tenné a kockázatosított érték (VaR) feltüntetését az összefoglaló tájékoztatóban.

3.2.6 Az 7. cikk (2) bekezdésének módosítására tett javaslat

A szóban forgó módosító javaslat célja a tájékoztató előállítási költségeit úgy alakítani, hogy arányban álljanak a kibocsátás

méretével jegyzési jogot biztosító kibocsátások esetén. Közismert tény, hogy a tájékoztató előállításának költségei nem teljesen arányosak a pénzügyi művelet méretével, tehát ezek a költségek a kisebb méretű műveleteket az arányosnál jobban terhelik. A jegyzési jogot biztosító kibocsátások esetében azonban indokolt a kötelezettségek csökkentése feltételezve, hogy „a részvénytulajdonosok már korábban is a társaságba való befektetés mellett döntöttek, tehát ismerniük kell azt”.

Az EGSZB egyetért azzal, hogy csökkenteni kell a tájékoztató állandó költségeinek hatását a pénzügyi művelet méretére, mert ez a jelenség már objektív módon megállapítást nyert. A jegyzési jogot biztosító kibocsátások esetén a kötelezettségek csökkentését alátámasztó indoklást azonban korlátozó jellegűnek tartja, mivel az ilyen kibocsátások gyakran olyan szereplőkkel folytatott tárgyalás előfeltételei, amelyek – mivel a kibocsátás idején nem tartoznak a vállalatok részvényesei közé, lehet, hogy eltérő információk szintek negatív hatásait kénytelenek elszenvedni. Mindkét esetben – amint azt már korábban is láttuk – a befektetés kockázatosított értéke (VaR) kötelező feltüntetésének bevezetése lehetővé tenné a tájékoztató előállítási költségeinek csökkentését anélkül, hogy az jelentősen befolyásolná a dokumentum összefoglaló változatának tájékoztató jellegét.

3.2.7 A 8. cikk módosítására tett javaslat

A 8. cikkre vonatkozóan javasolt intézkedés azt ajánlja, hogy a kibocsátás kezelésére vonatkozó dokumentációt ne kelljen kidolgozni, amennyiben a kezes az állam, hogy ezáltal is csökkenteni lehessen a művelet összköltségét. Az EGSZB elvben elfogadja a jelen javaslatot, azonban azt ajánlja, hogy a tájékoztató tartalmazza legalább a kezességet vállaló szervezet utolsó besorolását, mivel ez az adat az egyes államoknál azonos devizanemű értékpapírok esetén eltérő, valamint úgy véli, hogy a kezességet vállalhatónak pénzügyileg megbízható államok és esetleg e célra létesített állami tulajdonú gazdasági társaságok.

3.2.8 A 9. cikk és a 14. cikk (4) bekezdése módosítására tett javaslat

A javaslat 24 hónapra terjeszti ki a tájékoztató érvényességi idejét (a jelenlegi 12-vel szemben). Amint már korábban is említettük, az EGSZB megerősíti, hogy a pénzügyi információ jellege nem teszi lehetővé, hogy mereven meghatározzák az információ időbeli hatályát, ezért azt javasolja, hogy maradjon meg a jelenlegi 12 hónapos időtartam és azt a pénzügyi piacok felügyeleti hatóságai a kibocsátó megfelelően indokolt kérelme alapján további 12 hónappal hosszabbíthassák meg.

3.2.9 A 10. cikk, a 11. cikk (1) bekezdése, a 12. cikk (2) bekezdése és a 14. cikk (4) bekezdése módosítására tett javaslat

3.2.9.1 Az EGSZB elfogadja az irányelv 10. cikkének törlésére vonatkozó javaslatot, hiszen az utolsó 12 hónapban hozzáférhetővé tett valamennyi információ közzétételére vonatkozó jelenleg érvényes kötelezettség felesleges költségterhet ró a kibocsátóra, anélkül, hogy bármiféle haszonnal járna a befektető számára, aki a modern informatikai eszközök segítségével könnyedén megszerezheti a korábbi tájékoztatókat, figyelemmel a következő 14. cikk módosítására, ami a rendelkezésre állási kötelezettség meghosszabbítását javasolja az Interneten keresztül a szokásos elévülési időre.

3.2.9.2 A 11. és 12. cikk javasolt módosításai a 10. cikket hatályon kívül helyező módosításból következnek, ennél fogva ezeket nem ellenezzük, fenntartva az előző pontban javasoltakat.

3.2.10 A 16. cikk módosítására tett javaslat

3.2.10.1 A javaslat elsődleges célja pontosítani, hogy mikor jár le a tájékoztatási kötelezettség, különösen ami a kibocsátás lezárása és a szerződéskötések kezdete közötti lehetséges eltéréseket illeti: a javaslat azt ajánlja, hogy a két időpont közül azt válasszák, amelyik ténylegesen előbb következik be. Az EGSZB véleménye szerint a javaslatot ki kell egészíteni az értékesítéssel megbízott közvetítők azon kötelezettségével, hogy a kibocsátás lezárása és a szerződéskötések megkezdése közötti időszakban hozzák nyilvánosságra az értékesítés tárgyát képező értékpapírok forgalomba hozott mennyiségét. Az ezen időszakban lebonyolított forgalom (korábban ezt a gyakorlatot „szürke piacnak” nevezték) mennyiségére vonatkozó adatokat egy felügyeleti és ellenőrző hatóságnak kell igazolnia, és tartalmazniuk kell az értékesítésben részt vevő közvetítők között létrejött adásvétel összességére vonatkozó adatot.

3.2.10.2 A javaslat ezt követően meghatároz egy egységes időszakot – a kiegészítő információk közzétételét követő két nap –

arra, amikor a befektetők élhetnek a korábbi elfogadó nyilatkozatok visszavonására biztosított jogukkal. Az EGSZB elfogadja a visszavonási jogok gyakorlására megengedett időszakok harmonizálására vonatkozó javaslatot, azt ajánlja azonban, hogy tegyék kötelezővé azon befektetők értesítését egy erre a célra megadott e-mail címen, akik már elfogadták a kiegészítő tájékoztatót.

3.2.11 A 18. cikk módosítására tett javaslat

Az irányelv jelenleg hatályos szövege 18. cikkének javasolt módosítása rendkívül technikai jellegű, lehetővé teszi, hogy az elkészült tájékoztatók megfelelőségi igazolásairól gyorsabban küldjenek értesítést. Mindez elősegíti a tájékoztatók közzététele során felmerülő technikai hibákhoz kapcsolódó költségek és kockázatok csökkentését, főként azon országokban, melyekben az ún. „útlevél” nem működik teljes egészében. Az EGSZB támogatja a módosítási javaslatot.

3.3 A vizsgált javaslat 2. cikke tartalmának elemzése és a hozzá fűzött észrevételek a 2004/109/EK irányelv tekintetében

Az említett 2. cikkben javasolt módosítások célja a fenti pontok tartalmának koordinálása a szóban forgó irányelv szövegével. Az EGSZB egyetért a módosításokkal, amennyiben teljesülnek az előző pontokban leírtak.

Kelt Brüsszelben, 2010. február 18-án.

az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság
elnöke
Mario SEPI

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – A Bizottság közleménye a Tanácsnak és az Európai Parlamentnek – A környezetvédelmi politika 2008. évi felülvizsgálata

COM(2009) 304 végleges

(2010/C 347/13)

Előadó: **Daniel RETUREAU**

2009. június 24-én az Európai Bizottság úgy határozott, hogy az Európai Közösséget létrehozó szerződés 262. cikke alapján kikéri az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleményét a következő tárgyban:

Az Európai Bizottság közleménye a Tanácsnak és az Európai Parlamentnek – A környezetvédelmi politika 2008. évi felülvizsgálata

COM(2009) 304 végleges.

A bizottsági munka előkészítésével megbízott „Mezőgazdaság, vidékfejlesztés és környezetvédelem” szekció 2010. január 28-án elfogadta véleményét.

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság 2010. február 17–18-án tartott, 460. plenáris ülésén (a 2010. február 17-i ülésnapon) 118 szavazattal 4 ellenében, 10 tartózkodás mellett elfogadta az alábbi véleményt.

1. Következtetések és ajánlások

1.1 Az EGSZB arra a következtetésre jutott, hogy a közösségi intézmények és a tagországok igen komolyan vették az éghajlatváltozás és a fenntartható fejlődés problémakörét. Mindazonáltal még sok a teendő annak érdekében, hogy közös álláspontot fogadjunk el, valamint hogy a számszerű és progresszív kötelezettségvállalásokkal foglalkozzunk nemzetközi szinten, megvizsgálva az AKCS-országoknak és általánosságban véve a fejlődő országoknak nyújtott támogatási politikákat. Hasonlóképpen kellene eljárni a legfőbb kereskedelmi partnerek esetében is, közöttük elsőként az USA esetében.

1.2 A termékek teljes ökológiai lábnyomának minimumkövetelmények tárgyát kellene képezniük. Az európai politikának továbbra is egyszerre kellene jogszabályokat és eszközöket alkalmaznia, valamint önkéntes kezdeményezéseket a viselkedésmódok megváltoztatása, valamint azon új problémák tudatosításának az előmozdítása érdekében, amelyekkel az emberiségnek ma meg kell birkóznia. Fejleszteni kell a civil társadalmon belül a tájékoztatás és az oktatás dimenzióját.

1.3 Az integrált éghajlat- és energiaügyi politika lassan igazolja hatékonyságát; folytatni kell tehát e politikát, és ki kell terjeszteni más, üvegházhatást okozó gázokra és más ágazatokra (elsősorban a közlekedés minden formájára), valamint előnyben kell részesíteni a nemzetközi együttműködést.

1.4 Az olyan jogszabályok, mint a REACH, vagy a környezeti felelősségvállalás továbbra is kulcsszerepet játszanak majd, kiegészülve az ipar, a polgárok és a fogyasztók kezdeményezéseivel.

1.5 Számos, az utóbbi években elfogadott irányelv esetében gondos nyomon követésre van szükség a megfelelő átültetés és a ténylegesen végrehajtott nemzeti jog hatékonyságának biztosítása érdekében, különösen alkalmazásának ellenőrzésére vonatkozóan.

1.6 A jelentés rendkívül átfogó és igen hasznos, ugyanakkor kérdéses, hogy milyen módon ismertetjük meg azt a polgárokkal.

2. Az Európai Bizottság közleményének lényeges pontjai

2.1 A 2008-as évet az éghajlatváltozás globális válságának az európai polgároknak végbement példa nélküli tudatosodása fémjelzte, így e téma számukra immár lényeges politikai prioritás.

2.2 Ez hangsúlyozza annak szükségességét, hogy a fejlődést egy alacsony szén-dioxid-kibocsátású gazdaság irányába, valamint a forrásokkal való jobb gazdálkodás irányába vezessük. E kihívások leküzdéséhez további erőfeszítésekre van szükség.

2.3 A gazdaságot súlyosan érintette a példa nélküli válság: az a pénzügyi válság, amely megfojtotta a befektetéseket a reálgazdaságban, és jelentős munkanélküliséget, továbbá az állam által felvett hitelek, valamint bankokban és pénzintézetekben szerzett részesedések miatt az államháztartási deficitnek hatalmas növekedését okozta.

2.4 Az Európai Bizottság jelentése egy a Tanácsnak és az Európai Parlamentnek címzett közleményből áll. Az EGSZB-t nem kéri fel vélemény kidolgozására az előrehaladásról készített rendszeres jelentésekre vonatkozóan, intézményünk azonban általában igényli ezeket a jelentéseket, amelyek segítségével követhetővé válik a közösségi jogszabályok és iránymutatások hatékony végrehajtása.

2.5 A környezetvédelmi politikáról szóló 2008. évi jelentés érdeme, hogy megvizsgálja a közösségi kezdeményezéseket és azok hatékonyságát, különösen az üvegházhatású gázok csökkentésére vonatkozó kiotói vállalások tükrében, valamint a koppenhágai konferenciától várt új vállalások szemszögéből. Az EGSZB e tárgyban véleményt ⁽¹⁾ fogadott el.

⁽¹⁾ HL C 128., 2010.5.18., 116. o.

2.6 Az Európai Bizottság szerint és az előrejelzések tükrében az EU jó úton halad, hogy teljesítse az éghajlatváltozás elleni harchoz kapcsolódóan a Kiotói Egyezmény keretében megállapított kibocsátáscsökkentési célkitűzéseket. Az EU és a tagállamok – legalábbis nagy részük – már most is tiszteletben tartja a szén-dioxid-csökkentésre vonatkozó vállalásait. Bizonyos tagállamok esetében – egyoldalú erőfeszítéseiknek köszönhetően, mivel kiegészítő intézkedéseket fontolgatnak – a célkitűzés túlteljesítése is várható.

2.7 A jelentés áttekinti azokat a különböző szakterületeket, amelyekre érvényes a közösségi környezetvédelmi politika, az európai bizottsági COM dokumentum azonban csupán tartalmi összefoglaló, a jelentés maga egy több mint 200 oldalas vastag kötet, amely az európai bizottsági dokumentum mellékletében olvasható.

2.8 2008 júniusában az EU-15-ök üvegházhatásúgáz-kibocsátása a 2006-os teljes adatok alapján a referenciaévhez (1990) képest 2,7 %-kal alacsonyabb volt, míg ugyanebben az időszakban a gazdaság 40 %-os növekedést könyvelt el. A létező politikák és intézkedések 2010-ben – tehát azon (2008–2012 közötti) időszak felénél, amelyre az EU 8 %-os csökkentést vállalt – a referenciaévhez képest összességben véve 3,6 %-os csökkenést eredményezhetnek. További 3 %-os csökkenés várható olyan újabb kibocsátáscsökkentési egységek (kreditek) vásárlásából, amelyek a harmadik országok által a kiotói mechanizmus értelmében vállalt kibocsátáscsökkentési projektekből származnak. A szén-dioxid elnyelőknek köszönhetően további 1,4 %-os csökkenés várható.

2.9 Mindezek összessége lehetővé tenné a kiotói célkitűzések elérését, sőt meghaladását, mivel a tagállamok előrejelzéseikbe még nem építették be a kibocsátási egységek elosztásával kapcsolatosan a 2008–2012 közötti időszakra meghatározott határértékeket, amelyekből a kibocsátások referenciaévhez viszonyított további 3,3 %-os csökkenése várható.

3. Észrevételek

3.1 Az Európai Bizottságnak az eltelt 2008-as évre vonatkozó jelentésében szereplő előzetes számításai részben teljes körű, de viszonylag régi, 2006-tól kezdődően pedig hiányos adatokon alapulnak. Ugyanakkor 2008-ban ezek voltak az egyedüli rendelkezésre álló adatok, és az Európai Bizottság figyelembe vett valamennyi helytálló, a kiadásig összegyűjtött eredményt. Az EGSZB a Koppenhágai Éghajlat-változási Konferencia kiábrándító kimenetele ellenére úgy véli, hogy az EU-nak teljesítenie kell a maga elé kitűzött, 2012-ig elérendő kibocsátáscsökkentési célokat, és szorgalmaznia kellene a 2020-ra vonatkozóan elfogadott további csökkentésekre irányuló erőfeszítéseket.

3.2 Számos, az utóbbi években elfogadott irányelv esetében gondos nyomon követésre van szükség a megfelelő átültetés és a ténylegesen végrehajtott nemzeti jog hatékonyságának a biztosításához, különösen alkalmazásának ellenőrzésére vonatkozóan. Néhány tagállamnak nem sikerült a számára kijelölt célkitűzéseket elérnie. A jelentés egyértelműen kiemeli a jelenleg is meglévő problémákat és akadályokat, valamint a megfigyelt előrelépéseket. Teljes és részletes, ezenkívül a termékek és tevékenységek teljes ökológiai lábnyomát meghatározó új mutatókról számol be.

Remélhetőleg széles körben terjesztik majd, és a jövőben szülemű jelentéseket megfelelőképpen népszerűsítik, valamint ösztönzik a termelési, elosztási és fogyasztói magatartásformák változását.

3.3 Az EGSZB nincs teljes mértékben meggyőződve arról, hogy a válság lehetőséget teremt a termelési és fogyasztási módok fenntarthatóbb megoldások irányába történő megváltoztatására. Egyre több család lehetett tanúja annak, hogy vásárlóereje jelentősen lecsökken a munkanélküliség és a – termelésüket harmadik országba áthelyező – vállalatok bezárásának hatására. A munkahely és a lakhatás, különösen a fiatalok körében továbbra is az első számú rövid távú probléma marad.

3.4 Egyre gyakoribbak a bizonytalan, határozott idejű, vagy csökkentett munkaidejű álláshelyek, ami bizonytalanságot okoz, és nem ösztönöz változásra sem a háztartások fogyasztói szokásai tekintetében, sem pedig a vállalkozások részéről. Utóbbiak néhány esetben legszennyezőbb termelési láncszemeiket inkább az EU-n kívül telepítik le, minthogy más termelési modellekbe fektetnének be, már csak azért is, mert a kibocsátási egységek egyre fogytak, különösen a kvv-k számára.

3.5 A jelentés csak felületesen érinti a válság következményeinek kérdését, pedig ezek környezetbarát megoldásától még messze állunk. A válság az EU-27-en kívül más országokat is mélyen érintett, különösen a fejlődő országokat. Nehéz rögtön hathatós politikákat kidolgozni ezen országok számára, amíg a hivatalos fejlesztési támogatás és a különböző segélyek rohamosan csökkennek. Ezeknek az – éghajlatváltozás elleni küzdelemhez sem eszközzel, sem technológiával nem rendelkező – országoknak a megsegítéséhez elengedhetetlen a hozzáállás gyors és következetes megváltoztatása.

3.6 Amennyiben visszatérünk a „változatlan ügymenethez” (*business as usual*), és változatlanul ugyanazt a gazdasági szerkezetet alkalmazzuk, nem haladunk előre a biztonságosabb és jobb minőségű környezetvédelem irányába, ám a pénzügyi piac és az ipar által küldött jelzések még messze nem biztatóak. Elengedhetetlen az eltökélt politikai szándék, az európai polgárok nagyobb mértékű mozgósítása, valamint a média részéről az, hogy objektíven tájékoztasson, kerülve az indokolatlan pánikkeltést.

3.7 Az iparosodó országok (Kína, Brazília, India stb.) számára a piacgazdaság-alapú iparosodott országok régi fogyasztói modelljei továbbra is elérendő célkitűzésként élnék, és ezen országoknak mind a kormányai, mind polgárai rossz néven veszik azokat a korlátozásokat, amelyeket a szennyezés, valamint az életmód és fogyasztói szokások területén rájuk kívánunk kényszeríteni. Az éghajlatváltozás elleni küzdelemhez kapcsolódó kötelezettségeket egyfajta történelmi igazságtalansággként élik meg, ami abban az időszakban éri őket, amikor éppen a szegénységből kívánják kiemelni országuk lakosságát, elősegíteni oktatásuk és az egészségügy fejlődését a transznacionális vállalatok által alkalmazott alvállalkozói termeltetésen alapuló iparosodásnak köszönhetően.

3.7.1 Segélyeket és technológiatranszfert kérnek, amit komolyan kellene venni, amennyiben folytatni kívánjuk az éghajlatváltozáshoz kapcsolódó megállapodások által kijelölt haladási irányt.

3.8 A világ egyik végéről a másik végére, szétdarabolt termelési láncolatban, egymástól igen távol eső fogyasztói helyekre történő szállítás kérdését át kell gondolni, és megfelelő intézkedéseket kell hozni e téren. A környezetvédelem és az éghajlatváltozás valós költségeinek az újbóli internalizálása a jelenlegi fogyasztókat terheli, mind költségként, mind szennyezésként. Az EGSZB ezért támogatja a MARPOL-egyezmény átdolgozására, valamint a hajókról történő szennyezés korlátozására tett erőfeszítéseket. Ugyanakkor a pénzügyi piacokra vonatkozó átfogó szabályozások bevezetésére is szükség van az áruszállítás jobb logisztikája és a fenntartható termékek előnyben részesítése érdekében.

3.9 Az EGSZB egyetért az Európai Bizottság azon véleményével, amely szerint a kormányoknak fel kellene használniuk gazdasági fellendülési terveiket a nagyobb energiahatékonyság érdekében, környezetvédelmi infrastruktúrák fejlesztésén és az ökoinnováció ösztönzésén keresztül.

3.10 Egy erős környezetvédelmi politika lökést adhat a „zöldebb” fellendülésnek, amelynek ismérvei az alacsony szén-dioxid-kibocsátás, valamint a vállalkozások és a háztartások fogyasztásának ártértékelése.

3.11 A biodiverzitás gyors csökkenése (számos állat- és növényfaj pusztulása, melyek közül különösen a madarak és a méhek érintettek, miközben elengedhetetlenek a mezőgazdasági termelés számára) a világban a fajok pusztulásának gátat szabó politikák végrehajtására kell, hogy ösztönözzön bennünket; különösen a következőket illetően:

- erdőgazdálkodás, valamint az esőerdőkben és az őserdőkben végzett tarvágás megállítása,

- a mezőgazdaságban alkalmazott módszerek (megállapításra került, hogy a jelenlegi növényvédő szerek ártalmasak a méhek egészségére és a madarak táplálkozására).

3.12 Az EGSZB üdvözli azoknak az új mutatóknak a kidolgozását, amelyek figyelembe veszik a biodiverzitást és az éghajlatot, ahogyan azt az EUROSTAT-ra vonatkozóan kezdeményezték a 6. környezetvédelmi cselekvési program prioritási területein.

3.13 A szén-dioxid nem az egyedüli üvegházhatású gáz, nagy figyelemmel kell lenni a NO_x -ra (nitrogén-oxidok) is, és mindazon elemekre, amelyek hatással lehetnek az ózonrétegre, és légköri felmelegedést okozhatnak.

3.14 Az EGSZB hangsúlyozza, hogy a polgároknak tudatosabb és aktív résztvevővé kell válniuk, a fogyasztott árucikkek, a háztartási hulladékok korlátozása és szelektálása terén pedig a bevált gyakorlatokat kell követniük. A vállalatoknak is tudatosítaniuk kell e problémát, és elengedhetetlen, hogy felvegyék az éghajlatváltozás elleni küzdelmet a társadalmi felelősségvállalás keretében vállaltak közé.

3.15 A jelentésben megemlített programok és jogszabályok nagy részével az EGSZB megfelelő időben foglalkozott véleményeiben, ⁽²⁾ valamint létrehozta a Fenntartható Fejlődés Megfigyelőközpontját azzal a céllal, hogy hatékonyabban járuljon hozzá az éghajlatváltozás elleni küzdelemre irányuló stratégiákhoz, a közösségi szakpolitikák és jogszabályok nyomán követéséhez, valamint hatékonyságuk ellenőrzéséhez.

Kelt Brüsszelben, 2010. február 17-én.

az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság
elnöke

Mario SEPI

(2) EGSZB-vélemények: HL C 128., 2010.5.18., 122. o.; HL C 318., 2009.12.23., 97. o.; HL C 317., 2009.12.23., 75. o.; HL C 318., 2009.12.23., 92. o.; HL C 306., 2009.12.16., 42. o.; HL C 277., 2009.11.17., 67. o.; HL C 277., 2009.11.17., 62. o.; HL C 318., 2009.12.23., 88. o.; HL C 218., 2009.9.11., 55. o.; HL C 218., 2009.9.11., 50. o.; HL C 218., 2009.9.11., 46. o.; HL C 175., 2009.7.28., 34. o.; HL C 218., 2009.9.11., 59. o.; HL C 306., 2009.12.16., 39. o.; HL C 204., 2008.8.9., 66. o.

2010-es előfizetési díjak (áfa nélkül, rendes szállítási költségeket beleértve)

Az EU Hivatalos Lapja, L + C sorozat, kizárólag nyomtatott kiadvány	az EU 22 hivatalos nyelvén	1 100 EUR/év
Az EU Hivatalos Lapja, L + C sorozat, nyomtatott kiadvány + éves CD-ROM	az EU 22 hivatalos nyelvén	1 200 EUR/év
Az EU Hivatalos Lapja, L sorozat, kizárólag nyomtatott kiadvány	az EU 22 hivatalos nyelvén	770 EUR/év
Az EU Hivatalos Lapja, L + C sorozat, havi CD-ROM (összevont)	az EU 22 hivatalos nyelvén	400 EUR/év
A Hivatalos Lap Kiegészítő Kiadványa (S sorozat), közbeszerzés és ajánlati felhívások, CD-ROM, heti 2 kiadvány	többnyelvű: az EU 23 hivatalos nyelvén	300 EUR/év
Az EU Hivatalos Lapja, C sorozat – versenyvizsga-kiírások	a vizsgakiírás szerinti nyelv(ek)en	50 EUR/év

Az *Európai Unió Hivatalos Lapjának*, amely az Európai Unió hivatalos nyelvein jelenik meg, 22 nyelvi változatára lehet előfizetni. Az L (jogszabályok) és a C (tájékoztatások és közlemények) sorozatot foglalja magában.

Valamennyi nyelvi változatra külön kell előfizetni.

A 920/2005/EK tanácsi rendelet értelmében, amelyet a Hivatalos Lap 2005. június 18-i L 156. száma tett közzé, és amely előírja, hogy az Európai Unió intézményei nem kötelesek minden jogi aktust ír nyelven is megszövegezni, illetve ezen a nyelven kihirdetni, az ír nyelven kiadott Hivatalos Lapok értékesítése külön történik.

A Hivatalos Lap Kiegészítő Kiadványára (S sorozat – közbeszerzés és ajánlati felhívások) történő előfizetés mind a 23 hivatalos nyelvi változatot magában foglalja egyetlen többnyelvű CD-ROM-on.

Kérésére az *Európai Unió Hivatalos Lapjára* történő előfizetéssel a Hivatalos Lap különféle mellékleteit is megkaphatja. Az előfizetők a mellékletek megjelenéséről az *Európai Unió Hivatalos Lapjában* közölt „Az olvasóhoz” című közleménynek köszönhetően értesülnek.

A CD-ROM-formátumot 2010 folyamán DVD-formátum váltja fel.

Értékesítés és előfizetés

A különböző, térítés ellenében kapható kiadványokra – például az *Európai Unió Hivatalos Lapjára* – való előfizetés a Kiadóhivatal forgalmazó partnereitől szerezhető be. A forgalmazó partnerek listája a következő címen található:

http://publications.europa.eu/others/agents/index_hu.htm

Az EUR-Lex (<http://eur-lex.europa.eu>) közvetlen és ingyenes hozzáférést biztosít az Európai Unió jogához. Erről a honlapról elérhető az *Európai Unió Hivatalos Lapja*, valamint tartalmazza a szerződéseket, a jogszabályokat, a jogeseteket és az előkészítő dokumentumokat is.

További információt az Európai Unióról a <http://europa.eu> internetcímen találhat.

Az Európai Unió Kiadóhivatala
2985 Luxembourg
LUXEMBURG

HU